

Preot
VASILE GORDON

VADEMECUM OMILETIC

100 de schițe pentru predici

Editura Renașterea

Copertă și tehnoredactare: *Delia-Maria Kerekes*

Corectură: *Nicoleta Pălimaru*

Lectură: *Pr. Cătălin Pălimaru*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GORDON, VASILE

Vademecum omiletic : 100 de schițe pentru predici: la toate duminicile și sărbătorile anului, cu un adaos de 12 paranteze/
preot Vasile Gordon. - Cluj-Napoca: Renașterea, 2015

Bibliogr.

ISBN 978-606-607-149-9

251

© 2015 Editura Renașterea

Piața Avram Iancu, nr. 18

RO – 400117, Cluj-Napoca

Tel/fax: 0264-599649

E-mail: editura_renasterea@yahoo.com

www.renasterea-cluj.ro

Preot VASILE GORDON

VADEMECUM OMILETIC:

100 de schițe pentru predici

- la toate duminicile și sărbătorile anului,
cu un adaos de 12 pareneze -

*Volum tipărit cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte ANDREI,
Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
și
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului*

Cluj-Napoca,
2015

ÎNDREPTAR PENTRU ÎNDREPTĂTORI

Sfântul Apostol Pavel, referitor la propovăduirea cuvântului mântuitor, este foarte limpede: *Credința este din auzire, iar auzirea, prin cuvântul lui Hristos* (Romani 10, 17). Iar cel ce seamănă cuvântul este preotul, mai mult sau mai puțin pregătit să facă această lucrare.

Cuvântul predicatorului ar trebui să fie *cu putere multă*¹ ca să pătrundă în inima ascultătorilor, oricât de nepregătită ar fi aceasta. Modelul suprem este Domnul Hristos, *Care îi învăța pe ei ca Unul care are putere, iar nu cum îi învățau cârturarii lor* (Matei 7, 28).

Această putere vine dintr-o viață duhovnicească profundă pe care, adesea, n-o găsim la tot pasul. Și atunci? Măcar folosind-ne de o sumedenie de cunoștințe pe care ni le pune la îndemână Omiletica vom reuși să alcătuim o predică satisfăcătoare. Nu vom improviza și nu vom ține cuvântări *bune la toată trebuința*. Sau, cum se afirmă malițios, nu vom *vorbi popește*.

Ni s-a transmis prin folclorul legat de predicile pregătite sau nepregătite suficient că într-o parohie, pe neașteptate, a sosit în vreme de liturghie episcopul. Bietul preot apucase să-și pregătească, făcându-și schiță, jumătate predica. Partea a doua a improvizat-o. Ascultând-o episcopul, după slujbă, i-a zis preotului: *părinte, cum ți-ai alcătuit predica?* Iar preotul i-a răspuns: *preasfințite, prima parte am lucrat-o eu, dar a doua parte a fost inspirația Duhu-*

¹ Liturghier, EIBMBOR., București, 2012, p. 149.

VADEMECUM OMILETIC.
100 de schițe pentru predici

lui Sfânt. Episcopul a tras concluzia, pe ton de glumă binevoitoare, zicând: *părinte, ai fost mai deștept ca Duhul Sfânt.*

Niciodată, dacă nu ne pregătim, nu putem predica bine. Așa se face că Părintele Profesor univ. dr. Vasile Gordon le pune preoților la îndemână acest „Vademecum omiletic: 100 de schițe pentru predici, la toate duminicile și sărbătorile anului bisericesc. Cu un adaos de 12 pareneze”. Părintele, fiind specialist în Omiletică, le oferă predicatorilor un ghid util.

Binecuvântând această lucrare, le dorim preoților noștri să predice convingător, bine fiind pregătiți, atât din punct de vedere duhovnicesc, cât și omiletic.

†ANDREI

*Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului*

CUVÂNT INTRODUCATIV

Oferim tiparului aceste schițe de predici, cu gândul la slujitorii începători ai amvonului, care au mai puțină experiență oratorică. Pe de o parte, pentru a-i sprijini în efortul lor de a se documenta în câmpul omiletic, pe de alta, pentru a-i ajuta să treacă mai ușor peste marile emoții, inerente oricărui început. În același timp, îndrăznim să credem că schițele pot fi de folos și predicatorilor mai experimentați, în sensul că pot face cunoștință cu posibile idei, formulări și strategii noi.

De ce „schițe” și nu predici propriu-zise? Cel puțin din două motive practice. Întâi, pentru ca frații preoți să aibă un material concentrat, cu minimum de elemente necesare, spre a nu fi nevoiți să citească 4-5 pagini (ori mai multe), cum întâlnim în cărțile de predici, în general. E vorba, așadar, de o semnificativă economie de timp, mai ales pentru situațiile în care au un program liturgic sau administrativ mai aglomerat, în ajunul sărbătorii sau duminicii respective. Al doilea, pentru a le da posibilitatea să dezvolte aceste elemente concentrate, cu idei, formulări și informații proprii, asigurându-și, astfel, un cât mai mare grad de originalitate în conturarea conținutului final.

Schițele de față au fost scrise pe calculator într-un răstimp de aproape 10 ani¹, în zilele premergătoare duminicilor și sărbătorii-

¹ Începând cu 2006, an în care am publicat volumul integral de predici *Mergând, învățați...*, Editura Inst. Biblic, București. Din conținutul acestor predici am preluat aprox. 5-10%, schițele de față fiind conturate pe teme și strategii omiletice noi.

lor, fiind dezvoltate oral, apoi, la amvonul bisericii Sf. Ilie-Gorgani din București, unde slujesc din anul 1991, ori în alte locuri în care am poposit, între care cel mai adesea în biserica din satul natal, Lunca (com. Șieuș, jud. Bistrița-Năsăud). Trebuie să pomenesc aici și faptul că anumite sugestii și strategii pentru aceste schițe mi-au fost inspirate, direct sau indirect, de către distinșii mei colegi de altar și de amvon, părinții Emanoil Băbuș, Vasile Crețu și Silviu Tudose, dar și de către anumiți fii duhovnicești, fie în cadrul dialogurilor săptămânale publice, fie în taină, la spovedanii. Am prilejul, acum, să exprim aici profunda mea recunoștință față de toți.

Așa cum se vede, în structura unei schițe am marcat cele trei momente „clasice” din planul predicii, *introducere, elemente pentru tratare și încheiere*, pentru o cât mai bună orientare vizuală. În „elemente pentru tratare”, informațiile sunt mai schematice, adesea plasate fragmentar, pe alocuri cu trimiteri bibliografice. Aici partea de lucru a beneficiarilor se cere a fi mai pronunțată. Introducerea și încheierea sunt înadins completate integral, pentru ca frații preoți să aibă la îndemână formulări oarecum „de gata”. Le pot reformula ori adapta, desigur, dar am socotit că e mai util să fie complete. În cei mai bine de 30 de ani de preoție și tot atâtia de slujire neîntreruptă la amvon, am constatat că atât modul de a începe o predică, cât și cel de încheiere au un impact special în reușita ei, propriu-zis în obținerea persuasiunii și, mai ales, în eliminarea „rezistenței la persuasiune”, după formularea tratatelor moderne de retorică. Dacă în ceea ce numim „elemente pentru tratare” eventualele greșeli și poticniri nu afectează major reușita de ansamblu a predicii, un cuvânt nelalocul lui în introducere ori încheiere poate avea un efect cu totul defavorabil.

Pe de altă parte, nici segmentul cu „elemente pentru tratare” nu-i departe de un înțeles explicit. La unele schițe e nevoie doar

de câteva cuvinte ori expresii de legătură, ca să se obțină forma unei scurte predici. În cazurile în care frații preoți vor fi în criză de timp, o astfel de predică poate fi reprodusă întocmai. Recomandabil este, desigur, ca toate aceste schițe să fie completate cu îndemnuri și aplicații legate de viața concretă a enoriașilor din parohia respectivă, odată cu idei și informații proprii, ori culese din felurite izvoare. Aici venim cu îndemnul ca tinerii preoți să rezerve măcar un raft al bibliotecii pentru cărțile cu predici, atât ale Sfinților Părinți, în general, cât și ale altor predicatori reprezentativi, spre folosul de toată vremea. În această idee, am plasat la finalul volumului o listă selectivă a cărților de predici și de comentarii apărute la noi, ale Sfinților Părinți, ale multor autori români, dar și ale unor autori străini (traduse în limba română). O simplă lectură a listei poate fi de mare sprijin pentru completarea bibliotecii personale, măcar cu unele dintre volumele apărute recent.

Precizăm faptul că aceste schițe de predici nu au pretenția de a fi neapărat „modele”, ci se vor mai degrabă *modalități* ori *căi* omiletice. Tocmai de aceea am apelat în titlu la termenul „vademezum” (în traducere: „hai / mergi / înaintează cu mine”), expresie care înseamnă, practic, *ghid, îndrumar, călăuză, îndreptar*. Termenul este utilizat mai ales în literatura medicală: anual (ori periodic) se tipăresc volume cu acest titlu, în special pentru medicii tineri, ca să aibă la îndemână informații de bază privind diferite specialități, boli, tipuri de rețete, medicamentele noi etc. Iar dacă medicii începători pot fi călăuziți efectiv prin astfel de vademezum-uri medicale, nădăjduim ca și doctorii sufletești, preoții, să aibă un sprijin similar în prezentul „vademezum omiletic”.

În același timp, credem că volumul poate fi considerat și ca anexă la Cursul Universitar de Omiletică, tipărit recent la Edi-

tura Basilica a Patriarhiei Române², în cadrul proiectului general de editare (ori reeditare) a tuturor cursurilor și manualelor de teologie, inițiat de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Odată cu informațiile ce privesc istoria și teoria predicii tratate în curs, studenții se pot folosi, iată, de aceste schițe, pentru ilustrarea practică a celor patru genuri ale predicii: omilia, predica tematică, panegiricul și pareneza (*predica ocazională*), mai ales în scopul alcătuirii predicilor la orele de seminar, pentru a le susține la Paraclisul Facultății, cu avizul cadrului didactic, dar și la parohii, cu binecuvântarea preotului paroh.

Tipărirea cărții la Editura Renașterea se datorează bunăvoinței înaltpreasfințitului Părinte Dr. Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, fapt pentru care exprimăm aici întreaga recunoștință, mulțumind, totodată, și pentru cuvântul cald de binecuvântare.

Alese mulțumiri se cuvin, de asemenea, P.C. Preot Dr. Cătălin Pălimaru, Directorul Editurii, precum și distinșilor colaboratori ai P.C. Sale, pentru grija editării volumului în condiții optime.

Mulțumiri speciale aducem P.C. Preot Prof. Dr. Marius Ciobotă, specializat în Filologie (Teoria comunicării) și Omiletică, pentru lecturarea prealabilă a manuscrisului și, mai ales, pentru anumite sugestii practice pe care ni le-a oferit.

Dăm slavă lui Dumnezeu pentru că ne-a binecuvântat cu sănătate și putere să finalizăm acest proiect, la care am ostenit aproape 10 ani. Dacă frații preoți vor găsi ceva util în aceste 100 de schițe, truda noastră va fi bine primită înaintea Lui, iar dacă nu, datori sunt să aștearnă ceva mai bun în locul lor, pentru a sprijini pe mai

² Autori: pr. Vasile Gordon (coordonator), pr. Adrian Ivan și pr. Nicușor Beldiman.

CUVÂNT
INTRODUCTIV

departe amvonul ortodox, așa cum atâtea înaintași ai noștri l-au sprijinit, spre o cât mai rodnică slujire a Bisericii și a Neamului.

Autorul

I. PRAZNICE ÎMPĂRĂTEȘTI

1. PARENEZĂ PENTRU NOAPTEA ÎNVIERII (LA SLUJBA DE AFARĂ)

Cuvinte și expresii cheie: prveliște minunată cu sute de lumânări aprinse; semnificația/lecția lumânării: lecție de pedagogie creștină; invitație la Sfânta Liturghie

INTRODUCERE: *Hristos a Înviat! Minunată această prveliște luminoasă iubiți credincioși, cu sute de lumânări aprinse! Fiecare slujbă din cursul anului este împodobită cu aprinderea a zeci, sute și mii de lumânări, ca obiecte de cult cu profunde semnificații liturgice și pastorale, dar atmosfera din noaptea Sfințelor Paști este unică, așa cum vedeți și vedem cu toții. Înainte de a intra în Sfântul Locaș pentru Sfânta Liturghie, la care vă invităm cu drag, rugăm să îngăduiți câteva minute pentru a ne aminti împreună despre semnificația sau simbolismul lumânării.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Lumânarea reprezintă, întâi de toate, o jertfă sau ofrandă din partea credincioșilor. Dacă este din ceară curată de stup, arde mai frumos, nu face fum, flacăra ei însăși fiind mai curată, față de a celor din parafină. Părintele Galeriu ne spunea, în vremea studenției noastre, să luăm aminte că toate produsele din stup (mierea, propolisul, ceara) sunt făcute doar de albinele „fecioare” (le numea și „monahii”), apicultorii bine ști-

ind că numai matca este fecundată de „trântori” și doar ea „naște” puiet... Voia să evidențieze puritatea hărnicuțelor albine, drept pildă pentru cultivarea curăției oricărui om și creștin harnic...

- Cu toții știm că lumânarea însoțește viața noastră de la leagăn până la mormânt, și chiar dincolo de mormânt: la botez, la împărtășanie, la cununie, la sfeștaniile de acasă, lângă patul morții, la parastase... Și, să nu uităm, la toate slujbele bisericii. Cu deosebire, iată, la slujba de Înviere! **Ce simbolizează pentru creștini lumânarea, de fapt lumina ei?** Pe Iisus Hristos și învățătura Sa. El Însuși spune: „Eu sunt Lumina lumii!” (Ioan 8, 12). Astfel, „Lumina” devine din atribut un alt nume pentru Hristos-Dumnezeu, când spunem „Dumnezeu este Lumină”, după cum tot un alt nume este și „Iubirea”, când spunem „Dumnezeu este Iubire” (I Ioan 4, 8). Și, iată, de 2000 de ani flacăra Evangheliei Sale luminează viața tuturor oamenilor care vor să-o primească în case și în suflete!
- Odată cu acest înțeles, **lumânarea reprezintă și o lecție de pedagogie creștină:** *ca să dea lumină, ea se topește/se jertfește, puțin câte puțin.* Hristos, ca să ne lumineze, a dus o viață jertfelnică, având și o moarte jertfelnică. Părinții noștri, ai fiecăruia, să ne amintim, ne-au învățat cele bune muncind jertfelnic, topindu-și zilele și sănătatea puțin câte puțin... Mari bărbați ai neamului nostru au luminat în jurul lor tot printr-o viață jertfelnică, unii ostenind neîntrerupt, până la adânci bătrâneți, ca marele geograf Simion Mehedinți (94 ani), sau părintele Dumitru Stăniloae (90); alții topindu-se prematur, istoviți de muncă și suferințe, ca Mihai Eminescu (39), George Coșbuc (52), Vasile Pârvan (45), Nicolae Paulescu (62), Ciprian Porumbescu (nici 30), Dinu Lipatti (33); iar unii sfârșind

cu demnitate prin închisori, ca Mircea Vulcănescu (48), sau Valeriu Gafencu (31). Și ca dâșii, mulți-mulți alții...

ÎNCHEIERE: *Lecția* de pedagogie a lumânării să ne fie, așa-dar, călăuză spre a duce fiecare o viață jertfelnică, de folos celor ce viețuiesc în jurul nostru, în familie, la serviciu, în sânul neamului și peste tot în lume pe unde ne vom purta pașii. Vă invităm cu drag la Sfânta Liturghie. Hristos a Înviat!

2. PARENEZĂ PENTRU „A DOUA ÎNVIERE”

(Vecernia din Duminica Sfințelor Paști)

INTRODUCERE: *Hristos a Înviat! Iubiți credincioși, cel mai impresionant moment al slujbei numită „A doua înviere” este, fără îndoială, citirea Evangheliei în mai multe limbi, așa cum ați observat și astăzi. Înainte de citirea ei, însă, am auzit o cântare deosebit de frumoasă și impresionantă, la rându-i: „Cine este Dumnezeu mare ca Dumnezeul nostru? Tu ești Dumnezeu, Carele faci minuni!”. Este un fragment din Psalmul 76, psalm în care se preamăresc faptele Domnului printre oameni. Fragmentul invocat, care a devenit prochimén în această slujbă, se găsește la versetul 13. Dar imediat, în versetul al 14-lea al aceluiași psalm 76, citim: „Cunoscută ai făcut între popoare puterea Ta...”, cuvinte care ne duc cu gândul mai ales la puterea arătată nouă prin Mântuitorul Iisus Hristos, Cel Înviat din morți.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Cum a fost și este cunoscută puterea Mântuitorului? Prin Evangheliile scrise și traduse, iată, în toate limbile de circulație ale pământului. Credem că mulți dintre dumneavoastră știu că există acum programe pe internet, în care Biblia apare tradusă în peste 50 de limbi naționale, inclusiv în limba română...
- Citirea în mai multe limbi la această slujbă, simbolizează, desigur, răspândirea Evangheliei la toate popoarele „începând de la Ierusalim” (Luca 24, 47). Ce înseamnă cuvântul „Evanghelie?” (din biserică se vor auzi, cu siguranță, voci care vor spune: „Vestea cea bună”).
- Mare bucurie vor fi avut strămoșii noștri când au primit „Vestea cea bună”, prin Apostolii Andrei și Filip, dar și prin alți

misionari creștini, așa cum citim în cărțile de istorie bisericească, dar și laice – care sunt de bunăcredință;

- Mare bucurie au avut și au popoarele de pe întinsul pământului, primind Evanghelia – Vestea cea bună: despre Întruparea lui Hristos, despre pildele Lui, despre minuni, despre jertfa Sa, dar mai ales despre Învierea Sa, cea mai mare minune cunoscută sub soare! O istorioară sugestivă exprimă, veți vedea, această bucurie: „Un preot misionar învăța pe indieni să scrie pe scrisori data anului 1867. «De ce acest număr mare?» îl întrebară pieile roșii. «Fiindcă atâția ani au trecut de la nașterea lui Hristos îi lămurii preotul». «Cum?, strigară ei atunci, de atâta vreme există creștinismul în lume și abia acum l-ați adus la noi?»”

ÎNCHEIERE: *Să ne amintim mereu cu recunoștință ce a însemnat și ce înseamnă Evanghelia pentru neamul omenesc, pentru țărișoara noastră, dar și pentru fiecare dintre noi, la modul personal. Pentru neamul omenesc: șansele unor relații întemeiate pe iubire, depășind toate barierele de rasă și religie; pentru poporul român: formarea și menținerea unei națiuni binecuvântate, care a dat lumii atâția savanți creștini, iar cerului o sumedenie de sfinți; pentru fiecare dintre noi, Evanghelia înseamnă călăuza sigură pentru un drum demn în viață și pentru o cale spre Împărăția cerurilor. Amin. Hristos a Înviat!*

3. SFINTELE PAȘTI – A 2-A ȘI A 3-A ZI

3. I. LUNI, A 2-A ZI DE PAȘTI (Ioan 1, 18-28)

Cuvinte și expresii cheie: *Paști (trecere); Evanghelia zilei: Ioan Botezătorul – model de trecere de la viața în trup la cea în Duh; „trecerea” noastră prin viață, dar și de la bine la mai bine, apoi în veșnicie...*

INTRODUCERE: *Hristos a Înviat! Trăim cu bucurie zilele Învierii Domnului, când, iată, pronunțăm foarte des cuvântul-minune „Paști”, amintindu-ne că el provine din ebraicul „Pessach” (פסח) – Trecere (cuvânt moștenit de la egipteni, probabil). Din acest „Pessach” provine și grecescul „Pasha”(Πάσχα), preluat aproape identic și de latini (Pascha), iar din latină l-am luat și noi, românii³. În sens biblic (ebraic), cuvântul a desemnat trecerea poporului evreu de la robia egipteană la libertatea din Pământul Făgăduinței. Pentru noi, creștinii, Pessach înseamnă trecerea de la moarte (și „prin moarte”) la viață, adică Învierea, după chipul Învierii Domnului nostru Iisus Hristos.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE: *Evanghelia de azi ne înfățișează mărturia lui Ioan Botezătorul, dar și chipul trecerii/slujirii lui pe pământ, fiind „glasul celui ce strigă în pustie: Îndreptați calea Domnului, precum a zis Isaia proorocul...”. Expresia „îndreptați calea Domnului”, după unii exegeți, provine de la faptul că înainte ca un rege sau împărat să treacă printr-o zonă a deșertului*

³ Interesante sunt și asocierile semantice făcute de unii filologi: lat. *pascha* – *passione*, de la *passione* – *suferință*; gr. *πάσχω* (*páscho* – *sufăr*), *πάσχει* (*paschei* – *suferă*), sugerându-ni-se faptul că evreii au trecut la libertate prin multă suferință, iar Iisus la Înviere prin Patimi și moartea pe Cruce...

spre o anumită destinație, slujitorii țării respective aveau obligația să netezească drumul și să înlăture eventualele obstacole. La fel când Împăratul Hristos avea să pășească prin ținutul Betabara, inclusiv prin zona deșertică... Numai că înțelesul se mută de la cele materiale, la cele spirituale. Ioan, deși era în trup, depășise condiția materiei: trăia în Duh! Și-a împlinit cu cinste misiunea de a pregăti o cale, prin pilda viețuirii lui pe această cale pământească...

- Ioan ne arată și ne propune, așadar, o cale, un mod duhovnicesc de a trece prin viață. Este calea Domnului, *calea sau cărarea împărătească*, după cum citim în cărțile duhovnicești. Să ne amintim, bunăoară, de splendida carte *Cărarea Împărăției*, semnată de părintele Arsenie Boca, pe care vă îndemnăm să o citiți/recitiți;
- **Trecerea** noastră prin viață trebuie înțeleasă și de la o stare sufletească la alta: de la rău la bine, de la păcat la virtute, de la bine la mai bine. Cum? Întâi, prin spovedanie și împărtășanie, în urma cărora avem o stare morală îmbunătățită și putere mai mare de a înfăptui binele. **Calea (cărarea) împărătească** este calea dreptei socotințe (*discernământului, chibzuinței*) virtute mult lăudată de Părinții Bisericii. Creștinul cu „dreaptă socotință” este omul înțelept și chibzuit, *cu scaun la cap*, cum se spune în popor, care știe să deosebească binele de rău, adevărul de minciună, lumina de întuneric. Alege, cu limpezime de minte, calea corectă, echilibrată, chibzuită, înțeleaptă, atât în chestiunile majore ale vieții, cât și în cele minore (ori aparent „minore”). Și nu doar pentru el: adesea, îi ajută pe semenii aflați în impas, ori cumpănă, să aleagă la rândul-le drumul sănătos, ca să intre în rânduială.

ÎNCHEIERE: „Paștele” – trecerea noastră va fi, în final, și peste pragul dintre Pământ și Cer, în clipa morții trupești. Calea Împără-

tească, Dreaptă, vestită de Sf. Ioan Botezătorul și arătată de Mântuitorul Iisus Hristos, prin viața, moartea și învierea Lui, are menirea de a ne călăuzi și pe noi să fim morți pentru păcat, dar vii pentru Dumnezeu – cum frumos îndeamnă Sf. Ap. Pavel (Romani 6, 11). În acest sens trebuie înțelese și cuvintele de duh: *cine moare înainte de a muri, acela nu va mai muri când va muri*. Amin. Hristos a Înviat!

3. II. MARȚI, A III-A ZI DE PAȘTI (Lc 24, 12-35)

Cuvinte și expresii cheie: *Evangelii-mărturii ale învierii; Luca – martor direct; lucrarea harului în inimile celor doi ucenici (Luca și Cleopa); ochii deschiși ai sufletului.*

INTRODUCERE: *Hristos a Înviat! Dăm slavă lui Dumnezeu că, iată, prăznuim cu pace și a treia zi de Paști! Ne bucurăm mult pentru prezența fraților voastre și vă apreciem, la fel de mult, pentru dragostea arătată Bisericii și Învierii Domnului, prin gestul creștinesc de a fi prezenți la Sfânta Liturghie și nu în altă parte, chiar dacă ați mai fost la slujbă și ieri și alaltăieri. În felul acesta, v-ați împlinit gândul de a prăznui învierea până la capăt, după toată rânduiala.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE: *Evangelia pe care am ascultat-o face parte din șirul celor 11 pericope numite ale Învierii, cea de azi fiind a 5-a. Aceste evanghelii, numite și voskresne (din usl. vŭskrŭseniŭe, rus. voskresenie, înviere, Duminică) sunt citite, prin rotație, în zilele de duminică, la utrenie. Sunt citite, de asemenea, ca „stâlpi” la căpătâiul mortului, în serile de dinaintea înmormântării, ori pe drumul spre cimitir. Citirea lor, atât la utreniile duminicale, cât și la stâlpi (ori „ca stâlpi”) are menirea să ne înmprospăteze eve-*

I. PRAZNICE ÎMPĂRĂTEȘTI
Sfintele Paști - a 2-a și a 3-a zi

nimentul învierii și să ne întărească credința în înviere. Același este rostul citirii uneia dintre aceste pericope, astăzi;

- Să luăm aminte că autorul evangheliei de azi, Luca, a fost martor ocular, el pomenindu-se discret în pericopă, astfel că relatarea are un plus de credibilitate. Să ne amintim, pe scurt, că Luca este atât autorul Evangheliei a treia, cât și al Faptelor Sf. Apostoli. Originar din Antiohia Siriei, a studiat medicina. Face parte din șirul celor 70 de ucenici aleși de Mântuitorul, devenind, apoi, ucenic al Sf. Ap. Pavel, pe care l-a însoțit și în călătoriile misionare. Dar celălalt, Cleopa, cine a fost? Și el făcea parte din numărul celor 70, de aceea se cunoștea cu Luca;
- Cel mai impresionant moment al întâlnirii cu Iisus (deși inițial ei nu L-au recunoscut) este în casa din Emaus când „El a stat împreună cu ei la masă și luând pâinea, a binecuvântat și, frângând, le-a dat lor. Și s-au deschis ochii lor și L-au cunoscut; și El s-a făcut nevăzut de ei...” (v. 30-31). S-au deschis ochii lor și, practic, L-au *recunoscut* după gestul euharistic, de binecuvântare și frângere a pâinii, identic cu cel de la Cina cea de Taină. Care ochi s-au deschis? Ochii duhovnicești, ai sufletului, ochii care văd și înțeleg mai presus de cele materiale;
- Impresionantă este și mărturisirea lor ulterioară, amintindu-și că, pe cale, **inima lor ardea în prezența Străinului necunoscut...** Este vorba de puterea harului dumnezeiesc și de pătrunderea lui în inimile lor. Să luăm aminte că despre această pătrundere a harului la inimă se va vorbi și la Pogorârea Sfântului Duh, în urma cuvântării Sf. Ap. Petru (Fapte 2, 37)...

ÎNCHEIERE: *Această minunată pătrundere a harului în inimile noastre se petrece cu noi la toate slujbele Bisericii, sau chiar și când ne rugăm acasă, în taină. Cu deosebire, însă, lucrarea și pătrunderea haru-*

VADEMECUM OMILETIC:
100 de schițe pentru predici

lui în inimi are loc la fiecare Sfântă Liturghie, așa cum s-au petrecut lucrurile și astăzi, întărindu-ni-se credința și deschizându-ni-se ochii sufletului, pentru a-L vedea și recunoaște pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos, așa cum L-au recunoscut, în cele din urmă, Luca și Cleopa. Hristos a Înviat!

4. ÎNĂLȚAREA DOMNULUI

Punct de plecare: *ecoul Înălțării în versurile unui martir al temnițelor comuniste*

INTRODUCERE: Să ne amintim, mai întâi, că Mântuitorul le-a spus ucenicilor: „Mă duc să vă gătesc loc... și vă voi lua la Mine” (In 14, 2-3); și în altă parte: „Iar Eu, când voi fi înălțat de la pământ, îi voi trage pe toți la Mine” (In 12, 32). Sf. Nicolae Velimirovici (1880-1956), în cuvântul dedicat acestui praznic, aseamănă Înălțarea Mântuitorului cu zborul rândunelelor spre țărâmurile calde: „Când vine frigul și nu mai găsesc de mâncare, rândunelele pornesc la drum spre țările calde, unde au soare și hrană din belșug. O rândunică zboară înainte, încercând văzduhul și deschizându-le drum celorlalte; după ea urmează tot stolul... Biserica de pe pământ, multe are să vă spună despre nenumărate stoluri de rândunele, care au urmat Rândunica cea dintâi, zburând cu ea spre țara fericită, plină de toate bunătățile, țara veșnicei primăveri...”; **Rândunica cea dintâi? Mântuitorul, desigur.**

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Istoria evenimentului este descrisă în Evangheliile și în Faptele Apostolilor. Trebuie să reținem în mod deosebit (*utilizând întrebările retorice*): 1. Este Înălțarea un act firesc? Da! *De întoarcere a Fiului în cerul din care S-a pogorât*; 2. Care e folosul Înălțării pentru ucenici (și pentru noi toți)? *Trimiterea Duhului Sfânt*; totodată, *pregătirea locului din ceruri*; *tragerea tuturor în acest loc*. 3. În timp ce se înălța, ce gest a făcut Mântuitorul? *I-a binecuvântat pe cei prezenți (prin ei, și pe noi)*; 4. S-au întors

trști uceniciei în Ierusalim? Nu! De ce? Răspunsul îl avem la pct. 2, dar și în cuvintele „celor doi bărbați” (Fapte 1, 11). *S-a înălțat, dar iarăși va veni...*

- Toate aceste momente sunt versificate admirabil de un martir român, căzut în închisorile comuniste, de fapt, *un erou al luptei anticomuniste*, pe care nu trebuie să uităm, ci să-l pomenim la parastasul pe care-l săvârșim în fiecare an la acest praznic: **Vasile Militaru**⁴.
- Redăm câteva fragmente extrase din *Divina zidire*: „Nu târziu de ziua ceea, trebuia o zi să vină,/Când Iisus avea să urce către-a Tatălui lumină;/Când dovadă-avea s-aducă Cel bătut pe Cruce-n cuie,/Că: din Cer venit-a-n lume și la Cer avea să suie...” Către final: „Și grăind acestea toate, mângâios, Mântuitorul, Ridică spre Ceruri dreapta-I, binecuvântând soborul,/După care, Strălucitul cum în Cer nu-i nici un astru,/S-a-nălțat în necuprinsul necuprinsului albastru... Și pe când cei unsprezece priveau muți cum norul sue,/ Îmbătați de-o fericire cum la fel nici una nu e; Când, răpiți de sfânta clipă a-Nălțării, lacrimi calde/Picurau, din a lor gene, fața-n rouă să le scalde,/ Iată c-au venit doi Îngeri, care gura și-au deschis/ Și, spre cei cu ochii-n zare după Domnul, au fost zis:/«Pentru ce stați în picioare, ca răpiți, cu ochii-n sus?/Nu știți c-o să se-Nalțe, cum de-atâtea ori v-a spus?/Nu v-a părăsit, ci iarăși, lumii-ntregi Judecător,/Va avea-ntr-o zi să vină în același chip, pe nor./Când la

⁴ Cunoscut mai ales pentru poezia „A venit aseară mama”, dedicată lui G. Enescu. N. 19 sept 1886 în Dobreni-Câmpurel – Ilfov, din părinți plugari săraci. Face numai 4 clase. Publică poezii de la 15 ani. La 18 ani este descoperit de Vlahuță, care îl prezintă lui B. Delavrancea. În 1939 primește premiul Academiei Române pentru *Psaltirea în versuri*. La *Divina zidire* (un rezumat al Bibliei, în versuri) lucrează 25 de ani (dar tipărită postum, 1993, Edit. „Lumină din lumină”). Nu s-a aliniat comunismului: „În poeziile mele nicio dată nu va rima *poporul* cu *tractorul*”. Închis de comuniști, moare la Ocnele Mari, în 1959. **Nu se știe unde a fost îngropat...**

*răi le va da iadul, ca păcatele să-și poarte, / Iar acelor drepti în viață,
va da viață fără moarte!»”*

ÎNCHEIERE: Iubiți credincioși, Sfintele Evanghelii, dar și ecourile din învățăturile Sf. Nicolae Velimirovici și din aceste versuri, evidențiază câteva cuvinte/adevăruri „cheie”, pe care să le punem la inimă: Mă duc să vă gătesc loc; îi voi trage pe toți la Mine; Duhul Sfânt, pe care Eu Îl voi trimite de la Tatăl; pe când îi binecuvânta S-a înălțat; ucenicii s-au întors cu bucurie (nu triști!); iarăși va veni... Așa cum mărturisim și în Crez: Și iarăși va să vină, să judece viii și morții, a Cărui împărăție nu va avea sfârșit. Amin.

5. POGORÂREA SFÂNTULUI DUH

Tema (firul călăuzitor): *Fericirea de a primi Sf. Duh, dublată de fericirea înnoirii Sf. Duh*

INTRODUCERE: *Fericirea legată de cele pământești ne este umbrită în aceste zile de conflictele militare din diferite zone ale globului, dar mai ales din apropierea granițelor noastre, precum și de anumite greutăți și probleme din viața de zi cu zi, din țară și din familiile noastre. Ne consolăm doar cu simțământul că fericirea legată de cele duhovnicești, pe linia credinței, nu ne poate fi nicicând luată. De ce vorbim de fericire duhovnicescă? Pentru că ea izvorăște din lucrarea Sf. Duh, în istoria Bisericii și în prezent.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- **În istorie: 1. În ziua Cincizecimii**, în urma cuvântării Sf. Ap. Petru, toți cei prezenți au fost „pătrunși la inimă”, întrebând emoționați: „Bărbați frați, ce să facem?” (Fapte 2, 37). Răspunsul: „Pocăiți-vă și botezați-vă!” Rezultatul: 3000 de suflete... Fiecare dintre noi își poate imagina cât de fericiți au fost! **2. Fapte 19, 1-6:** *Și pe când Apollo era în Corint, Pavel, după ce a străbătut părțile de sus, a venit în Efes (a treia călătorie misionară). Și găsind câțiva ucenici, a zis către ei: Primit-ați voi Duhul Sfânt când ați crezut? Iar ei au zis către el: Dar nici n-am auzit dacă este Duh Sfânt. Și el a zis: Deci în ce v-ați botezat? Ei au zis: În botezul lui Ioan. Iar Pavel a zis: Ioan a botezat cu botezul pocăinței, spunând poporului să creadă în Cel ce aven să vină după el, adică în Iisus Hristos. Și auzind ei, s-au botezat în numele Domnului Iisus. Și punându-și Pavel mâinile peste ei, Duhul Sfânt a venit asupra lor... La fel zicem: cât de fericiți au fost acei efeseni!*

- **În prezent:** Dacă noi am fi întrebați: „Primit-ați Duhul Sfânt?”, ce am răspunde? Da! La Botez (Taina Mirungerii: *Pecetea Darului Sf. Duh!*). Dar după aceea? Da! La fiecare Sf. Liturghie (și la alte sfinte slujbe, desigur, dar mai ales la Sf. Liturghie). Rugăciunea tainică de invocare a Sf. Duh: *Doamne, Cel ce ai trimis pe Preasfântul Tău Duh, în ceasul al treilea, Apostolilor Tăi, pe Acesta, Bunule, nu-L lua de la noi, ci ni-L înnoiește nouă, celor ce ne rugăm Ție*. Astfel, fericirea duhovnicească pe care o trăim cu toții, slujitori și credincioși, nu poate fi descrisă în cuvinte!
- Dar: să nu ne oprim la o fericire de moment! De acord, dar cum poate fi prelungită? Dacă aceste clipe fac roade... Care? Roadele Duhului: *dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția...* (Gal. 5, 22-23). Interesantă etimologia cuv. fericire. În latina clasică, *felix-cis* are și înțelesul de *rodnic, fecund, fertil* (Vezi Dictionnaire latin-français par Félix Gaffiot, 1934); ilustrări: *felix arbor* = *arbore fruitier*; *felix regio* = *région fertile*). Deducție logică: *omul este fericit, doar dacă aduce/face roade...*

ÎNCHEIERE: Nu poate fi om mai fericit decât cel ce se îngrijește să nibă, așadar, roadele Sf. Duh! Atenție: dacă am rămâne numai la fericirea clipelor din biserică, ne-am asemana cu un pom fructifer care ar înflori în fiecare an și niciodată n-ar rodi! Cât ar fi de trist! De aceea, în dorința unei fericiri rodnice, încheiem rugându-ne Mântuitorului Iisus Hristos să ne înnoiască Harul Sf. Duh: *Doamne, Cel ce ai trimis pe Preasfântul Tău Duh, în ceasul al treilea, Apostolilor Tăi, pe Acesta, Bunule, nu-L lua de la noi, ci ni-L înnoiește nouă, celor ce ne rugăm Ție*. Amin.

6. PREASFÂNTA TREIME – TAINĂ ȘI MODEL DE (CON-)VIEȚUIRE

Fir călăuzitor: *Taina Sf. Treimi este (poate fi) trăită în ființa noastră*

INTRODUCERE: *Ne aflăm în Lunea Pogorării Sfântului Duh sau Lunea Rusaliilor... În calendarele noastre e scris: „Sfânta Treime”, dar în Penticostar citim „Lunea Cincizecimii”. Azi e, în fapt, o continuare a Praznicului Sf. Duh; pe de altă parte, Pogorârea Sf. Duh este un act dumnezeiesc comun al Persoanelor Sfintei Treimi. Să luăm aminte la cuvintele Mântuitorului: „Iar când va veni Mângâietorul, pe Care Eu Îl voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul Adevărului, Care de la Tatăl purcede, Acela va mărturisi despre Mine” (In 15, 26). Iată, în aceeași frază: **Tatăl** Purcezătorul (Izvorul), **Eu** (Fiul) Îl voi trimite, **Duhul** ...*

ELEMENTE PENTRU TRATARE: *Sfânta Treime – Taina Tainelor și Dogma Dogmelor!*

– Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți vorbesc puțin despre Taina aceasta. Puțin în cuvinte, mult *printre* ori mai *presus* de cuvinte! Iar slujbele Bisericii, cultul, rugăciunile, acatistul – slăvesc poetic crâmpoie de taină... Exemple:

1. *Preasfântă Treime, miluiește-ne pe noi. Doamne, curățește păcatele noastre. Stăpâne, iartă fărădelegile noastre. Sfinte, cercetează și vindecă neputințele noastre, pentru numele Tău (din Rug. începătoare);* 2. *Răsărit-ai Lumina cunoștinței celei cu trei raze strălucitoare a dumnezeirii Tale la toata lumea; gonit-ai rătăcirea cea idolească, Dumnezeu cel în trei Ipostase și Doamne; iar pe tot neamul omenesc din întunericul cel mare al păgânătății, în lumina cea minunată a Evangheliei l-ai adus (Acatist, Icos 6);*

- Poeții creștini, cu harisma lor binecuvântată, se apropie mult de adevărurile tainice:

1. **Sf. Grigorie de Nazianz** (330-390; numit *Teologul Treimii*): *Unul este Dumnezeu, fără început și fără cauză...// Și mai înainte de orice fiind și mai pe urmă de ce-avea să fie, Își are veacurile în jur și-i veșnic și Prea Bunului Fiul, Celui Născut în slavă... Unime din Unime, egal cu Tatăl // ... (Iar) Duhul e Dumnezeu din Bunul Dumnezeu... (din imnul „Despre Tatăl”, trad. A. Marinescu);* 2. **Vasile Militaru** (1885-1959) – poezia „Treimea pururea nedespărțită”: *Mintea omului nu poate, întrucât e mărginită / Să cuprindă-n ea Treimea, pururea nedespărțită, / Nici ca să găsească-n lume chip asemenea, sau cuvinte / Ca să lămurească Chipul Pururea Treimei Sfinte! / Dar din vecii toți, în ceruri, - vieții tuturor temei / Este Tatăl-Fiul-Duhul: Trei într-Unul, Unu-n Trei / Una singură Ființă în de-a pururi și-n tot locul / După cum lumina-n sine una-i pururea cu focul / Și pe veci nedespărțită, - miluindu-i lumii tina / După cum, din ce e focul, nu poți despărți lumina. //... Mântuirea deci, - avându-și jertfa Fiului temei / O plinește Dumnezeu: Trei într-Unul, Unu-n Trei. / Fiindcă până după moartea Fiului umplând văzduhul / Au lucrat mereu Treime: Tatăl, Fiul și cu Duhul, / Cum de-a pururi lucrat-au și-or lucra-n eternitate / Ca să sece-n tot adâncu-i balta lumii de păcate! (din vol. Divina zidire, Edit. „Lumină din lumină”, București, 1993).*

ÎNCHEIERE: Atenție (și) la aceste versuri din aceeași poezie: *Trei într-Unul, - în Ființă, mai pre-larg de tot văzduhul / Spirit din eternitate: Tatăl, Fiul și cu Duhul! / Precum însuși omul este în zidirea lui la fel / Fiindcă: spirit, trup și suflet, - trei într-unul e și el... (subl. n.).* Deducem de aici că V. Militaru avea cunoștință de I Tes V, 23: *...și întregul vostru duh și suflet*

și trup⁵ păzească-se fără prihană... Iată o temă de reflecție, în două trepte: 1. Omul, chip al lui Dumnezeu, este o pecete în creație a Treimii; **sufletul** însuși reflectă Treimea: *minte, sentiment, voință*; 2. Profund, teologic: *duh, suflet, trup* (vezi textele clasice, în Biblia greacă și Biblia latină: καὶ ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως // et integer *spiritus* vester et *anima* et *corpus* sine querella...).

Concluzia: fiecare om poartă Treimea în el (Chipul lui Dumnezeu este Treimic!). Iar mai presus de orice cuvânt, încheiem: *Sla-vă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Amin.*

⁵ *Duhul și sufletul nu sunt două entități deosebite; în timp ce prin suflet se înțelege, în general, sediul afectelor, principiul vital, duhul este partea superioară, fină, a acestuia, capabilă de a se pune în contact cu Sfântul Duh și de a-l deveni sălaș (B. V. Anania).*

7. ÎNĂLȚAREA SFINTEI CRUCI

(14 septembrie)

Cuvinte cheie: *recunoștință, praznic, evanghelie, apostol, icoană*

INTRODUCERE: *Sfânta zi de azi, consacrată Înălțării Sfintei Cruci, este o zi a recunoștinței noastre față de Mântuitorul Iisus Hristos, Care S-a jertfit pe Cruce, dar și față de cei prin care Dumnezeu a lucrat ca să avem această sărbătoare în calendar: Sfinții Împărați Constantin și maica sa, Elena, Patriarhul Macarie al Ierusalimului și cei împreună cu dânsii. Recunoștința noastră se manifestă, iată, prin participarea la Sfânta Liturghie, prin împodobirea cu flori a Crucii, prin închinarea înaintea ei, dar și prin faptul că ținem ziua cu post, reculegere și rugăciune. În locul nerecunoștinței iudeilor și mai-marilor vremii, care I-au oferit spini Mântuitorului, frățiile voastre I-ați adus florile recunoștinței, ale dragostei și ale credinței, manifestată mai ales prin prezența la sfânta slujbă. Să luăm aminte și la faptul că părinții liturgiști ai Bisericii enumeră sărbătoarea de azi în șirul praznicelor împărătești, având în vedere că în centrul slujbei se află Mântuitorul Iisus Hristos, Crucea fiind Altar al jertfei Lui.*

TRATARE. Socotim de folos, pentru azi, să luăm aminte la trei daruri liturgice, care fac parte din tezaurul sărbătorii: **evanghelia, apostolul și icoana.**

1. Evanghelia care s-a citit este alcătuită dintr-un colaj de versete ale capitolului al XIX-lea din Evanghelia după Ioan, având în centru evenimentul Răstignirii și Jertfei pe Cruce. Iată momentele descrise: condamnarea Mântuitorului de către iudei, căpeteniile preoților și cărturari, în complicitate cu Pilat; purtarea Crucii spre Golgota; răstignirea între doi tâlhari; încredințarea

mamei Sale în grija ucenicului iubit. Apoi, evanghelistul notează: „Văzând că toate s-au săvârșit, plecându-și capul, Și-a dat duhul...”. Nu întâmplător pe Golgota. În traducere „locul căpățânii” – denumire ce derivă din faptul că în acel loc s-a descoperit căpățâna primului om, Adam, potrivit unei tradiții iudaice, consemnată de Sf. Vasile cel Mare, Origen, Epifanie etc. (I. Mircea, *Dict. N.T.*, 1995, p. 198). Acest fapt ne arată că Iisus S-a jertfit pentru răscumpărarea întregului neam omenesc, care își are originea în Adam;

2. Apostolul, de la I Corinteni 1, 18-24, are câteva cuvinte cheie în mesaj: *Cruce, Hristos Cel Răstignit, putere și înțelepciune*. Din zorii creștinismului, până în zilele noastre, din păcate, cuvântul „Cruce” este nebulie și sminteală. Dar pentru cine? „Pentru cei ce pier” – scrie Sf. Ap. Pavel. Dar pentru noi, cei care dorim să ne mântuim, ce înseamnă? Răspunde Marele Pavel: „Puterea și înțelepciunea lui Dumnezeu!”. Cinstind Sfânta Cruce, primim putere și înțelepciune, pentru cele ce avem de făcut în viață. Dar, atenție, nu de la oameni și nu ca ale oamenilor, ci de la Dumnezeu și asemănătoare cu puterea și înțelepciunea Lui;

3. Icoana praznicului Înălțării are forme ușor diferite de reprezentare. Însă, în toate întâlnim aceste elemente: în centru – o Cruce, ridicată cu mâinile de un arhiereu pe un amvon/podium; un împărat și o împărăteasă de-a dreapta și de-a stânga arhiereului; alți slujitori (diaconi) și chipuri ale credincioșilor... Elementele de conținut amintesc istoricul sărbătorii. Pe scurt: *Împărăteasa Elena, cu înputernicire de la fiul ei, Împăratul Constantin, s-a dus la Ierusalim (prin anul 327) și s-a ocupat de aflarea Crucii pe care a fost răstignit Iisus. Întrucât s-au scos la iveală trei cruci, nu una, la rugăciunile făcute acolo s-a adevărat care este Crucea Domnului prin vindecarea unei bolnave la atingerea ei. A fost dată spre păstrare episcopului Macarie al Ierusalimului și de atunci a început a se cinsti afla-*

Înălțarea Sfintei Cruci

rea ei. Pe locul Sfântului Mormânt, din grija împărătesei Elena, cu aceiași sprijin al fiului ei, se va începe construirea unei biserici, alături de alte 17 în cuprinsul Țării Sfinte. Construirea bisericii Sf. Mormânt, care se va numi, apoi, a Învierii, se va încheia abia în anul 335, când venerabila împărăteasă era deja trecută la cele veșnice. Sfințirea ei a avut loc în ziua de 13 septembrie, iar a doua zi, 14, episcopul Macarie a înălțat Sfânta Cruce pe amvonul bisericii, spre a fi văzută de toți cei prezenți, care s-au închinat cu evlavie, zicând „Doamne miluiește-ne!” De aceea, această zi a primit numele de Ziua Înălțării Sfintei Cruci, fiind serbată mai întâi în Ierusalim, iar cu timpul în toată Biserica Ortodoxă.

ÎNCHEIERE: Praznicul Înălțării Sfintei Cruci este un bun prilej, iată, de a desprinde câteva învățături de folos sufletesc, din evanghelie, apostol și icoană. Din evanghelie, exemplul de jertfelnicie al Mântuitorul Iisus Hristos; din apostol, dragoste pentru cuvântul sfânt, Cruce, pentru a dobândi putere și înțelepciune; din icoană, pilda Sfinților Împărați Constantin și Elena, precum și a episcopului Macarie, de a cinsti după cuviință Sfânta Cruce, bine știind că această cinstire însemnă, de fapt, recunoștință față de Mântuitorul Iisus Hristos, Care S-a jertfit pe ea, pentru mântuirea sufletelor noastre. Amin.

8. NAȘTEREA DOMNULUI (25 decembrie)⁶

Colindele românești – slăvire a lui Dumnezeu în versuri⁷

INTRODUCERE: Când vorbim și scriem despre colinde, gândurile fiecăruia dintre noi se întorc instantaneu, cu mari emoții, în locul de obârșie și în anii copilăriei. Deși există o literatură și o video-fonotecă impresionantă dedicată lor, cu texte, piese înregistrate și informații abundente (istorice, etnografice, muzicologice etc.), toți ne raportăm prioritar la ceea ce am auzit și încă mai auzim în locurile în care am viețuit cândva, dar și în cele în care viețuim acum. Desigur, auzim și cântăm acum colinde care pot fi întâlnite pe tot cuprinsul țării („O ce veste minunată...”), și chiar pe mari întinderi ale globului pământesc („Silent Night...”, „Jingle bell...” ș.a.), dar mai apropiate sufletului ne sunt cele auzite de la bunici, părinți, frați, rudeni, prieteni și vecini. Despre semnificația colindelor în spiritualitatea poporului român s-a scris mult, bine și frumos. Evocăm aici doar câteva crâmpoie din aprecierile pline de sensibilitate ale ilustrului profesor de teologie, Teodor M. Popescu: „Colindele sunt o bogăție și o frumusețe de sfinte amintiri creștine, pioase, de poezie și muzică populară, de sfinte gânduri și

⁶ La Sfânta Liturghie din ziua praznicului Nașterii Domnului se citește Pastorală trimisă de Chiriarhul locului, rânduială care trebuie respectată cu toată cuviința. Evident, preotul nu va mai rosti o a doua predică. Noi includem însă această schiță în volum, din două motive. O dată, să nu lăsăm goală (ori trecută cu vederea) rubrica praznicului. În același timp, să propunem smerit distinșilor ierarhi ca pentru Pastorale să aibă mereu în vedere, între sursele de inspirație, și colindele noastre românești – un veritabil tezaur liturgic, dogmatic, moral, misionar, catehetic etc., așa cum de altfel s-a procedat și până acum, pe alocuri.

⁷ Selectăm date și exemplificări dintr-o cateheză cu acest titlu, pregătită pentru volumul al II-lea de „Cateheze Pastorale”.

duioase întoarceri la copilărie, de farmec neîntrecut de alte cântări. Colindele sunt o încântare, sunt o mângâiere, sunt o trăire în nevinovatele și curatele gânduri și dorințe ale copiilor, veseli de bucuria cea mare a Nașterii lui Hristos”⁸.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- **Vechimea colindelor** pe pământ românesc nu se poate preciza. Dacă se consideră că izvorul lor se află în cântarea îngerilor și a păstorilor din noaptea Nașterii Domnului în Betlem, înseamnă că un anume început poate fi punctat acum. În consecință, răspândirea creștinismului (și) pe meleagurile noastre ne-a adus și începutul colindatului... Cercetătoarea Sabina Ispas⁹ notează însă că vechimea colindelor la noi merge în urmă cu aproximativ 1500 de ani, de când, practic, este prăznuit și Crăciunul, dar mărturii scrise despre ele s-au păstrat abia din secolul al XVII-lea. Desigur, trebuie să ținem seama că nu toate genurile de colinde au aceeași vechime și nici nu s-au răspândit uniform peste tot;
- **Etimologia cuvântului „colindă”** este încă în dezbateri. Dicționarele explicative, în majoritatea lor, mergând pe ipoteza acad. Al. Rosetti, indică termenul latin „calendae”, (la romani, calendele desemnau primele zile ale fiecărei luni, cu deosebire a primei luni din an, în care se făceau urări de sănătate și belșug, dar și anunțuri importante pentru obște). Fără îndoială, de aici avem cuvântul „calendar”. Confruntând cele mai avizate izvoare, părintele Nicoale Cojocaru¹⁰, doctor în teologie și etnologie, emite însă o ipoteză interesantă: cuvân-

⁸ Prof. Dr. T. M. Popescu, *Meditații teologice*, vol. II, București, 2003, pp. 113-114.

⁹ Acad. Sabina Ispas, *O taină încifrată într-un text de colind, spiritromanesc*. go.ro.

¹⁰ Pr. Dr. N. Cojocaru, *Istoria tradițiilor și obiceiurilor la români*, vol. I, București, 2008.

tul-minune ar proveni din latinescul „calo-are” (*a convoca, a invoca, a cinsti* – în *sens religios*), arătând că prin colindă invocăm și cinstim numele Dumnezeiescului Prunc, Iisus Hristos, așa cum au făcut (și i-au „colindat”) îngerii, păstorii și cei Trei Crai de la Răsărit;

- **Pomenirea Sfințelor Taine în colindele vechi**, în special Botezul, Mirungerea și Euharistia, reprezintă un element definitoriu privind viața, misiunea și jertfa Mântuitorului, în texte intitulate diferit, dar cu fond comun: „Colindul Mare”, „Colindul lui Dumnezeu”, „Colindul Răstignirii”, „Cântec dumnezeiesc” etc. Iată un fragment referitor la Botezul Domnului: „În băătura cestui domn, /Nouă peri și nouă meri./N vârș de nouă meri și peri/ Mi-arde nouă lumânări,/Pică nouă picături./Ruptu-mi-s-au trei râuri:/ Râu de vin și-altu de mir,/ Și-unu-i râu lui Iordan./ În vale de dumnealor/**Coboră-tu-le-au Hristos./S-a scăldat și s-a-mbăiat,/Mi-a ieșit, S-a limpezit...**”. Taina Mirungerii se întrevește în acest vers: „Mititel, înfășă-țel/**Curge mirul după El...**”, dar mai ales în acest fragment din „Colindul Răstignirii”: „Cum Lui că-i puneare/Cunună de spini,/Spin mă răcinos,/Cununa-L strângeare,/Sudoare-L treceare,/Pe pământ cădeare,/Mirul se făceare,/N lume trime-teare,/Fini-ș botezare”; „Cunună de spini/ Și-n cap mi-o puneă,/ Sudoare-mi curgea/Și unde-mi cădea,/Sfânt mir se făcea/**Creștinii venea/Și se miruia**”. Iată acum un fragment care pome-nește Taina Euharistiei, în aceeași colindă: „Și unde-mi bătea/ În mâini și-n picioare/Cuie și piroane,/Sângele pornea/Și unde cădea,/Vin că se făcea/Și se aduna./Și când îmi făcea/Un brâu de măcieș/Și când mă-ncingea,/Carnea-mi curgea/Și unde-mi cădea,/Sfânt grâu se făcea/**Creștinii venea/Și se hrănea**”...
- **Prezența unor sfinți în colinde**, alături de Iisus, ne arată, întâi de toate, credința în mijlocirea lor înaintea lui Dumnezeu.

Pomenirea sfinților Ștefan, Vasile și Ioan Botezătorul se explică și prin vecinătatea sărbătorilor (27 decembrie, 1 și 7 ianuarie), dar întâlnim și prezența sfinților Ilie și Petru, cu mare putere de rugăciune și mijlocire. Iată câteva fragmente: „Sub aripa cerului/La umbrița mărilor/Este-un scăunel de prun./Dar în scaun cine șade?/Șade bunul Dumnezeu,/Șade bătrânul Crăciun;/După bătrânul Crăciun,/Șade Sfântul Sfânt Ștefan;/După Sfântul Sfânt Ștefan,/Șade Sfântul Sfânt Vasile;/După Sfântul Sfânt Vasile,/Șade Sfântul Sfânt Ion;/După Sfântul Sfânt Ion,/Șade Sfântul Sfânt Ilie;/După Sfântul Sfânt Ilie,/Șade toți sfinții la rând...”. Iar Apostolul Petru e invocat tot împreună cu Sfântul Vasile: „În curtea divanului/Mare masa Domnului/Dar la masa cine șade?/Șade Petre, Sfântul Petre/Și cu marele Vasile,/C-a lui e ziua de mâine...”;

- De ce „Trei crai” și nu „Trei magi”? Observăm că în majoritatea colindelor noastre apare enunțul „Trei crai” și nu „magi”. Anumiți creșetători opinează că tradiția românească a reținut și a formulat corect „crai”, adică împărați, chiar dacă aveau și cunoștințe de astronomie (ca magii), iar argumentele sunt plauzibile: între daruri I-au adus lui Iisus și aur, foarte rar în vremea aceea, păstrat îndeosebi în vistieriile regale; au fost primiți de Irod, ceea ce nu s-ar fi întâmplat cu niște magi de rând etc. În acest înțeles, „craii” împlinesc și cuvântul psalmistului: „Pentru locașul Tău, din Ierusalim, Ți vor aduce împărații daruri...” (Ps. 67, 30). În același sens, potrivit unei însemnări din *Cartea armeană a copilăriei (Domnului)* se cunoaște și numele lor: Melkior, regele Persiei, Gaspar, regele Indiei și Baltazar, regele Arabiei. Evlavia populară a dat naștere unei frumoase legende, plină de pedagogie creștină, despre „al patrulea mag”, pe nume Artaban (legenda poate fi găsită ușor pe internet. Iar scriitorul american Lewis (Lew) Wallace

dezvoltă istoria evanghelică a celor trei magi/crai în cunoscutul roman Ben Hur);

- **Lerui-ler/Hai lerui-ler/Lerui, Doamne, Ler** (*oiler, oilerui, veler* etc.), sunt părticele de refren pe care le auzim foarte adesea în colinde. Proveniența lor a fost și este, iarăși, în continui debateri. Cantemir, Xenopol și alții susțin că din „**Aurelian**”, împăratul romanilor, care a ordonat retragerea din Dacia (271); Hasdeu, Melchisedec Ștefănescu ș.a. indică zeii „**Lari**” ai romanilor; Rosetti, D. Dan (și, după dâșșii, multe dicționare și enciclopedii) desemnează ebraicul **Halleluia**h - **Aleluia** (prescurtat „hallelui”, transformat în „alerui – hai lerui”). Părintele Cojocar, printr-o demonstrație meticuloasă, susține o proveniență la care înclinăm a subscrie: vb. latin **valeo-ere (fii/mergi sănătos!)**. „Lerui, Doamne” vrea să spună, adică: *Doamne lisuse, Pruncule, fii sănătos!* „Hai Lerui”, *Domn din cer, călătorește sănătos pe pământ!*

ÎNCHEIERE: Asociem colindele românești cu cele mai mari valori naționale pe care le avem, îndreptățite să intre în patrimoniul UNESCO, așa cum au intrat, de pildă, **ritualul călușului**, inclus din 2008, **doina**, inclusă în 2009, și **ceramica de Horezu**, inclusă din 2012.

Salutăm, în acest sens, includerea **colindatului românesc în cea-tă bărbătească** (decembrie 2013), colind întâlnit mai ales în Moldova și Basarabia.

Simțămintele sfinte pe care le nutrim față de colindele noastre părintești se pot manifesta de oricare dintre noi, cu puțin efort, dar cu multă dragoste: primindu-i cu bunăvoință pe micuții, ori mai marii colindători, încurajându-i cu un bănuț, ori alte daruri și, mai ales, ascultându-i cu luare-aminte, bine știind că pregătirea colindelor, cântatul și întreaga osteneală cu drumul, statul în picioare etc., presupun eforturi însemnate din partea lor. În același timp, colindând noi

înșine, fie în intimitatea căminului familial, fie la biserică, fie în casele celor dragi, așa cum am moștenit de la înaintași, așa cum trebuie să-i învățăm, la rândul-ne, pe copiii și pe nepoții noștri. Amin.

9. CUVÂNT PENTRU 1 IANUARIE: TĂIEREA ÎMPREJUR CEA DUPĂ TRUP A DOMNULUI; SFÂNTUL VASILE CEL MARE

Firul călăuzitor: *Importanța numelui primit la Botez*

INTRODUCERE: *Clopotele bisericii ne-au chemat azi la Sfânta Liturghie, ca să comemorăm după cuviință două evenimente sfinte din istoria mântuirii: Tăierea împrejur cea după trup a Domnului și sărbătorirea în duh creștin a Sf. Vasile cel Mare. Pentru că în ziua Tăierii Împrejur, Domnului i S-a dat și numele, totodată, pentru că în această zi a Sf. Vasile cel Mare mulți creștini își țin ziua onomastică, socotim potrivit să rostim câteva cuvinte despre importanța numelui pentru viața și identitatea personală.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Tăierea împrejur a pruncilor de parte bărbătească, a 8-a zi, mai presus de operația chirurgicală, înseamnă **legământ** între om și Dumnezeu („Facere” – cap. 17, legământul lui Avraam și al urmașilor săi cu Dumnezeu); Iosif și Maria au dovedit că respectă Legea Domnului (în vigoare atunci). **Numele „Iisus” a fost dat potrivit „bunei-vestiri” a Îngerului Gavriil** (Luca 1, 31); „Iisus = numele grecizat al ebraicului „Ieșua” – **Mântuitorul** (Iehosua = *lahve mântuiește*); numele **Hristos** se va asocia de la sine: „**Hristos**” = varianta grecească a ebr. **Mesia** (Messiah) = **Uns (Unsul Domnului)**; două nume asociate: *Iisus* – *nume de Persoană*, *Hristos* – *nume de lucrare*; Sf. Chiril al Ierusalimului: „Are numele *Iisus* pentru că mântuiește; *Hristos* – pentru că este Preot” (Cateheza X, 11);

- **Sf. Vasile cel Mare** va primi numele tatălui său, vestitul retor Vasile; nume deloc întâmplător: în lba. greacă „**vasilevs**” (βασιλεύς) = **Împărat**, cu trimitere la... **Împăratul Împăraților, Iisus Hristos** (ὁ βασιλεύς των βασιλευνόντων – 1 Tim 6, 15);
- **Sf. Vasile cel Mare** a trecut în veșnicie la 1 ian. 379..., în „ziua onomastică” a lui **Iisus Hristos**! Nu întâmplător, „Moș Crăciun”, la greci, este Sf. Vasile cel Mare (Άγιος Βασίλης). În colindele grecești chiar se spune că „Sf. Vasile vine cu daruri din Cezareea...”, așa cum, în timpul vieții pământești, s-a îngrijit de cei sărmani, bolnavi etc. Mai mult: darurile se așază sub brad în ajunul Crăciunului, dar se deschid doar în ziua de Sf. Vasile...
- **Numele** pruncilor noștri, date la Botez, e bine să „imite” nume biblice și nume ale sfinților. „Să între numele sfinților în casa noastră la botezul copiilor, spune Sf. Ioan Gură de Aur, pentru că aceste nume ajută la educare, dar folosesc și părinților...” (*Despre creșterea copiilor*).

ÎNCHEIERE: Numele este/devine important, identitar creștin, dacă este „acoperit” cu virtuți. Altfel, nu! *Se știe, omul face numele, nu invers!* Sunt interesante, desigur, și etimologiile, dar ca instrumente/mijloace. Doar virtuțile au ultimul cuvânt. Exemple în contrast: **Iisus Hristos** – *Isus Baraba* (tâlharul și uci-gașul); **Iuda** Tadeu (Apostol, care a scris și Epistola din NT), dar și **Iuda**, fiul lui Iacov (și al Rachelei), din care se trage David, inclusiv Iisus Hristos, ca Om – *Iuda Iscarioteanul*; Exemplele pot continua... **Sf. Vasile**, „împărat” peste patimile acestei lumi¹¹ – împăratul bizantin *Vasile al II-lea* (976-1025), *Bulgaroctonul*

¹¹ Interesantă pildă din Pateric: „S-au adunat frații, odată, la *Avva Iosif* și șezând ei și întrebându-l se bucura el și cu toată osârdia le zicea lor: «Eu împărat sunt astăzi, că am împărățit peste patimi»” (*Pentru Avva Iosif*).

(extrem de crud: a ucis mii de bulgari și i-a orbit pe prizonierii de război)...

La mulți ani celor ce purtați numele Sf. Vasile cel Mare! Mulți ani, tuturor celor ce sunteți prezenți la slujbă, în sfânta zi de azi! (*corul, strana va cânta mulți ani trăiască*).

10. PRAZNICUL BOBOTEZEI

Cuvinte și expresii cheie: *Botezul Domnului – eveniment istoric; Aghiazma Mare – de folos numai celor ce au credință*

INTRODUCERE: *Praznicul de azi încheie salba sfintelor sărbători numite, îndeobște, „de iarnă”. Bucuria prăznuirii a început la Nașterea Domnului și se împlinește, iată, la Botezul Lui, împlinire despre care se pomenește atât de frumos în rugăciunea de la slujba Sfințirii Apei: „La praznicul ce a trecut Prunc Te-am văzut, iar la acesta desăvârșit Te vedem pe Tine, Cel ce Te-ai arătat desăvârșit, Dumnezeuul nostru, din Cel desăvârșit... Astăzi... ceata sfinților cu noi se adună și îngerii cu oamenii împreună prăznuiesc!”. Sărbătorile creștine au un anumit duh, dar și o pedagogie specială. Despre duhul și pedagogia sărbătorii a scris, ca nimeni altul, filozoful ortodox român Vasile Băncilă¹², spunând, între altele, că „Sărbătoarea este sentimentul luminos al împărtășirii tuturor din același sens... Este maximul vieții!”, îndemnându-ne să luăm exemplu de la copii, întrucât copilul „are o mare capacitate festivă”. De ce? Pentru că are sufletul curat... Sufletul se aseamănă, întrucâtva, cu o fereastră (geam): dacă geamul este curățit, vizibilitatea va fi maximă; la fel și sufletul: cu cât este mai curat, cu atât vede/înțelege mai bine...*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Praznicul Botezului Domnului are mai multe denumiri: **Bobotează** (sl. Bogu – Dumnezeu; lat. baptizare – a boteza); **Teofania** - **Epifania** (gr. – „Arătarea Domnului”);

¹² *Duhul sărbătorii*, Edit. Anastasia, București, 1996. V. Băncilă (1897-1979), reprezentant al elitei interbelice, „de dreapta”. Amănunte bio-bibliografice în rev. „Rost” nr. 10-11 (dec. 2003-ian. 2004).

- Botezul D. – eveniment istoric: Iisus împlinise 30 de ani, vârsta majoratului la evreii din vremea aceea, vârstă la care avea dreptul să exercite o slujire publică; era nevoie, însă, de un garant/gir/o mărturie; Ioan Botezătorul, cu probitatea sa morală, va da această mărturie, cu prilejul Botezului. Mărturia nu era de la el, ci de la Tatăl Ceresc: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care am binevoit!” (Mt 3, 17);
- Prin Botez nu Hristos, ci făptura întreagă se curăță, se luminează, se sfințește... El este, de fapt, Lumina lumii și Cel ce sfințește. Când este adus un prunc (și chiar adult) în biserică, spre a fi botezat, persoana respectivă se sfințește, de la Domnul și prin sfințenia Lăcașului... La Botezul Domnului lucrurile stau invers: Hristos-Domnul sfințește apele (și întreaga făptură), precum glăsuiește o frumoasă cântare de la începutul slujbei de sfințire a apei mari: *Astăzi firea apelor se sfințește ...*

ÎNCHEIERE: De binefacerile aghiazmei mari pot beneficia numai cei ce au credință. Pentru necredincioși aghiazma nu-i decât o apă cu gust de busuioc... Dar pentru noi, cei care și astăzi am dovedit credință prin prezența în biserică (rostirea Crezului etc.), aghiazma va fi „izvor de nestricăciune, dar de sfințenie, dezlegare de păcate, vindecare de boli, curățirea sufletelor și a trupurilor, sfințire a caselor și spre tot folosul de trebuință” (din Rugăciunea de sfințire a apei). Amin.

11. ÎNTÂMPINAREA DOMNULUI (*Stretenia*)

– 2 februarie

Cuvinte și expresii cheie: *Moment în istoria mântuirii; Praznic al Pruncului Iisus, dar și sărbătoare a Maicii Domnului; Cuvinte păstrate în inima cea mare Maicii Domnului: sabie, împotrivi-re, adevărarea gândurilor; inimile mamelor creștine...*

INTRODUCERE: Praznicul de astăzi ne amintește de un câmp minunat din istoria mântuirii: vedem cu ochii sufletului Templul din Ierusalim, Familia Sfântă, pe bătrânul Simeon, pe proorocita Ana, dimpreună cu cei care se mai aflau acolo... Maica Domnului a venit aici, la 40 de zile după Nașterea Pruncului Iisus, ca să împlinească dătinile strămoșești. În centrul atenției, desigur, Dumnezeuiescul Prunc. El a fost „întâmpinat”. Dar nu numai El. Motivul venirii la Templu este legat, practic, de zilele curățirii Maicii Sale. De aceea, unui Părinți ai Bisericii nedespărțite numără acest praznic printre sărbătorile Maicii Domnului, nu fără o anumită îndreptățire. Dacă la ortodocși praznicul se numește „Întâmpinarea Domnului” (în popor, *Stretenie*, după slavonescul „Sreasti” – „a întâlni/întâmpina”), la catolici poartă numele de „Curățirea Sfintei Fecioare Maria” (*Festum Purificationis Beatae Mariae Virginis*). De reținut că Sf. Ioan Gură de Aur însuși are o predică pentru acest praznic, cu numele „Omilie la Sărbătoarea Curățirii Mariei” (Pr. Prof. Ene Braniște, *Liturgica Generală*, Galați, 2002, pp. 136-137).

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Fără să uităm nicio clipă de Pruncul Întâmpinat, cuvântul nostru de azi se va referi la starea sufletească a Maicii Sale. Îndată după ce a născut, auzind glasurile îngerilor și după vizita

păstorilor, ne spune Ev. Luca: „Maria păstra toate cuvintele acestea în inima ei” (2, 19). Aceași păstrare în inimă este pomenită și după cuvintele auzite de la bătrânul Simeon și de la proorocița Ana, cu prilejul „întâmpinării” (2, 51);

- Ce cuvinte a auzit? „Acum liberează... mântuire, lumină, slavă” etc., dar și: „Iată, Acesta (*Iisus, n.n.*) este pus spre căderea și spre ridicarea multora din Israel și spre semn de împotrivire...” și: **„Prin sufletul tău va trece sabie**, pentru ca să se descopere gândurile din multe inimi”. Cuvintele auzite i-au provocat Maicii Preacurate simțăminte contradictorii: pe de o parte, de negrăită fericire; pe de alta, de tristețe și îngrijorare, auzind de „sabie, semn de împotrivire, gândurile din multe inimi...”. „Sabia” – spun unii exegeți – se referă la suferințele pe care ea le va îndura, alături de Fiul ei, mai ales la Patimi. De aici s-au inspirat unii artiști din Apus, pictând (ori sculptând) „Mater Dolorosa”, dar întâlnim imagini similare și în Răsărit: vezi, de pildă, „Tânguirea Maicii Domnului” de la Mănăstirea Sihăstria, pictură de Irineu Protcenco;

- „Sabie” înseamnă, însă, și semn de împotrivire, care descoperă gânduri din inimi... Să ne amintim cuvintele lui Iisus: „Nu socotiți că am venit să aduc pace pe pământ; **n-am venit să aduc pace, ci sabie**. Am venit să despart pe fiu de tatăl său, pe fiică de mama sa, pe noră de soacra sa. Și dușmanii omului (vor fi) casnicii lui” (Matei 10, 34-36). Așadar: **Iisus și Evanghelia Sa sunt ca o „sabie”** care-i desparte pe credincioși de necredincioși, pe buni de răi, pe binevoitori de potrivnici. Uneori, în aceeași familie, în același loc de muncă, chiar în familia Bisericii... În felul acesta, toți își descoperă gândurile din inimi! Bune sau rele (să observăm că nu din minte, ci din inimi, cum spune bătrânul Simeon, v. 35);

- „Sabia” suferințelor, dar și a împotrăvirilor, a răutăților, a disensiunilor va „tăia” și va răni inima sensibilă a Maicii Preacurate. Și în vremea Patimilor, dar și în istoria Bisericii, până la sfârșitul veacurilor. Iată, Maica Domnului: și cea mai fericită mamă din lume, dar și cea mai îndurerată, atât pentru rănila Fiului ei, cât și pentru ale noastre, cei înfiați prin har... Cum e posibil acest fapt? Prin aceea că Maica Domnului are o INIMĂ MARE, în care se cuprind toate stările noastre sufletești...

ÎNCHEIERE: *Așa sunt construite, în general, inimile mamelor: să poarte în ele cele mai trainice bucurii, dar capabile să cuprindă și cele mai mari dureri ale copiilor, ale familiei și ale neamului întreg. Așa ne apare și inima femeii cananeence din prima evangheligie ce s-a citit azi (Matei 15, 21-28), purtând în ea crucea fiicei bolnave, dar și drama neamului ei marginalizat, gata să îndure toate umilințele, numai să se facă bine copila ei! Așa au fost și sunt inimile mamelor noastre, ale fiecăruia: fericite când familia și copiii sunt bine, dar și sfâșiate de durere, atunci când sabia suferințelor, ori a dezbinărilor dintre copii, „taie” liniștea și pacea din casă. Să luăm pildă, așadar, de la Maica Domnului, și femeile creștine, și bărbații creștini, ca inimile să fie mereu gata să păstreze cuvintele și faptele dreptei-credințe, așa cum „Maria păstra toate cuvintele în inima ei...” (Luca 2, 19). Amin.*

12. SCHIMBAREA LA FAȚĂ A DOMNULUI (Preobrajenia)

Cuvinte și expresii cheie: *Evangelisti și Sfinții Părinți se completează reciproc; tâlcuire „punctuală” – Sf. Ioan Gură de Aur; completări – Sf. Grigorie Palama*¹³

INTRODUCERE: Slăvitul praznic al Schimbării la Față (în popor, cunoscut cu denumirea slavonă *Preobrajenie/Probojenie – Schimbare la față*; în rusă: *preobrazovaniye*) este descris de trei din cei patru Evangheliști (Matei 17, Marcu 9 și Luca 9). Observăm, iară și iară, cât de bine se completează Evangheliștii între ei! Vă îndemnăm, iubiți credincioși, să recitiți acasă cele trei relatări și să observați aceste completări, deosebit de binevenite pentru o mai bună înțelegere a sfântului eveniment. După modelul Sfinților Evangheliști, Sfinții Părinți ai Bisericii, tâlcuitori ai Evangheliilor, procedează asemănător. Pentru astăzi vom spicui câteva învățăături/tâlcuiri făcute de Sf. Grigorie Palama (1296-1359), arhiepiscop al Tesalonicului, care, la rândul lui, valorifică (citează) din omiliile la acest praznic ale Sfinților Ioan Gură de Aur, Dionisie Areopagitul și Ioan Damaschin. Apelăm, iată, la Sfinții Părinți, pentru a respecta principiul exegezei ortodoxe: tâlcuirea Scripturii se face după Sfinții Părinți, cei mai buni cunoscători ai ei, în duh și literă. În acest mod, ne deosebim esențial de confrății Protestanți și Neoprotestanți (sectari), care ignoră Părinții Bisericii și „tâlcuiesc” Scriptura după capul și ideile lor, adesea greșite.

¹³ Recomandăm Omiliile 34 și 35 la Schimbarea la Față ale Sf. Grigorie Palama, reproduse și comentate în teza de doctorat a Pr. Roger Coresciuc (îndrum. științific, pr. V. Gordon), *Omiliile Sf. Grigorie Palama...*, Edit. Doxologia, Iași, 2013.

ELEMENTE PENTRU TRATARE: Sf. Ioan Gură de Aur, în „Omiliile la Matei”, explică punctual momentele Schimbării la Față, ținând seama și de completările Sf. Ev. Luca. Iată esența:

- Sunt luați pe Tabor numai trei Apostoli: Petru, Iacov și Ioan. De ce? „Pentru că Petru Îl iubea foarte mult pe Hristos, Ioan era foarte iubit de Hristos, iar Iacov pentru răspunsul *putem să bem paharul...* Dar și pentru alte fapte (avea autoritate, n.n., de aceea l-a și omorât Irod!); Sfântul Ioan Gură de Aur remarcă modestia și lipsa de invidie a Sf. Ap. Matei, care scrie despre eveniment, deși nu a fost luat pe Tabor: „Uită-mi-te ce suflet de filozof are Matei! Nu tăinuiește că Domnul i-a cinstit pe ceilalți apostoli mai mult decât pe el...”;
- De ce are loc evenimentul „Schimbării”? Ca să le arate slava crucii, să-i mângâie și să-i întărească pe cei trei (și prin ei, pe toți ceilalți ucenici), pentru cele ce aveau să se întâmple în Ierusalim (*Patimile, Răstignirea, Moartea*);
- De ce s-au arătat Moise și Ilie? Ca să risipească acuzațiile iudeilor că Iisus nesocotește Legea și Profeții. Ce a vorbit Iisus cu ei? Aici Sf. Ioan Gură de Aur recurge la completarea Sf. Ev. Luca: „vorbeau despre sfârșitul Lui, pe care avea să-l împlinească în Ierusalim” (9, 31);
- De ce Dumnezeu-Tatăl a rostit: „Acesta este Fiul Meu cel iubit, pe Acesta să-L ascultați”? Ca să-i încredințeze pe ucenici despre dumnezeirea și autoritatea lui Iisus;
- De ce Petru propune să facă cele trei colibe? Ca Iisus să nu meargă în Ierusalim și să I se întâmple relele vestite...
- Lumina care a strălucit pe Tabor, *Fața Lui ca soarele, iar hainele albe ca zăpada*, reprezintă lucrarea harului care izvorăște din Ființa Dumnezeiască. Sfântul Ioan Gură de Aur o numește „lumină neamestecată”, iar Sfântul Grigorie Palama „lumină nematerialnică, neînserată, veșnică, mai presus de minte și de

simțire...". Este vorba de lumina harului, care, spune tot Sf. Grigorie, „se dă cu măsură și este primită mai mult sau mai puțin, fiind împărțită și totuși rămânând întreagă, după vrednicia celor ce o primesc”.

ÎNCHEIERE: *Evenimentul Schimbării la Față a avut drept scop întărirea credinței ucenicilor în dumnezeirea lui Iisus, întrucât – auzind de Patimi și Moarte – începuseră să aibă îndoieli. Pentru noi, cei de azi, Praznicul are același rol de a ne întări credința în puterea de mântuire a lui Iisus Hristos, dar ne aduce în atenție și importanța harului, manifestat prin lumina taborică. În acest sens, Sf. Grigorie Palama, teologul luminii taborice, mărturisește că pe muntele Tabor Iisus „a arătat care sunt veșmintele slavei pe care le vor purta în veacul ce va să fie, cei alipiți Domnului”. Mărturisire ce are la bază cuvintele Mântuitorului: „Atunci cei drepți vor străluci ca soarele în împărăția Tatălui...” (Matei 13, 43). Să ne învrednicească Bunul Dumnezeu de fericirea purtării veșmintelor slavei Lui, întru Împărăția Sa! Amin.*

II. DUMINICILE PENTICOSTARULUI

13. DUMINICA A II-A DUPĂ SFINTELE PAȘTI

(A SF. AP. TOMA – IN 20, 19-31)

Cuvinte și expresii cheie: *pericopele învierii; ce învățăm de la Toma?; cele două atitudini opuse; lecție de veritabilă pedagogie creștină; bărbatul îndoielnic și lucrarea satanei (remarcile pr. Cleopa); versuri G. Coșbuc*

INTRODUCERE: *Evangelia pe care am ascultat-o azi, la Sfânta Liturghie, face parte din cele 11 pericope numite „ale învierii”, care se citesc prin rotație la slujba utreniei duminicale, fiind vorba în ele despre arătările Mântuitorului după Învierea Sa. Citirea lor la utrenie (slujbă ce simbolizează zorile creștinismului) are menirea de a ne întări credința în Înviere, așa cum s-a întâmplat în cele din urmă și cu Apostolul Toma, al cărui nume îl poartă duminica în care ne găsim.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Ce învățăm, ce trebuie să învățăm din „pilda lui Toma”? Pentru că odată cu adevărarea învierii, episodul „Toma” reprezintă și o lecție de pedagogie creștină, pentru noi și pentru toate generațiile, până la sfârșitul veacurilor;
- Observăm, practic, că el a avut două atitudini: una greșită, care trebuie evitată, și una de smerenie și căință, care trebuie urmată. A greșit îndoindu-se de cuvântul Mântuitorului, care le-a spus ucenicilor (*deci și lui Toma*) că, deși va fi omo-

rât, a treia zi va învia (Mt 16, 21). Atenție: s-a îndoit de cuvântul lui Dumnezeu! A doua atitudine dovedește, însă, mare noblețe sufletească: prin exclamația „Domnul meu și Dumnezeu meu!”, Toma arată căință, smerenie și o deosebită duioșie a sufletului;

- Mai mult: Toma nu se limitează la manifestarea unor simțăminte alese, ci le dovedește prin fapte. După Înălțarea la cer a Mântuitorului, face misiune la mezi și parți (în zona Iranului de azi), dar și la indieni. Pe mulți i-a creștinat, întemeind biserici. În final, el a primit moarte martirică, fiind străpuns de ostași cu sulițele, la porunca unui rege păgân;
- Păstrându-i o memorie sacră, învățăm, pe de o parte, să evităm greșeala lui, aceea de a ne îndoi de cuvântul Domnului, greșeală pentru care s-a căit amarnic. Omenirea progresează spiritual și prin valorificarea experiențelor ce aparțin generațiilor anterioare, negative sau pozitive...
- În privința îndoielii, **Părintele Cleopa** învață: „S-a îndoit Toma la învierea lui Hristos și a trebuit să fie mustrat: fiindcă M-ai văzut, Tomo, ai crezut, fericite de cei ce n-au văzut și au crezut. Hristos a pus astfel fericirea a zeceia după Înviere, ca să întărească credința celor ce nu văd dar cred, precum suntem noi și cum trebuie să fie toți creștinii până la sfârșit. Iată ce spune Apostolul Iacov: Bărbatul îndoielnic este nestatornic în toate căile sale (1, 8). Omul îndoielnic care zice: »Oare este sau nu Dumnezeu? Oare este iad, sau nu este?» este ca un nor pe care îl poartă satana cum vrea, căci el nu crede cu fermitate, cu tărie, în existența lui Dumnezeu. De aceea satana îl duce oriunde...” (*sfaturiortodoxe.ro/pcleopa/nou27*);
- Toma nu a rămas, însă, „un nor al îndoielii”, dovedind, în *cealaltă vreme a vieții*, credință statornică și nădejde nezdruincată. Pe de o parte, a împlinit cuvântul Domnului pe care i l-a

adresat și pe care l-am auzit în Evanghelia de azi: „Nu fi necredincios, ci credincios!”; pe de altă parte, Toma a ținut mereu minte cuvintele Psalmistului, de aceea, în final, nu i-a mai fost frică de moarte: „Domnul este nădejdea mea din tinerețile mele!” (Ps. 70, 6).

ÎNCHEIERE: *Să ne amintim, la sfârșit, de cuvintele poetului nostru George Coșbuc, care se potrivesc duminicii de azi: Credința-n zilele de-apoi/E singura tărie-n noi/Că multe-s tari cum credem noi/Și mâine nu-s! (Moartea lui Fulger), dar să mărturisim, totodată, dimpreună cu întreaga suflare creștină: Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperământul meu este Duhul Sfânt, Treime Sfântă, slavă Ție! Amin.*

14. DUMINICA A III-A DUPĂ SFINTELE PAȘTI

(a Mironosițelor; Mc 15, 43-47; 16, 1-8)

Firul principal: încercare de răspuns la întrebarea de ce Iisus S-a arătat întâi femeilor mironosițe? (Sursa de bază: IPS Bartolomeu, *Pastorală de Paști* – 1995)

INTRODUCERE: *Hristos a Înviat! Iubiți credincioși, la fiecare Sfântă Liturghie duminicală se pomenește un fapt/moment al lucrării Mântuitorului, pe care Îl însoțim, pas cu pas, în tot timpul anului bisericesc. Perioada aceasta a Pentecostarului, din punct de vedere al iconomiei mântuirii, pomenește slujirea împărătească a Lui (să ne amintim că a Octoihului reiterează liturgic slujirea învățătoarească, iar cea a Triodului slujirea arhierescă).*

ELEMENTE PENTRU TRATARE: Astăzi Îl însoțim o dată cu femeile mironosițe, care L-au văzut înviat înaintea tuturor celorlalți. De ce? Răspunsul deplin numai Mântuitorul Iisus Hristos îl are, dar noi, pe temeiul faptelor descrise în Sfintele Evanghelii, încercăm un răspuns logic, fie și parțial;

- Să ne amintim că atunci când a avut loc învierea, ucenicii stăteau închiși de frica iudeilor. Nu aveau curaj nici măcar să meargă până la mormânt;
- Femeile mironosițe, în schimb, „dis-de-diminează” au alergat spre mormânt. De ce? Din **conștiinciozitate**. Adică: aveau de împlinit ceea ce nu apucaseră în ziua înmormântării, propriu-zis, de a săvârși ritualul ungerii, potrivit tradiției locale;
- Cine erau aceste femei? Maria Magdalena, Maria lui Cleopa (*cealaltă Marie*), Salomeea (mama fiilor lui Zevedei), Ioana, Suzana și surorile lui Lazăr, Marta și Maria... Poate și altele,

dar nu le știm; (să ne amintim că aceste femei L-au urmat multă vreme pe Iisus, slujind, inclusiv din avutul lor. Pentru noi, cei de azi, pare un fapt bizar. Niște femei care își lasă casa, unele soțul, copiii etc., ca să urmeze un Învățător „controversat”, însoțit de niște bărbați ucenici...);

- **Iisus, arătându-li-se lor întâi, le răsplătește râvna.** Unele tradiții afirmă că S-a arătat întâi Maicii Sale... Nu era nevoie. Maica Domnului **a știut** că Fiul ei va învia; e singura ființă care nu s-a îndoit de faptul învierii. Credem, astfel, că în clipa în care El a înviat, ea a simțit cu inima evenimentul de care nu se îndoise nicio clipă, așa cum o mamă iubitoare simte în inimă ceea ce se întâmplă cu fiii ei, chiar dacă uneori sunt la distanțe foarte mari...;

- **Dumnezeu se revelează/arată în special celor ce Îl caută!** „Nu m-ai căuta de nu m-ai fi găsit deja” – avea să noteze, inspirat, Blaise Pascal, savantul creștin francez (1623-1662; a trăit numai 39 de ani, ca Eminescu al nostru...); (Dacă îngăduie timpul, este instructiv să amintim că Pascal, până la 30 de ani, se remarcase în domeniul fizicii și al matematicii; după aceea, s-a dedicat prioritar filosofiei și teologiei. Între cărți: *Les pensées* – o lucrare apologetică creștină; atitudinea lui amintește de spusese lui Petre Țuțea: dacă până la 30 de ani nu ești de stânga, n-ai inimă; iar dacă de la 30 în sus mai ești de stânga, și nu conservator, ești idiot!);

- **Așadar: Iisus S-a arătat întâi femeilor mironosițe, pentru că ele L-au căutat** („mort” am fost și ați venit la Mine ...). O „căutare” similară va face curând Saul din Tars... Pr. Prof. Gala Galaction, traducător al Bibliei din 1936, afirmă că termenul „a prigoni”, din Fapte 9, 4, poate fi înțeles și cu „a căuta, a urmări pe cineva”; ca să-l prigonești, trebuie mai întâi să-l cauți, să-l urmărești, să-l găsești...

ÎNCHEIERE: Femeile mironosițe sunt pentru noi un bun exemplu de căutare, conștiinciozitate și curaj; sunt, totodată, sfinte în calendarul creștin, cărora ne rugăm acum să ne ajute și pe noi să avem curajul, conștiinciozitatea și râvna căutării lor. Amin.

15. DUMINICA A IV-A DUPĂ SFINTELE PAȘTI – (a Slăbănogului; Ioan 5, 1-15)

Cuvinte și expresii cheie: *duminici-scară; suferință; Diogene; vindecare; Dumnezeu - Om*

INTRODUCERE: *Hristos a Înviat! Dăm slavă lui Dumnezeu că ne-a învrednicit de încă o Sfântă Liturghie, în călătoria vieții noastre pământești! Ne găsim, iată, pe treapta a 4-a a scării Penticostarului, care urcă de la Înviere spre Rusalii... O scară pe care o percepem mereu urcătoare! De ce? Pentru că Învierea duce la Înălțare, iar Înălțarea la Pogorârea Sfântului Duh – ziua de întemeiere a Bisericii. Urcăm spre Biserică! Scăldătoarea Betezda simbolizează, de fapt, Biserica, iar vindecarea slăbănogului vestește nenumăratele vindecări trupesti și sufletești pe care le dobândim în Lăcașul Sfânt.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Expresia dureroasă/sfâșietoare: *nu am om să mă arunce în scăldătoare!* Într-o „mare” de oameni, slăbănogul trăia drama singurătății; de 38 de ani era în căutarea și așteptarea unui om de suflet! Episodul ne amintește de filozoful antic Diogene (412-322 î.Hr.), numit și „cinicul”, după viața de „câine” (*kyon*, în l. greacă) pe care o ducea, ca protest față de opulența orașenilor. Viețuia într-un butoi, purta mereu aceleași haine, indiferent de anotimp, și mânca din darurile oamenilor cinstiți și miloși. Ziua, în amiaza mare, obișnuia să meargă prin mulțime cu un felinar aprins, strigând: „Caut un om cinstit!” Între admiratorii săi s-a numărat și Alexandru cel Mare, care ar fi mărturisit: „Dacă nu eram ceea ce sunt, aș fi dorit să fiu Diogene!”. Prin viața și filozofia lui,

Diogene mărturisește parcă așteptarea Omului desăvârșit, Iisus Hristos...

- „Nu ai om, ai Dumnezeu!” – exclamă într-o predică IPS Antonie (vezi *Tâlcuri noi la texte vechi* – predica din duminica a 4-a după Sf. Paști). Altfel spus, nu omul te poate vindeca, ci Dumnezeu-Omul, Hristos. Iată cum este contrazisă celebra sintagmă antică, atribuită lui Protagoras (487-420 î.Hr.): „Omul este măsura tuturor lucrurilor”... Greșită, tragică rațiune, prin care Dumnezeu a fost/este înlocuit cu... omul! Creatorul cu creatura! (așa cum vor proceda ateii din toate timpurile). **Nu omul este măsura tuturor lucrurilor, ci Dumnezeu-Omul, Hristos!**
- Venirea și lucrarea lui Hristos în lume a însemnat începutul vindecării (*mântuirii*). Este locul să ne amintim aici de o poezie mai puțin cunoscută a lui Eminescu, *Dumnezeu și om*, din care vom reda un fragment¹⁴: *În tavernă?... -n umilință s-a născut dar adevărul? / Și în fașe d-înjosire e-nfășat eternul rege? / Din durerea unui secol, din martiriul lumii-ntregi / Răsări o stea de pace, luminând lumea și cerul...*

ÎNCHEIERE: „*Steaua de pace*”, după expresia lui Eminescu, este **Hristos**, Care a întemeiat Betezda cea nouă, Biserica, în care se pot vindeca toți suferinzii, și nu doar o dată pe an, ci întotdeauna când i se cere ajutorul cu credință și nădejde. Să nu uităm, însă, că cea mai mare vindecare pe care omul o poate primi în Biserică este iertarea păcatelor! Bolnavul de la Betezda a primit această vindecare mai întâi, după cum reiese din cuvintele Mântuitorului: „Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău!”. Aceasta este condiția și temelia oricărei vindecări folositoare mântuirii: iertarea păcatelor. După iertare (eliberare/uşurare de păcate), creș-

¹⁴ Sau mai multe fragmente, în funcție de timp, auditoriu etc.

II. DUMINICILE PENTECOSTARULUI

Duminica a IVa după Sfințele Paști

tinul se simte alt om: curat, plin de nădejde și de bucurie, dar și plin de curaj pentru cele ce are de înfăptuit, spre slava lui Dumnezeu și folosul aproapelui. Amin.

16. DUMINICA A V-A DUPĂ SFINTELE PAȘTI

(a Samarinenței; Ioan 4, 5-42)

Cuvinte și expresii cheie: *text evanghelic bogat („prelegere dogmatică”); două „mese”; apa vie; duh și adevăr; „mâncarea Mea”; gândire pământească → gândire cerească; R. Tagore; om trupesc – om duhovnicesc*

INTRODUCERE: *Textul evanghelic de astăzi este foarte bogat (37 versete!), prezentându-se ca o veritabilă prelegere de Teologie Dogmatică. Pentru că vom relua acum doar mici fragmente/expresii din acest text, vă recomandăm să-l recitiți acasă, după îndemnul minunat al Sf. Ioan Gură de Aur, pe care îl amintim din când în când: „Reîntorși acasă, să așezăm două mese: una cu bucatele trupului, alta cu bucatele Sfintei Scripturi; soțul să repete ceea ce a fost zis, femeia să se instruiască și copiii să asculte, iar slujitorii să nu fie păgubiți de lecturile noastre. Faceți fiecare din voi o biserică în casa voastră” (Sermo VI in Genesim, 2; PG 54, col. 607).*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Din bogăția pericopei alegem trei expresii, pentru astăzi: *apa vie; închinarea în duh și adevăr; mâncarea Mea (a Mântuitorului).*
- Amintim, mai întâi, că Iisus, prin conduită, învățături, fapte etc., a încercat tot timpul să-i ridice pe oameni de la mentalitatea pământească/trupească/materialnică spre cele de sus... Omul e făcut din pământ, dar e chemat să fie locuitor al cerului!

Așa e și cazul cu aceste trei expresii. Dar samarineanca, ucenicii (dar și noi, să recunoaștem!) s-au poticnit în cele pământești... *Este ilustrativă în acest sens o întâmplare legată de viața poe-*

II. DUMINICILE PENTECOSTARULUI
Duminica a V-a după Sfintele Paști

tului indian Rabindranath Tagore (1861-1941), laureat al premiului Nobel: „Poetul se găsea într-o barcă, pe un lac liniștit, spre amurg. În barcă, doar el și barcagiul, tăcuți și gânditori. Lacul era feeric, soarele își reflecta în apă ultimele raze ale zilei, păsărelele din arborii de pe mal își încetau, rând pe rând ciripitul. În fața celor doi, săltau din apă, din când în când, câțiva peștișori jucăuși... Ce gândea, în acest timp, poetul? La frumusețea inefabilă a creației, rostind în sine cuvintele Psalmistului: «Cât de minunate sunt lucrurile Tale, Doamne. Pe toate cu înțelepciune le-ai făcut!» (Ps. 103, 24). Dar barcagiul, ce gândea și ce rostea în sine? «Doamne, ce bună ciorbă s-ar face cu peștișorii ăștia!»”;

– revenim la expresiile evanghelice: **1. Iisus vorbea de „apa cea vie” = Duhul Sfânt și harul izvorât din El:** „Dacă însetează cineva, să vină la Mine și să bea. Cel ce crede în Mine, precum a zis Scriptura: râuri de apă vie vor curge din pântecul lui. Iar aceasta a zis-o despre Duhul pe Care aveau să-L primească acei ce cred în El...” (In 7, 37-39). *Femeia a înțeles că e vorba de apa din puț, ori de un elixir anume al nemuririi...*; **2. „Închinare în Duh și adevăr” = În Duhul Sfânt, care face închinarea duhovnicească** (Ro 12, 1)¹⁵ **și în Hristos** (Calea, ADEVĂRUL și viața – In 14, 6). *Femeia se gândea la închinarea de pe Garizim (munte în Samaria), cel mult la închinarea pe Sion (în Ierusalim);* **3. „Mâncarea Mea...” = Voia Tatălui...** Ucenicii i-au adus mâncare din cetate, dar Iisus nu a vrut să mănânce, ei crezând că l-a dat cineva de mâncare...

Iată diferențele dintre gândirea pământească și cea spirituală/duhovnicească!

¹⁵ Raportul „Om trupească-om duhovnicesc”. Dacă timpul îngăduie, pot fi evocate (și comentate, pe scurt) cuvintele Sf. Ap. Pavel: „Omul firesc nu primește cele ale Duhului lui Dumnezeu, căci pentru el sunt nebunie și nu poate să le înțeleagă, fiindcă ele se judecă duhovnicește...” (I Co 2, 14; a se vedea și contextul acestui verset).

ÎNCHEIERE: Din cele trei expresii, propunem spre meditație și înfăptuire „Mâncarea Mea...”. Mâncarea lui Iisus o știm acum. Dar a noastră care este? Răspunsul ni-l dăm fiecare, în fața propriei conștiințe, dar el izvorăște tot din „mâncarea” Mântuitorului: să facem voia Tatălui Ceresc, așa cum spunem în rugăciunea „Tatăl nostru”: ... „Facă-se voia Ta”! După cum Iisus a făcut/la împlinit misiunea primită (și asumată) de la Tatăl, așa și noi, fiecare, să ne împlinim misiunea de om și creștin, în familie, la locul de muncă și în sânul Neamului. Amin.

17. DUMINICA A VI-A DUPĂ SFINTELE PAȘTI

(a Orbului din naștere – Ioan 9, 1-38)

Laitmotiv: *de la întuneric la lumină*

INTRODUCERE: *Hristos a Înviat! Iubiți credincioși, știm din Sfintele Evanghelii că Mântuitorul a redat vederea mai multor orbi, luminându-le viața cu o bucurie care nu poate fi descrisă în cuvinte. Evanghelia de azi ne descoperă ceva în plus: cel vindecat dovedește, prin cuvintele înțelepte pe care le-a rostit, că vederea fizică s-a adăugat vederii minții, pe care el o avea; lumina ochilor trupești a însoțit, astfel, lumina ochilor sufletești. Să ne minunăm de cuvintele lui... (de citit versetele: 30-33);*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Este important să observăm, în istoria mântuirii, trecerea de la întuneric (*nevedere*) la lumină (*vedere, înțelepciune, știință, cunoștință*); mai întâi, în *Universul creației*: *Fac. 1: 1*. La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul. 2. Și pământul era netocmit și gol. Întuneric era deasupra adâncului (*genunii* – Biblia Anania) și Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor. 3. Și a zis Dumnezeu: „**Să fie lumină!**” **Și a fost lumină** (Sf. Vasile c. Mare, Omil II, 7, la Hexaimeron: *Dumnezeu a despărțit lumina de întuneric și le-a separat foarte mult...*). 4. Și a văzut Dumnezeu că este **frumoasă lumina**¹⁶; și **a despărțit Dumnezeu lumina de întuneric**; În virtutea libertății, nu

¹⁶ În traduceri mai vechi: *a văzut Dumnezeu că este bună lumina*. Dar: termenul gr. (Septuaginta) este *καλον*, iar aici, ca adj., se traduce cu „frumos”. La fel găsim și la Sf. Vasile c. Mare (*Hexaimeron* II, 7). La fel traduce Mitropolitul Bartolomeu V. Anania.

mereu folosită cum trebuia, istoria omului a acumulat, apoi, mult întuneric, multe întunecimi...

- **Întruparea (Nașterea) lui Iisus** a însemnat „răsărirea lumii” (*restaurarea luminii primordiale* – vezi troparul Nașterii); El avea să spună, apoi: „Eu sunt lumina lumii!” (In 8, 12);
- Lumina lui Iisus s-a transmis/se transmite omului, întâia oară, prin Taina Botezului (2 momente: *punerea numelui*: „...să se însemneze lumina feței Tale peste pruncul acesta...”; *cântarea*: „dă-mi mie haină luminoasă...”);
- Lumina divină se (ni se) transmite prin slujbele Bisericii. Cel mai bogat, prin Sf. Liturghie – pregătită (și) de vecernie: *Lumină lină a Sfintei Slave...* Ne amintim aici de I. Alexandru și poezia „Lumină lină”: *Lumină lină lini lumini/ Răsar din codrii mari de crini... Încheierea: Lumină lină leac divin/ Încununându-l pe străin/ Deasupra stinsului pământ/ Lumină lină, Logos Sfânt. Atenție: crinul – simbol al curăției, purității, luminii; „codrii mari...” – o imensă „cantitate” de lumină și puritate! La finalul Sf. Liturghii (după ce ne-am împărtășit): „Am văzut lumina cea adevărată...”;*

ÎNCHIEIERE (ACTUALIZARE):

- Instructiv de văzut/analizat/cercetat raportul (*trecerea*) întuneric-lumină în istoria unui neam; a unei familii; a propriei noastre vieți...
 1. *Neamul românesc (momentul 1989), de la întunericul ateismului/comunismului – la lumina mărturisirii libere a credinței; au mai rămas, totuși, multe umbre, pe care o parte din presa laică, în loc să le lumineze, le întunecă și mai tare;*
 2. *Familia fiecăruia dintre noi: umbre și lumini... (importanța sfeștaniei, a sfințirii casei: lucrarea lui Iisus – Lumina lumii/ deci și a casei);*

II. DUMINICILE PENTICOSTARULUI
Duminica a VI-a după Sfintele Paști

3. *Propria viață: vezi Mt. 5, 23: dacă lumina care e în tine este întuneric, dar întunericul cu cât mai mult! (importanța Spovedaniei: cum ne simțim înainte de/după Spovedanie).*

4. Încheiem, acum, cu un fragment de rugăciune a Maicii Tereza¹⁷: *Vino Iisuse, fii lumina vieții mele, ca să pot și eu să fiu lumină pentru alții! Amin.*

¹⁷ 1910-1997; catolică, dar **prin faptele ei a depășit granițele confesionale**; În plus: origine vlahă (mama albaneză; **tata, Nicola, aromân**, a murit când ea avea 10 ani); n. în fam. Boiangiu, de pe „ulița vlahă” a orașului Uskub, actualul Skopje (Macedonia); www.observatordebacau.ro/2010/03/28; fondează ord. Misionarele Carității (Calcuta, India, 1950); Premiul Nobel pentru pace – 1979; beatificată de Papa I. Paul al II-lea.

18. DUMINICA A VII-A DUPĂ SFINTELE PAȘTI (a Sfinților Părinți de la Sinodul I Ecumenic – Ioan 17, 1-13)

Cuvinte și expresii cheie: *rugăciune arhierescă; Înălțare; turma lui Hristos; păstori; lupi răpitori; sinodul I; Crez; unitate*

INTRODUCERE: *Evangelia duminicii de azi (Ioan 17, 1-13) poartă denumirea de „Rugăciune Arhierescă” și a fost rostită de Mântuitorul în grădina Ghetsimani, cu puțin timp înainte de a fi prins, batjocorit și ucis pe Cruce. În timpul acestei rugăciuni sudoarea de pe fruntea Lui s-a transformat în picături de sânge, care cădeau pe pământ (Luca 22, 44). S-a rugat pentru ca ucenicii (și toți creștinii) să rămână în paza Tatălui și să fie una în credință. Iată, nu întâmplător această duminică, a 7-a după Paști, este plasată imediat după Înălțare, întrucât în evanghelia de azi Iisus rostește și cuvintele „Eu nu mai sunt în lume” și „vin la Tine” (v. 11).*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- „Turma lui Hristos” a fost încredințată, după Înălțarea Sa la cer, preoților și episcopilor, pentru a o apăra de „lupii îngrozitori”, așa cum am auzit citindu-se în pericopa Apostolului de azi: „Luați aminte de voi înșivă și de toată turma, întru care Duhul Sfânt v-a pus pe voi episcopi, ca să păstoriți Biserica lui Dumnezeu, pe care a câștigat-o cu însuși sângele Său. Căci eu știu aceasta, că după plecarea mea vor intra, între voi, lupi îngrozitori, care nu vor cruța turma. Și dintre voi înșivă se vor ridica bărbați, grăind învățături răstălmăcite, ca să tragă pe ucenici după ei” (Fapte 20, 28-30);
- Între „lupii îngrozitori” și „bărbații răstălmăcitori” a fost și Arie ereticul, care învăța, între altele, că Hristos nu a fost năs-

II. DUMINICILE PENTECOSTARULUI
Duminică a VII-a după Sfintele Paști

cut din veșnicie, nici nu este egal cu Tatăl, așa cum știm chiar din gura lui Iisus: „Eu și Tatăl una suntem” (Ioan 10, 30);

- Împăratul Constantin cel Mare a convocat sinodul I ecumenic, în 325, la Niceea (Turcia de azi), la care au participat 318 Sfinți Părinți, care, după rugăciuni și discuții îndelungi, au alcătuit primele 7 articole din Crez, în care auzim și rostim răspicat că Iisus este „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcut”;
- De-a lungul istoriei, în turma lui Hristos au intrat, până azi, fel de fel de lupi îngrozitori (sectari de tot felul, iar mai nou tot felul de fenomene new-agiste și „alternative spirituale”: yoga, radiestezie, reiki [cea mai recentă „fiică” a radiesteziei], bioenergie, cristaloterapie, Feng-Shui etc.). Preoții și episcopii trebuie să vegheze ca buni și conștiințioși păstori. Un exemplu minunat ne dă Părintele Cleopa, relatat chiar de preacucernicia sa: „Când eram stareț la Sihăstria am angajat niște meșteri sobari. Într-una din zile văd la un frate de-al nostru mai tânăr o cărticică, din care citea cu mare zel. Când mă uit mai bine, văd că era o carte sectară. De unde o ai? De la meșterii sobari. Așa, dară... I-am adunat repede pe toți sobarii și le-am zis: eu v-am angajat să faceți sobe, iar voi v-ați dovedit lupi răpitori în turma lui Hristos. Mă, eu sunt câinele de pază al mănăstirii. Afară cu voi!”. „Câini” de pază trebuie să fim și noi, preoți, episcopi, dar și credincioși!

ÎNCHEIERE: *Unul din mesaje evanghelice de azi este îndemnul la unitate: în credință, în sânul neamului, în familie: „Să fie una, precum Noi una suntem!” – a spus Mântuitorul. Dacă păzim unitatea, lupii, rătăcirile, dezbinările etc., nu pot pătrunde! Încheiem cu o pildă foarte sugestivă în acest sens: Un împărat al sciților, aflându-se pe patul morții, a chemat la sine pe fiii săi și le-a dat să rupă un snop de nuie-*

le. Dar în zadar au încercat, niciunul nu a putut frânge snopul. Acest lucru le-a reușit numai după ce, la sfatul părintelui, au luat nuielele una câte una. Astfel, a lămurit împăratul pe fiii săi că tăria stă în unire, iar slăbiciunea în dezbinare. Prin acest exemplu luminos le dă sfatul său cel din urmă, ca să caute a trăi în unire, iubire și înțelegere frățască, căci numai așa se vor păzi de a fi frânți de dușmani, pe când dacă prin certuri, prin ură și prin neînțelegeri se vor dezbină, vor fi sfărâmați. Amin.

III. DUMINICI DUPĂ RUSALII (ale Octoihului)

19. DUMINICA I DUPĂ RUSALII

(A TUTUROR SFINȚILOR – MT. 10, 32-33; 37-38; 19, 27-30)

Punct de plecare: *Întâi oameni-creștini mărturisitori, apoi sfinți*

Cuvinte cheie: *sfinți (creștini); martiri/mărturisitori; calendar; om; creștin; lecția curelarului*

INTRODUCERE: *Duminica de azi e un rod al Pogorârii Sf. Duh. Știi cu toții că după o ploaie binecuvântată și după căldura binefăcătoare a razelor soarelui, o grădină îngrijită își va arăta curând roadele: iarbă, flori, legume, fructe etc. Duminica de astăzi, a tuturor sfinților, ne aduce aminte că, după razele de har ale Sfântului Duh, în grădina Țării Sfinte au răsărit primii creștini: 3000 chiar în ziua praznicului, la care s-au adăugat, în scurtă vreme, alte mii și mii... Să ne amintim, de asemenea, că primii creștini erau numiți „sfinți”, nu doar prin simplul fapt că erau botezați, ci și datorită comportamentului lor exemplar (de luat în seamă și expresia din Liturghie: „Să luăm aminte! Sfintele, sfinților!”);*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Au urmat, apoi, aproape 300 de ani de persecuții! A scăzut, cumva, numărul creștinilor? Dimpotrivă: Biserica a primit în rândurile ei mii de viitori MARTIRI! Iată ce scrie Tertulian

(150-230): „Nici cea mai rafinată cruzime a voastră nu vă este de folos, dimpotrivă, e un mai mare îndemn spre religia noastră. Ori de câte ori suntem secerați de voi ne facem și mai numeroși; **sămânța e sângele creștinilor** („*semen est sanguis christianorum*” – *Apologeticul*, L, 13);

- Apoi: ani de libertate, în alternanță cu ani de persecuții, iar numărul creștinilor/sfinților a crescut uluitor, până în zilele noastre... **A rezultat, astfel, calendarul;**
- Avem trei categorii de sfinți: 1. Cunoscuți, recunoscute oficial și trecuți în calendar; 2. Necunoscute cu numele (îi știe Dumnezeu!), dar recunoscute tainic (**pe aceștia îi pomenește duminica de azi, în mod special**); 3. Cunoscute cu numele, dar nerecunoscute oficial încă... Aici se încadrează, bunăoară, „sfinții închisorilor” de la noi (în temnițele comuniste din România au murit aproximativ 800 de creștini mărturisitori; niciunul canonizat încă! Prin comparație, Biserica rusă a canonizat deja aproximativ 1000! Desigur, în Rusia bolșevică au pierit milioane de mărturisitori);

Sfințenia – împlinirea umanului (titlul superb al Cursului de Mistică al lui N. Crainic; foarte bun citatul de la p. 77, Ediția Trinitas, 1993: *Dintre toate piedicile ce stau în calea progresului duhovnicesc, cea mai mare ni se pare ignoranța omului de sine însuși...*); DAR: la sfințenie nu se poate ajunge decât pe calea omeniei... Să fii om, mai întâi! Om și creștin desigur. Știți proverbul? *A fi domn, e o-ntâmplare; a fi prost, nu-i de mirare; a fi OM e lucru mare!*

ÎNCHEIERE: *Idealul nostru nu trebuie să țințească, prioritar, sfințenia, ci OMENIA și IDENTITATEA DE CREȘTIN. Om și creștin mărturisitor! Evanghelia de azi: „Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri” (Mt 10, 32). Cum mărturisim,*

concret? Prin cuvinte? Desigur. Dar cel mai bine, prin fapte. Să ne amintim că Sf. Antonie cel Mare a primit o **lecție de sfințenie** de la un om foarte simplu: un curelar din Alexandria. „Ce faci tu în mod deosebit?”, l-a întrebat Antonie. „Nimic deosebit. Mă scol dimineața și-mi fac rugăciunea și trec la lucru, în atelier. La amiază îmi fac rugăciunea, mănânc împreună cu familia și mulțumim toți lui Dumnezeu, după obicei. Seara nu mă culc înaintea de a-mi face din nou rugăciunea. Mă port bine cu soția și am grijă de copii... Nu iau mai mult decât mi se cuvine pentru lucru pe care îl fac altora și mă străduiesc să nu fac rău nimănui. Cam atât”.

Pilda sfinților mărturisitori, dar și lecția de omenie a curelarului, să ne fie călăuză pentru calea ce ne-a mai rămas din viața noastră pământească! Amin.

20. DUMINICA A II-A DUPĂ RUSALII (a Tuturor Sfinților Români)

Cuvânt de plecare: *Plures efficimur, quotiens metumur a vobis; semen est sanguis Christianorum* – Ori de câte ori suntem secerați de voi, mai mult ne înmulțim; sângele creștinilor este/se face sămânță (creștinismului, n.n.) – *Tertulian, Apologeticum* – L, 13.

INTRODUCERE: Am evocat din nou¹⁸ aceste cuvinte ale Apologetului creștin *Tertulian* (c. 160 - c. 225), cu referire la martirii din Biserica primară, întrucât se potrivesc și martirilor români, „secerați” de-a lungul vremii, mai ales în închisorile comuniste.

Cu dreptă socotință, Părinții Bisericii răsăritene au rânduit ca prima duminică după Rusalii să se numească Duminica Tuturor Sfinților, sfințenia fiind un dar al Duhului Sfânt, pogorât în creație în duminica Cincizecimii. Urmând acestui exemplu, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât, în anul 1992, ca pentru sfinții români să se facă pomenirea în duminica următoare, a 2-a după Rusalii, tot ca o expresie a darului Sfântului Duh. Așa se face că în calendarul nostru ortodox au fost înscrise nume noi de sfinți, spre bucuria și mângâierea noastră, a tuturor.

ELEMENTE PENTRU TRATARE: Din șirul sfinților români care merită un loc în calendar și zi de cinstitoare lipsesc încă nume alese, pe care creștinii români le pomenesc în taină, deocamdată. *Între ei, mulți care au pătimit prin închisorile comuniste, iar unii chiar și-au sfârșit zilele în ele. La aceștia din urmă ne vom referi acum, pentru că ei sunt adesea pe nedrept uitați. Multe nume ar trebui pomenite aici, inclusiv de preoți¹⁹, dar ne limităm la câteva, deocamdată, ca să ne încadrăm în*

¹⁸ Citatul apare și în Duminica I după Rusalii.

¹⁹ Vezi, de pildă, *Biserica întemnițată. România: 1944-1989*, București, 1998; (autori: P. Caravia, V. Constantinescu și F. Stănescu). Sunt înregistrate 2544

limitele firești ale unui panegiric, cu gândul și conștiința că trebuie să-i avem în vedere pe toți, știuți și neștiuți. **Cu deosebire, această duminică este consacrată sfinților români necunoscuți (fără să-i despărțim de cei cunoscuți, desigur).** Iată câțiva dintre martirii închisorilor:

- **Valeriu Gafencu**, numit de N. Steinhardt „sfântul închisorilor”, răpus de boală în temnița din Tg. Ocna (1952), la numai 31 de ani;
- **Părintele Ilarion Felea**, profesor de teologie cu înaltă ținută științifică și morală, martir al închisorii din Aiud în 1961, la 58 de ani;
- **Mircea Vulcănescu**, economist, filozof și scriitor, martir la numai 48 de ani (Aiud, 1952). Rostește înainte de a muri cuvintele testamentare: „Nu ne răzbunați!”;
- **Părintele Daniil (Sandu Tudor)**, poet și gazetar de înaltă conștiință, monah la Antim și Rarău, martir la Aiud în 1962 (66 de ani). Nu i se cunoaște mormântul;
- **Costache Oprișan**, filozof (a studiat în Germania, cu Heidegger). Mort la Jilava, în 1958, la numai 37 de ani;
- **George Manu**, fizician, membru corespondent al Academiei Române, figură deosebită în mișcarea națională de rezistență anticomunistă, martirizat la Aiud în 1961 (78 de ani);
- **Monahia Mihaela Iordache**, martiră la Miercurea Ciuc (1963), la numai 49 de ani (vezi „Lumina” – 28 nov. 2010: *O viață jertfită pe altarul credinței*);
- **Pavel Grimalschi**, n. 1914, fiu de preot, zidit de viu în pereții de cărămidă dură a năprasnicului „Fort 13” Jilava, în 1962 (v. M. Petrișor, *Fortul 13*);

de persoane, între care 2398 de **preoți (ortodocși – 1725; greco-catolici – 226; romano-catolici – 165; protestanți și neoprotestanți – 90; alte religii – 36); 31 de ierarhi ortodocși scoși din scaun, sechestrați sau exilați**, unii morți în împrejurări pe cât de obscure, pe atât de suspecte, ca Irineu Mihălcescu sau Nicolae Popoviciu...

Trebuie să amintim, totodată, și de martirii din vremea dictaturii carliste (e vorba de anii 1938-40). Iată câteva exemple, din zecile ce se pot da:

- **Nicoară Iordache**, conferențiar la catedra de chimie, executat în lagărul de la Miercurea Ciuc (1939), așezat în genunchi și rostind Tatăl nostru. Avea 33 de ani;
- **Nicoleta Nicolescu**, bătută, violată și arsă de vie în crematoriu, în 1939; vezi mărturiile cutremurătoare din „Doxologia” - Iași, Joi, 10 Iulie 2014;
- **Serafim Parfenie**, fiu de țăran din Tighina, bătut și mutilat în beciurile Siguranței. Se teme că nu va rezista bătăilor și că va ceda trădându-și camarazii. Îngrozit de acest gând își taie singur limba cu dinții și o scupă pe masa bătașilor. Torționarii îl ard de viu la crematoriu;
- **Vasile Baci**, student din Tecuci, află că pe lista celor ce trebuiau executați în noaptea de 21/22 septembrie 1939 este un camarad, tată a 3 copii. Cu lacrimi în ochi îl imploră pe jandarm să-i dea drumul camaradului cu copii și familie și să-l execute pe el. Așa s-a și întâmplat...

ÎNCHEIERE: *Am pomenit doar douăsprezece nume²⁰ din mulțimea celor secerați de prigonitori. Paradoxal (pentru unii!), în pofida crimelor înfricoșătoare, numărul creștinilor români nu a scăzut, nici în închisori, nici în libertate, în plină perioadă comunistă. S-au confirmat, astfel, cuvintele lui Tertulian: sângele creștinilor s-a preschimbat în sămânță pentru alți noi creștini, mulți dintre ei convertindu-se chiar în închisoare. În această sfântă zi să nu-i uităm, așadar, nici pe martirii închisorilor din România, pomenindu-i în șirul tuturor sfinților români, știuți și neștiuți. Amin.*

²⁰ Prin asociere cu numărul consacrat al celor 12 Apostoli.

21. DUMINICA A III-A DUPĂ RUSALII

(Despre grijile vieții – Matei 6, 22-33)

Mesaj central: *a ne îngriji, cu prioritate, de cele sufletești („Căutați mai întâi împărăția cerurilor...”)*

INTRODUCERE: *Evanghelia duminicii de azi reprezintă un fragment din Predica de pe Munte a Mântuitorului Iisus Hristos, în care suntem îndemnați să căutăm, întâi de toate, cele care ne conduc spre Împărăția Cerurilor. Să fim atenți, astfel, că în viață există o ordine a priorităților. O bună ilustrare a „priorităților” avem în lecția unui profesor de filozofie:*

La o universitate din America, un profesor de filozofie a început ora fără să spună un cuvânt: a luat un borcan mare, gol, pe care l-a umplut cu mingi de golf. I-a întrebat pe studenți dacă borcanul este plin și aceștia au răspuns afirmativ. Profesorul a luat atunci o cutie cu pietricele pe care le-a turnat în borcan, scuturându-l ușor. Pietricelele au umplut golurile dintre mingi... I-a întrebat din nou pe studenți dacă borcanul era plin, iar aceștia au fost de acord că era. Profesorul a luat după aceea o cutie cu nisip fin pe care l-a turnat în borcan. Firește, nisipul a umplut de tot borcanul. I-a întrebat din nou pe studenți cum stătea treaba, iar aceștia au răspuns în cor: „pliiin!” Profesorul a scos de sub catedră două cești cu cafea pe care le-a turnat în borcan umplându-l de această dată definitiv. Studenții au râs... „Acum, a spus profesorul, după ce hohotele s-au domolit, aș dori să înțelegeți că acest borcan reprezintă viața voastră. Mingile de golf reprezintă lucrurile importante pentru voi: familia, copiii, sănătatea, prietenii și preocupările majore și că, dacă totul ar fi pierdut în afară de acestea, viața voastră ar fi tot plină. Pietricelele sunt celelalte lucruri care contează pentru voi: serviciul, casa, mașina, iar nisipul e restul lucrurilor mărunte.

Dacă veți începe cu nisipul, a continuat el, nu veți mai avea unde să puneți mingile de golf și pietricelele. La fel și în viață: dacă îți irosești tot timpul și energia pentru lucrurile mici, nu vei avea niciodată timp pentru lucrurile importante pentru tine. Acordă atenție lucrurilor importante pentru fericirea ta. Joacă-te cu copiii, fă-ți controale medicale periodic, ieși cu soția în oraș la cină, joacă tenis; vei avea suficient timp altă dată să faci curat sau să repari cine știe ce dispozitiv. Ai, în primul rând, grijă de mingile de golf, ele contează cu adevărat. Stabilește-ți prioritățile, restul e doar nisip...". Unul dintre studenți a ridicat mâna interesându-se ce reprezentau cele două câni de cafea. Profesorul i-a răspuns zâmbind: „Mă bucur că întrebi asta. Ele vor doar să arate că, oricât de plină ar părea viața ta, e loc întotdeauna pentru două câni de cafea, împreună cu un prieten...”

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Preocupările majore, din punct de vedere creștin, trebuie să fie de ordin sufletesc: *credința ortodoxă, iubirea sinceră de patrie, iubirea și ajutorarea aproapelui...*
- Cele „două cești de cafea”, ne sugerează să împărțim bucuriile și puținul nostru cu „aproapele”, începând cu cei din familie, mai ales în zilele noastre, când unii dintre semeni sunt copleșiți de atâtea greutăți și lipsuri! Nici noi nu ne numărăm printre cei bogați, dar, se știe, e mai primit înaintea Domnului când dai din puținul tău, decât din ceea ce îți prisosește;
- Știți că, adesea, se face mereu apel la „solidaritate”. Din punct de vedere politic, poate că este un apel propagandistic, electoral, de moment. Creștinul adevărat, însă, întotdeauna a fost solidar cu cei în suferință și lipsuri. **Bine a zis cineva: dacă eu n-am pâine, am o problemă de ordin economic; dacă vecinul nu are pâine, am o problemă de ordin moral!**
- Îndemnul „nu vă îngrijiți pentru sufletul vostru ce veți mân-

ca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca..." (v. 24), nu trebuie înțeles ca pasivism, lipsă elementară pentru cele necesare unui trai decent, ci în sensul de a nu ne preocupa excesiv de cele materiale și, mai ales, **a nu ne preocupa în mod egoist, doar pentru noi...**

ÎNCHEIERE: Rămânem în minte și în inimă, în final, cu îndemnul Mântuitorului de a căuta mai întâi, adică prioritar, „împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui”, în felul acesta, prin ocrotirea Lui proniatoare, toate celelalte vor veni de la sine. Amin.

22. DUMINICA A IV-A DUPĂ RUSALII

(Vindecarea slugii sutașului – Matei 8, 5-13)

Cuvinte și expresii cheie: *credința sutașului – lecție de credință pentru noi; fidelitate; însușiri ale credinței; păcate împotriva credinței; credința lui Dumnezeu*

INTRODUCERE: *Ce reprezintă pentru noi această vindecare? O minune, desigur, dar și o lecție de credință, pe care ne-o dă, iată, un „păgân”, pe care Mântuitorul îl admiră, zicând: „Nici în Israel n-am aflat atâta credință!”. Este vorba despre un sutaș roman (comandant peste 100 de soldați), care, având boală pe unul dintre subordonați, vine la Mântuitorul, cu multă credință, să-l ceară ajutorul. Iar lecția de credință a sutașului are menirea de a ne întări însăși credința noastră, acum, într-o vreme și într-o lume în care bântuie atâta necredință...*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Am vorbit în mai multe rânduri despre credință și vom mai vorbi, desigur, și cu alte prilejuri. De ce? Pentru că fără credință (dimpreună cu faptele bune) nimeni nu se poate mântui („Credința ta te-a mântuit!” – a spus adesea Mântuitorul, Lc 8, 48; „Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui” – Mc 16, 16);
- **Ce este credința?** Ne răspunde Sf. Ap. Pavel: „Credința este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute” (Evr. 11, 1); dar avem încă multe definiții, între care și a unuia dintre cei mai iubiți poeți români: *Credința-n zilele de-apoi/E singura tărie-n noi/Că multe-s tari, cum credem noi/Și mâine nu-s!* (George Coșbuc – Moartea lui Fulger);

- **Credința** este una din cele **trei virtuți teologice** (alături de **nădejde** și **iubire**) și cel mai înalt mijloc de cunoaștere a învățăturilor despre Dumnezeu și împărăția Sa. Ea vine în sprijinul rațiunii, care nu poate înțelege singură cele supranaturale. Astrofizicianul **Eugen Toma** (București) spunea nu demult, la o conferință duhovnicească: „Știința ne ajută să urcăm treptele cunoașterii la o înălțime uimitoare. La un moment dat, însă, ne oprim: mai departe încercăm să vedem cu ochii credinței cât de minunată este creația lui Dumnezeu!”
- **Însușiri**: credința adevărată trebuie să fie *tare, statornică* și *să se adevărească prin fapte* („Credința fără fapte moartă este!” – Iac 2, 26); Între însușiri: **FIDELITATEA**²¹! Față de Dumnezeu, față de Biserica Sa, față de Patrie, față de familie, față de locul de muncă. În familie: soții unul față de celălalt; părinții față de copii, copiii față de părinți...
- **Păcatele** împotriva credinței: *erezia* (susținerea învățăturilor greșite. De exemplu, că Hristos nu este Dumnezeu adevărat, ci numai Om), *apostazia* (lepădarea credinței, ateismul, de exemplu), *schisma* (abatere de la disciplina Bisericii; de exemplu cei ce țin calendarul „pe vechi”), *superstițiile* (idei deșarte, moștenite din păgânism, ca de exemplu credința în strigoii, iele, în vise etc.), *ocultismul* (credința în vrăjitorii, magie, spiritism; ghicitul în cafea, palmă, cărți etc.), *fanatismul religios* (ura față de alte religii). Tot în sfera acestor păcate: *yoga, reiki, feng-shui, radiestezia, bioenergia, cristaloterapia* etc. (dimpotrivă cu toate așa-zisele „alternative spirituale”).

²¹ Vorbind despre „fidelitate”, ne amintim cu recunoștință (dar și nițel umor) de G.G. Antonescu (1882-1953), profesor de Pedagogie la Universitatea din București (unul dintre cei mai mari profesori de Pedagogie pe care i-a avut România), o vreme și la Seminarul „Nifon”. Începând cu 1948, a fost înlăturat din Universitate, sub acuzația de *fideism*, acuzație care, dimpotrivă, reprezintă un motiv de cinste pentru el (lat. *fides* – *ei* = *credință*).

ÎNCHEIERE: „Doamne, sporește-ne credința!” (Lc 17, 5). Care credință? A noastră, sau „a lui Dumnezeu?” („Iisus le-a zis: Aveți credință în/sau credința lui Dumnezeu?” – Mc 11, 22). Corect: *credința lui Dumnezeu* (ἔχετε πίστιν Θεοῦ// habete fidem Dei; Să observăm genitivul: Θεοῦ - Dei). Așa găsim în traduceri vechi (Biblia 1688; NT Bălgrad 1648).

Adică: credința noastră să se asemene cu a lui Dumnezeu, desăvârșită, nu cu cea omenească (*nestatornică, slabă, oscilantă...*).

Doamne, sporește-ne credința! Amin.

23. DUMINICA A V-A DUPĂ RUSALII

(Vindecarea demonizaților din Gadara – Mt 8, 28-34)

Reperul (întrebarea) de bază: *cum se pot apăra creștinii de lucrările diavolești?*

Cuvinte și expresii cheie: *minimă orientare exegetică; actualizare: lucrări diavolești, imunitate; păstrarea/reînnoirea imunității sufletești*

INTRODUCERE: Vindecarea demonizaților din Gadara ne poate ajuta să înțelegem cum să ne apărăm de lucrările diavolești. E neapărat necesar, de aceea, să ne amintim câteva aspecte: Gadara era situată în afara Țării Sfinte, iar locuitorii erau închinători la idoli și tocmai de aceea satana avea mare putere asupra lor; venirea lui Iisus aici arată universalitatea mântuirii. Prezența Lui deranjează, desigur, nu doar pe demoni, ci și pe locuitori, care se complăceau în viața idolatră (ce ai cu noi, Iisuse? – zic demonii; iar locuitorii Îl alungă...).

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Suntem întrebați, deseori: părinte, simt un duh rău în casa mea (ori în viața mea, ori la locul de muncă etc.), cum să mă apăr? Răspunsul scurt, general valabil este: ne apărăm cu ajutorul Mântuitorului și al mijloacelor pe care ni le-a lăsat în Sfânta Biserică (rugăciune, spovedanie, împărtășanie, sfeștania în casă etc.); răspunsul personal, nuanțat, depinde de fiecare caz în parte, desigur, iar duhovnicul ne poate ajuta cel mai bine în acest sens;
- La modul personal, întâi trebuie eliminate cauzele (ușile) lucrărilor diavolești: păcatele și complicitatea cu ele (gadarenii au preferat această complicitate!) În zilele noastre, printre cele

mai frecvente „uși”: desfrâul, hoția, lenea, lăcomia, mândria, recurgerea la așa-numitele alternative spirituale (yoga, radies-tezia, reiki etc. etc.). Părintele Vasile Mihoc spunea: *patimile denotă o viață în contradicție cu harul* (*Predici exegetice...*, La Dum. V-a d. Rusalii);

- Încă o întrebare concretă: părinte, îmi merge rău, simt lucră-rile satanei, nu cumva moștenesc vreun blestem de la părinți, bunici, strămoși? Mai e valabil acel cuvânt: „Părinții au mân-cat aguridă și copiilor li s-au strepezit dinții” (Ieremia 31, 29)? Răspunsul nostru: e posibil! Tocmai de aceea Iisus a înteme-iat Biserica și ne-a adus mijloacele pentru **imunizare** (amin-tite mai sus). Așa cum trupul (copiilor, în general) este imu-nizat prin vaccinuri făcute la vreme, așa sufletul poate fi imunizat, dacă se iau măsuri la vreme!
- Pentru ca satana să nu ne mai poată face rău, trebuie să ne păstrăm (să *întreținem*) imunitatea: spovedit și împărtășit la timp, sfeștanie în casă (măcar o dată pe an), la fel cum din punct de vedere medical, în cazul unor boli trupești, consul-tăm medicul periodic;
- **Observație.** Părintele profesor C. Coman atrage atenția că eli-minarea lucrărilor diavolești presupune și o cercetare (cu aju-torul duhovnicului) a resorturilor interioare, intime. Nu cumva ne complăcem și pactizăm cu anumite păcate și, practic, NU VREM să scăpăm de ele? În acest caz, imunitatea și imunizarea spiri-tuală nu mai au efect! (*Dreptatea lui Dumnezeu și dreptatea oame-nilor*, Edit. Bizantină, 2010, pp. 195-196).

ÎNCHEIERE: *Dacă ne păstrăm imunitatea duhovnicească, nici satana nu ne poate face rău, dar nici consecințele ereditare. Însuși pro-orocul Ieremia prevestește: „Ci fiecare va muri pentru fărădelegea sa; cine va mânca aguridă, aceluia i se vor strepezi dinții. Iată vin zile, zice*

Domnul, când voi încheia cu casa lui Israel legământ nou..." (v. 30, 31). Iar proorocul Iezechiel rostește: „Fiul nu va purta nedreptatea tatălui și tatăl nu va purta nedreptatea fiului. Celui drept i se va socoti dreptatea sa, iar celui rău, răutatea sa!" (18, 20). Să observăm exprimarea la timpul viitor: „fiecare va...", „fiul nu va..." etc., timp care se referă la vremea împărăției harului, propriu-zis, la Biserica creștină. Așadar, evanghelia de azi să ne fie și o lecție pedagogică, spre vindecarea sufletelor noastre. Amin.

24. DUMINICA A VI-A DUPĂ RUSALII

(Vindecarea slăbănogului din Capernaum; Mt. 9, 1-8)

– Scurtă omilie terminologică –

Cuvinte și expresii cheie: *cetatea Sa, credința, iertare, hulă, a cugeta rele în inimi, putere*

INTRODUCERE: Câteva duminici la rând, începând cu a 4-a după Rusalii, până la a 7-a, inclusiv, evangheliile rânduite la Sfânta Liturghie prezintă felurite vindecări săvârșite de Mântuitorul Iisus Hristos. Iată-ne poposiți, acum, în duminica a 6-a după Rusalii, iar evanghelia, de la Matei, cap. 9, ne prezintă vindecarea unui slăbănog din Capernaum. Este o pericopă scurtă, dar conține câteva cuvinte (elemente) cheie asupra cărora vom zăbovi, pentru a desluși înțelesul lor. Iată conținutul pericopei...²².

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- **Cetatea Sa:** e vorba de Capernaum, (etimologic: Satul lui Naum; probabil, al proorocului cu același nume). Se află la nord de Marea Galileii. Aici Iisus a petrecut multă vreme și a făcut multe minuni. În acest oraș locuiau Apostolii Petru și Andrei, Iacov și Ioan, precum și Matei, vameșul. Pentru că și Iisus a locuit multă vreme în acest loc, Capernaumul a fost numit „cetatea Sa”;
- **Credința** celor care l-au adus pe slăbănog a fost remarcată în mod deosebit de Iisus. Datorită ei El iartă păcatele și-l vinde-

²² Fiind scurtă, se recomandă a fi recitită, pentru a se face mai ușor exegeza terminologică; dacă predica (omilia) se ține îndată după citirea evangheliei, nu se mai recitește, desigur.

că. În alte locuri și situații, în lipsa credinței, Iisus nu săvârșește minuni... Să ne amintim: în Nazaret, locul unde a copilarit, chiar *se mira de necredința lor* (Marcu 6, 6) și *n-a făcut acolo multe minuni, din pricina necredinței lor* (Matei 13, 58);

- **Iertarea** păcatelor, în sens plenar, o poate da numai Dumnezeu. De aceea, Mântuitorul ne-a învățat să rostim rugăciunea „Tatăl nostru”, în care se găsesc cuvintele „și ne iartă nouă greșelile noastre...”. Mântuitorul a dat, apoi, apostolilor și urmașilor (episcopi, preoți) puterea de a ierta păcatele, atunci când a zis: „Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute...” (Matei 20, 23);
- **Hula** de care a fost acuzat Iisus se leagă de faptul că El a pronunțat cuvintele „Îndrăznește, fiule! Iertate sunt păcatele tale! (v. 2). Ori cărturarii știau că numai Dumnezeu are această putere, nicidecum un simplu fiu de tâmplar... De aceea întreabă ei muștrător: „Cine poate să ierte păcatele, fără numai unul Dumnezeu?” (Marcu 2, 7). Indirect, însă, văzând minunea, cărturarii sunt nevoiți să-L recunoască pe Iisus (și) ca Dumnezeu...
- **A cugeta rele în inimi** era ceva obișnuit la farisei și cărturari! Mereu găseau ceva „rău” în ceea ce spunea, ori săvârșea Mântuitorul. Asemenea lor, din păcate, sunt și azi semenii care, la oricine și în orice, tind să vadă partea rea, negativă. Iar gândurile rele din inimi duc la fapte reprobabile, împlinindu-se ceea ce a spus Mântuitorul: „Din inimă ies gândurile rele, ucideri, adultere, desfrânări, furtișaguri, mărturii mincinoase, hule... (Matei 15,19). Amintim, fie și în treacăt, cât este de importantă educarea inimii (nu doar a minții!), cum știm din „fericirea a 6-a”: „Feriți-vă cei curați cu inima...” Practic, acea „inteligentă emoțională” a inimii despre care vorbesc psihologii²³;

²³ Vezi amănunte în articolul pr. V Gordon: <http://ziarulillumina.ro/repere-si-idei/inteligenta-mintii-sau-inteligenta-emotionala-inimii>

- **Puterea** arătată de Iisus, de care s-au spăimântat toți cei de față (și au slăvit pe Dumnezeu, Cel care dă oamenilor asemenea putere - v. 8) este, de fapt, dovada dumnezeirii Sale. Să amintim, totodată, că nu doar legat de minuni și-a manifestat puterea Sa dumnezeiască, ci și atunci când propovăduia. Evanghelistul Matei notează: „Mulțimile erau uimite de învățătura Lui. Că îi învăța pe ei ca unul care are putere, iar nu cum îi învățau cărturarii lor” (Matei 7, 28-29).

ÎNCHEIERE: *Suntem uimiți și noi, iubiți credincioși, precum locuitorii cetății Sale, Capernaum, de minunea săvârșită, dar să reținem că acest eveniment nu ar fi avut loc fără credința lor puternică. Învățăm de aici că multe binefaceri de la Dumnezeu se pot primi prin credință. Învățăm, totodată, că atunci când vedem un semen de-al nostru primind o binefacere de la Dumnezeu să nu gândim rele în inimile noastre, ci, dimpotrivă, să nutrim simțăminte de sinceră și firească bucurie, dând slavă lui Dumnezeu, ca și cum ar fi propria noastră binefacere. Amin.*

25. DUMINICA A VII-A DUPĂ RUSALII

(Mt 9, 27-35: *vindecarea a doi orbi și a unui mut în Capernaum*)

Cuvinte și expresii cheie: *Mântuitorul ca Vindecător; puterea credinței și a rugăciunii; orbi luminați: Didim cel Orb, Teofil Părăian; credința (și) ca încredere în medic*

INTRODUCERE: *Am alergat și azi la Sfânta Biserică, cu dragoste și râvnă, ca să ne împărtășim din darurile Sfintei Liturghii. Între acestea: să ne împărtășim și din cuvintele Cuvântului, ca, apoi, vorbirea noastră să aibă curăția și puterea cuvintelor Lui. „Urmarea lui Hristos” (Imitatio Christi, după celebra carte semnată de Thomas de Kempis) trebuie să aibă în vedere și imitarea graiului Său curat și binefăcător, grai care alină și tămăduiește sufletele noastre.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

1. O treime din minunile Mântuitorului Iisus Hristos o reprezintă vindecările; Iisus (ebr. *Ieșua*) în limba greacă înseamnă Mântuitor - Salvator, dar, atenție!, și **Vindecător** (gr. σωτήριος – salvator; la Plutarh apare cu sensul: *cel care este în convalescență*, adică *spre vindecare*; vezi dicț. grec-français); în Vulgata (Biblia latină) acest aspect se observă și mai bine: ...*Salvatoris Iesu Christi* (II Petru 1, 1) „Salvator - Mântuitor”, dar și *cel ce te face sănătos* (lat. *salvus* = sănătos); Să reținem, așadar, înțelesul: *mântuire* înseamnă (și) *vindecare*;

2. În evanghelia de azi: au fost vindecați doi orbi și un mut. Cum? *Prin mărturisirea credinței (orbii) și prin bunăvoința Mântuitorului (mutul demonizat).*

În cazul orbilor: credința lor s-a întâlnit cu harul Domnului nostru, Iisus Hristos.... Orbii aveau într-înșii lumina credinței...

(alte exemple: pr. Teofil Părăian – Mt . Sâmbăta de Sus, autodi-dact și autor a cel puțin 10 cărți; Didim cel Orb, sec. IV: orb de la 4 ani și a mai trăit așa vreo 80, dar: a fost conducător al Școlii catehetice din Alexandria ; a lăsat câteva opere [*Despre Sf. Treime; Despre Duhul Sfânt...*]). Ce exemple minunate!

3. Azi (și-n toată vremea) Iisus Hristos ne mântuiește, dar ne și vindecă, prin Spovedanie, Împărtășanie, Sf. Maslu etc. Condiția de bază: credința;

- Exemplu concret: când mergem la spital, pentru un tratament, ori pentru operație, ne înarmăm cu credința și cu rugăciunea: ne spovedim, ne împărtășim, apelăm la Taina Sf. Maslu. În calitate de oameni credincioși...
- „Elogiul credinței” – Evrei, cap. 11 (de citit în fața credincioșilor câteva fragmente): *Prin credință... Abel, Avraam, Noe... atâția dreptți... DIN SLABI CE ERAU S-AU FĂCUT TARI* – v. 34; rugăciunea noastră, la spital, o facem și pentru medici, ca să le ajute Domnul să nu greșească. Aproape că uităm de noi și ne rugăm pentru medici și personalul ajutător. În acest mod, *credința devine ÎNCREDERE în Dumnezeu, dar și în medicul respectiv, așa cum orbii din evanghelia de azi au dovedit...*

ÎNCHEIERE: *Să ne amintim cum se încheie evanghelia de azi: „Iisus străbătea toate cetățile și satele, învățând în sinagogile lor, propovăduind Evanghelia împărăției și vindecând toată boala și toată neputința în popor”; străbătea... – relatarea (povestirea) e la timpul trecut, dar noi știm și mărturisim că Iisus Hristos este prezent mereu și vindecă și acum toată neputința și boala în popor. Cu o singură condiție: să credem în puterea Lui și s-o mărturisim, cu toată puterea noastră. Amin.*

26. DUMINICA A VIII-A DUPĂ RUSALII

(Înmulțirea pâinilor – Mt 14, 14-22)

Reper de bază: *Minunate sunt lucrurile și lucrările Domnului!*

INTRODUCERE: *Urcând pe scara anului bisericesc, am pășit, iată, pe treapta Duminicii a 8-a după Rusalii, în care am ascultat evanghelia cu minunea înmulțirii pâinilor... Toate minunile arată puterea dumnezeiască a Mântuitorului Iisus Hristos, ca și cea de azi: a hrănit 5000 de bărbați, totodată, femeile și copiii, așadar, posibil peste 10.000 de suflete!, cu doar 5 pâini și doi pești...*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- O lucrare ce depășește legile obișnuite, desigur. Prezența și lucrarea Mântuitorului a făcut să sporească pâinea... Ne aducem aminte, astfel, de **Psalmul 103: Dându-le Tu lor, vor aduna, deschizând Tu mâna Ta, toate se vor umple de bunătați...**
- Dar și în legile firii, sădite de Același Dumnezeu, vedem lucrări minunate. Exemplu: dintr-un singur bob de grâu, semănat în pământ bun, răsare un spic cu... 15-20 de boabe! Nu-i o minune? Nu-i o minune, iarăși, că dintr-o singură ghindă crește un stejar uriaș? Dar celelalte frumuseți ale naturii? Flora, fauna, limpezimea și puritatea apei de izvor (aici se pot da multe alte exemple...); iarăși vine în minte Psalmul 103: **Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, pe toate cu înțelepciune le-ai făcut! Umplutu-s-a pământul de zidirea Ta!**
- Evanghelia de azi reprezintă, apoi, un elogiu adus pâinii (bobului de grâu), în sens euharistic. Să ne amintim gestul lui Iisus, similar cu cel de la Cina cea de taină: *luând cele cinci pâini și cei doi pești și privind la cer, a binecuvântat și,*

frângând, a dat ucenicilor pâinile, iar ucenicii mulțimilor...
(Mt 14, 19);

- Un minunat elogiu adus pâinii, în sens euharistic: *Cântecul potirului* (Nichifor Crainic²⁴):

Când pâinea-n cuptor semăna cu arama,
Bunica și mama
Scoțând-o sfieľnic cu semnele crucii,
Purtau parcă moaște cinstite și lucii
Ca pâinea, dând abur cu dulce miros,
Părea ca e barba lui Domnu Hristos.
Și iată potirul la gură te-aduce,
Iisuse Hristoase, tu jertfă pe cruce,
Hrănește-mă mamă de sfânt Dumnezeu.
Ca bobul în spice și mustu-n ciorchine
Ești totul în toate și toate prin tine,
Tu pâinea de-a pururi a neamului meu.

Din coarda de viță ce-nfășură crama
Bunica și mama
Mi-au rupt un ciorchine, spunându-mi povestea;
Copile, grăiră, broboanele-acestea
Sunt lacrimi de mamă vărsate prinos
La casnele Domnului nostru Hristos.

Apoi, când culesul de struguri fu gata,
Bunicul și tata
În joc de călcăie jucând nestemate
Ce lasă ca rana șiroaie-nspumate,

²⁴ Nichifor Crainic (1889-1972): teolog, filosof, poet. Dintre lucrări ar fi bine de citit cel puțin *Nostalgiea paradisului și Sfințenia, împlinirea umanului*. A făcut pușcărie (politică) aprox. 15 ani. *Cântecul potirului* (ca și alte poezii și scrieri) a fost compusă în închisoare (Aiud). Păstrată în memorie, scrisă/tipărită ulterior...

III. DUMINICI DUPĂ RUSALII
Duminica a VIII-a după Rusalii

Copile, grăiră, e must sângeros
 Din inima Domnului nostru Hristos.

Și iată potirul la gură te-aduce,
 Iisuse Hristoase, Tu jertfă pe cruce;
 Adapă-mă, sevă de sfânt Dumnezeu.

Ca bobul în spice și mustu-n ciorchine
 Ești totul în toate și toate prin tine,
 Tu, vinul de-a pururi al neamului meu.

Podgorii bogate și lanuri mănoase,
 Pământul acesta, Iisuse Hristoase,
 E raiul în care ne-a vrut Dumnezeu.
 Privește-te-n vie și vezi-te-n grâne
 Și sângeră-n struguri și frânge-te-n pâine,
 Tu, viață de-a pururi a neamului meu.

ÎNCHEIERE: *Această poezie se asociază în mod fericit, astfel, evangheliei de astăzi. Minunea Mântuitorului, unită cu harisma lui Nichifor Crainic, ne duce de încheiere cu gândul la Psalmul 103: Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, pe toate cu înțelepciune le-ai făcut! Amin.*

27. DUMINICA A IX-A DUPĂ RUSALII

(Potolirea furtunii pe mare – Matei 14, 22-34)

Cuvinte și expresii cheie: *furtună, scufundare, puțină credință; rugăciune și curaj*

INTRODUCERE: Ascultând evanghelia duminicii de astăzi, atenția noastră este atrasă, de obicei, de câteva momente „tari”: furtuna iscată, mergerea pe apă a lui Iisus, pășirea pe apă a lui Petru și riscul de a se scufunda, dar și muștrarea pe care i-o face Mântuitorul pentru puțină lui credință. În acest sens, o seamă de predicatori dezvoltă mai ales tema credinței, temă importantă și binevenită, de altfel. Reținem mai greu, însă, alte detalii ale evangheliei, la fel de importante. De pildă: faptul că Mântuitorul „S-a suit în munte, ca să Se roage deosebi” și faptul că Petru a avut câteva momente extraordinare de credință și curaj. Asupra acestor **două detalii** vom zăbovi în cele ce urmează.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- **Primul detaliu:** în Noul Testament apar mai multe consemnări că Iisus se retrăgea adesea pentru a se ruga în liniște. Chiar în evanghelia de azi, am auzit: „Dând drumul multimilor, S-a suit în munte, ca să Se roage singur. Și, făcându-se seară, era singur acolo...” (v. 23). Ev. Luca precizează: „El Se retrăgea în locuri pustii și Se ruga” (5, 16); tot Luca ne spune: „A petrecut noaptea în rugăciune către Dumnezeu...” (6, 12). Pentru cei neavizați, faptul că Iisus-Dumnezeu se roagă *lui Dumnezeu*, poate produce mirare. Se roagă, de fapt, pentru a păstra comuniunea cu Dumnezeu-Tatăl și cu Dumnezeu-Duhul Sfânt; se roagă și ca om, pentru a ne da pildă nouă, oamenilor, de a vorbi (a fi în comuniune) cu Dumnezeu. Definiția cea

mai simplă a rugăciunii ne-a lăsat-o Evagrie Monahul (numit și „Ponticul” - † 399): *Vorbirea minții cu Dumnezeu (Filocalia 1)*. Prin „minte”, înțelegem aici sufletul omului, cu toate funcțiunile lui (*mințe, inimă, voință*). Rugăciunea este structurală ființei umane, așa cu sunt respirația, foamea, setea etc. În rugăciunile tainice ale lui Iisus, „în liniște” și „singurătate”, trebuie să vedem și crâmpoșe din Sfaturile de Taină pe care Fiul le are cu Tatăl și cu Duhul Sfânt... Așa cum printr-un sfat de Taină al Preasfintei Treimi a fost creată lumea și a fost creat și omul („Să facem om, după chipul și asemănarea Noastră” – Fac. 1, 26). Părintele Mitropolit Bartolomeu V. Anania remarcă încă un fapt: Iisus se roagă mai ales înaintea unor evenimente deosebite (*Alegerea celor 12 ucenici* – Lc. 6, 12; *Schimbarea la față* – Lc. 9, 28; *înainte de Patimi* – In. 17; *pe Cruce: Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac!* – Lc. 23, 34);

- **Al doilea detaliu:** clipele în care Petru a avut o manifestare spontană de credință și curaj... Părintele Constantin Coman, profesor de NT la Facultatea de Teologie din București, are un comentariu inedit asupra acestor „clipe”: „Petru nu stă prea mult pe gânduri. Are certitudinea, aproape, că va merge pe apă... Nu are nici o clipă de îndoială. Îndoiala vine după aceea. *Gestul esențial este îndrăzneala, încredințarea...* Se încredințează Mântuitorului Hristos, împotriva tuturor evidențelor. Evidențele îi spuneau că nu este posibil ca cineva să meargă pe mare, ca pe uscat, mai ales pe furtună. Totuși, are momentul acela de **încredințare**, biruindu-se pe sine și lumea aceasta a evidențelor raționale. Este fantastic! Aceasta este credința, de fapt: nu o chestiune calculată, ci un fel de *aventură...*” (vol. *Dreptatea lui Dumnezeu și dreptatea oamenilor*, p. 222). Apoi îl citează pe prof. grec Christos Yannaras, care, vorbindu-le studenților despre credință, le spunea că lor, tineri-

lor, li se potrivește foarte bine credința, tocmai pentru că este o aventură, iar tinerii iubesc aventura. Îi invita să facă și această aventură, pe lângă celelalte aventuri ale tinereții...

ÎNCHEIERE: Reținem de aici cât de benefic este „a te încredința” lui Dumnezeu, din toată inima, trup și suflet. Clipele acelea fericite ale lui Petru, de încredințare, sunt și clipele noastre, de multe ori, în multe situații. Dar, să recunoaștem, uneori ne poticnim, ne oprim: fie la jumătatea drumului, fie aproape de „mal” (cunoașteți expresia „să nu te îneci la mal!”), alteori chiar la început... De pildă: ne propunem o anumită rânduială de rugăciune și lectură duhovnicească, în care, la fel ca Mântuitorul, să ne retragem în liniște și singurătate, pentru a fi în comuniune cu Dumnezeu, cu Maica Domnului și cu toți Sfinții. Ne conturăm chiar un anumit program, zilnic sau săptămânal. Incepem bine, cu un anumit curaj, încredințându-ne Celui de Sus, pășind curajoși în această „aventură a credinței”. Mai departe..., fiecare să ne răspundem cu sinceritate cât și cum am continuat și dacă nu cumva ne-am scufundat în marea involburată a grijilor excesive din această lume. De aceea, drept încheiere, evanghelia de azi să ne fie sprijin pentru un nou început, în pășirea cu credință și curaj pe Cărarea Împărăției. Amin.

28. DUMINICA A X-A DUPĂ RUSALII

(*Vindecarea lunaticului* – Matei 17, 14-23)

Firul principal: *Credința alungă demonii, vindecă, mântuiește.*

INTRODUCERE: *Minunea vindecării copilului lunatic este relatată și de Ev. Marcu (9, 17-32) – episod care se citește în duminica a 4-a din Postul Mare. Ambii evangheliști prezintă suferința copilului, durerea tatălui său, dar și neputința Apostolilor de a-l vindeca. De ce? Din cauza slabei lor credințe. Dar și pentru faptul că acel soi de demoni nu iese decât cu rugăciune și post...*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Ateii au avut și au atitudini potrivnice, afirmând că credința în Dumnezeu este pentru cei „slabi”, „proști”, „inculți”... Le răspunde, întâi de toate, Psalmistul: „Zis-a cel nebun în inima sa: nu este Dumnezeu!” (Ps. 13, 1); le răspund neîntrerupt milioane/miliarde de credincioși, de religii diferite, între care savanți din toate domeniile; le răspundeți, iată, dumneavoastră, prin prezența în biserică și prin rostirea Crezului; le răspunde, în felul său unic, poetul popular Vasile Militaru (*vom reveni*)...
- Credința este una din cele trei virtuți „teologice” (alături de nădejde și dragoste). Cât de importantă este pentru mântuire ne spune Mântuitorul: „Cel ce va crede și se va boteza se va mântui, iar cel ce nu va crede se va osândi...” (Mc. 16, 16);
- Definiția credinței și un splendid elogiu al puterii ei ne-a lăsat Sf. Ap. Pavel, în Ep. către Evrei (11), din care selectăm: *Credința este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute. Adică: ești încrezător în ceea ce speri și așa vei avea*

certitudine cu privire la lucrurile pe care nu le vezi. **Apoi:** „Prin credință I-a adus Abel lui Dumnezeu o jertfă mai bună decât a lui Cain... Prin credință a fost luat Enoh, ca să nu vadă moartea... Prin credință a ascultat Noe, când a fost prevenit... Prin credință a ascultat Avraam... Prin credință i-a binecuvântat Iacov, când era pe moarte, pe fiecare dintre fiii lui Iosif... Prin credință a vorbit Iosif la sfârșitul vieții sale despre ieșirea poporului Israel... Prin credință, Moise, când s-a făcut mare, n-a vrut să fie numit fiul fiicei lui Faraon... Prin credință a trecut poporul prin Marea Roșie ca pe uscat... Prin credință mulți au îndurat batjocură și bici, ba chiar lanțuri și închisoare...”.

- Pomenind de închisoare, ne amintim și de românii creștini, care au rezistat în închisorile comuniste prin... CREDINȚĂ. Între ei, Vasile Militaru (mort în închisoarea de la Ocnele Mari – Vâlcea, 1959), cu a sa poezie „Credința în popor”²⁵, în care el răspunde, cu versul său harismatic, tocmai celor care consideră credința doar pentru cei neinstruiți: „Azi, cu-atâta învățătură, cum să crezi în Dumnezeu?/Când cunoști perfect atomul și-i despici nucleul său!/Azi, când munca grea cu brațul e făcută de motor, /Azi, când vezi în casă lumea, privind la televizor?!” Apoi mărturisește: „Tot poporul cu credință apără acest pământ,/Mii și mii sunt sub țărână, un popor martir și sfânt!/Au zdrobit păgânătatea cu puterea Sfintei Cruci,/Tot pământul țării noastre este plin de mucenici!”.

ÎNCHEIERE: Iubiți credincioși, să nu uităm niciodată că noi am primit credința de la părinți și bunici și că trebuie s-o transmitem copiilor și nepoților noștri! Credința ne-a fost pecetluită și a crescut în Biserică:

²⁵ <http://despreortodoxie.blogspot.com/2011/06/credinta-in-popor-de-vasile-militaru.html>

la Taina Botezului s-au rostit aceste cuvinte: „Păzește-l pe el (pe prunc) întru sfințenia Ta. **Întărește-l în credința ortodoxă...**”. Iar la încheierea rugăciunii, strana (și tot poporul) răspunde „Amin”. De aceea, să ne rugăm mereu: *întărește-ne, Doamne, credința noastră ortodoxă! Amin.*

29. DUMINICA A XI-A DUPĂ RUSALII (Pilda datornicului nemilostiv – Matei 18, 23-35)

Tema centrală: *Scurt raport între drepturi și datorii*

Cuvinte cheie: *iertare, datorii, drepturi, minorități, discriminare pozitivă, judecată, iubire, bunătate*

INTRODUCERE: Mulțumind lui Dumnezeu pentru că ne-a ajutat să fim și azi în biserică, la Sf. Liturghie, amintim, mai întâi, faptul că ne găsim în duminica XI-a după Rusalii, iar numele acestei duminici, scris în calendar, este „Duminica datornicului nemilostiv”. Mulțumim Domnului și pentru că, după o săptămână de lucru, în care poate gândurile, privirile și preocupările noastre au fost îndreptate mai mult spre cele pământești, iată că în ziua Domnului suntem chemați să ridicăm ochii spre ceruri, cum frumos auzim despre acest privilegiu într-o cântare tradițională, „Ridica-voi ochii mei spre ceruri...”. Totodată, să ne înălțăm inimile, după îndemnul liturgic auzit la fiecare Sfântă Liturghie: „Sus să avem inimile!”

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- **Numele** acestei duminici ar fi mai potrivit: „**Datornicul neiertător...**” De ce? Răspunsul îl aflăm în cuprinsul pildei (de amintit pe scurt);
- Cuv. „cheie” al pildei: **iertarea**. Dar, trece aproape neobservat alt cuv. „cheie”: **datoria/datoriile...**
- **Pentru azi: despre datorii**. De ce? Pentru că prea mult se vorbește despre „drepturi”: drepturile omului, drepturile minorităților, împinse până la „discriminare pozitivă”, ca drepturile minorităților, inclusiv sexuale – LGBT, din ce în ce mai

agresive. Ne e jenă, parcă, să „traducem” aceste inițiale, LGBT, dar ele ne apar oricum pe toate canalele media: *lesbiene, gay, bisexuali, transsexuali*. Nu contestăm, desigur, drepturile firești, legitime²⁶; nu suntem de acord însă cu drepturile imorale, chiar dacă pe alocuri sunt „legale”. Când se vorbește de minorități, bunăoară, cele mai multe referiri se fac în legătură cu naționalitățile conlocuitoare, dar și cu minoritățile sexuale. Este o mare deosebire, însă, între drepturile firești și cele nefirești. Una este, de pildă, ca frații noștri maghiari să aibă învățământ în limba lor, până la un anumit nivel, alta este să fie exclusiv în limba maghiară, la toate nivelele, ajungându-se ca în anumite primării și alte instituții ale statului **român** să nu se mai vorbească deloc românește. În același sens, una este să se bucure de libertăți, într-o națiune liberă, alta să pretindă autonomie pe criterii etnice, iar sintagma „stat național, suveran și independent, unitar și indivizibil” să fie scoasă din Constituție. Apoi, să vorbești tot timpul despre drepturi și nimic despre datoriile față de statul român, care-ți oferă tot ce se poate oferi decent, nu-i corect, nici măcar omenește, necum creștinește;

- La judecată nu vom fi întrebați de drepturi, ci de felul în care ne-am împlinit datoriile. Practic, la judecată va avea loc „soco-teala omului cu veșnicia” (după expresia splendidă a lui S. Mehedintzi). Datoriile față de cine? Răspuns: Dumnezeu, familie (părinți, copii), societate, noi înșine... **Goethe** (1749-1832) a spus: *Încearcă să-ți faci datoria și vei afla îndată cine ești cu adevărat*;
- **Legătura între iertare și datorii**: ambele izvorăsc din iubire și bunătate; Evanghelia de azi ne arată că Dumnezeu, din iubirea Sa nemărginită, ne iartă toate datoriile... Datornicul nemilosiv/neiertător nu a iertat pentru că era lipsit de iubire. De

²⁶ „Alterum non laedere, suum cuique tribuere” (să nu faci rău altuia; fiecăruia să-i dai ce-i al său).

aceea Sf. Ap. Pavel concentrează: „Nimănui cu nimic nu fiți datori, decât cu iubirea unuia față de altul; că cel care iubește pe aproapele a împlinit toată legea” (Ro 13, 8); Iar scriitorul **Albert Camus** (1913-1960): *Dacă ar trebui să scriu o carte de morală (despre datorii, n.n.) aș lăsa goale primele 99 pagini și pe a suta aș scrie: există o singură datorie, aceea de a iubi...*

Cel ce iubește cu adevărat, întotdeauna se va gândi întâi la datorii, apoi la drepturi; cel lipsit de iubire, egoistul, invers!

ÎNCHEIERE: *Împlinirea datoriilor nu este posibilă doar cu puterile noastre. De aceea, ne rugăm Maicii Preacurate și tuturor sfinților, modele de iubire și iertare, să mijlocească la Mântuitorul Iisus Hristos ca să ne dea putere a ne împlini datoriile, până la sfârșitul vieții noastre. Amin.*

30. DUMINICA A XII-A DUPĂ RUSALII

(*Tânărul bogat* – Matei 19, 16-26)

Reper de bază: *Nu din partea aceea!* (Adică: *așa nu!*)

INTRODUCERE: În pildele pe care l-a rostit, Mântuitorul ne dă, pe de o parte, exemple pozitive, care trebuie urmate, iar pe de altă parte, exemple negative care trebuie evitate. Parcă ar vrea să ne spună, fie: *așa da!*, fie: *așa nu!* Bunăoară: prin pilda samarineanului milos-tiv: *așa da!* Iar prin pilda bogatului căruia i-a rodit țarina: *așa nu!* Pilda de astăzi, e limpede, se încadrează la cele cu verdictul „*așa nu!*”.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Ideea formulării acestui mesaj concentrat, *așa nu!*, ne-a fost sugerată de un fapt interesant, petrecut în Rusia sec. al XVI-II-lea, descris într-o povestire cu titlul *Nu din partea aceea*, semnată de preotul rus G. Petrov²⁷ și ajunsă la noi prin intermediul marelui pedagog Onisifor Ghibu (vezi vol. cu titlul *Nu din partea aceea*, Edit. Eminescu, 1985). Iată, pe scurt, firul povestirii: *Un tânăr episcop, plin de entuziasm pentru luminarea creștinilor din eparhia sa, emite de la cancelarie o serie de circulare adresate preoților din subordine, prin care poruncește cum să se procedeze pentru scoaterea păstoriților din întunerecul neștiinței... După un anumit timp, episcopul iese să vadă rodul ostenețelor, dar, decepție: lucrurile nu s-au mișcat din loc. Preoții și credincioșii se zbăteau în același întuneric! O singură modificare: arhivele parohiale erau mai bogate, pline cu circularele peste circulare venite de sus. Preoții știau cauza lipsei de progrese spirituale, dar nu îndrăz-*

²⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Grigory_Spiridonovich_Petrov

nea niciunul să i-o spună „stăpânului”. Unul își ia curajul, totuși, și zice: **Nu din partea aceea!** (*He c moy стороны!* - *Ne s toy storony!*). Apoi, explică: nu cu circulare de sus se schimbă o stare de lucruri, ci prin coborârea cât mai deasă în mijlocul maselor întunecate a sufletelor vii, care să propage căldura și lumina, pe care o circulară n-o poate oferi, de-ar fi scrisă cât de meșteșugit. Tânărul episcop a înțeles că datoria sa de păstor nu se poate rezuma la porunci și circulare și i-a mulțumit preotului înțelept și curajos.

- Legat de pilda evangheliei de azi: **nu din partea aceea!** Adică, dacă tânărul bogat voia cu adevărat desăvârșirea, **nu așa** trebuia să procedeze, întorcând spatele Mântuitorului;
- Nu doar Evangheliile, ci întreaga Scriptură este plină de pildă din care se poate desprinde concluzia, fie „așa, da”, fie „așa nu”. Prin contrast, vedem foarte ușor ce trebuie să urmărim și ce trebuie să evităm. Câteva exemple din Vechiul Testament²⁸ (cu precizarea **da** și **nu**): **Abel și Cain** (ca primul, **da**; ca al doilea, **nu**); **Sim, Iafet și Ham, fiii lui Noe**: ca primii doi – **da**; ca Ham – **nu!** (Facere 9, 18-27)... În Noul Testament: **Irod – nu**; **Magii – da!** **Irodiada – nu**; **Ioan Botezătorul – da!**; **tâlharul hulitor – nu**; **tâlharul smerit – da!** Multe exemple se pot da, apoi, din parabole... Iată: **tânărul de cel bogat – nu**; **Zaheu vameșul (bogat și el) – da!**

ÎNCHEIERE: Nu doar în Scriptură întâlnim astfel de „contraste”, ci peste tot: în familii, în instituții, pe stradă, în biserici, chiar. Rămâne să alegem exemplele bune, care ne ajută la desăvârșire/mântuire și să le evităm, desigur, pe cele rele. Adică: **semenii mândri, leneși, desfrânați, vicioși, zgârciți, certăreți etc. – NU!**

²⁸ E bine să amintim că în Canonul Sf. Andrei Criteanul, care se citește în Postul Mare, întâlnim astfel de exemplificări prin „contrast”: *suflete, n-ai urmat lui..., ci te-ai îndulcit cu păcatele lui...*

Semenii smeriți, harnici, milostivi, într-un cuvânt, virtuoși

– DA!

Să ne ajute Cel de Sus să facem mereu alegerea cea bună. Amin.

31. DUMINICA A XIII-A DUPĂ RUSALII

(Pilda lucrătorilor răi – Matei 21, 33-44)

Cuvinte și expresii cheie: *înțelesul pe scurt al pildei; Fiul Stăpânului – Piatra din capul unghiului – Iisus Hristos.*

INTRODUCERE: Pentru început, e bine să ne amintim că pilda trebuie tâlcuită pe două planuri: al Vechiului și al Noului Testament. **În Vechiul Testament:** Stăpânul este Dumnezeu; *via* – lumea; *gardul* – Legea dată prin Moise; *teasca* – Altarul Jertfelor; *Turnul* – Templul; *lucrătorii* sunt fiii lui Israel, poporul ales; *plecarea departe* – libertatea pe care Dumnezeu a dat-o omenirii; *slugile* trimise sunt proorocii; *Fiul Stăpânului*, Însuși Iisus Hristos, Mântuitorul „viei”, pe Care mai-marii vremii L-au omorât. *Via* a fost încredințată, apoi, popoarelor păgâne, care treptat au fost creștinate. **În Noul Testament:** „Gardul” *viei* – Legea Nouă, a iubirii totale; *Teasca* – Sfânta Masă, altar de jertfă al Sfintei Liturghii; *Turnul* – Biserica; *lucrătorii* – toți creștinii; *plecarea departe a Stăpânului*, acordarea aceleași libertăți în lucrarea mântuirii; *slugile*, pe de o parte, preoții și episcopii, din mâinile cărora se vor cere sufletele păstoriților; pe de alta, Îngerii și Sfinții, în general, care vor fi de față la Judecata din Urmă, atunci când vom fi întrebați de roade...

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Pentru astăzi, socotim folositor să zăbovim în mod special asupra ultimei părți a pericopei evanghelice: „Au nu ați citit niciodată în Scripturi: *Piatra pe care au nesocotit-o ziditorii, aceasta a ajuns să fie în capul unghiului? De la Domnul a fost aceasta și este lucru minunat în ochii noștri? De aceea vă*

spun că Împărăția lui Dumnezeu se va lua de la voi și se va da neamului care va face roadele ei. Cine va cădea pe piatra aceasta se va sfărâma, iar pe cine va cădea, îl va strivi” (v. 42-44);

- Cuvintele invocate din „Scripturi” sunt din Psalmul 117, 22-23, dar se regăsesc și la Isaia 28, 16 (vezi și alte locuri paralele), iar în Noul Testament în mai multe locuri, de asemenea. Ce însemna o piatră din capul unghiului la o construcție? Era o piatră de temelie, care unea două laturi ale zidului. PIATRA este HRISTOS. Deși ignorat de ziditori (slujitorii Legii Vechi), Hristos va uni două „laturi”. Sf. Chiril al Alexandriei spune: *Piatra din capul unghiului e menită să unească doi pereți; Iisus Hristos este Cel ce i-a unit în Sine pe Evrei și Neamurile;*
- „Cine va cădea pe piatra aceasta se va sfărâma, iar pe cine va cădea, îl va strivi...”. „Sfărâmarea” și „strivirea” de Piatra Hristos vorbesc de două pieiri, spune Sf. Ioan Gură de Aur: „Una, că iudeii s-au poticnit și s-au smintit; alta, a căderii lor în robie...”. Dar prin „Îl va zdrobi”, Hristos a făcut aluzie și la învierea Lui (*Omilii la Matei*, vol. 23 PSB, 1994, p. 784). Sf. Teofilact al Bulgariei (1055-1107), pășind pe urmele Sf. Ioan Gură de Aur, nuanțează: „Cei ce se împiedică de Piatra Această și se smintesc de Hristos se vor sfărâma și întru A Doua Venire. Dar și acum s-au spulberat, adică s-au risipit în toate părțile pământului, precum vedem acum pe ticăloșii iudei. Aceasta este ceea ce zice cuvântul *îi va spulbera...*” (*Tâlcuirea Sf. Evanghelii de la Matei*, Sophia, 2002, p. 378);
- Impactul, lovirea de Piatra Hristos arată cât de înfricoșătoare era slujirea păstorilor lui Israel. Cu atât mai înfricoșătoare/conștientă/responsabilă trebuie să fie a celor din Legea Nouă (Pr. V. Mihoc, *Predici exegetice...*, Sibiu, 2008, p. 160). În acest sens trebuie să înțelegem cuvântul auzit în Apostolul de azi:

„Privegheați, stați tari în credință, îmbărbătați-vă, întăriți-vă!”
(I Corinteni 16, 13).

ÎNCHEIERE: *Din cele explicate de Părinții Bisericii, potrivit Scripturii, Hristos este Temelia zidirii noastre sufletești, în vederea mântuirii, în orice pas al vieții: la Botez, ne îngropăm cu Hristos, ca să înviem cu El; la Cununie, Hristos este Piatra cea din capul unghiului, pe care se zidește casa familiei creștine (așa să înțelegem urarea „Casă de Piatră!”, atât de frecvent auzită). În toate momentele de răscruce ale vieții noastre, Hristos să fie temelia construirii, dacă credem și vrem să luăm seama, ca niște ziditori vigilenți ce dorim a fi. Iar când murim, Crucea lui Hristos va străjui mormântul nostru, ca semn al credinței și mărturisirii noastre creștine. De încheiere, zicem, odată cu Sfântul Apostol Pavel: Dacă trăim, pentru Domnul trăim, și dacă murim, pentru Domnul murim. Deci și dacă trăim, și dacă murim, ai Domnului suntem! (Romani 14, 8). Amin.*

32. DUMINICA A XIV-A DUPĂ RUSALII

(Pilda nunții fiului de împărat – Matei 22, 1-14)

Cuvinte și expresii cheie: nuntă, mântuire, cină – împărtășanie, haină de nuntă (exegeză)

INTRODUCERE: „Pilda nunții Fiului de Împărat” din această duminică, a 14-a după Rusalii (Matei 22, 1-14), se regăsește și în duminica a 28-a după Rusalii (Luca 14, 16-24), sub o formă ușor diferită și sub denumirea „Pilda celor poftiți la cină”. Mesajul este același în ambele pericope: chemarea neamului omenesc la mântuire. Mai întâi, chemarea poporului israelit, apoi a celorlalte neamuri. Întâi este vorba doar despre o chemare generală, apoi și de una specială: „cina” înseamnă, de fapt, Sfânta Liturghie, iar gustarea la cină – împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului. Exegeza ambelor variante evanghelice nu creează dificultăți deosebite pentru predicatori, exceptând episodul cu invitatul care nu avea „haină de nuntă” (vers. 11-13). Asupra acestui episod, vom zăbovi în cele ce urmează.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Iată, mai întâi, versetele propriu-zise (11-13): „Mergeți deci la răspântiile drumurilor și **pe câți veți găsi, chemați-i la nuntă**. Și ieșind slugile acelea la drumuri, **au adunat pe toți câți i-au găsit, și răi și buni**, și s-a umplut casa nunții cu oaspeți. Intrând împăratul ca să privească pe oaspeți, a văzut acolo **un om care nu era îmbrăcat în haină de nuntă**. Și i-a zis: Prietene, cum ai intrat aici fără haină de nuntă? El însă a tăcut. Atunci împăratul a zis slugilor: **Legăți-l de picioare și de mâini și aruncați-l în întunericul cel mai din afară**. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților. Căci mulți sunt chemați, dar puțini aleși”.

- după logica omenească, deseori grăbită și superficială, raționăm contrariați: din moment ce împăratul a poruncit să-i cheme pe câți vor găsi, iar slugile i-au adunat în grabă pe toți, buni și răi, fără să-i aleagă, de ce vine cu reproșul că unul din cei adunați nu are haină de nuntă? Mai mult: unii au refuzat să vină la nuntă, dar el, amărâțul, a răspuns în grabă chemării. Nici nu a mai avut timp să se îmbrace pentru nuntă...
- după logica dumnezeiască, în care trebuie făcută exegeza întregii Scripturi, lucrurile stau altfel. Aici (ca în multe alte locuri) nu se aplică înțelesul după litera Scripturii, ci după duhul și contextul ei. Înainte să formulăm o concluzie, în logica divină a Evangheliei, să „ascultăm” opiniile câtorva exegeți remarcabili, pe scurți²⁹:

1. Sf. Ioan Gură de Aur: Împăratul îi cercetează cu atenție pe cei poștiți la nuntă, deoarece chemarea și curățirea sunt un dar de la Dumnezeu, a fi curat îmbrăcat atârnă de râvna celor ce au fost chemați. Chemarea nu se datorează vredniciei omului, ci harului. Ar trebui, dar, să răsplătim lui Dumnezeu pentru harul ce ni l-a dat și să nu arătăm atâta răutate, după ce ne-a cinstit... După cum cei poștiți la nuntă au ocărât pe împărat pentru că n-au venit, tot așa și tu îl ocărăști dacă, după ce ai fost chemat, te așezi la ospățul Lui de nuntă cu o viață stricală. A te duce la nuntă cu haine murdare, aceasta înseamnă: a pleca de pe lumea aceasta având o viață necurată... Auziți voi toți câți vă împărtășiți cu Sfintele Taine, câți ați venit la ospățul de nuntă și aveți sufletul îmbrăcat cu fapte murdare?... Nu poate să intre în împărăția cerurilor cel care trândăvește! (Omilia la Matei..., PSB 23, 1994, p. 795, 796, 800);

2. Sf. Teofilact al Bulgariei (1055-1107): Intrarea la nuntă se face fără alegere, căci harul lui Dumnezeu pe toți ne cheamă, și buni și răi. Iar viața pe care o duc după ce au fost poștiți la nuntă, a celor care au intrat, nu va fi fără de cercetare, ci și prea multă cercetare face împăratul celor care, după ce au venit la credință se vor afla înținați... De nu va avea cineva viața curată, la

²⁹ De mare utilitate ar fi, pentru frații predicatori, să citească aceste opinii într-un context mai larg, de aceea indicăm în paranteze trimerterile bibliografice.

III DUMINICI DUPĂ RUSALII
Duminică a XIV-a după Rusalii

nimic nu-i folosește credința! Cine este cel care poartă haine întinate? Cel care nu s-a îmbrăcat cu milostivirea îndurărilor, cu bunătate, cu iubire de frați... (Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei, Sophia, 2002, pp. 382-383);

3. Pr. Prof. Vasile Mihoc: Este limpede că fiecare din cei chemați în casa nunții i s-a pus la dispoziție și haina de nuntă. Nu avea decât s-o îmbrace. Sf. Ap. Pavel ne spune că Botezul e îmbrăcare în Hristos: „Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și-mbrăcat” (Gal 3, 27). Așadar, cei chemați la nuntă, sunt chemați totodată să se îmbrace în haina lui Hristos... Ca s-o îmbrace, însă, trebuia mai întâi să lepede haina cea veche și să se spele de murdăria lor de până atunci prin lume. Este ceea ce n-a făcut cel fără haină de nuntă... (Predici exegetice..., Teofania, Sibiu, 2008, p. 167);

4. Mitrop. Bartolomeu Anania: Începând cu versetul 11, parabola își schimbă perspectiva și se proiectează în eshatologie; cel ce a acceptat invitația lui Dumnezeu trebuie să aibă și ținuta corespunzătoare, adică dispoziția sufletească de a se integra în ospățul duhovnicesc (Biblia..., Comentariu la vers. 12);

5. Andrei Pleșu coroborează câteva opinii interesante (Origen, Klyne Snodgrass, Dan Otto, B.T.D. Smith) și înclină să observe că episodul leagă tema *chemării* atotcuprinzătoare de aceea, complementară, a *exigenței* ultime. Nu oricine răspunde invitației e apt să fie inclus în economia petrecerii... Interesantă și opinia: Unul singur e dat afară. S-ar zice că o încheiere de tipul „mulți chemați, puțini excluși” ar fi mai apropiată de litera parabolei (Parabolele lui Iisus..., Humanitas, 2012, p. 201; interesante și comentariile de la pp. 198-200);

6. Gerhard Maier: Venea de pe stradă cel fără haină de nuntă, dar ceilalți – care aveau – nu tot de pe stradă au venit? Vezi Apoc. 3,5 și 19, 8: haina de nuntă – haina celor biruitori, haina albă, haina de in subțire – vison curat (faptele neprihănite ale sfinților)... Omul fără haină de nuntă – creștinul cu numele, care s-a alăturat doar fizic Bisericii (Evanghelia după Matei, Comentariu biblic, vol.1-2, Ed. Lumina Lumii, Korntal-Germania, 1999, p. 750-753);

7. Matthew Henry: Cel fără haină de nuntă îi reprezintă pe ipocriți... Va veni ziua (judecății) când ipocriții vor fi trași la răspundere! Commentary on the Bible – www.studylight.org/commentaries/mhn.

ÎNCHEIERE: Din comentariile evocate reiese o exegeză care se referă, deopotrivă, la primii creștini, dar și la cei care vor urma, până

la sfârșitul veacurilor. Pentru noi, cei de azi, preoți și credincioși, înțelegem că haina de nuntă reprezintă grija pentru curăția sufletului, în vederea împărtășirii cu Sfintele Taine, dar și hărnicia faptelor de toate zilele, cu bunătate și iubire de frați. Amin.

33. DUMINICA A XV-A DUPĂ RUSALII

(*Porunca cea mai mare din Lege – Mt 22, 35-46*)

Cuvinte și expresii cheie: *context evanghelic; recunoașterea lui Hristos ca Mesia; mutarea superioară a planului discuțiilor; porunca iubirii în contextul realităților noastre cotidiene*

INTRODUCERE: Să observăm, mai întâi, contextul episodului evanghelic: discuții tensionate între Iisus și „mai-marii” vremii, saducheii și fariseii, pe mai multe subiecte: legea leviratului, a dajdiei pentru Cezar, a celei mai mari porunci etc. Iar episodul „al cui Fiu este Hristos?” – este menit să-i determine pe „mai-mari” să recunoască faptul că El, Hristos, este Mesia. În același timp, să observăm cum Iisus, și aici – ca de fiecare dată, **mută planul discuțiilor de la cele lumești spre cele eterne; de la cele materiale, la cele spirituale...**

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Porunca iubirii, de Dumnezeu și aproapele, într-adevăr, este cea mai mare poruncă, dar nu trebuie înțeleasă și aplicată exclusivist. **Fericitul Augustin (354-430)** are o afirmație des invocată: **iubește și fă ce vrei!** Înțeleasă de unii greșit, în sensul că dacă iubești îți poți permite orice, inclusiv să ignori celelalte porunci... Iată contextul rostirii expresiei **Fer. Augustin:** *Într-un cuvânt, primește această scurtă poruncă: iubește și fă ce vrei! Dacă păstrezi tăcerea, să fie din iubire; dacă strigi, să fie din iubire; dacă îndrepti, îndreaptă din iubire; dacă ierți, iartă din iubire. Rădăcina interioară să fie cea a iubirii, din această rădăcină nu poate ieși decât bine – „Zece omilii la Epistola lui Ioan către Parți” VII, 8; apud „Lumina”/11 martie 2013)³⁰. Așadar,*

³⁰ Dacă timpul îngăduie, poate fi instructiv să amintim cât de actuală este și lucrarea *De civitate Dei* a **Fer. Augustin (Despre Cetatea lui Dumnezeu; între**

„iubește și fă ce vrei”, în sensul de a voi să faci totul din și cu iubire...

- A împlini porunca iubirii, înseamnă a respecta/împlini toate celelalte porunci, după îndemnul Mântuitorului: *pe unele să le faceți, pe celelalte să nu le lăsați* (Mt. 23,23);
- În anumite zile (ori momente) ale vieții, „a iubi” înseamnă a da prioritate unei sau alteia din celelalte porunci ... De exemplu azi, **duminică**, prioritară este porunca a 4-a: *adu-ți aminte de ziua Domnului...* (așa cum dumneavoastră v-ați adus aminte, venind la biserică); de mâine, luni, atenție!, a doua parte a poruncii a 4-a: **șase zile să lucrezi**. Conștiincios, cu iubire adevărată față de Dumnezeu și semenii; Sau: cineva are o firmă și face un contract avantajos cu... Statul. Aici trebuie să opereze **prioritar** porunca a 8-a: să nu furi! Sau: o tânără gravidă vine la medic să facă avort... Aici prioritară (și pentru femeie și pentru medic) va fi porunca a 6-a: să nu ucizi! Sau: ești chemat martor la un proces, fiind rugat de o rudă, un vecin, un prieten, să spui că nu ai văzut când căra de la mașină baxurile cu țigări de contrabandă și să spui că erau lăzi cu fructe... Sigur, ruda ți-o iubești, nu? Dar iubirea nu poate fi despărțită de adevăr și dreptate: aici poți încălca porunca a 9-a (*să nu mărturisești strâmb...*), mai ales că depui un jurământ pe Biblie!
- Prin asociere (și contrast) la întrebarea „care este cea mai mare poruncă din lege?": **care este cel mai mare păcat?** Sinuciderea, ar spune unii; lepădarea de Dumnezeu, alții; etc. etc. – fiecare nu fără dreptate. DAR, în duhul Sf. Părinți: cel mai mare păcat este, pentru fiecare, cel de care nu poate/nu vrea să scape; cel care te stăpânește; cel care devine patimă/viciu...

traduceri, a prof. dr. Paul Găleşanu): cele două „cetăți”, a lumii (cârmuită deseori de oameni ai Satanei) și a lui Dumnezeu (Biserica);

ÎNCHEIERE: A împlini porunca cea mai mare, a iubirii, înseamnă a împlini fiecare poruncă din Lege, atunci când o situație sau alta a vieții noastre ne-o aduce înaintea conștiinței, împlinind, de fapt, îndemnul Mântuitorului, *pe unele să le faceți, pe celelalte să nu le lăsați* (Mt. 23,23). Amin.

34. DUMINICA A XVI-A DUPĂ RUSALII

(Pilda talanților – Mt. 25, 14-30)

Cuvinte și expresii cheie: *pildă eshatologică; talanții – „talente” (abilități) personale și daruri comune (viața, libertatea, timpul...); șansa recuperării*

INTRODUCERE: Această pildă se găsește la un loc cu a celor 10 fecioare și cu a judecății de la sfârșitul veacurilor. Tante au ca scop atenționarea privind ziua cea mare a judecății din urmă, când fiecare va da socoteală de cele ce a făcut, sau nu a făcut. Reamintim, cu acest prilej, că învățătura Bisericii, potrivit Sfintei Scripturi, ne vorbește despre două judecăți: **particulară**, la sfârșitul vieții noastre pământești („Rânduit este oamenilor să moară, spune Sf. Ap. Pavel, iar după aceea să fie judecata” – Evrei 9, 27) și **de obște**, la sfârșitul veacurilor („Când va veni Fiul Omului întru slava Sa, și toți sfinții îngeri cu El, atunci va ședea pe tronul slavei Sale. Și se vor aduna înaintea Lui toate neamurile și-i va despărți pe unii de alții, precum desparte păstorul oile de capre...” – ne spune Mântuitorul, Matei 25, 31-32).

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Amintim, pe scurt, pilda din evanghelia de azi: *Un om (stăpân), înainte de a pleca departe, a împărțit slujitorilor 5, 2, 1 talanți, fiecăruia după putere... La întoarcere, unii aveau talanții înmulțiți, dar unul îl avea îngropat...*
- **Talanții:** darurile primite de la Dumnezeu, atât în plan material (o anumită țară, de pildă; o moștenire/avere), cât și în plan spiritual (*talente, abilități*); unii înmulțesc (valorifică) talanții, alții îi îngroapă sau îi întrebuințează greșit, abuziv. Există daruri individuale, dar și comune...

III. DUMINICI DUPĂ RUSALII
Duminică a XVI-a după Rusalii

- Să ne gândim, pentru astăzi, la două din darurile comune: *libertatea și timpul*. **Libertatea**, în ce sens? Libertatea de acțiune, de pildă, în familie, într-o țară, într-un serviciu: nu de a face fiecare ce vrea, cum îl taie capul, abuziv, ci *de a face fiecare ceea ce trebuie, spre slava lui Dumnezeu și spre folosul semenilor*. Adică, voia Domnului, așa cum spunem în Rugăciunea Domnească (*Tatăl nostru*): „Doamne, facă-se voia Ta!"; vom da seama de felul în care am folosit libertatea, în familie, în țară și în lume, într-o răspundere (funcție mai ales);
- **Timpul** vieții noastre este un dar de la Dumnezeu. Timpul ne este împrumutat, dat în folosință... Ce facem cu el? El poate fi „îngropat" cel puțin în două feluri: să fie irosit în fel și chip, ori să fie utilizat numai în scop personal, egoist. Timpul, ca talant înmulțit, atâta valorează cât l-am dedicat spre slava lui Dumnezeu și spre slujirea semenilor! Interesant să ne amintim și acum diferența și raportul dintre timpul fizic, istoric, măsurat de ceas (*Kronos*) și timpul duhovnicesc, al veșniciei (*kairos*). Atenție: timpul vieții pământene, istoric, fizic, atâta valorează cât e utilizat în perspectiva veșniciei, adică în sens mântuitor...
- „**Darurile îngropate**" se vor lua de la slujitorul viclean, leneș și egoist: *luați de la el talantul și dați-l celui ce are zece talanți; că tot celui ce are i se va da și-i va prisosi, iar de la cel ce nu are se va lua și ceea ce i se pare că are...* Adică: cine nu valorifică și îngroapă talanții/darurile este ca și cum nu le-ar avea (deși lui i se pare că le are!); iar la cel harnic și conștiincios ele sporesc continuu, se înmulțesc, ajung să prisosească...

ÎNCHEIERE: *Ce ne amintește, așadar, evanghelia acestei duminici? Pe de o parte, că ne este rânduit să murim odată, apoi să fim judecați, dând seama ce am făcut cu talanții primiți de la Dumnezeu. Pe de*

altă parte, ne amintește că în timpul care ne-a mai rămas de trăit, avem posibilitatea să folosim libertatea făcând ce trebuie, dar și să recuperăm. Să ne amintim de un titlu-generic literar, foarte inspirat: „À la recherche du temps perdu” (În căutarea timpului pierdut – 7 volume; autor: Marcel Proust); dar mai ales de avertismentul Sf. Ap. Pavel: „Răscumpărați vremea, că zilele rele sunt!” (Ef. 5, 16). Iată contextul celor spuse de Marele Pavel, care constituie și îndeminul nostru, de încheiere a acestui cuvânt: „Deci luați seama cu grijă, cum umblați, nu ca niște neînțelepți, ci ca cei înțelepți, răscumpărând vremea, căci zilele rele sunt. Drept aceea, nu fiți fără de minte, ci înțelegeți care este voia Domnului”. Amin.

35. DUMINICA A XVII-A DUPĂ RUSALII

(a Cananeencei – Mt 15, 21-28)

Cuvinte și expresii cheie: părinții resimt mai intens suferințele copiilor, decât înșiși copiii; acceptarea umilinței din partea părinților, spre a le fi bine copiilor; lecție de pedagogie: perseverența; câteva exemple de perseverență

INTRODUCERE: În evanghelia citită astăzi, Mântuitorul ne „pre-dă” (propriu-zis, ne oferă) o splendidă lecție de pedagogie. Direct – prin cuvintele și atitudinile Sale; indirect – prin cuvintele și atitudinile femeii cananeence.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

I. Mai întâi, să remarcăm două detalii:

1. Femeia nu zice „ai milă de fiica mea”, ci „ai milă de mine!”. De ce? A luat asupra-și toată suferința copilei... Este știut faptul că părinții trăiesc cu mai mare intensitate durerile copiilor, decât înșiși copiii; suferă și ei, bineînțeles, atunci când părinții au o durere, un necaz... Dar nu la intensitatea trăirii părinților pentru durerile pe care le au copiii (bunăoară: mama este foarte bolnavă, dar e în vârstă). Copiii suferă, desigur, dar spun: așa e la bătrânețe, ce să facem...; invers, acum: copilul e bolnav, ori are un necaz, iar părinții suferă enorm: e tânăr, săracu, ce se va face dacă noi murim? etc. „Fie-ți milă de mine!” – zice cananeanca; altfel spus, „copila nu mai știe de ea... În casă auzim numai plânsete și hohote nebunești. Iad e la noi, nu casă! Vecinii ne ocolesc, dușmanii se bucură... Eu, ca mamă, sunt în pragul deznădejdiei, simt că nu mai pot! Fie-ți milă de mine!”

2. Mântuitorul se face că nu o aude ...; îi spune, apoi, că ea, cu tot neamul ei, fac parte din categoria „câinilor”! Femeia acceptă „jignirea”... Adică: **se umilește**. Așa cum, în general, se umilesc părinții când e vorba de copii. Își lasă demnitatea călcată în picioare, numai să le fie bine lor... Poate pentru un interes strict personal, nu s-ar lăsa umiliți. ÎPS Bartolomeu al Clujului, mărturisea cândva cum s-a umilit adesea, în audi-ențe pe la diverși miniștri, ca să obțină ajutoare pentru reparațiile Catedralei din Cluj, făcând „anticameră” la inși mult sub nivelul culturii și demnității lui; pentru el, personal, n-ar fi renunțat la demnitate... Dar pentru Catedrala fiilor săi duhovnicești, da!

II. Lecția femeii constă, între altele, în **perseverență/stăruință**, învățându-ne, astfel, cum se poate face o rugăciune stăruitoare, dar și să avem o perseverență sănătoasă în viață:

- Exemple din Biblie: **Dreptul Iov** – perseverent în răbdare; **Dreptul Iosif**, în virtute; **David**, în pocăință; **Solomon**, în înțelepciune (iar când a renunțat, a căzut... Din această pricină, după moartea sa, regatul s-a dezbinat);
- Exemple celebre de perseverență, din lumea „laică”: în general, toți marii reprezentanți din lumea științei, artei... De exemplu: **Van Gogh**, pictor olandez, a pictat sute de tablouri, deși se pare că a vândut numai unul în timpul vieții, murind bolnav și sărac, la numai 37 de ani... Cât a trăit, însă, nu s-a dat bătut! **Thomas Edison** a eșuat de 1000 de ori, până să perfecționeze becul electric. „Cum de ai eșuat de atâtea ori?” – a fost întrebat. „Nu am eșuat, ci becul a fost o invenție cu 1000 de pași”. La noi (România) exemplele nu lipsesc: **Simion Mehedinți**, copil de păstori din munții Vrancei, orfan de mamă la 9 ani și de tată la 15, a ajuns, prin perseverență uimitoare, aca-

III. DUMINICI DUPĂ RUSALII
Duminica a XVII-a după Rusalii

demician și cel mai mare geograf al țării; **Bartolomeu Anania**... prin câte a trecut?? (Vezi *Memoriile*), dar nu a renunțat; Don't give up! – își va fi spus în jargon englezesc (*știa bine engleză*). Și, iată, ce operă literară și teologică a lăsat (Vezi „*Testamentul*” și CV-ul...).

ÎNCHEIERE: *Iubiți credincioși, Biserica ne-a chemat azi să ascultăm lecția perseverenței, oferită de Mântuitorul prin femeia cananeană. Iar de la ascultare să facem încă doi pași: s-o învățăm și, mai ales, s-o aplicăm, în familia și în viața personală. Amin.*

36. DUMINICA A XVIII-A DUPĂ RUSALII

(Pescuirea minunată – Lc 5, 1-11)

Firul principal: *Mână la adânc ... (vers. 5)*

INTRODUCERE: „Pescuirea minunată” reprezintă (încă) o minune a Mântuitorului, care ne impresionează, desigur, dar este și o splendidă lecție de pedagogie divino-umană, dată ucenicilor și nouă, tuturor.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- **la vers. 4 întâlnim expresia: Mână la adânc...** (cuvinte spuse de Iisus lui Petru). **Părintele Galeriu** ne mărturisea că este foarte impresionat de aceste cuvinte și le folosea adesea pentru a face un îndemn sau altul, de genul: *mai adânc vorbind; mai adânc văzând lucrurile; sau, pur și simplu: mai adânc...* Apoi, începea să dezvolte (să „adâncească”) un anumit subiect;
- considerăm, astfel, această expresie (și) ca pe un **testament al părintelui Galeriu**, preluat, iată, din marele Testament al Mântuitorului;
- **Mână la adânc!** Adică, pentru Petru: *dacă vrei să pescuiești, nu sta doar la malul mării, ci ieși în larg, insistă, perseverează!* Pentru noi: *dacă vrei să realizezi ceva serios în viață, nu fi superficial și comod, nici fricos și laș. Ci: harnic, perseverent și curajos. Mai ales, perseverent!* Numai prin hărnicie și perseverență se pot adânci (aprofunda) învățăturile și îndeletnicirile. Apoi, se știe, cel care face în doru’ lelii ceva, obosește mai tare decât cel care muncește cu pasiune...
- **Petru a înțeles!** A făcut misiune, ca pescar de oameni, cu sacrificiul cunoscut: moarte prin răstignire; Ce frumos exemplu

III. DUMINICI DUPĂ RUSALII
Duminica a XVIII-a după Rusalii

avem, apoi, la **Pavel**, cu cele trei călătorii misionare... (și ce piedici a înfruntat: de citit pasajul I Co 11, 24-27);

- **Alte exemple de perseverență și „mânare la adânc...”** (cât îngăduie timpul, desigur): 1. **Ciprian Porumbescu**, spre exemplu, pasionat (*împătimit*) de vioară, studia multe ore pe zi... Chiar când a ajuns să fie foarte bolnav, n-a rezistat fără vioară (episodul de la Nervi, Italia: era la tratament, bolnav de tuberculoză, avea 29 ani; inițial, tatăl său, preotul Iraclie, l-a rugat să nu i-a vioara cu el, ca să nu-l obosească... Dar, Ciprian n-a rezistat multă vreme fără ea. Orice violonist știe: dacă nu exersezi continuu, îți pierzi dexteritatea, iar părintele a înțeles și i-a trimis-o. Rezemat de o stâncă, la malul mării, a cântat, ce credeți? **Balada** [„Doina”, cum o numește el...])³¹; 2. **Pasiunea pentru Eminescu**: Într-un sătuc, undeva, s-a ținut o conferință, la care învățătorul școlii a vorbit despre Eminescu. Între cei ce ascultau era și preotul satului. Învățătorul a vorbit atât de frumos și convingător, încât preotul a fost impresionat peste măsură. De aceea, și-a propus să-i facă o vizită, peste câteva zile, fără să-l anunțe în mod special. Astfel, într-o seară, a bătut la ușa învățătorului, acesta a ieșit să-i deschidă, ținând o carte în mână. Ce carte credeți că avea în mână? **Poeziile lui Eminescu**.

³¹ Notat în jurnal, unul dintre ultimele „concerte” susținute de Ciprian Porumbescu rămâne cel din fața mării, din iarna lui 1882. „Jos, la albia mării, scot violina din scrinul ei, direg coardele, mirare! (...) Mă reazem de un pisc de stâncă ce străbătea din mare și gândesc ce oare să cânt? Ah’, îmi răspunsei în gând: Voi cânta Doina, să o audă și Mediterana și Mediterana să o ducă oceanului și să știe și antipozii noștri dincolo că numai un cântec e coborât din cer și acela e Doina... (...) Cântai cam lung scumpa-mi Doină și parcă nu mă puteam despărți de ea! Mi se părea că miliardele de stele și stelute ce se uitau la mine din mare sclipeau vesel-unduoase, precum era și inima mea, cufundată întreagă în mlădioasele acorduri ale Doinei, ce iarăși mi se părea că nu o cântasem cu atâta simț ca acum...”.

ÎNCHEIERE: Suntem chemai, astfel, să mănăm la adânc, fiecare în rostul și slujba lui. Cel care nu aprofundează cunoștințele în domeniul său, cel care nu este perseverent, cel comod și superficial etc., va constata mereu: „Doamne, nu am prins nimic!”. Dar cel harnic și perseverent va umple mereu „plasa vieții” cu toate bucuriile sufletești și materiale îngăduite omului pe acest pământ. Amin.

37. DUMINICA A XIX – A DUPĂ RUSALII

(Predica de pe munte: iubirea vrăjmașilor – Lc. 6, 3-36)

Cuvinte și expresii cheie: *Muntele fericirilor și predica de pe munte (cel mai înalt cod etic al omenirii); Trei popasuri în predica de pe munte*

INTRODUCERE: *Suntem invitați să urcăm muntele fericirilor, în sens spiritual, după îndemnul Psalmistului: „Ridicat-am ochii mei la munți...” (Ps 120, 1); Sau cum auzim la utrenie: „La munți, suflete, să ne ridicăm; mergi acolo de unde vine ajutorul...” (antifon 2, gl V). „Muntele” fericirilor este, de fapt, un delușor (560 m), situat la vest de Lacul Ghenizaret (Marea Galileii, numită și a Tiberiadei), nu departe de Capernaum (se poate repera și pe harta Google satelit). „Predica de pe munte” (Mt 5-7) nu a fost rostită într-o singură zi, ci este o sinteză alcătuită de Evanghelistul Matei, cuprinzând mai multe cuvântări ale Mântuitorului, cu teme apropiate.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE: Ne propunem trei mici „popasuri” în Predica de pe munte, *cel mai înalt cod etic al omenirii*: 1. „cheia” sau „secretul” fericirii; 2. iubirea vrăjmașilor; 3. Casa pe stâncă. Facem apel la textul Ev. Matei, cap. 5-7 (nu-l părașim pe cel din evanghelia de azi, ci îl completăm!);

1. Cele 9 fericiri sunt străbătute/impregnate, de la început la sfârșit, de îndemnul tainic la **smerenie**; fără ea, nimeni nu le poate împlini (câteva exemplificări: nu poți fi blând, curat cu inima, făcător de pace etc., fără să fii smerit; **cheia fericirii: smerenia/modestia**);

2. De rostit liber³²: „Ați auzit că s-a zis: Să iubești pe aproapele tău și să urăști pe vrăjmașul tău. Iar Eu zic vouă: Iubiți

³² Credincioșii apreciază foarte mult reproducerea liberă a textelor din Scriptură. În același timp, această rostire înseamnă și un îndemn indirect

pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc, ca să fiți fiii Tatălui vostru Celui din ceruri, că **El face să răsară soarele și peste cei răi și peste cei buni și trimite ploaie peste cei dreapți și peste cei nedrepți**" (Mt 5, 43-45). Soarele, ploaia... etc. se revarsă peste toți, *gratis*, *fără discriminare*...

3. De rostit liber: „Oricine aude aceste cuvinte ale Mele și le împlinește asemenea-se-va bărbatului înțelept care a clădit casa lui pe stâncă. A căzut ploaia, au venit râurile mari, au suflat vânturile și au bătut în casa aceea, dar ea n-a căzut, fiindcă era întemeiată pe stâncă. Iar oricine aude aceste cuvinte ale Mele și nu le împlinește, asemenea-se-va bărbatului nechibzuit care și-a clădit casa pe nisip. Și a căzut ploaia și au venit râurile mari și au suflat vânturile și au izbit casa aceea, și a căzut. Și căderea ei a fost mare". (Mt 7, 24-27).

APLICARE/ÎNCHEIERE: *Despre ce „casă” este vorba? În sens material, fizic: casa în care locuim; în sens spiritual: familia, țara; România pare a fi, acum, o țară pe nisip... Dar, până să „rezolvăm” noi problemele țării, să ne vedem de propria familie/casă. Uneori, însă, nici familia mea/a dumatăle etc. nu stă pe stâncă și nu din vina noastră, întotdeauna. Când unul din soți trage „hăis”, altul „cea”, casa o ia la vale! Atunci? Să ne îngrijim, măcar, de „casa sufletului”, de mântuirea proprie... Atenție, însă, la cuvintele Psalmistului: „De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc; de n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar ar priveghea cel ce o păzește...” (Ps 126, 1). Cu El zidim și ne zidim, cu El învățăm să-i iubim pe vrăjmași, cu El învățăm smerenia pentru a fi fericiți! Amin.*

pentru credincioși de a citi și memora, la rândul lor, anumite pasaje „cheie”.

38. DUMINICA A XX-A DUPĂ RUSALII

(Învierea fiului văduvei din Nain – Lc. 7, 11-16)

Cuvinte și expresii cheie: *moarte, extreme, creștinul și moartea, moartea ca binefacere, învierea, fericita întâlnire*

INTRODUCERE: *De ce a făcut Iisus această minune, înviind pe tânărul mort din Nain? În niciun caz doar pentru a rezolva situația dramatică în care se găsea mama lui, o văduvă sărmană. Dacă Iisus ar fi fost preocupat exclusiv de săvârșirea minunilor, ar fi înviat pe toți morții tineri din vremea misiunii Lui. El a vrut să dea, pe moment, doar un semn privind dumnezeirea Sa, fapt remarcat de toți cei de față, care au exclamat: „Proroc mare s-a arătat pentru noi!”. Mărturie despre dumnezeirea Mântuitorului avem și în pericopa Apostolului citit azi, când spune Sf. Ap. Pavel: „Vă fac cunoscut, fraților, că Evanghelia cea binevestită de mine nu este după om. Pentru că nici eu n-am primit-o de la om, nici n-am învățat-o, ci prin descoperirea lui Iisus Hristos” (Gal 1, 11-12).*

Ne propunem pentru astăzi să reținem mai ales faptul că textul evanghelic scoate în evidență două realități uriașe ale existenței omului: moartea și învierea.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Oamenii se raportează la moarte, cel puțin în trei moduri. Două dintre ele sunt extreme: unii indiferenți, alții cu scrupulozitate și înfricoșare. Al treilea mod este unul echilibrat, recomandabil tuturor: nu ignoră moartea, dar o văd ca pe un prag firesc. Acest mod este specific (trebuie să fie!) creștinului înțelept;

- **Cine crede în Dumnezeu** cu adevărat, crede în înviere. Din această perspectivă, moartea nu e o fatalitate înfricoșătoare, ci... BINEFACERE. Pilda sfinților este ilustrativă. Dăm un singur exemplu: *Sfântul Vasile cel Mare (330-379), luptându-se cu ereziile din vremea sa, a fost nevoit să-l înfrunte odată pe guvernatorul arian, Modest, mâna dreaptă a împăratului Valens, arian și el. Amenințat cu moartea, Sf. Vasile răspunde senin: „Moartea este pentru mine o binefacere, că m-ar duce mai curând la Dumnezeu, prin Care trăiesc și Căruia slujesc...”. Guvernatorul a rămas uimit! Uimiți suntem și noi, desigur, auzind că moartea este o... binefacere, în condițiile în care știm câtă durere ne aduce despărțirea de cei dragi. Dar Sf. Vasile știa, cu siguranță, mărturisirea Sf. Ap. Pavel: „Dacă trăim, pentru Domnul trăim, și dacă murim, pentru Domnul murim. Deci și dacă trăim, și dacă murim, ai Domnului suntem!” (Ro 14, 8);*
- **În același sens al binefacerii:** murind, nu mai facem păcate și nici rău nimănui. Dar nici alții nu ne mai pot face rău nouă! Și nici nu le mai suntem prilej și sminteală de a face rău! Moartea curmă suferințele bolilor și ale bătrâneții, odată cu toate necazurile. Înlătură ura și invidia celor care nu ne iubesc. Mai mult, după ce murim, unii încep să vadă și anumite lucruri bune pe care le-am săvârșit, cu ajutorul Domnului. Dispar, ca prin minune, ura, invidia, resentimentele, făcând loc dragostei, respectului și, adesea, recunoștinței...
- **O întrebare, totuși:** de ce îngăduie Dumnezeu moartea celor tineri, mai ales copii? Răspunsul complet numai Dumnezeu îl are. Părinții Bisericii învață, însă, că fiecare moare atunci când clipa îi este prielnică pentru mântuire, potrivit atotștiinței lui Dumnezeu. Sfântul Maxim Mărturisitorul arată că Dumnezeu îi dă omului sa trăiască atâta cât îi trebuie să străbată calea până la El. Așa se poate înțelege, astfel, de ce unii

mor dintr-un lucru de nimic, în timp ce alții, suferind de boli grave și trecând prin mari primejdii, trăiesc îndelungat...

ÎNCHEIERE: Nu în ultimul rând, moartea devine prag pentru fericita întâlnire cu Dumnezeu, cu sfinții și cu cei dragi ai noștri, plecați mai înainte, de care, tot mai adesea, ne e atât de dor! De aceea, pentru creștin gândul la moarte nu-i ceva înfricoșător, ci un sprijin pentru viețuirea înțeleaptă. Așa îndeamnă și Isus, fiul lui Sirah: „În tot ce faci adu-ți aminte de sfârșitul tău și nu vei păcătui niciodată!” (7, 38). Să ne amintim că și părintele nostru Cleopa de la Sihăstria, îndemna adesea: „Să aveți în minte, de o parte, frica lui Dumnezeu, de cealaltă, amintirea morții”. În acest mod, viețuim într-o perspectivă care trece de pragul morții, gândind la fericita întâlnire cu locuitorii cerului, așa cum mărturisim în Crez: „Aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie. Amin”.

39. DUMINICA XXI-a DUPĂ RUSALII

(a Semănătorului – Lc. 8, 5-15)

Reperul de bază: *Grăiește, Doamne, că robul Tău ascultă!*
(I Regi 3, 10)

INTRODUCERE: *Pilda Semănătorului, rânduită azi la citirea Evangheliei, nu are nevoie de explicații din partea noastră, deoarece a fost tâlcuită de Însuși Mântuitorul Iisus Hristos. Să ne amintim, totuși, de cele patru locuri în care ajunge cuvântul Domnului (sămânța): pe cale (drum), în loc pietros, între spini și în pământ bun. Ce semnifică ele? Calea: cei ce nu înțeleg cuvântul; locul pietros: cei care se leapădă de credință în vreme de prigoană; spinii: cei la care grijile lumii înăbușă învățătura sfântă; pământul bun: cei care aud cuvântul, îl păstrează, îl înțeleg și aduc rod întru răbdare (de remarcat cum se completează evangheliștii: vezi comparativ versetele Lc. 8, 15; Mt 13, 23).*

ELEMENTE PENTRU TRATARE: Iată, așadar, treptele rodirii: **auzire, păstrare, înțelegere, răbdare.** Acest ultim verset reprezintă o cunună a pildei și a tâlcuirii. **Finis coronat opus** (sfârșitul încununează opera/lucrarea). Aici e cheia întregii problematice.

- **Pentru auzire,** este ilustrativ episodul din **1 Regi 3, 1-10** (de citit în fața credincioșilor). *Un exemplu cu totul deosebit despre auzire și receptivitate a profetului Samuel (aproximativ 1050 î.Hr.). Samuel, adolescent, era sub ascultarea preotului Eli, în Șilo, dormind în cortul Domnului, unde era și Chivotul Legii. Și Domnul l-a strigat pe Samuel: Samuele, Samuele! Crezând că îl strigă Eli, s-a dus la el, întrebându-l: de ce m-ai strigat? Nu te-am strigat, zise*

*Eli, du-te și te culcă! Peste puțină vreme, același glas: Samuele, Samuele... Iar la Eli, iar îi spune că nu l-a strigat. Acum, însă, Eli își dă seama că e vorba de glasul Domnului și-i spune: dacă te va mai striga Cineva, tu să răspunzi, **grăiește, Doamne, că robul Tău ascultă!** Așa s-a întâmplat: auzind a treia oară glasul, Samuel a răspuns cum l-a învățat Eli. Apoi, Domnul i-a dezbăluit lui Samuel anumite lucruri ce se vor întâmpla în Israel. Ca el să zicem și noi, mereu: **Grăiește, Doamne, că robul tău ascultă!** Adică: am inima pregătită să ascult și să fac voia Ta!*

- **Auzirea** presupune, apoi, **păstrare și înțelegere**. Adică: meditare asupra învățăturii, pentru a o înțelege cu adevărat;
- **Rodirea** nu e posibilă, apoi, fără de **răbdare**... (Să ne amintim de cuvintele părintelui Cleopa. Rugat fiind de niște pelerini să spună un cuvânt de folos, a reproduș sfatul moștenit de la părintele Vichentie Mălău : *rabdari*³³, *rabdari*, *rabdari*! Apoi: *rabdari*, *rabdari*, *rabdari*... Și tot așa, de nu știu câte ori; apoi adaugă: *rabdari până la sfârșit, nu până la prășit!*); Pe unele monede vechi găsim inscripția: **Tandem patientia vincit!** (*În cele din urmă, răbdarea învinge...*). Dar, ce legătură poate fi între răbdare și roadele semănatului? Răspuns: *este o vreme de semănat și o vreme de cules. Între ele: răbdare, multă răbdare!* Una dintre greșelile frecvente din zilele noastre: dorința de succes facil, imediat, după eforturi minime... La fel ca și dorința de câștig rapid: după cea mai mică investiție, câștig cât mai mare (și mai puțin muncit!);

ÎNCHEIERE: *Cuvântul lui Dumnezeu (sămânța) rodește în noi numai dacă auzim cu adevărat glasul Său. Iar glasul lui Dumnezeu în om e conștiința. Dacă o „întrebăm” ea ne răspunde prompt. Când*

³³ „Rabdari”, cu „a” și „i” – în grai moldovenesc, nu „răbdare”, cu „ă” și „e”, ca la Dicționar.

avem nedumeriri, totuși, să întrebăm părinții (trupești și sufletești – duhovnicul). Atenție: nu părinții (duhovnicii) ne vor spune ce și cum! Ei ne vor ajuta numai să înțelegem glasul și voia Domnului, care grăiește prin conștiința noastră. Amin.

40. DUMINICA A XXII-A DUPĂ RUSALII

(*Bogatul nemilostiv și săracul Lazăr* – Lc 16, 19-31)

„Punct de pornire”: „ața” subțire a egoismului

INTRODUCERE: Aproximativ în aceeași perioadă liturgică avem duminica 22-a după Rusalii și sărbătoarea Cuvioasei Parascheva de la Iași. Citind Acatistul Cuvioasei, ajungem (și) la versetul: *Bucură-te, nesprijinitoarea celor ce caută numai folosul lor* (din Icos 7). Ascultând evanghelia de azi, ne dăm seama că *bogatul nemilostiv* se încadrează exact în această greșeală: *căuta numai folosul lui...*

ELEMENTE PENTRU TRATARE: (ideea de bază: *altruism versus egoism*)

- Să ne amintim, pe scurt, pilda, în cuvinte „cheie”: un om bogat (fără nume!) și un om sărac (cu nume: *Lazăr*, în tâlcuire, *Dumnezeu a ajutat; Dumnezeu a miluit*); bogatul trăia în huzur, Lazăr **zăcea, plin de bube; zăcea, nu cerșea!**; mor amândoi. Urmarea: bogatul în Iad, Lazăr în Rai. Mai departe, utilizăm relatarea lui **Simion Mehedinți**³⁴ (*Parabole și învățăături din Evan-*

³⁴ Născut în anul 1868, la Soveja – Vrancea, orfan de mamă de la 9 ani și de tată înainte de terminarea liceului. Licențiat al Facultății de filozofie și litere din București (cu teza *Ideile lui J. J. Rousseau despre educație*), doctor în Geografie al Universității din Leipzig (cu teza *Die kartographische Induktion*), profesor la catedra de Geografie a Universității din București, membru al Academiei Române (1915), autor de cărți fundamentale din domeniul geografiei (cea mai reprezentativă: *Terra. Introducere în geografia ca știință* - 2 volume) și al Pedagogiei (*Altă creștere. Școala muncii, Creștinismul românesc, Poporul – cuvinte către studenți, Poți să fii om deplin fără să fii creștin?* etc.). Îi aparțin cuvintele de maxim realism: **un om, ca și un popor, atâta valorează cât a înțeles din Evanghelie**. Marginalizat total de comuniști, pentru că nu a consimțit să se

ghelie): „Toată purpura și vizonul bogaților nu ajută cu nimic atunci când vin ceasurile grele ale vieții, mai ales ceasul morții... Acela care s-a lăsat ademenit de avere și desfătări, ajunge în ceasul morții cu sufletul încărcat și degeaba se mai roagă: el nu poate fi ajutat nici măcar cu o picătură de apă, adică *e mai sărac decât orice sărac...* În schimb, vorbind de boala lui Lazăr, fără să arate că ar fi fost vinovat de ceva, Iisus a voit să ne spună că suferința, chiar când nu-i din vina noastră, poate fi totuși spre binele nostru. Cum? Foarte simplu: *omul cuprins de suferință își limpezește sufletul. În loc de mânios, e potolit; în loc de zgârcit, e darnic; în loc de vorbe înțepate, e duios și cumpătat la vorbe. S-au văzut oameni, pentru care o boală sau o altă nenorocire a fost începutul îndreptării lor. Bubele lui Lazăr, pe care le lingeau câinii, sunt păcatele de care îl scapă suferința și căința, îndată ce omul își dă seama de rostul vieții, ceea ce se întâmplă mai ales în vreme de boală, când omul își face mai des „socoteala cu veșnicia”, întrebându-se ce va urma după ce va închide ochii...”*;

- Revenim la versul din Acatistul Cuvioasei Parascheva: *Bucură-te, nesprijinitoarea celor ce caută numai folosul lor. Adică: a celor egoiști, lacomi, zgârciți, asemănători bogatului nemilostiv.*

ÎNCHEIERE (aplicare la viața noastră): În orice situație am fi, să avem disponibilitatea (primul impuls) de a fi de folos celui ce ne întâmpină. Exemple: Dacă ne dă cineva telefon, să răspundem pe un ton cât se poate de amabil, chiar dacă nu avem posibilitate să-i împlinim pe moment rugămintea (amabilitatea nu costă bani! – spune un proverb cunoscut); Când suntem interpelați, să reacționăm încuraja-

„alinieze”. Trăiește 94 de ani (†1962). Este înmormântat la Cimitirul Bellu, apoi în 1993 este reînhumat la Soveja, lângă biserița satului, alături de strămoșii săi.

III DUMINICI DUPĂ RUSALII
Duminica a XXII-a după Rusalii

tor: „Da, spuneți, vă ascult!”. Nu să ne încruntăm și, fără să știm ce ne va ruga, să și pregătim în sinea noastră un refuz. Când vedem (ori auzim) necazul cuiva, să fim săritori din proprie inițiativă, începând cu rugăciunea pentru el, continuând cu ajutorul concret, nu să așteptăm să ne implore etc.

În acest mod, versetul din Acatistul Cuvioasei poate fi schimbat. În loc de *Bucură-te, nesprijinitoarea celor ce caută numai folosul lor*, să auzim: *Bucură-te, sprijinitoarea celor ce caută, întotdeauna, întâi folosul aproapelui*. Amin.

41. DUMINICA A XXIII-A DUPĂ RUSALII

(Vindecarea demonizatului din ținutul Gherghesenilor – Lc 8, 26-39)

Cuvinte și expresii cheie: binele primit; întâlnire/comuniune;
recunoștință; Psalm 36, 27;

INTRODUCERE: *Evangelia de azi se încheie cu următorul îndemn făcut de Mântuitorul celui vindecat din boala îndrăcirii: Întoarce-te în casa ta și spune cât bine ți-a făcut ție Dumnezeu (Lc. 8, 39). Îndemnul este valabil și pentru noi, de fiecare dată când venim la biserică: să ne întoarcem acasă și să mărturisim, celor din familie, dar și celor de la serviciu etc., cât bine am primit în ființa noastră prin participarea la Sfânta Liturghie! Odată cu harul Sfântului Duh, în biserică avem bucuria și mângâierea întâlnirii și a comuniunii: cu Dumnezeu, cu Mama Domnului și cu sfinții, dar și între noi... Iar aceste binecuvântate întâlniri prevestesc, de fapt, bucuria Marii Întâlniri, cu toți locuitorii cerului, atunci când vom trece pragul acestei vieți.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- A mărturisi cât bine face Dumnezeu cu noi și cât bine am primit (și primim) de la semenii noștri este un act firesc de recunoștință. Dacă semenilor le mulțumim în cuvinte ale bunelor maniere, lui Dumnezeu Îi mulțumim prin rugăciuni. Între acestea, recomandăm una ce se numește „**rugăciune de mulțumire pentru binefacerile primite de la Dumnezeu**”, foarte frumoasă și plină de pedagogie creștinească, pe care e bine să o rostim la sfârșitul fiecărei zile: *Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, Dumnezeule a toată milostivirea și îndurarea, Care ai nemăsurată milă, nespusă și neajunsă iubire de oameni, căzând acum către a Ta slavă, cu frică și cu cutremur, aduc Ție mul-*

III. DUMINICI DUPĂ RUSALII
Duminică a XXIII-a după Rusalii

mulțumire pentru binefacerile de care m-ai învrednicit pe mine nevrednicul robul Tău. Te slăvesc, Te laud și Te cânt ca pe un Domn, Stăpân și făcător de bine. Și iarăși căzând înaintea Ta, îți mulțumesc și cu smerenie mă rog nemăsuratei și negrăitei Tale milostiviri, ca și de acum înainte să-mi dăruiești faceri de bine, ca să sporesc în dragostea de Tine și de aproapele meu. Izbăvește-mă de tot răul și necazul. Dăruiește-mi liniște. Și mă învrednicește ca în toate zilele vieții mele totdeauna mulțumire să-Ți aduc și să grăiesc și să cânt cele preabune Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

- Binele trăit (și primit) să treacă dincolo de simpla mărturisire: trebuie să fie și împlinit, în familie, la serviciu, în societate, peste tot. **Psalmistul David** are un cuvânt special în acest sens: **Ferește-te de rău și fă binele și vei trăi în veacul veacului!** (Psalm 36, 27). Este deosebit de util să zăbovim nițel asupra acestui sfat: 1. Întâi, să ne ferim de rău! Să-l evităm, să nu-l căutăm, să nu-l cultivăm etc.; 2. Să facem binele, în orice situație am fi. În gândirea creștină, ziua în care nu faci nici un bine e pierdută! 3. Urmarea feririi de rău și a facerii de bine este cât se poate de fericită: trăirea în veacul veacului, adică mântuirea...

ÎNCHEIERE: A ne feri de rău înseamnă a fugi/a scăpa de lucrările și bolile drăcești, cerând ajutor Mântuitorului Iisus Hristos, în Sfânta Sa Biserică. Și precum l-a vindecat pe sârmanul bolnav din evanghelia de azi, ne va vindeca și pe noi, dacă avem vreo suferință venită de la Cel Rău, iar dacă nu avem, ne va întări imunitatea spirituală spre a nu fi „contaminați”. Și pentru una și pentru alta, ca, de altfel, pentru orice binefacere primită de la Dumnezeu, să nu uităm a-l mulțumi și a mărturisi, prin grai și fapte, binele pe care l-am primit. Amin.

42. DUMINICA A XXIV-A DUPĂ RUSALII

(Învierea fiicei lui Iair – Lc. 8, 41-56)

Cuvinte și expresii cheie: *înviere, vindecare, moarte, lectură patristică – Metodiul de Olimp*

INTRODUCERE: Minunea învierii fiicei lui Iair este relatată împreună cu episodul vindecării femeii bolnave (cu scurgere de sânge), care s-a atins de poala hainei Mântuitorului. Minunea învierii copilei de 12 ani ne impresionează, desigur, la fel cum impresionate sunt și celelalte învieri săvârșite de Iisus (fiul văduvei din Nain, Lazăr din Betania), dar este parcă mai impresionantă vindecarea acelei femei sărmâne... Mai ales modul cum, discret, s-a atins de poala hainei Lui, cu credința că se va face bine. Și s-a vindecat pe loc! Câtă credință! (ca și în cazul lui Iair, să recunoaștem!). Această manifestare a credinței ne amintește de felul cum creștinii evlavioși, de ieri și de azi, doresc să fie cât mai aproape, și fizic, nu doar sufletește, de tot ce înseamnă prezența Mântuitorului: Biserică, Împărtășanie, Icoane, Moaștele Sfinților, o haină/bucată de haină care a fost a sfinților etc. Vedem și azi evlavie puternică a multor creștini, care sărută (și ating cu mâna) obiectele sfinte și sfințite... Ating cu mâna chiar și veșmintele sfințite ale preotului și ale arhierelui, bine-știind că prin rugăciunile slujitorilor primesc harul tămăduitor pentru felurile suferințe, trupești și sufletești...

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Din minunile pe care ni le dezvăluie evanghelia de azi, se desprind câteva cuvinte „cheie”: *boală, trup, vindecare, moarte, înviere*... Cuvântul nostru de azi se dorește a fi o invitație la lec-

tură patristică: Metodiul de Olimp³⁵, *Aglaofon sau despre înviere* (Colecția PSB, vol. 10, Buc. 1985; pp. 121-211). Știm cu toții: înțelegem și tâlcuim Scriptura numai în lumina învățăturii Sfinților Părinți. De aceea, o lectură patristică este întotdeauna binevenită...

- În această scriere, Metodiul poartă un dialog cu medicul Aglaofon, care – ca mulți dintre noi – are întrebări legate de **trup, moarte și înviere**. Aglaofon este curios să știe cu ce fel de trup vom învia? (cu cel de la vârsta morții? *De copil, adolescent, matur?*). Apoi: consideră trupul ca pe o „închisoare”, iar moartea ca pe o eliberare a sufletului. Pentru că, zice Aglaofon, *trupul ne copleșește cu poftă, boală, frică și alte lucruri rele. Toate acestea nu îngăduie sufletului să tindă spre ceea ce este bine... Trupul duce la rătăcire, întunecă mintea și o aduce la confuzie etc. etc.* (p. 123);
- Metodiul răspunde punctual, combătând, de fapt, ereziile gnostice și manihee, care considerau materia rea... De reținut: materia nu e rea în sine, întrucât este opera lui Dumnezeu. Poate fi, însă, transformată în rău, dacă se acceptă conlucrarea cu... Cel Rău! De mare frumusețe sunt, apoi, explicațiile privind: rostul morții și modul cum vor învia trupurile. Câteva crâmpoie: „Moartea a fost folosită de Dumnezeu, medicul prin excelență, ca antidot în vederea smulgerii din rădăcină și a nimicirii păcatului; pentru ca răul să nu fie în noi, cei nemuritori. Cât suntem în trup, suntem ca niște bolnavi de boala păcatului. Așa că Dumnezeu, în înțelepciunea Lui, a rânduit moartea ca medicament curățător al ambelor componente, al sufletului și al trupului, ca să devenim fără prihană” (pp. 151-152). Pentru înviere sunt date exemplele cunoscute

³⁵ Episcop de Olimp – Licia (Turcia de azi), martirizat în anul 311.

ale „bobului de grâu” și ale „somnului”³⁶, dar extrem de original ni se pare exemplul cu „râurile și apa mării”: „Apele dulci curg în mare. După ce se amestecă în apa sărată, se evaporă și curg din nori iarăși ca ape dulci” (p. 193). Așa vor muri și învia trupurile...

ÎNCHEIERE: *Metodiu de Olimp încheie pledoaria prin cuvinte de rugăciune de mare frumusețe, care pot fi și cuvintele noastre (redăm câteva fragmente): Doamne, Dumnezeule, Te laud și preamăresc numele Tău, pentru că ai făcut cu noi, dintru început, lucruri minunate. Noi am călcat porunca Ta prin Adam, însă Tu ai nimicit plin de biruință moartea și ne-ai șters lacrimile de pe obraz... Tu ai făcut lumea din nimic și nimic din cele ce există nu este lipsit de frumusețe și de rânduială... Ție, Doamne, Îți ofer, din tot sufletul, „fructul buzelor” (Evr. 13, 15), darul binecuvântării, prin preotul și Fiul Tău, Cel Unul născut, Iisus Hristos, Domnul și Mântuitorul nostru, prin care Tu ai condus lumea la nemurire... Înlătură tot ceea ce ne împovărează și fii ajutorul, sprijinitorul și doctorul nostru; fă să fim tari și sănătoși în credință (n.n.: iată, cum au fost Iair și femeia bolnavă din evanghelia de azi!). Fă ca sănătoși la cuget și luminați la vedere să nu fim pe mai departe robii morții. Că a Ta este mărirea și puterea, din veac și până în veac. Amin. (pp. 210-211).*

³⁶ Francezii au un proverb: *Dormir c'est mourir un peu!* – A dormi înseamnă a muri un pic!

43. DUMINICA A XXV-A DUPĂ RUSALII

(a Samarineanului milostiv – Lc. 10, 25-37)

Cuvinte și expresii cheie: *Legea veche, Samarinean, hanul, aproapele, săracii*

INTRODUCERE: *Pilda Samarineanului Milostiv pleacă de la o situație reală: drumul dintre Ierusalim și Ierihon era, în acea vreme, plin de tâlhari. Tâlcuirea pildei, în accepțiunea Sfinților Părinți și a majorității predicatorilor, este aceasta, pe scurt: omul căzut între tâlhari – un iudeu oarecare (de fapt, poporul iudeu); tâlharii – diavolii; preotul și levitul – Legea V.T., neputincioasă a-l ridica (mântui); Samarineanul – Iisus Hristos; Untdelemn și Vin – Sfintele Taine; Hanul – Biserica; gazda – preoția N.T.; doi dinari: darurile lăsate Bisericii pentru mântuirea oamenilor (Scriptura și Tradiția).*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Mai întâi, trebuie să vedem contextul în care s-a rostit pilda (dialogul scurt cu Învățătorul de Lege). Practic, pilda reprezintă un răspuns pedagogic la întrebarea: „Cine este aproapele meu?”;
- **APROAPELE...** O temă ce merită a fi subiect de meditație (și de cercetare sufletească), pentru aplicare în raporturile cu semenii noștri, în vederea „îndreptării” (mântuirii)³⁷;
- Cine este „aproapele”? Orice om, desigur, de oriunde, în general. Dar termenul grecesc din pericopă pentru „aproapele” este „plision”, ceea ce indică pe *aproapele de lângă noi*. Mântu-

³⁷ Pr. Prof. C. Coman are un dialog relevant cu Remus Rădulescu pe acest subiect, din care selectăm și aici câteva răspunsuri – *Dreptatea lui Dumnezeu și dreptatea oamenilor*, Ed. Bizantină, 2010, pp. 350-356.

itorul amendează, astfel, și ipocrizia unora care, zicând că împlinesc porunca iubirii, îi scoteau din „ecuație” tocmai pe cei de foarte aproape: soț, soție, copii, părinți, frați etc. Vorba părintelui Constantin Voicescu: „Nu mă poate crede nimeni că-i iubesc pe boșimani, papuași, pieile roșii etc., dacă nu-i iubesc și nu-i ajut pe cei din familie, din imediata apropiere!” Sau, vorba preotesei Carmen Băbuș: „Soții să nu uite că și soțiile fac parte din noțiunea de *aproapele*...” În duhul termenului „plision”, părintele Coman comentează: „Cei de lângă noi reprezintă provocarea imediată a relației, a mediului și a spațiului în care suntem chemați să împlinim poruncile lui Dumnezeu. Paradoxal, în zona relației cu aproapele, găsim foarte multe justificări de a nu fi solidari, de a nu arăta prea multă compasiune, de a nu arăta prea multă dragoste și ajutor. De ce? Pentru că cel de lângă noi, de foarte multe ori ne irită, ne deranjează, are chiar revendicări la adresa noastră, are și nedreptăți. În fapt, omul când este aproape de noi, ne și deranjează (*vrând-nevrând*, n.n.). El ne este foarte drag, când este departe, pentru că nu ne cere mare lucru sau, dacă ne cere, *compasiunea pare a fi suficientă*...”;

- În ce moduri se poate face binele, concret? Mai întâi, principal, orice bine presupune un anumit spirit de jertfă. Apoi, să-ți angajezi nițel mintea, să ai puțină creativitate, să te gândești, practic, ce nevoi are cutare, ori cutare... Să nu ignorăm că un mare bine se poate face rugându-ne pentru respectivul „aproape”. Dacă nu avem posibilități materiale (deși, să fim sinceri, spunea părintele Voicescu, ia să privim din când în când în cămarile noastre, sunt chiar așa de goale?), un ajutor efectiv se poate acorda stând de vorbă cu „aproapele”. Lumea e tot mai grăbită, parcă, nimeni nu mai are timp pentru nimeni...

III DUMINICI DUPĂ RUSALII
Duminică a XXV-a după Rusalii

ÎNCHEIERE: De încheiere socotim potrivit să nu ocolim o întrebare delicată: cum procedăm cu multitudinea de cerșetori din zilele noastre, căzuți în sărăcie și cu fel de fel de „răni”? Desigur, răspunsul trebuie nuanțat, de la caz la caz. E riscant, de pildă, să dăm bani necunoscuților, pentru că îi pot cheltui pe băutură, țigări și chiar droguri... Mai degrabă să le dăm câte ceva de mâncare. Sau, mai bine, să-i ajutăm să se integreze cumva într-un loc de muncă. Bine zice un proverb chinezesc: **decât să-i dai unui sărac un pește, în fiecare zi, mai bine să-l înveți să pescuiască!** Părintele Coman are, însă, câteva remarci și sfaturi, la care subscriem: „În tradiția noastră bisericească există îndemnul ca să asude banul în mâna ta până îl dai, adică se invocă un discernământ foarte serios atunci când faci actul de milostenie... Dar, paralel cu acest lucru, eu recomand credincioșilor mei la biserică, celor care se spovedesc la mine, tinerilor cu care mă întâlnesc pentru a ne sfătui, să-și sporească atenția pentru a depista cu adevărat pe cei nevoiași din jurul lor...”. „Du-te și fă și tu asemenea!” – i-a spus Mântuitorul Învățătorului de Lege. Să urmăm și noi acest sfat, „văzându-i” pe cei care au nevoie de ajutorul nostru, din familie și dinafara familiei. Amin.

44. DUMINICA A XXVI-A DUPĂ RUSALII

(Pilda bogatului căruia i-a rodit țarina – Lc. 12, 16-21)

Punct de pornire: *Versetele 17-18: ...și el cugeta în sine, zicând: Ce voi face, că n-am unde să adun roadele mele? Și a zis: Aceas-
ta voi face: Voi strica jițnițele mele și mai mari le voi zidi!*

INTRODUCERE: *Avem, în această pildă, cazul unui bogat, care se găsea într-o anumită dificultate... El a constatat ceva și era în situația de a lua o decizie. Ce a constatat? (Răspunsul poate veni chiar de la credincioși: i-a rodit din belșug țarina, iar hambarele lui erau insuficiente...) Ce decizie a luat? Să mărească hambarele! Unde a greșit? Vom vedea îndată.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- A greșit în cugetul său, în modul de a gândi. Acțiunea ulterioară a depins exclusiv de modul lui greșit de gândire. În cele ce urmează, ne propunem să arătăm cât de important este pentru viață/mântuire să gândim sănătos; cât de important este discernământul; dreapta socotință – cea mai mare virtute!
- O carte interesantă: Orison Sweet Marden (scriitor american, 1850-1924), *The Miracle of Right Thought* (1910), tradusă în limba română, cel puțin în 2 ediții³⁸, cu titlul *Minunile gândului*. MERITĂ CITITĂ. Are ca motto (subtitlu): *Suntem ceea ce gândim*; Adică: tot ce facem, tot ce vorbim etc. pleacă de la modul în care gândim. De altfel, suntem „produsul/rezultatul” a tot ce gândim și facem: *suntem ceea ce mâncăm, suntem ceea ce iubim, suntem ceea ce urâm etc., etc.*

³⁸ Ultima, la Edit. Reîntregirea, Alba Iulia, 2011.

- Interesant că titlul original s-ar traduce, mot-a-mot, *Minunea gândului drept/corect...*
- Perioada acesta liturgică a Postului Crăciunului, în care se plasează această duminică, a 26-a după Rusalii, este un bun prilej de a ne îndrepta gândurile, de a face anumite *schimbări în bine*, în modul de a gândi; acesta este și sensul noțiunii de **pocăință**... Termenul consacrat pentru **pocăință** este **metanoia**, cuvânt compus (meta – *dincolo*, *schimbare* + nous/nus – *min-te*, *gândire*): **schimbarea minții**, adică schimbarea modului de a gândi (a modului de a vedea lucrurile), de la greșit la corect, de la rău la bine, de la urât la frumos etc.;
- Practic, bogatul, dacă ar fi gândit corect, bine și frumos, ar fi trebuit să cugete așa: *mi-a dat Dumnezeu o recoltă bogată. Pun în hambare cât să-mi pot întreține familia, la nevoie mai și vând nițel, pentru o rezervă strategică (din elementară prudență), dar am prilej să ajut acum pe cei care nu au, ori au avut o recoltă insuficientă pentru a-și întreține și ei familiile...*

ÎNCHEIERE: *Fiecare dintre noi, la un moment dat, poate avea o situație „dilematică”. Ce facem? Constatăm/analizăm. Ce decidem? Să acționăm NUMAI în acord cu Evanghelia. Iar când nu reușim a ieși singuri din dileme, apelăm la duhovnicii noștri, așa cum, de altfel, frățiile voastre procedați și-n acest post (și mereu, când aveți nevoie). Amin.*

45. DUMINICA XXVII-A DUPĂ RUSALII

(Vindecarea femeii gârbove – Lc 13, 10-17)

Reper de bază: *Un păcat nu e singur niciodată; o virtute, de asemenea*

INTRODUCERE: *Faptul că Mântuitorul a vindecat o femeie care își purta suferința de 18 ani, are menirea să ne provoace bucurie și admirație, așa cum s-a întâmplat cu mulțimea de oameni care a fost de față la săvârșirea minunii: „...toată mulțimea se bucura de faptele strălucite săvârșite de El” (v. 17). Să ne amintim, în același timp, că cineva nu s-a bucurat... Cine? (din popor se va auzi: mai-marele sinagogii!).*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Este instructiv, credem, să observăm reacția mai-marelui sinagogii, care, în locul bucuriei, a manifestat **mânie, egoism, invidie, ipocrizie, răutate...**
- Reacția lui, atenție!, poate fi și reacția noastră, atunci când nu ne bucurăm de o reușită a cuiva din apropierea noastră. Dimpotrivă: suntem invidioși! Anumiți credincioși, foarte sinceri, ne spun la spovedanie că adesea au căzut în acest păcat, dacă cineva dintre cunoscuți (colegi și prieteni, chiar) au avut o reușită: casă, ori mașină nouă; urcarea cu o treaptă în profesie etc.
- Pericolul păcatului invidiei stă în aceea că nu e... singur! El vine din mândrie, egoism și răutate; se poate transforma ușor în ură, mânie și răzbunare. Iar „luările de poziții”, exprimările publice vizavi de cel care ne-a trezit invidia, îmbracă, de fapt, haina ipocriziei.

III. DUMINICI DUPĂ RUSALII
Duminică a XXVII-a după Rusalii

- **REVERSUL:** această minune a Mântuitorului ne oferă prilejul să vedem, în schimb, că și manifestarea/trăirea unei virtuți nu este izolată: cei care s-au bucurat de vindecarea femeii erau, deodată: buni, altruști, îngăduitori cu așa-zisa „încălcare a legii”...
- **Părintele Coman C.** (*Dreptatea lui Dumnezeu și dreptatea oamenilor*, pp. 366-369), invocând pe Sf. Ap Pavel (Gal 5, 22) arată că legea poate fi „depășită” și „ocolită”, dacă au loc fapte „pozitive”, adică în folosul aproapelui. Atunci când e vorba de îndelungă-răbdare, blândețe, bunătate, facere de bine... se împlinesc cele spuse de Sf. Ap Pavel: „Împotriva unora ca acestea **nu este lege**” (Gal 5, 23).

ÎNCHEIERE: Reacția mai-marelui Sinagogii dezvăluie că în mintea și în inima lui nu sălășluiau dragostea, bunătatea, altruismul. Ci mânia, invidia, egoismul ș.a. Să fim atenți și noi, de aceea: când avem atitudini dure, când rostim cuvinte grele, când ne dăm drumul la fapte „neortodoxe”, înseamnă că ele au sămburi (sau rădăcini) în mintea și în inima noastră. În gândurile noastre. Unii Părinți ai Bisericii (ca, de pildă, Sf. Teodor Studitul, 759-826) învață că la Spovedanie trebuie să ne mărturisim și gândurile păcătoase, totodată, simțămintele/impulsurile rele... Trebuie smulse rădăcinile lor, așa cum smulgem buruienile din straturile cu legume: dacă nu le smulgem, cresc la loc și împiedică plantele folositoare să crească și să aducă rod. Când postim, de asemenea, să avem grijă ca postul să fie și de gânduri „dulci” (dezmierdări, fantezii), ori „toxice” (invidii, răzbunări, orgolii).

Încheiem, amintind că în rugăciunile din Canonul Sfintei Împărtășanii se face adesea referire la „curățirea inimii și a gândurilor”, ca, de pildă, în Rugăciunea a 8-a (a Sf. Ioan Gură de Aur): „... Binevoiește ca, fără de osândă, să primesc sfântul și preacuratul Tău Trup și

scumpul Tău Sânge, spre tămăduirea sufletului și a trupului și spre curățirea gândurilor mele celor rele. Că a Ta este împărăția și puterea și slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururi și în vecii vecilor. Amin".

46. DUMINICA XXVIII-A DUPĂ RUSALII

(Pilda celor poftiți la cină – Lc 14, 16-24)

Reper de bază: *Invitația făcută omului de a cina cu Domnul*
– gest de „restituire” al faptului că și Domnul a cinat cu omul...

INTRODUCERE: Să ne amintim tâlcuirea simplă, dar necesară, a pildei: Omul care a pregătit cina este Dumnezeu-Tatăl; cina înseamnă, în plan general, împărăția cerurilor; în planul restrâns al mântuirii: Sfânta Liturghie/Euharistie (Cina Domnului); slugile trimise: mai întâi, proorocii Legii Vechi; cei chemați la început: iudeii; slugile trimise ulterior: Sfinții Apostoli; cei de la drumuri și garduri: neamurile (păgânii).

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Să ne imaginăm următoarea situație: cel mai însemnat demnitar al țării (regele; În România, prin vitregia vremurilor, președintele) vine în casa noastră, ne dă binețe, ne întreabă de sănătate și își exprimă dorința de a servi masa împreună cu noi. Mănâncă și bea, așadar, mulțumindu-se cu cele ce am avut la masă. La plecare, demnitarul ne invită să-i întoarcem vizita, insistând să cinăm cu el și cu familia lui, cât mai curând posibil. Se poate închipui o mai mare cinste și bucurie pentru noi? Cine este Demnitarul (Regele, Împăratul)? Răspunsul îl avem în Evanghelie: „A intrat Iisus în casa unuia dintre căpeteniile fariseilor, ca să mănânce pâine” (Lc 14, 1);
- Să ne amintim și de alte situații de ședere și invitație la masă: „Și pe când ședea El la masă, în casă, mulți vameși și păcătoși au venit și au șezut cu El...” (Mt 9, 10); „Zahee, coboară-te... Astăzi trebuie să rămân în casa ta!” (Lc 19, 5).

- Atenție la traducerea corectă din Luca 14, 1: nu simplu „să mănânce” (cum greșit traduc unele versiuni), ci „să mănânce pâine” (grecește: *faghein arton*); lat. (Vulgata): *manducare panem*; N.T. Bălgrad (1648): *să mănânce pâine*; Biblia de la 1688: *a intrat într-o casă a unuia din boiarii fariseilor să mănânce pâine*; în trad. engleză (KJV): *to eat bread...* Așadar: *pâine dospită (arton, nu azimon), aceeași de la Cina de Taină, adică pâinea euharistică.*
- Revenim, cu emoție, la acest fapt istoric (cel mai însemnat din toate timpurile): *Dumnezeu a venit în casa noastră, la plinirea vremii, să mănânce pâine cu noi! Ca să ne cheme la masa Lui, a venit El mai întâi. Ca să ne ridice în împărăția cerurilor, în Casa Lui, S-a coborât El mai întâi în casa noastră...* (v. Filip. 2, 4-7: „...Hristos Iisus, Dumnezeu fiind ... S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor).

ÎNCHEIERE: Așadar, invitația (chemarea) lui Dumnezeu la mântuire a fost făcută „la plinirea vremii” (Gal 4,4), prin Însuși Fiul Său, Mântuitorul Iisus Hristos, Cel Care, la Masa Cinei celei de Taină, va institui Sfânta Euharistie, Cina cea adevărată, Hrana nemuririi, din care sunt invitați să guste toți cei ce cred în El. Iar din clipa înălțării Lui la cer și până la sfârșitul veacurilor glasul Lui ne cheamă fără încetare: „Iată, stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine” (Apoc. 3, 20).

Să ne mai amintim, în încheiere, că unul dintre cei care ședeau cu El la masă, chiar în ziua în care a rostit pilda evangheliei de azi, a exclamat: „Fericit este cel ce va prânzi în împărăția lui Dumnezeu!” (Lc. 14, 15). Să ne învrednicească Dumnezeu de această prânzire! Amin!

47. DUMINICA A XXIX-A DUPĂ RUSALII

(A celor 10 leproși – Lc. 17, 12-19)

Tema: *recunoștința; firul principal: exemple concrete de manifestare a recunoștinței.*

INTRODUCERE: *Evanghelia cu cei zece leproși vindecați, dintre care numai unul s-a întors să mulțumească, ne conduce în mod firesc la tema recunoștinței (în contrast, a nerecunoștinței). O temă pe care nici noi nu vrem s-o ocolim acum, doar că vom încerca o tratare practică. În general, știm față de cine ar trebui să fim recunoscători, știm și pentru ce, dar nu știm întotdeauna și cum, ori dacă știm, cu greu aplicăm ceea ce știm.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE: 1. Să ne amintim, fie și pe scurt, **față de cine și de ce** trebuie să fim recunoscători? Răspuns: **Dumnezeu**; Apoi, așa cum ne sfătuiește Părintele Cleopa să scriem în pomelnic, în această ordine: *preotul care ne-a botezat; nașii de botez și de cununie; părinții trupești; duhovnicul; toți binefăcătorii; toți vrăjmașii...* **De ce? Cum?** Răspundem selectiv (din economie de timp):

- **Față de Dumnezeu;** De ce și pentru ce? Nu doar pentru atâtea binefaceri, ci și pentru anumite încercări pe care le îngăduie (boli, insuccese...); binefacerile ne încurajează, desigur, dar necazurile ne înțeleptesc, ne țin mai uniți uneori, mai ales în familie... **Iată: până să fie vindecați, cei zece leproși erau laolaltă (iudeii cu samarineanul!); altfel, ei erau în mare vrăjmășie.** Apoi: să-i fim recunoscători lui Dumnezeu pentru marea Sa îngăduință față de noi. El știe dinainte ce rele vom face... Totuși, ne îngăduie și ne oferă binefaceri. **Iisus știa dinainte că**

9 din cei 10 vor fi nerecunoscători; totuși, îi vindecă și pe ei...

Cum ne manifestăm recunoștința față de Dumnezeu? Răspuns: Vorbind cu El (în rugăciune...); împlinindu-ne un rost în viață, adică răspunzând chemării Lui, într-un anumit domeniu;

- **Față de părinții trupești.** De ce? Știți fiecare mai bine decât v-aș spune eu... Cum? Iarăși știți, fiecare, ce nevoi concrete au părinții... Dar, cel mai mare bine pe care-l pot face copiii părinților este **să le ofere liniștea că ei sunt pe linia cea bună a credinței**, a familiei, la locul de muncă, în societate... Că se împacă bine cu soțul/soția, că au copii cuviincioși, harnici, au armonie în casă etc. Pentru părinții decedați, ca gest de recunoștință: a împlini ceea ce n-au mai apucat ei să îplinească. Și: a ne împlini pe noi, în sensul dorit de ei... Ambele aspecte, numai dacă sunt plăcute lui Dumnezeu;

- **Față de vrăjmași ...** De ce? Dacă prietenii ne susțin moralicește (și chiar material) să progresăm, să avem încredere în noi etc., vrăjmașii ne ajută să fim mai înțelepți, mai prudenți, mai smeriți... Odată cu faptul că împlinim o poruncă evanghelică, recunoștința (iubirea) față de vrăjmași ne menține o anumită igienă/curăție a sufletului... Ura față de cineva ne roade sufletele, precum rugina fierul! Ura ne intoxică propriul trup și suflet; iubirea, îngăduința, iertarea, ne purifică. Nu lor le facem bine, mai întâi, ci nouă! Cum să le fim recunoscători? **Soluția Sf. Nicolae Velimirovici** (vezi „rugăciunea pentru vrăjmași”: http://ro.orthodoxwiki.org/Nicolae_Velimirovici), izvorâtă, de fapt, din porunca Mântuitorului – Matei 5, 44; dar și soluția Sf. Ap. Pavel (Romani 12, 20):

Binecuvântează-i pe vrăjmașii mei, Doamne. Eu însumi îi binecuvântezez și nu îi blestem.

Vrăjmașii m-au purtat către îmbrățișarea Ta, mai mult decât au făcut-o prietenii.

III. DUMINICI DUPĂ RUSALII
Duminica a XXIX-a după Rusalii

Prietenii m-au legat pământului, vrăjmașii m-au slobozit din robia pământului și mi-au dărâmat toate năzuințele mele lumești.

Vrăjmașii m-au făcut străin târâmurilor lumești și locuitor în afara lumii. Precum un dobitoc hăituit își găsește un adăpost mai sigur decât unul ce nu e hăituit, la fel și eu, prigonit de vrăjmași, am aflat cel mai ferit Lăcaș, adăpostindu-mă dinapoia Cortului tău, unde nici prietenii, nici vrăjmașii nu îmi pot omori sufletul.

Binecuvântează-i pe vrăjmașii mei, Doamne. Eu însumi îi binecuvântezez și nu îi blestem.

Ei, mai degrabă decât mine, au mărturisit păcatele mele dinaintea lumii.

Ei m-au pedepsit, de câte ori când am pregetat să o fac eu însumi.

Ei m-au chinuit, de câte ori când am încercat să scap chinurilor.

Ei m-au ocărât, de câte ori când m-am lingușit în sine-mi.

Ei au scuipat asupra-mi, de câte ori când m-am umplut de mândrie.

Binecuvântează-i pe vrăjmașii mei, Doamne. Eu însumi îi binecuvântezez și nu îi blestem.

De câte ori m-am făcut înțelept, ei mi-au zis nebun.

De câte ori m-am ridicat întru mărire, m-au batjocorit precum un pitic.

De câte ori am vrut să conduc oamenii, m-au împins în spate.

De câte ori m-am grăbit spre a mă îmbogăți, m-au împiedicat cu o mână de fier.

De câte ori am crezut că voi dormi în pace, m-au trezit din adormire.

De câte ori am încercat să zidesc o casă spre o viață lungă și liniștită, au dărâmat-o și m-au alungat.

Cu adevărat, vrăjmașii m-au îndepărtat de la fața lumii și mi-au întins mâinile către poala veșmântului tău.

Binecuvântează-i pe vrăjmașii mei, Doamne. Eu însumi îi binecuvântezez și nu îi blestem.

Binecuvântează-i și îi sporește; înmulțește-i și fă-i pe ei și mai înverșunați împotriva mea:

pentru ca fuga mea către Tine să nu aibă întoarcere;

pentru ca toată nădejdea mea în oameni să se împrăștie precum pânda de păianjen;

pentru ca liniștea desăvârșită să înceapă a domni în sufletul meu;

pentru ca inima mea să ajungă mormânt celor doi gemeni ticăloși, mândria și mânia;

VADEMECUM OMILETIC:
100 de schițe pentru predici

pentru ca să pot chivernisi toată comoara mea cea cerească;
ah, pentru ca să pot odată să mă slobozesc din înșelarea de sine, care mi-a
prins în îngrozitoarele mreje ale vieții celei neadevărate.

Vrăjmașii m-au învățat să cunosc ceea ce puțini alții mai cunosc, că cine-
va nu are alți vrăjmași în lume decât pe sine.

Cineva își urăște vrăjmașii doar atunci când nu își dă seama că nu-i sunt
vrăjmași, ci prieteni nemiloși.

Cu adevărat, greu îmi este a spune cine mi-a făcut mai mult bine și cine
mi-a făcut mai mult rău, în lume: prietenii sau vrăjmașii.

Prin urmare, binecuvântează-i, Doamne, atât pe prieteni, cât și pe vrăjmași.
Un rob își blesteamă vrăjmașii, căci nu pricepe. Dar un fiu îi binecuvân-
tează, pentru că el pricepe.

Căci un fiu cunoaște că vrăjmașii săi nu îi pot atinge viața.

Prin urmare, el pășește slobod în rândul lor și se roagă Domnului pentru ei
(Din Rugăciuni pe țărnul lacului, 1999)

ÎNCHEIERE: Recunoștința este, la urma urmei, virtutea omului
credincios. Dacă vom cultiva această virtute se vor potrivi și nouă
cuvintele pe care le-a adresat Iisus samarineanului recunoscător: „Cre-
dința ta te-a mântuit!” (Lc 17, 19). Amin.

48. DUMINICA A XXX-A DUPĂ RUSALII

(Tânărul bogat – Lc. 18, 18-27)

Omilie tematică: *Să fim atenți și receptivi la toate învățăturile Legii (Vechi și Noi) – cf. Iacov 2, 10: „Cine va păzi toată legea, dar va greși într-o singură poruncă, s-a făcut vinovat față de toate poruncile”.*

INTRODUCERE: Tânărul bogat reprezintă pentru noi, deodată, un exemplu **pozitiv** și unul **negativ**; 1. **Pozitiv:** ținea poruncile (nu era desfrânat, nu fura, își cinstea părinții etc.). Câți dintre tinerii de azi îi seamănă în această privință? 2. **Negativ:** nu a vrut (nu a știut) să meargă până la capăt în ceea ce și-a propus... „A vinde tot ce ai” nu trebuie luat „ad litteram”, ci a considera prioritar **drumul tău de creștin**, față de orice altceva (avere, funcții etc. – vezi alte două pilde superbe: *Asemenea este împărăția cerurilor cu o comoară ascunsă în țarină, pe care, găsim-o un om, a ascuns-o, și de bucuria ei se duce și vinde tot ce are și cumpără țarina aceea. Iarăși asemenea este împărăția cerurilor cu un neguțător care caută mărgăritare bune. Și aflând un mărgăritar de mult preț, s-a dus, a vândut toate câte avea și l-a cumpărat... Mt. 13, 44-46. Adică: în clipa când L-ai descoperit pe Hristos, toate celelalte devin secundare).*

ELEMENTE PENTRU TRATARE: 1. Recent, a avut loc o comemorare dedicată părintelui Galeriu. Cu acest prilej, s-a amintit și ce a spus părintele despre cele trei dimensiuni ale **împlinirii omului**: *prin propria lui zidire, după chipul lui Dumnezeu; prin operele lui; prin urmași: fii sau ucenici.*

2. **Împlinirea** nu e posibilă fără a respecta poruncile și învățăturile Domnului. Care porunci? **TOATE** din Legea Nouă, dar și

unele dintre cele vechi (dar numai în lumina Legii Noi!). Atenție la cuvântul Sf. Ap. Iacov: „Cine va păzi toată legea, dar va greși într-o singură poruncă, s-a făcut vinovat față de toate poruncile” (2, 10). Nu poți spune: eu respect Legea Domnului, că nu sunt desfrânat, nu ucid... E adevărat că mai fur din când în când, dar nu de la cineva anume, ci de la stat, ori de la firma patronului...

3. A împlini Legea înseamnă a fi atent și la **nuanțe**. Există și un furt indirect: bunăoară, în Vechiul Testament, citim: „Plata simbriașului să nu rămână la tine până a doua zi” (Lev. 19, 13); „vrednic este lucrătorul de plata sa” – spune Mântuitorul (Luca 10, 7);

Sau, poruncă din VT schimbată/înnoită în NT: VT: *Cine cruță toiagul său își urăște copilul, iar cel care îl iubește îl ceartă la vreme* (Pilde 13, 24); și mai pronunțat: *Nu cruța pe feciorul tău de pedeapsă; chiar dacă îl lovești cu varga, nu moare* (23, 13);

4. Ce spune Mântuitorul? Răspuns: „Iar Iisus a zis: *Lăsați copiii și nu-i opriți să vină la Mine, că a unora ca aceștia este împărăția cerurilor*” (Matei 19, 14); Dar Sf. Ap. Pavel? Răspuns: *Coloseni*, cap. 3: 18. Femeilor, supuneți-vă bărbaților voștri, precum se cuvine, în Domnul. 19. Bărbaților, iubiți pe femeile voastre și nu fiți aspri cu ele. 20. Copiilor, ascultați pe părinții voștri întru toată, căci aceasta este bineplăcut Domnului. 21. *Părinților, nu ațâțați la mânie pe copiii voștri, ca să nu se deznădăjduiască*. Iată, așadar, un sfat din VT, care trebuie acum văzut în lumina NT: pedepsele trebuie în așa fel aplicate, încât să nu atragă deznădăjduirea copiilor. Sfatul Sf. Ioan Gură de Aur: „Pe copil nu-l bate mereu și fără socoteală, ca să nu-l obișnuiești să fie crescut prin bătaie. Dacă se va obișnui să fie educat numai prin bătaie, va nesocoti bătaia... Dimpotrivă, să se teamă de bătaie, dar să n-o primească. Să vadă biciul, dar să nu cadă pe spatele copilului. Să se aștepte să fie pedepsit, dar să nu-l pedepsești, ca să nu se stingă teama de pedeapsă, ci teama să rămână ca un foc plin

III. DUMINICI DUPĂ RUSALII
Duminica a XXX-a după Rusalii

de putere ce arde toți spinii... Când vei vedea că teama are bune rezultate, fii blând. Firea omenească are nevoie și de blândețe..." („Despre feciorie, apologia vieții monahale, despre creșterea copiilor", trad. pr. D. Fecioru, Editura Inst. Biblic, București, 2001, pp. 404-405).

ÎNCHEIERE: *Fiecare dintre noi încearcă, desigur, să împlinească și poruncile și sfaturile din Sfânta Scriptură... Nu pe toate o dată, ci pe fiecare când îi vine rândul. Uneori vom reuși, alteori nu, din cauza slăbelor noastre puteri. Dar, acolo unde ne este mai greu vom cere sprijin prin rugăciune, bine știind că „cele cu neputință la oameni, sunt cu putință la Dumnezeu!" (Luca 18, 27). Amin.*

49. DUMINICA XXXI-A DUPĂ RUSALII

(A Orbului din Ierihon – Luca 18, 35-43)

– Scurtă omilie exegetică –

Cuvinte și expresii cheie: *Ierihon, orbul Bartimeu, Iisus – Fiul lui David, stăruință, credință, mântuire, laudă lui Dumnezeu.*

INTRODUCERE: *Evanghelia de azi pomenește de vindecarea unui orb din naștere, în cetatea Ierihonului. Să ne amintim, mai întâi, împrejurările în care a săvârșit minunea. Iisus se afla în drum spre Ierusalim (distanța dintre Ierihon și Ierusalim fiind de aproximativ 40 km). Să observăm că înainte de a scrie despre vindecarea orbului, evanghelistul Luca notează cuvintele Mântuitorului: „Luând la Sine pe cei doisprezece, a zis către ei: Iată ne suim la Ierusalim și se vor plini toate cele scrise prin prooroci despre Fiul Omului. Căci va fi dat păgânilor și va fi batjocorit și va fi ocărât și scuipat. Și, după ce îl vor biciui, îl vor ucide; iar a treia zi va învia...” (v. 31-33). Se îndrepta, astfel, spre Ierusalim, pentru ca prin Patimi, Jertfa de pe Cruce și Înviere să aducă vindecare și mântuire nu doar unor cazuri izolate, ci întregului neam omenesc.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE. Propunem, pentru azi, să vorbim, pe scurt, despre următoarele: *cetatea Ierihon; cine era orbul vindecat?; de ce este numit Iisus „Fiul lui David”?; minunata asocieră dintre a crede și a stăru; mântuire, nu doar vindecare.*

- **Ierihonul.** Este una dintre cele mai vechi așezări omenești cunoscute (aproximativ 10.000 ani), situată la cea mai joasă poziție sub nivelul mării (aproximativ 250 m), la 40 km N-E de Ierusalim. Din punct de vedere etimologic, pentru nume-

III. DUMINICI DUPĂ RUSALII
Duminică a XXXI-a după Rusalii

le de „Ierihon” concurează două explicații: din arabicul „reah” – aromă (locurile sunt aromate de mulțimea florilor și a plantelor frumos mirositoare); din arab. „yareah” – lună (de la cultul străvechi al lunii, adorată de cananeeni – primii locuitori). De recomandat a se citi în Vechiul Testament: cucerirea Ierihonului sub Iosua Navi (cap. 6); Noul Testament: convertirea lui Zaheu vameșul (Lc. 19). De știut și despre Așezămintele românești de la Ierihon: biserică și cămin pentru pelerini (amănunte: <http://www.jerusalem.ro/ierusalim.htm>);

- **Bartimeu.** Sfântul Ev. Marcu (10, 46) ne dezvăluie și numele orbului: *Bartimeu* (în traducere: *fiul lui Timeu*). Nu purta doar povara orbirii, era și sărac „lipit pământului”. E cumplit să fii orb (bunicul meu dinspre mamă, Cosma, a fost orb și țin minte, copil fiind, cum îl duceam de mână pe la treburile casei. Uneori mai cădea și atunci era extrem de trist...). Dar, e mai cumplit să fii și sărac, și cerșetor!
- **Iisus – Fiul lui David.** Bartimeu era orb, era sărac, dar nu lipisit de înțelepciune, pentru că „vedea” cu ochii sufletului. Știa că Iisus este Mesia, vestit de profeți; știa că este din neamul lui David; știa (*auzise*) de puterea Lui dumnezeiască...
- **Credința „orbului”** este evidentă. O credință puternică, pentru că era însoțită de perseverență (stăruință): este apostrofat să tacă, dar el mai tare striga: *Iisuse, Fiul lui David, fie-ți milă de mine! Ce voiești? – întreabă Iisus. Doamne, să văd!* (foarte interesantă este informația relatată de pr. prof. Vasile Mihoc: în *Diatessaron-ul lui Tațian – o sinteză a celor 4 Evanghelii, apare răspunsul ușor diferit: Doamne să Te văd! Adică, până acum Te-am văzut doar în gând. Aș fi tare fericit să Te văd și aievea...);*
- **Mântuire** a dobândit, nu doar vindecare. I-a spus Iisus: *Credința ta te-a mântuit!* Adică, mila Mea te-a vindecat, dar prin credința ta puternică, stăruitoare, prin faptul că M-ai cunos-

cut și recunoscut ca Mesia, iată, primești înfinit ceva mai prețios decât vederea/vindecarea trupeză: mântuirea sufletului!

ÎNCHEIERE: După ce a primit vederea, cel ce fusese orb mergea după Iisus, slăvind pe Dumnezeu. Laude și slavă lui Dumnezeu l-au adus toți locuitorii Ierihonului, martori ai minunii. Să reținem, însă, un fapt: prin atitudinea lui smerită, prin credința lui stăruitoare, prin înțelepciunea sa, prin faptul că L-a recunoscut pe Mesia-Fiul lui David în persoana lui Iisus, Bartimeu, cel ce fusese orb, l-a adus slavă și laudă lui Dumnezeu, înainte ca vindecarea să aibă loc. Minunată faptă a Domnului, minunată atitudine a lui Bartimeu, recunoștință exemplară din partea ierihonienilor! Noi, cei de azi, martori în duh ai fericitului eveniment și beneficiari ai mântuirii oferită prin darurile Sale în Sfânta Sa Biserică, să-l aducem, la rândul nostru, slavă, laudă și mulțumită, acum și-n toate zilele vieții noastre. Amin.

50. DUMINICA A XXXII-A DUPĂ RUSALII

(A lui Zaheu – Lc. 19, 1-10)

Obiectiv prioritar: *armonizarea vieții noastre cu Evanghelia*

INTRODUCERE: *Toate pildele și faptele Mântuitorului Iisus Hristos au fost scrise în Evanghelii cu un scop anume. În „cazul Zaheu”, să ni se dea un exemplu concret de convertire la Hristos. Mai adânc: să vedem comportamentul cuiva înainte de a-L cunoaște pe Hristos și după ce L-a cunoscut. Altfel spus: viața omului fără Evanghelie și (în contrast) viața armonizată cu Evanghelia.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE: Să observăm trei momente (faze): înainte de a-L întâlni pe Hristos; în ziua întâlnirii; după întâlnirea cu El.

1. „Înainte”: Zaheu fără Hristos și Evanghelie – vameș (profesia în sine – nevinovată; maniera în care o îndeplinea, incorectă): *avar, nedrept, nemilos, asupritor...*; comparabil cu bancherii de azi, care „umflă” dobânzile după bunul lor plac, asuprind mii/milioane de nefericiți datornici;

2. La întâlnirea cu Hristos: **receptiv**. Voia neapărat să-L vadă și se urcă într-un **sicomor**, arbore specific Țării Sfinte și unor țări din Africa; **nu „dud”** – cum greșit traduc unele ediții ale Bibliei. Vezi: gr. συκομορέαν; lat. sycomorum; engl. (KJV) – sycamore; fr. – sycamore; germ. – **Luther** traduce greșit: **Maulbeerbaum dud!**; Biblia 1688: sicomor; NT Bălgrad: sicomor; Biblia Anania: sicomor; **Biblia Cornilescu** (fost cleric al B.O. pe care a părăsit-o): **dud** (probabil, după unele traduceri apusene greșite);

Zaheu = **receptiv și la chemarea lui Iisus**: „Coboară-te..., astăzi voi să rămân în casa ta!” Și Zaheu „L-a primit cu bucurie...”; Altul

ar fi zis, poate: de ce să cobor? Vezi-ți de drum! Am treabă, sunt vameș etc. (să ne amintim de refuzul tânărului bogat...);

3. După întâlnirea cu Hristos: Zaheu devine **alt om**: împarte averea săracilor etc. Tradiția ne spune că l-a însoțit pe apostolul Petru în câteva misiuni și că a fost așezat episcop în Cezareea Palestinei; Biserica îl pomenește (și) în ziua de 20 aprilie; **Practic, Zaheu și-a armonizat, apoi, viața cu învățăturile evanghelice.**

APLICARE pentru viața noastră: în mod firesc, noi ne situăm la punctul 3: după întâlnirea cu Hristos și Evanghelia sa. Suntem botezați, suntem creștini, suntem în Biserică. De aceea, ni se potrivește un cuvânt auzit la Apostolul citit azi: „Nu fi nepăsător față de harul care este în tine...” (I Tim 4, 14). Dar, să ne întrebăm: viețuim în armonie cu învățăturile evanghelice? Trebuie să știm că în **Evanghelie (și în celelalte scrieri ale NT) avem răspunsuri la toate dilemele și problemele noastre**, legate fie de familie (căsnicie, în special), fie de serviciu, fie de lume, în general... Dacă ar veni cineva să ne întrebe, de pildă: „Cum să procedez cu dușmanii/vrăjmașii?” Răspunsul, în: Matei 5, 44; Romani 12, 20; sau: „Ce scrie despre muncă?” Răspuns: Lc. 10, 7; II Tes 3, 10; sau: cum se poate armoniza viața de familie cu Evanghelia? Răspuns: o sinteză la Sf. Ap Pavel (Coloseni 3, 18-22);

ÎNCHEIERE: Concluziile se desprind de la sine: omul „cu evangheliie” devine smerit, conștiincios, harnic, fidel în căsnicie, darnic, nebețiv, înțelept, împăciuitoare și bun; cel „fără Evangheliie” riscă să rămână (ori să devină) egoist, lacom, mândru, infidel, desfrânat, delăsător, leneș, certăreț, zgârcit și rău.

Noi să ne rugăm Domnului să ne ajute ca toată viața noastră, în familie, la locul de muncă, în lume, peste tot, să se desfășoare în armonie cu Evanghelia. Amin.

IV. PERIOADA TRIODULUI

51. DUMINICA VAMEȘULUI ȘI A FARISEULUI – A XXXIII-A DUPĂ RUSALII (LC. 18, 10-14)

„Scânteia”: Cu pace Domnului să ne rugăm...

INTRODUCERE: În această duminică, începem călătoria de 10 săptămâni a Triodului, până la Sfintele Paști. Ca pentru orice călătorie, trebuie să ne asigurăm cele necesare drumului. De data asta: rugăciune, post, milostenie și... *pace* (împăcare cu semenii + Spovedanie). Să ne amintim că în rugăciunea/ectenă pentru cei ce călătoresc, preotul rostește (și) aceste cuvinte: „...binecuvântează călătoria lui (X) și-i trimite, precum lui Tobie, *înger pașnic*, împreună călător... Și-l păzește nevătămat, ca în *pace* să se întoarcă...”. Unde se poate dobândi cel mai bine pacea? (fără întârziere și ezitări, din rândurile credincioșilor se va auzi: *în biserică!*).

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- **O creștină**³⁹ din biserica noastră ne-a mărturisit, de curând, că ar dori să răspundă cu mai multă receptivitate invitației la *pace* din cadrul Sfintei Liturghii: *Cu pace Domnului să ne rugăm... Iară și iar cu pace... Să ascultăm Sf. Evanghelie, pace tuturor! (Expresia „Pace tuturor!” se repetă adesea); ...Sfânta Jertfă cu pace să o aducem... Mila păcii... (milă, pace... / dar de pace...) etc. Pentru ca, în final: Cu pace să ieșim!*
- **Vameșul**, din pilda de azi, asta ne sugerează, prin atitudinea lui smerită: că a venit la Templu cu dorință de *pace/împăca-*

³⁹ Mihaela Poteraș, 60 ani, ucenică f. apropiată a părintelui Teofil Părăian. Această mărturisire ne-a sugerat, de fapt, tema predicii.

re: cu Dumnezeu, cu semenii și cu sine însuși. Aflăm, în consecință, că s-a întors la casa lui „mai îndreptat” (*mai liniștit, împăcat, mai aproape de mântuire*); Atenție: în Templu fiind, îl preocupa persoana lui (*păcătoșenia lui*) nu a altora, stând într-un loc retras, discret, în așa fel încât să nu deranjeze...

- **În contrast:** Fariseul, mândru și lăudăros, așezat cât mai „la vedere”; în loc să-și vadă propriile păcate, îi deplângea pe alții: „Nu sunt ca alți oameni... sau ca acest vameș!” – automat se posta într-o vrăjmășie cu „păcătoșii”, necăutând pacea și împăcarea...

APLICARE: dorim cu toții, nu-i așa?, să dobândim pace, cât mai multă pace, în biserică... Mai ales că, de multe ori, venim la slujbă tulburați, învrăbiți, neîmpăcați... DAR: ca să primim pace de la Sf. Liturghie, trebuie să oferim o participare smerită și cuviincioasă („pașnică”), asemenea vameșului nostru și NU asemenea Fariseului. Atenție, iarăși: în biserică, fiecare găsește ceea ce caută! E bine să știm: *Întreaga Liturghie se cere desfășurată într-o atmosferă de pace, atât exterioară, cât mai ales lăuntrică... În sfântul locaș se intră în liniște, se pășește încet, cu bunăcuviință. Nu se vorbește (nici măcar în șoaptă), iar gura nu se deschide decât spre a-Lăuda pe Dumnezeu. Cu atât mai multă pace i se cere preotului... Dacă pacea interioară nu este o stare de fapt a unui creștin, ea se obține prin împăcare, iar împăcarea se obține, cel mai adesea, prin iertare...* (IPS Bartolomeu, *Cartea deschisă a Împărăției*, București, 2007, p. 66). Așadar, ca să dobândim pacea, trebuie s-o dăruim! (*Paradox, nu? Vezi: „Dăruind vei dobândi” – N. Steinhart*). Între darurile pe care le poate aduce creștinul în biserică: **darul de pace**. Iar prezența noastră pașnică și cuviincioasă poate fi ofrandă bineplăcută Domnului⁴⁰.

⁴⁰ Aici preotul poate, cu tact, să dea câteva sfaturi concrete privind comportamentul evlavios și pașnic în Sf. Locaș. *Câteva*, nu multe, în așa fel ca predica să nu se transforme în „dirigenție”...

ÎNCHEIERE: Să ne ajute Dumnezeu să călătorim cu pace pe acest drum al Triodului, dar să ducem din pacea Sfintei Liturghii și acasă, la locul de muncă, în țară și în lume, peste tot unde ne vom îndrepta pașii. Amin.

52. DUMINICA (ÎNTOARCERII) FIULUI RISIPITOR – a XXXIV-a DUPĂ RUSALII (Lc. 15, 11-32)

Cuvinte și expresii cheie (inclusiv sursele de inspirație): *Contextul celor trei pilde și semnificația lor (pr. Vasile Mihoc – Predici exegetice...); risipa risipirii; risipa cumințeniei; risipa iubirii (A. Pleșu – Parabolele lui Iisus...)*

INTRODUCERE: Pilda întoarcerii fiului risipitor, atât de impresionantă, a fost numită, pe bună dreptate, „*evanghelie în evanghelie*”. Adică, o veste bună, într-o mare veste bună! Care este vestea bună a pildei de față? Că Dumnezeu ne așteaptă, ne iartă și ne primește, dacă ne întoarcem „acasă” de pe cărările rătăcirii. Nu întâmplător, Mântuitorul rostește la un loc trei pilde, nu una: oaia cea rătăcită, drahma cea pierdută și a fiului risipitor. Sunt rostite ca replică/lecție dată fariseilor și cărturarilor care-L învinuiau că îi primește pe păcătoși, mănâncă laolaltă cu ei etc. Primele două pilde sunt scurte, dar foarte sugestive: bucuria păstorului care, având o sută de oi și i se rătăcește una, atunci când o găsește se bucură de ea mai mult decât de cele 99 care nu s-au rătăcit; tot așa și femeia care găsește drahma (moneda) pierdută, chemând vecinele să se bucure împreună cu ea...

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- În pilda fiului risipitor, după cum foarte bine observă A. Pleșu⁴¹, sunt trei ipostaze/risipe semnificative: a fiului rătăcitor, a fratelui mai mare și a tatălui. Pleșu nu marșează pe tâlcuirea clasică, întâlnită în mai toate comentariile, dar o subînțelege. Anume: fiul risipitor reprezintă neamurile (păgânii) care

⁴¹ A. Pleșu, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, Humanitas, 2012.

s-au îndepărtat de credința monoteistă, dar și pe vameși, desfrânate, păcătoși de tot felul; fratele mai mare – poporul iudeu, fidel Legii Mozaice, cu deosebire cărturarii, fariseii etc.; Tatăl – Dumnezeu Tatăl, *care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să (re) vină* (I Tim 2, 4);

- „risipa de risipire” a fiului rătăcitor: *a făcut risipă de risipirea (rătăcirea) sa, a înțeles libertatea ca neascultare, s-a lipit de tot ce era mai rău (desfrânate, porci și mâncarea lor), mai jos nu avea unde ajunge. Vădește, totuși, o calitate: nu învinuiește pe nimeni pentru pierzania sa (dovadă că nu s-a stins în el chipul lui Dumnezeu);*
- „risipa de cumințenie” a fratelui rămas acasă (aluzie la iudeii „cuminți”: *o cumințenie suficientă, resentimentară și revendicativă; incapabil să se bucure de întoarcerea fratelui; invidios pe el și acuzator la adresa tatălui... Propria cumințenie îl face, însă, nefericit);*
- „risipa de iubire” a tatălui este copleșitoare! Amândoi fiii îl supără: cel mic – risipitor; cel mare – rău, invidios etc. Dar el nu abandonează statutul său de tată împăciuitoar, care iubește și iartă. Mai mult: istoricii spun că, în cultura semitică, un bărbat onorabil nu aleargă niciodată. Costumația epocii era astfel croită încât, dacă alergai, trebuia să-ți ridici roba (cămașa), fapt care implica dezvelirea picioarelor, socotită impudică. Ei bine, tatăl renunță la onoare/demnitate și aleargă în întâmpinarea fiului... „Risipă” de iubire!

ÎNCHEIERE: *În scrierea rabinică Pesiqta Rabbati, citim o pildă asemănătoare: un prinț vrea să se întoarcă de departe la tatăl său, dar îi transmite că nu are puterea fizică să vină. Tatăl îi transmite următoarele: vino înapoi, cât te țin puterile, iar restul drumului îl voi face eu ca să te întâmpin...*

Într-o altă scriere rabinică (Lev. Rab.), citim: un rege îi interzice, la un moment dat, fiului neascultător să intre în palat, dar, pentru a-l

putea primi înapoi, dăruiește palatul și construiește unul nou, asupra căruia interdicția nu mai funcționa!!

Așadar: din pilda evangheliei de azi, dar și din aceste istorioare, înțelegem că Dumnezeu-Tatăl este atotiertător, că aleargă spre noi și că ne va îmbrățișa căzând pe grumazul nostru. Cu o singură condiție: să vrem a ne întoarce. Amin.

53. DUMINICA ÎNFRICOȘĂTOAREI JUDECĂȚI

(A lăsatului sec de carne – Mt 25, 31-46)

Reperul de bază: *Pentru ca judecata să nu fie înfricoșătoare, trebuie să avem milă...*

INTRODUCERE: Fiecare duminică și sărbătoare din cursul unui an reprezintă un crâmpiei al istoriei mântuirii. Duminica de astăzi, bunăoară, ne amintește de finalul istoriei, propriu-zis de cea de-a doua venire a Domnului, când va fi judecata de obște. Duminica următoare, a lăsatului sec de brânză (a izgonirii lui Adam din Rai) comemorează, la rândul ei, începutul istoriei mântuirii... Iar între aceste două duminici se înșiră celelalte, care amintesc de momentele semnificative ale căderii și ridicării omului.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Evanghelia citită azi ne amintește că la judecată vom fi întrebați de fapte care nu sunt greu de împlinit (*a sătura pe cel flămând etc.*); tocmai de aceea judecata va fi înfricoșătoare, pentru că ni se cere foarte puțin de înfăptuit... Adică, să avem milă de cei aflați în nevoi; **Căci judecata este fără milă pentru cel care n-a făcut milă. Și mila biruiește în fața judecății** – Iacov 2, 13; Milostenia, iată, e deasupra tuturor celorlalte virtuți și fapte, ca smerenia, rugăciunea, spovedania etc., de care nici măcar nu vom fi întrebați... În acest sens, o pildă din Pateric (textul, în limbaj arhaic): *Un om a zis prietenului său: „Fiindcă am dorință să văz pre împăratul, vino cu mine”. A zis lui prietenul: „Viu cu tine până la jumătate căii”. Și a zis altui prieten al lui: „Vino tu de mă du la împăratul”. I-a zis lui: „Te duc până la palatul împăratului”. Zis-a și celui de al treilea: „Vino cu*

mine la împăratul". Iar el a zis: „Eu vin și te duc la palat, și stai și grăiesc și te bag la împăratul". Și l-a întrebat pre el: „Care este puterea pildei?" Și răspunzând, le-a zis lor: „Cel dintâi prieten este nevoița, care povățuiește până la drum, cel de al doilea este curățenia, care ajunge până la cer, iar al treilea este **milostenia**, care bagă până la împăratul Dumnezeu cu îndrăzneală". Și așa frații folosindu-se, s-au dus (Pateric, Avva Pimen).

- Să nu ne imaginăm, acum, că ni se cere milostenie peste puterile noastre... Nici cea mai mică faptă bună, făcută pentru semenul nostru, nu va fi uitată... O altă pildă: Se spune că un om a murit și îngerii buni, cu toată strădania, nu reușeau să găsească măcar o faptă bună, ca să „propună” mântuirea... Făcând un efort de memorie, îngerul bun a găsit ceva și a luat cuvântul: fraților, omul acesta a fost căruțaș... Căra, de obicei pâine. Într-o zi, i-a căzut o pâine din căruță și nu s-a mai dat jos ca s-o recupereze, zicând: să fie a cui o va găsi. Și a găsit-o un sărac, care s-a bucurat mult! Ideea: nu ni se cer fapte ieșite din comun, ci gesturi prin care să arătăm că suntem „alături sufletește”, după cuvântul: **milă voiesc, iar nu jertfă!** – Mt. 9, 13. Aici intră în ecuație tot ceea ce ține de **empatie**: atitudine prin care dovedim că înțelegem durerea/problemele cuiva, ca și cum ar fi ale noastre...

ÎNCHEIERE: Așadar, va fi judecat fără milă, cel ce n-a avut milă! Să încheiem apelând la câteva exemplificări: flămând am fost... (se poate da mâncare cerșetorilor. De exemplu: la parastase sunt foarte binevenite câteva pachețele, cât să se hrănească un om; sau: la cerearea „bani de-o pâine” – să nu dăm bani, ci să cumpărăm o pâine, dacă avem aproape un magazin⁴²; Bolnav am fost...; în temniță...: să răspundem întrebării „când am vizitat ultima oară un bolnav în spital,

⁴² Personal, așa încerc să procedez în ultima vreme. De curând, o bătrânică, țigancă, m-a întrebat, în momentul în care i-am propus să-i cumpăr o pâine:

ori un deținut în închisoare, fără să ne fie rude?" Să mergem din când în când, dragii mei, la aceste „școli ale durerii", unde nu doar vom face un bine, ci vom primi și lecții zguduitoare de viață, învățând să prețuim mai ales sănătatea, câtă o mai avem, și libertatea – cel mai mare dar al lui Dumnezeu pentru om! În felul acesta nădăjduim să ne încadrăm într-o sentință dorită: *va fi judecat cu milă, cel ce a avut milă.* Amin.

s-ar putea și un pateu ieftin? Cum să nu! – am zis. Am rămas foarte marcat de acest dialog...

54. DUMINICA IZGONIRII LUI ADAM DIN RAI

(A lăsatului sec de brânză – Mt . 6, 14-21)

Cuvinte și expresii cheie: *prag, dimineață senină, cuvintele „cheie” ale evangheliei, Didahia (calea vieții și calea morții)*

INTRODUCERE: *Această duminică se aseamănă, cu un prag, din punct de vedere istoric; dar și cu o dimineață senină, din punct de vedere liturgic. PRAG: între lumea din care au fost izgoniți strămoșii noștri, Adam și Eva, pierzând posibilitatea nemuririi fizice și sufletești și lumea în care au fost izgoniți, lumea Vechiului Testament, cu realitatea morții, în ambele sensuri... DIMINEAȚĂ SENINĂ: lumea Noului Testament, a lui Adam cel Nou, Hristos, de după umbrele și întunecimile Vechiului Testament.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- **Duminica de azi** trebuie văzută nu doar din punct de vedere istoric, ci și în actualitate: **PRAG** între perioada de până în Post și din timpul Postului Mare; **DIMINEAȚĂ SENINĂ**, după umbrele și întunecimile perioadei „de dulce”, cu ispitele, căderile și păcatele pe care ni le știm. Această „dimineață” poate fi un bun și nou început... Ca o trezire! La Pavecer-nițe, vom auzi cântarea (condacul): „Suflete al meu, suflete al meu, scoală-te, pentru ce dormi? Sfârșitul se apropie și te vei tulbura. Ci te deșteaptă, dar, ca să se milostivească spre tine Hristos-Dumnezeu, Care pretutindenea este și toate le plinește”.
- **Sf. Evanghelie de azi**, cu trei cuvinte „cheie”: *iertare, post, milostenie* (legătura dintre ele);

- **Invitație la sfintele slujbe ale Postului Mare:** începând chiar cu „vecernia iertării” din seara acestei zile, continuând cu Pavecernițele/Canonul... din această săptămână etc.;
- **Invitație la spovedanie.** Duhovnicii noștri (ai dumneavoastră, dar și ai noștri, ai preoților) ne așteaptă și chiar dacă ne dau un anumit canon, nu ne fixează un traseu obligatoriu, (foarte important!) ne arată CALEA (vieții, Hristos), DIRECȚIA, SENSUL DE MERS spre lumină...⁴³;
- Pentru o bună orientare ne ajută, între altele, DIDAHIA, o scriere patristică de înaltă valoare, vorbind despre *Calea vieții ... și Calea morții...* (citim câteva fragmente ilustrative din cele două cai, PSB, vol. 1): **Calea vieții:** *mai întâi, să iubești pe Domnul Dumnezeu, Creatorul tău; al doilea, pe aproapele tău ca pe tine însuși și toate câte voiești să nu ți se facă ție, nu le face și tu altora... ; Calea morții: este rea și plină de blestem: ucideri, adultere, pofte, desfrânări, hoții, idololatrii, vrăji, farmece, răpiri, mărturii mincinoase, fățarnicii, vicleșuguri, răutate, obrăznicie, lăcomie, nerușinare, îngâmfare... Am subliniat: idololatrii, vrăji, farmece...* pentru că sunt foarte evidente în rândurile celor superstițioși (a se vedea, de pildă, obsesia cu „flacăra violetă” în lumea politică și nu numai!)

ÎNCHEIERE: Trebuie să avem mare grijă, totuși, să nu fim tentați a privi în „curtea” păcatelor altora (fie chiar politicieni), ci să vedem „curtea noastră”; să vedem cum stăm cu cele trei chemări pe care ni le adresează Evanghelia de azi: iertare, post, milostenie... Și să rostim, de azi, în fiecare zi (și) rugăciunea specifică Postului Mare (a Sf. Efrem

⁴³ Îmi amintesc, cu inima strânsă, de întâmplarea tristă din satul meu natal, Lunca-Șieuț, BN, în anii '50-'60: un copil de aprox. 8-10 ani, care, intrând singur în pădure, la joacă, a uitat cărarea de întoarcere (a pierdut DIRECȚIA spre lumină/casă) și nu a mai fost găsit niciodată...

Sirul): „Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire și al grăirii în deșert nu mi-l da mie. Iar duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-l mie, robului Tău. Așa Doamne, Împărate, dăruiește-mi ca să-mi văd greșelile mele și să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat ești în vecii vecilor”. Amin.

55. DUMINICA ORTODOXIEI

(I din Post – Ioan 1, 43-51)⁴⁴

Punct de plecare: *Erezii vechi și erezii noi*

INTRODUCERE: Această duminică rememorează date și nume pe care avem datoria să nu le uităm: Sf. Ioan Damaschin († 750), mare apărător al Sf. Icoane; Împărăteasa Irina și Patriarhul Tarasie, care au convocat sinodul al VII-lea ecumenic (787), în care cultul Icoanelor a fost restabilit; Împărăteasa Teodora și Patriarhul Metodie, care, în **11 martie 843, zi de duminică**, au emis un nou act de cinstire a Sf. Icoane, zi comemorată azi! Toți cei pomeniți mai sus au răspuns chemării de a sluji Biserica, așa cum au răspuns chemării lui Hristos Apostolii despre care ne vorbește evanghelia de azi.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

În trecutul Bisericii, slujitorii și credincioșii au luptat cu ereziile vremii lor; azi sunt alte erezii, mai nocive decât cele vechi, care atacă Ortodoxia și sufletele creștinilor. De aceea, e bine să le cunoaștem, să ne ferim de ele și să devenim și noi „apostoli” – apărători ai dreptei credințe.

– **New-Age** („Noua Eră”) – o sinteză de hinduism și budism, cu elemente de teosofie, astrologie etc. Adepții susțin că la fie-

⁴⁴ Așa cum se cunoaște, în Duminica Ortodoxiei este rânduită a se citi, în locul predicii, Pastorală Sfântului Sinod, în bună și frumoasă tradiție, care trebuie respectată. Noi am alcătuit această schiță, nu pentru a înlocui Pastorală, ci pentru a sugera distinșilor ierarhi, rânduiți să alcătuiască textul ei, să includă, la câțiva ani o dată, și informații privind noile erezii și nocivitatea lor. Evident, informații selectate, cât să țină seama de posibilitățile psihologice de receptare a creștinilor prezenți la slujbă.

care 2100 ani intrăm într-o eră nouă, acum găsim-ne în Era „Vărsătorului”. Câteva dintre „învățăături”: Binele și Răul, adică Dumnezeu și Lucifer, sunt două puteri care se „completează” reciproc. Hristosul evanghelic ține de era veche (a „Peștilor”), acum fiind în faza de așteptare a unui nou „Hristos”. Primul n-a fost Dumnezeu și Om, ci unul dintre marii inițiați, „mentorul” Erei Peștilor. Toți suntem purtători de energie, având puteri intuitive, magice, supraomenești, cu însușiri „tămăduitoare”. Reîncarnarea este speranța omului contemporan! Nu există o singură religie adevărată: fiecare dintre religiile lumii deține o „părtică” de adevăr, așa că numai laolaltă alcătuiesc „adevărul întreg”...

- **Yoga** înseamnă, în sens ascetic, „dezlegare”, „disociere”, iar în sens mistic „unire”, adică acțiunea de „a te lega”, prin mijlocirea meditației... Unii români, în special tineri, care au fost adepți yoga, dar au revenit la Ortodoxie, au mărturisit că „meditația” era de fapt o atitudine pasivistă, extrem de nocivă, care ducea treptat la depersonalizare. Alții, „uniți” în cuget cu „cetățeanul român” Bivolaru, ori alți „Guru”, doresc ca prin yoga să experimenteze noi și noi „tehnici”, dar nu de unire cu „Absolutul”, ci de „uniri” desfrânate, descrise în cărți, broșuri și site-uri lipsite de orice simț al pudorii;
- **Radiestezia** (lat. *radius* – rază și gr. *aisthēsis* – percepție) era, inițial, o metodă prin care cei „inițiați” descopereau diferite zăcăminte subterane, dar și izvoare de apă, cu ajutorul unor instrumente specifice (nuiaua, bagheta, pendulul), pe principiul că zăcămintele și apa „transmit” anumite semnale (*radiații*). Ulterior, prin aceleași instrumente, dar și cu anumite aparate „moderne”, „inițiați” au început să pretindă că pot depista și vindeca bolile, întrucât, zic ei, toate bolile, organele și remediile au o frecvență de vibrație specială. În Româ-

nia, sub paravanul Asociației Naționale de Terapii Complementare, „inițiații” captează „energii” prin cercuri și lanțuri umane în anumite locuri bine alese (munte, mare), organizând excursii, croaziere și tabere atractive, dar și „convenabile” pentru toți clienții creduli.

- **Reiki** (jp. *rei* – *spirit*; *ki* – *energia universală*; reiki = spiritul și energia universală) este una dintre cele mai noi forme de „misiune” a radiesteziei, avându-și origine în Japonia (fondator: Mikao Usui). Utilizând metoda punerii mâinilor (purtau de „energie”), cei „instruiți” în practica reiki pretind că vindecă bolile, transmit calm mintal și bună dispoziție generală. Adepții urmează cursuri, primesc grade (I, II, III și Maestru), sunt „conectați” la surse de energie universală, li se eliberează „diplome” și pot face „bine” („vindeca”), gratis, sau cu plată...
- **Bioenergia** (*bios* – *viață*; *energia* – *energie, putere*). Terapeuții bioenergeticieni („frați” buni cu maestrul reiki) pretind că sunt înzestrați cu o anumită putere „cosmică” a mâinilor, „o taină” – zic ei, pe care o „moștenesc” la naștere...
- **Cristaloterapia** (*terapia cu ajutorul cristalelor/pietrelor*), unită cu **Cromoterapia** (*cromos* – *culoare*; terapia cu ajutorul culorilor). Sunt alte două escrocherii, s-o spunem de-a dreptul. Din păcate, pacienții nu lipsesc nici din cabinetele acestui soi de „vindecători”...

ÎNCHEIERE: „Inventarul” noilor erezii, cu pretenții de „alternative spirituale” este mult mai extins⁴⁵, iar pentru o înțelegere cât mai

⁴⁵ Pentru o înțelegere cât mai clară a rătăcirilor, dar și a punctului de vedere ortodox, e bine să consultăm cărțile scrise de specialiști, în primul rând profesori de teologie, ca de exemplu: Pr. Conf. Dr. R. Mureșan, *Alternative spirituale în România*, Sibiu, 2011; Pr. conf. Dr. D. Pestroiu, *Curs de Misiologie*, www.ftoub. Depart. Sistematică...; Pr. Prof. Dr. N. Achimescu, *Noile mișcări*

bună a lor, dar și a punctului de vedere ortodox, e bine să consultăm cărțile scrise de specialiști, în primul rând profesori de teologie.

Să rămânem recunoscători Părinților Bisericii și tuturor apărătorilor dreptei credințe, ferindu-ne, ca de foc, de noile rătăcirii, pe cât de atractive, pe atât de otrăvitoare. Amin.

religioase, Edit. Limes, 2004; Pr. Prof. Dr. Gh. Petraru, *Secte neoprotestante și noi mișcări religioase în România*, Iași, 2006; Pr. Prof. Dr. Gh. Drăgulin, *Împotriva farmecelor și a altor superstiții*, București, 2004. În același timp, cărți semnate de câțiva duhovnici cărturari, dintre care unele pot fi citite online (Ilie Cleopa, *Despre credința ortodoxă*, 1981 (și 1985); Adrian Făgețeanu / Mihail Stanciu, *De ce caută omul contemporan semne, minuni și vindecări paranormale?*, Apollogeticum, 2006 (vezi și: www.scribd.com/doc/78756538/Adrian-Fageteanu-De-Ce-Cauta-Omul-Con-Tempo-Ran-Semne-Para-Nor-Male); Serafim Rose, *Ortodoxia și religia viitorului*, Sophia, 2007, Arsenie Vliangoftis, *Ereziile contemporane*, București, 2006, dar și cele semnate de laici avizați, cum ar fi M. Urzică, *Minuni și false minuni*, București 1993 etc.

56. DUMINICA A II-a DIN POSTUL MARE

(A Sf. Grigorie Palama; vindecarea slăbănogului din Capernaum – Mc 2, 1-12; In 10, 9-16)

Cuvinte și expresii cheie: *întreită bucurie; ingeniozitatea prietenilor slăbănogului; viața și faptele Sf. Grigorie Palama (și sursele: Pr. Stăniloae, sinaxare, acatistul, omiliile); învățături din omilii*

INTRODUCERE: *Trăim azi o întreită bucurie: am re-auzit cuvintele Sf. Evangheliei, cu minunea vindecării unui slăbănog; avem prilejul să rememorăm, fie și pe scurt, viața și faptele Sf. Grigorie Palama; avem bucuria să evocăm și câteva din învățăturile Sf. Grigorie pentru această duminică.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

– Minunea vindecării slăbănogului ne impresionează, desigur, ca orice minune; ne stârnește admirație, însă și ingeniozitatea celor patru prieteni, care l-au urcat pe acoperiș și l-au coborât prin spărtură... Vom evoca îndată și câteva crâmpie din explicațiile Sf. Grigorie privind această minune;

1. Viața și faptele Sf. Grigorie reprezintă pentru noi o adevărată lecție de pedagogie creștin-ortodoxă⁴⁶. Surse: sinaxare, bio-bibliografii (Pr. Stăniloae, de exemplu), dar și acatistul pentru 14 nov.; Pe scurt: n. în 1296 la Constantinopol, din familie nobilă; orfan de tată la 7 ani, crește la curtea imperială sub ocro-

⁴⁶ Ilustrative sunt obstacolele pe care a reușit să le treacă... Un bogătaș american a mărturisit la sfârșitul vieții că nu celebritatea, nici bogăția îi dau satisfacții. Cea mai mare satisfacție, a spus el, o am din faptul că am reușit să depășesc mari obstacole, uneori aparent de netrecut.

tirea lui Andronic al II-lea; beneficiază de studii consistente (*Toată știința cea dinafară ai dobândit* – Acatist, Icos 2); Atras spre monahism, la 20 ani se îndreaptă spre Athos (*Ți-ai întors fața de la curțile împărătești și slava celor pământești ai părăsit...*, Condac 2); ne minunăm: merge la Athos cu cei doi frați, iar cele 2 surori, împreună cu mama lor, intră într-o mănăstire la Constantinopol. Aici, uce- nicește la părinți duhovnicești (Nicodim la Vatoped etc.); citește, scrie, se roagă; învrednicit cu experiențe duhovnicești (*Bucură-te că vezi slava lui Dumnezeu...*, Icos 3); preocupat de teologia isihastă, practică rugăciunea inimii și scrie *Tomosul Aghioritic*, cu privire la energiile necreate/lumina harului dumnezeiesc, împotriva scrierilor a doi călugări cărturari, dar rătăciți: Varlaam (din Roma) și Anchindin (bulgar); Ales arhiepiscop de Tesalonic (1347); îndură închisoare (4 ani) și prizonierat la turci (un an). Trece la Domnul în 1359; canonizat în 1368 (pomenit la 14 nov.);

2. Opera Sf. Grigorie cuprinde și 63 de omilii (cunoscute); una dintre ele: la dum. a II-a din Postul Mare... Selectăm câteva învățături/idei originale din „Omilii”, vol. 1, Edit. Anastasia, 2000 (Sf. Grigorie este azi invitat de onoare și la amvon. Se cuvine să-i dăm cuvântul!).

- **bolile pot avea un rol pedagogic:** „Boala este uneori mai bună pentru păcătoși decât sănătatea, îi ajută să se mântuiască, slăbind lăuntricele aplecări spre cele rele. Datoria pricinuită de greșeli, boala o plătește într-un fel prin suferință, făcându-i pe unii să primească mai întâi tămăduirea sufletească, apoi pe cea a trupului... Bolnavul înțelege, astfel, că lovitura (suferința) este, de fapt, o vindecare de la Dumnezeu”;
- **„Slăbănogul” – oricare dintre noi:** „Fiecare om, legat de plăceri este slăbănog, zăcând cu sufletul pe patul desfătării, iar cu trupul în părelnică odihnă...”. Poate fi ridicat însă din această slăbănogire de 4 puteri: „**cercetarea de sine, mărturi-**

sirea păcatelor, făgăduința de a înceta faptele rele și rugăciunea către Dumnezeu”;

- **Nimeni nu se poate apropia de Dumnezeu, dacă nu dezvelește acoperișul:** „Acoperișul este în noi partea cugetătoare a sufletului... Însăși cugetarea are multă țărână așezată peste ea, prin legătura sa cu patimile și toate cele omenești. Dar când legătura este nimicită de cele patru puteri arătate atunci se poate ajunge la adevărata despovărare...”.

ÎNCHEIERE: Vindecarea slăbănogului și a noastră înseamnă, de fapt, o schimbare: de la boală la sănătate, de la păcate la virtuți; mai ales, de la patimi la nepătimire. Sf. Grigorie Palama spre aceasta îndeamnă când invocă exemple arhicunoscute din Evanghelie: „După vindecare toți să vedem că acela care ieri era vameș, azi este Evanghelist; cel care era prigonitor, acum e Apostol; tâlharul, cuvântător de Dumnezeu; cel care era la porci, acum e din nou fiu al lui Dumnezeu”. Lui I se cuvine slava, în vecii vecilor! Amin.

57. DUMINICA A III-a DIN POSTUL MARE (A Sfintei Cruci)

„Scânteia”: CRUCEA ca DAR

Cuvinte cheie: *popas, acatist, Sf. Chiril, semn, troiță, I. Alexandru, jertfă, Evanghelie, V. Pârvan*

INTRODUCERE: *Duminica Sfintei Cruci – un popas întăritor: după cum cei care călătoresc pe o cale aspră și lungă, zdrobiți de oboseală, dacă întâlnesc pe cale un copac umbros, se odihnesc sub el, și, oarecum refăcuți, termină și restul drumului, tot așa cinstita Cruce a fost sădită în mijlocul postului spre umbrire și odihnă... (Triod – Sinaxar dum. a 3-a);*

ELEMENTE PENTRU TRATARE: Crucea – DAR de la Dumnezeu.

1. Crucea ca semn păzitor. Așa rostim la refrenul acatistului Sf. Cruci: *Bucură-te, cinstită Cruce, păzitoare a creștinilor!* Cum primim acest dar? Răspuns: prin Taina Botezului, atunci când primim și un înger păzitor. În rugăciunea punerii numelui: „... să se însemneze Crucea Unuia-Născut Fiului Tău în inima și în cugetul lui...”; (după cum în rug. a 4-a de exorcizare: „...însoțește viața lui cu înger de lumină...”). De aceea, avem Crucea ca semn de închinare. Sf. Chiril al Ierusalimului: „Să nu ne rușinăm de Crucea lui Hristos! Chiar dacă altul ar ascunde-o, tu pecetluiește-ți în văzul tuturor fruntea, ca demonii, văzând semnul împărătesc, să fugă... Fă semnul când mănânci, când te culci, când te scoli, când vorbești, când mergi; într-un cuvânt, în tot ce săvârșești” (Cateheza IV);

2. Crucea ca obiect sfânt: pe/în biserici, case, la gât...⁴⁷ Crucea - **Troiță**⁴⁸: la răspântii, pe văi și munți; la răscrucele plaiurilor păstorilor de oi: semn pentru închinăciune, dar și ca „busolă”, deopotrivă, geografică și spirituală. **I. Alexandru:** „...Să știe pruncul ce noroc îl poartă/E troița-n fiecare poartă/Să afle omul încotro se duce/E troița la fiece răscruce...” (Troiță, poezie dedicată mitrop. Nestor Vornicescu); **În Acatist:** „Bucură-te, semnul călătorilor” (Icos 8);

3. Crucea – pecete a jertfei, înscrisă în ființa noastră. Structural, avem înclinația spre a face bine, avem spiritul de jertfă. El trebuie însă activat/reactivat... **Evangelhia de azi:** *cel ce voiește să vină după Mine, să se lepede, să-și ia Crucea, să-Mi urmeze* (Mc 8, 34); **MARE DAR: SPIRITUL DE JERTFĂ!** Să nu uităm de el... Avem pilda părinților și străbunilor noștri. Avem pilda și îndemnul multor români adevărați. Măcar un exemplu: cuvintele testamentare ale marelui istoric român **Vasile Pârvan** (a trăit numai 45 de ani): *Când semenii tăi te urcă în vârful piramidei sociale, trebuie să arzi tot sufletul tău pentru a rămâne acolo: nu pentru tine, că tu ești un om, trecător, dar pentru oameni, pentru idealul lor, pe care tu nu trebuie să-l lași să decadă, pentru sublimul pe care trebuie să-l faci să înflorească în inima contemporanilor tăi, chiar de ar fi să-l crești cu tot sângele vieții tale, pe care numai o dată o ai*⁴⁹. **În Acatistul Sfin-**

⁴⁷ Creștinii copti din Egipt au, de la botez, crucea tatuată la una din mâini (aprox 1/1 cm). De ce? Să nu poată fi trecuți cu forța la mahomedanism...

⁴⁸ Să remarcăm și gestul minunat de recunoștință al unui grup de creștini ortodocși, care, începând cu anul 2006, au ridicat („plantat”) peste 20 de Troițe, în locurile unde au pățimit și s-au jertfit zeci și sute de români, în perioada comunismului, începând cu închisoarea de la Mislea (2006), apoi la alte închisori și în alte locuri. Recent (2015), la Poarta Albă. În curând, va fi ridicată una și la Periprava (Tulcea). Menționăm și cele două Troițe ridicate recent de români la Muntele Athos: Chilia Colciu și Schitul Prodromu (<http://www.fgmanu.ro/>).

⁴⁹ „Datoria vieții noastre” – Deschidere a cursurilor de istoria antică, Cluj, 3 nov. 1919.

tei Cruci: *Bucură-te, că patimile Lui le înnoiești (Icos 9); „Le înnoiești” în mine, în noi... După mărturisirea Sf. Ap. Pavel: „Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine...” (Gal 2, 20);*

ÎNCHEIERE: *Iubiți credincioși, să-i mulțumim mereu Domnului, cu deosebire astăzi, pentru DARUL CRUCII, pe care îl avem sub întreita formă: semn păzitor, obiect sfânt – Troiță și pecete a jertfei înscrisă în inimile noastre. Amin.*

58. DUMINICA A IV-a DIN POSTUL MARE

(A Sf. Ioan Scărarul)

TEMA CENTRALĂ: *Masă îmbelșugată a Sfintei Liturghii; hrană întăritoare pentru săptămâna ce urmează...*

INTRODUCERE: *Dimineața, când venim la biserică suntem apăsați fiecare, și noi, preoții, și frațiiile voastre, credincioșii, de greutățile de tot felul pe care le-am avut în săptămâna pe care am încheiat-o (în familie, la serviciu, în societate, în general; ori vreo boală care ne încearcă; ori toate la un loc...); venim cu apăsare, dar și cu mare nădejde de întărire la sfânta slujbă. Aici ne hrănim, de fapt, la masa îmbelșugată a Sfintei Liturghii.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Unii, care ne-am pregătit (spovedit), primim hrana euharistică, împărtășindu-ne cu Sfintele Taine; ceilalți ne împărtășim din cuvânt (două Evanghelii (Mc. 9, 17-32; Mt. 4, 25; 5, 1-12) și pomenirea Sf. Ioan Scărarul);
- Din aceste trei feluri de „mâncare”, vom gusta astăzi atât cât să ne întărim pentru săptămâna în care am intrat:

1. În prima Evanghelie îl vedem pe Iisus Vindecătorul, tămăduindu-l pe copilul îndrăcit, la rugămintea/apelul tatălui îndurerat⁵⁰. Noi la cine apelăm? DIN PĂCATE aproximativ 2 milioane de români (după ultimele sondaje), apelează

⁵⁰ De curând, am spovedit și împărtășit o enoriașă în vârstă de 97 de ani... Mi-a spus, la un moment dat, că dânsa, în toată viața, când a avut un necaz L-a chemat pe Iisus în ajutor: „Am vorbit cu El, așa cum vorbești cu un Om... Și mereu m-a ajutat!” Iată, mi-am zis, de ce Dumnezeu S-a făcut Om: ca să se poată vorbi cu El...

la... „vindecători/vindecătoare” de ocazie: „regine” ale magiei albe (Cireșica, Omidă, Mercedesă etc.) – Pot ele să alunge demonii? Nu. De ce? Pentru că acest soi de demoni nu se poate scoate decât cu rugăciune și cu post. Țin ele post? Fac ele rugăciuni? Ne îndoim. În schimb, percep taxe incredibile, de mii de euro...

2. Din Ev. a II-a („Cele 9 fericiri”) ne reamintim de adevăratul „secret” al fericirii. Mai ales fericirea a 9-a: când ești prigonit pe nedrept, ai o mulțumire sufletească inegalabilă, deoarece te asemeni cu Hristos, Care a fost prigonit pe nedrept.

3. Din *Scara Sf. Ioan Scărarul*, să reținem pentru acest post îndemnul de a vorbi mai puțin, de a iubi tăcerea... [În *Treapta a 11-a*, Sfântul Părinte scrie „Despre multa vorbire și despre tăcere”: „Multa vorbire este catedra slavei deșarte, semnul neștiinței, ușa clevetirii, călăuza glumelor deplasate, slujitoarea minciunii, risipirea străpunerii, născătoarea trândăviei sau pricinuitoarea ei, înaintemergătoarea somnului, împrăștierea minții, pierzătoarea pazei de sine, răcitoarea căldurii (iubirii), întunecarea rugăciunii...” (Cap. XI, 2). În schimb, „tăcerea este maica rugăciunii, izbăvirea din robie, păzirea focului (iubirii), supraveghetoarea gândurilor, straja în fața vrăjmașilor, închisoarea plânsului, prietena lacrimilor, dușmana îndrăzneții, însoțitoarea liniștii, potrivnica plăcerii de a te face învățător, adaos de cunoștință, urcuș tainic” (XI, 3). Apoi, concluzionează: „Cel ce-și cunoaște greșelile își înfrânează limba. Iar vorbărețul nu s-a cunoscut încă pe sine cum trebuie!” (XI, 4)].

ÎNCHEIERE: *Iată, iubiți credincioși, hrana care ne întărește. Nimeni să nu plece flămând! Iar la cele ce ați primit aici vă îndemnăm să adăugați frățiile voastre acasă cele ce vă cad bine: un acatist, lecturi din Biblie ori dintr-o carte duhovnicească, rugăciuni după putere. Amin.*

59. DUMINICA A V-a DIN POSTUL MARE

(A Cuv. Maria Egipteanca – Mc. 10, 32-45; Lc. 7, 36-50)

„Scânteia”: versuri din Canon cu referire la Cuv. Maria Egipteanca, în corelare cu evangheliile zilei

Cuvinte cheie: pustnică, sfântă, rugătoare, încercări/strădănii pentru șederea de-a „dreapta”

INTRODUCERE: Părinții Bisericii au rânduit două sfinte evanghelii pentru astăzi: prima de la Marcu, în care se pomeneste de „paharul” (jertfei) pe care-l va bea Iisus și cei ce-l vor urma; a doua, de la Luca, în care se relatează episodul cu femeia păcătoasă... Această pericopă este legată, de fapt, de pomenirea Cuv. Maria Egipteanca. Viața ei, petrecută pe pământ la cumpăna veacurilor IV-V, ne este cunoscută datorită scrierii patriarhului Sofronie al Ierusalimului, dar este și preafrumos versificată de Sf. Andrei Criteanul, în Canonul care-i poartă numele.

ELEMENTE PENTRU TRATARE: În cuvântul de azi, vom extrage câteva fragmente din Canon, în care ne vom regăsi și propriile noastre încercări, dar și strădaniile. Ca să înțelegem „Canonul”, trebuie să ne amintim, fie cât de puțin, despre firul vieții pământești a Mariei Egipteanca⁵¹: Născută în Egipt, Maria a stat cu părinții numai 12 ani, după care a fugit în lume. Ea însăși mărturisește mai târziu: „Am lepădat dragostea părintească și timp de 17 ani i-am petrecut în destrăbălări!” Ajunge, apoi, la Ierusalim, unde,

⁵¹ Recursul la Canon și la Sinaxar poate însemna și un îndemn indirect, discret, pentru credincioși, ca să citească, la rândul lor, și Canonul, și Viața. În acest scop există broșurile tipărite, care pot fi aduse la Pangar, ori împărțite gratuit (după posibilități) spre a fi la îndemâna tuturor doritorilor de lectură.

încercând să intre într-o biserică de sărbătoarea Înălțării Sfintei Cruci, este împiedicată „de o putere dumnezeiască”, precum ea însăși povestește. Își dă seama care era, de fapt, piedica: viața ei murdară. Astfel, cu lacrimi și tânguire, începe să se roage Maicii Precurate, fângăduind că dacă va fi lăsată să intre în Casa Domnului, își va îndrepta viața. Rugăciunea i-a fost ascultată, a intrat în Sf. Lăcaș, plecându-și genunchii înaintea Sfintei și de Viață făcătoarei Cruci. De acum, credincioasă cuvântului dat, va păși pe drumul plin de nevoie al pustiei timp de... 47 de ani! Dumnezeu a rânduit, apoi, ca ea să-l întâlnească pe Zosima, un duhovnic bătrân și îmbunătățit, căruia s-a spovedit și care a împărtășit-o cu Sfintele Taine. La scurtă vreme, Maria a trecut la Domnul.

- **Stih din canon:** Cuvioasă Maică Marie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi! Cuprins sunt de tulburarea valurilor și de furtuna păcatelor. Dar tu, maică, mântuiește-mă acum și mă scoate la limanul dumnezeieștii pocăințe (Cântarea a 3-a). Cuvioasa Maria ne ajută să ieșim la liman și cu rugăciunile ei, dar și cu exemplul ei minunat de pocăință. Minunat, adică smerit, cum smerită și plină de credință s-a arătat și femeia „păcătoasă” din evanghelia a doua, care plângând, a început să ude cu lacrimi picioarele Lui, și cu părul capului ei le ștergea. Și săruta picioarele Lui și le ungea cu mir (Lc. 7, 38). Aici e cheia ieșirii la „liman”: credință, smerenie, pocăință...
- **Stih:** Cuvioasă Maică Marie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi! Petrecând viața fără de trup, Cuvioasă, fiind cu trup, ai luat mare har de la Dumnezeu cu adevărat, ca să folosești celor ce te cinstesc cu credință. Pentru aceasta ne rugăm ție, izbăvește-ne pe noi cu rugăciunile tale de toate încercările. (Cânt. a 4-a). Câte încercări nu va fi avut Maria, în cei 47 de ani de nevoie în pustiu! Câte încercări nu avem fiecare, în viața noastră pământească! Ce a scos-o la liman? Credința, iarăși pomenim credința, așa

IV. PERIOADA TRIODULUI
Duminica a V-a din Postul Mare

cum i-a spus Mântuitorul femeii păcătoase din evanghelie:
 „Credința ta te-a mântuit; mergi în pace!” (v. 50);

- **- Stih:** *Cuvioasă Maică Marie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi. Toate cetele îngerești și adunările omenеști le-ai uimit cu viața ta cea minunată; ca cei fără de trup viețuind și firea covârșind; pentru care ca și cum ai fi fost fără materie, te-ai suit cu picioarele pe apă, Marie, și Iordanul ai trecut (Cânt. a 9-a). „Firea covârșind” ... Acesta este idealul vieții creștine echilibrate: trupul să slujească aspirațiilor sufletului. Nu invers! Să ne amintim un cuvânt al Sf. Ioan Scărarul, pe care părintele Galeriu îl invoca adesea: **trupul este o bună slugă, dar un rău stăpân!***

ÎNCHEIERE: *Ne minunăm de pocăința Cuvioasei Maria Egipteanca, desigur, dar să nu uităm că ea ne este sprijin nu doar cu exemplul ei minunat, ci și cu rugăciunile ei înaintea Tronului Preasfintei Treimi. Sprijin pentru a sluji, în continuarea vieții noastre, lui Dumnezeu și oamenilor, după îndemnul Mântuitorului, care a spus despre Sine cuvintele pe care le-am auzit în prima pericopă evanghelică: „Fiul Omului n-a venit ca să l se slujească, ci ca El să slujească și să-Și dea sufletul răscumpărare pentru mulți” (Marcu 10, 45). Amin.*

60. DUMINICA A VI-a DIN POSTUL MARE

(A Floriilor – In 12, 1-18)

Nucleul: *a fi înăuntrul sărbătorii*

Cuvinte cheie: *Sf. Paști la Catolici și Protestanți, intrare, puzzle/peisaj liturgic, Pleșu/Heidegger, înăuntru (nu manifestări centrifuge)*

INTRODUCERE: În această zi (de exemplu în 2012; 2014) Catolicii și Protestanții serbează Paștele⁵². Le împărtășim bucuria, nutriend și nădejdea că va veni o zi în care vom serba odată acest Praznic, în urma unui acord interconfesional și nu întâmplător, cum se petrec lucrurile în anumiți ani... Sărbătoarea de azi, Floriile – Intrarea în Ierusalim, e comemorativă, dar reprezintă și o invitație de a-L însoți pe Mântuitorul în zilele Patimilor, în acest itinerar liturgic spre Înviere.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Ziua de azi, nu doar una istorică, ci una de trăire liturgică, cu emoție și nădejde. Ierusalimitenii au strigat „osana!” (ebr. „ajută-ne/miluieste-ne/mântuiește-ne!”), în speranța că Iisus va fi regele salvator; noi strigăm „osana” cu nădejdea mântuirii...
- Trăirea liturgică presupune și o înțelegere duhovnicească a evenimentului. Iar ca să înțeleg trebuie să fiu *înăuntrul* subiectului (*în Ierusalim, nu „departe de Ierusalim”*). Nimic din ce a spus și a făcut Mântuitorul nu poate fi înțeles decât „dinăuntru”. Bunăoară, pildele Lui. Andrei Pleșu, scriind cartea des-

⁵² Propunem o schiță legată de frații Catolici și Protestanți, pentru că frecvența serbării datei Paștilor în ziua noastră de Florii este mare/ semnificativă.

pre *Parabolele lui Iisus*⁵³, încearcă să răspundă la întrebarea: de ce unii înțelegeau, alții nu? (uneori înțelegeau cei simpli, iar cărturarii nu; alteori cărturarii, iar cei simpli nu!); Pleșu, valorificând câteva idei din filozofia antică (Platon, Aristotel), dar și din filosofia lui Heidegger (*Sein und Zeit* – *Ființă și timp*)⁵⁴, conchide: nu înțelegeau cei **dinafară**, cei care, prin voința lor, erau distanți față de Hristos și învățătura Sa. La fel și noi, cei de azi: dacă rămânem înafara vieții liturgice (fără Liturghie, fără spovedanie, fără împărtășanie), chiar dacă intrăm ocazional în biserică, suntem înafara Bisericii...

- Florile și ramurile de salcie etc. nu reprezintă ceva „ocazional”, ci o piesă/un act dintr-un puzzle/peisaj liturgic. Ca să trăiesc evenimentul trebuie să fiu în acest peisaj, nu înafara lui. Pentru a fi „înăuntru” avem îndemn și în **Troparul de la Denii**: *Iată, Mirele vine în miezul nopții și fericită e sluga pe care o va afla priveghind, iar nevrednică-i aceea pe care o va găsi lenevindu-se. Vezi, dar, suflete al meu, cu somnul să nu te îngreuezi, ca să nu te dai morții și afară de Împărăție să te încui. Ci te deșteaptă, strigând: Sfânt, Sfânt, Sfânt...*
- E bine să mai știm un lucru: cineva, oricare dintre noi, poate pierde situarea **înăuntru** chiar dacă e nelipsit de la slujbe, chiar dacă se spovedește și se împărtășește... Cum? Un exemplu trist al zilelor noastre: acei creștini care practică yoga, radiestezia, reiki, bioenergia etc. etc. Capcana o întind vânzători, „comandorii”, „guru” etc. când spun: cei ce vin la noi, să nu lipsească de la Liturghie, spovedanii, împărtășanie,

⁵³ Andrei Pleșu, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, Edit. Humanitas, 2012. Merită să fie citită.

⁵⁴ Și filosofii antici și Heidegger consideră că omul este „aruncat” pe pământ, într-o lume exterioară, improprie, și că el trebuie să tindă a reintra în lumea ideală... („Împărăția cerurilor” – cum mărturisim noi, creștinii).

vrând să inoculeze aderenților sentimentul că rămân „ortodocși” pe viață, deși practică yoga, radiestezia etc.! Grozavă înșelare! Dacă se găsește cineva în această situație, ori este invitat/îndemnat la astfel de fenomene chiar de cineva din biserică, să vorbească neapărat cu duhovnicul său.

ÎNCHEIERE: *Săptămâna Patimilor ne poate ajuta să fim și să rămânem înăuntru, cu Hristos și Evanghelia Sa. Să ne limpezim gândurile. Să nu amestecăm Evanghelia cu înșelăciunea. Dar, această năzuință poate fi împlinită numai cu ajutor de sus. De aceea, strigăm și noi: „Osana!” Adică: „(Doamne) ajută-ne, mântuiește-ne!” Amin.*

61. PARENEZĂ PENTRU LUNEA PATIMILOR

(Duminică seara)

Cuvinte și expresii cheie: *denie, semnificații liturgice pe zile, Iosif, smochinul neroditor, taqsh (tăcuș)*

INTRODUCERE: Mulțumind lui Dumnezeu că ne-a ajutat să începem Săptămâna Mare în biserică, amintim faptul că aceste slujbe de seară se numesc „denii”, de la cuvântul slavon *būdeniie* (pron. *bde-nie* – *priveghere*). Practic, sunt utreniile de a doua zi, cu un tipic special, așa cum ați văzut și auzit. Slujbe frumoase și pătrunzătoare, ce ne predispon la reculegere și liniștire, de care avem atâta nevoie. Ele fac parte din timpul liturgic special din Săptămâna Mare, care se înscrie armonios în timpul liturgic general din anul bisericesc. Să ne amintim și acum deosebirea între timpul cronologic, măsurat de ceas, și „timpul” liturgic, care transcende creația și se înscrie în veșnicie, în ceea ce, teologic vorbind, numim „ziua a 8-a”, ziua cea fără de sfârșit⁵⁵. În biserică fiind, deși suntem pe pământ și supuși timpului creat, trăim cu anticipare clipe din veșnicia spre care ne îndreptăm...

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- În rânduiala acestor denii este prevăzut și câte un cuvânt explicativ (*sinaxar*), care ne dezvăluie semnificația liturgică a zilei ce urmează:

⁵⁵ Merită să analizăm, în alt an ori cu alt prilej liturgic, raportul dintre timpul creat (*Κρόνος*) și timpul veșniciei (*Καίρος*). Valoarea timpului vieții unui om pe pământ atâta este cât a fost trăit în perspectiva eternității. Detalii pot fi desprinse și în studiul nostru, „Timpul psihologic în predică”, în vol. *Timp și spațiu. O abordare din perspectiva științelor umaniste* (coord. conf. dr. Lucreția Vasilescu), Edit. Univ. București, 2006, pp. 35-42.

- ❖ **luni** se face pomenirea lui Iosif din Vechiul Testament și a smochinului neroditor din Noul Testament;
- ❖ **marți**: pomenirea celor 10 fecioare;
- ❖ **miercuri**: pomenirea femeii păcătoase, dar și a „învoieli” dintre Iuda și farisei;
- ❖ **joi**: vinderea lui Iisus, Cina de Taină și spălarea picioarelor ucenicilor;
- ❖ **vineri**: prinderea lui Iisus, patimile, răstignirea, moartea pe cruce și îngroparea;
- ❖ **sâmbătă**: prohodul Domnului, amintind de odihna cu trupul în mormânt, dar și de pogorârea cu sufletul la Iad, pentru a-i ridica pe strămoși din robia păcatului și a morții;

— În seara aceasta am auzit, așadar, despre Patriarhul Iosif, numit în Triod „**Iosif cel preafrumos**”. De ce? Pentru că Iosif cel vândut de frații săi îl preînchipuie pe Iisus, vândut, iată, de unul dintre frații-ucenici, Iuda; totodată, ni s-a amintit despre „**smochinul neroditor**”. Interesantă este opinia lui Isidor Pelusiotul (†440): pomul „neascultării” din Rai a fost... smochin (vezi și Sinaxarul din Triod); el trebuia să se „usuce” acum, ca să crească în locul lui un pom cu roadele ascultării (Biserica). Cunoaștem episodul numit „smochinul neroditor” (și e bine să-l recitim acasă: Marcu, cap. 11; pentru o mai bună înțelegere, trebuie citit în paralel cu Matei 21 și Luca 13). Ce semnifică acest smochin care nu avea rod? Dar de ce căuta rod, din moment ce „nu era vremea smochinelor”? Smochinul în sine reprezintă poporul iudeu și sinagoga (vezi și Ieremia 24), dar și pe acei creștini care pe dinafară se arată împodobiți cu alese însușiri (așa cum e împodobit smochinul cu frunze), dar nu fac roadele așteptate. „Nu era vremea roadelor”, dar smochinul blestemat de Iisus nu avea nici fructe necoapte, **taqsh** (tăcuș) în araba palestiniană, comestibile la rândul lor, ci numai frunze... Și unde nu sunt „taqsh”, desigur nu vor fi nici fructe! (amănunte: F.F. Bruce, *Hard*

IV PERIOADA TRIODULUI
Pareneză pentru Lunea Patimilor

*Sayings of the Bible; http://www.rationalchristianity.net/fig_tree.
 Adică: iudeii (sau unii creștini de azi, sau unii dintre noi) nu dau/
 dăm nici măcar semne (muguri) de împlinire a voii Domnului..*

ÎNCHEIERE: Să ne fie de folos această denie, iar cele două semnificații să fie exemple pentru conduita noastră moral-creștină: 1. Să nu ne vindem ori trădăm frații niciodată; 2. Să avem și fructele hrănitoare ale virtuților, nu doar podoaba ornamentală a frunzelor. Amin.

(Imagini pentru taqsh)

62. PARENEZĂ PENTRU MARȚEA PATIMILOR (Luni seara)

Cuvinte și expresii cheie: 10 fecioare, priveghere, milostenie, părintele Galeriu, kronos și kairos

INTRODUCERE: Cu ajutorul Domnului, iată, avem mângâierea sufletească de a fi în biserică și la a doua denie a Săptămânii Mari, slujită luni seara pentru Sfânta și Marea Marți. Așa cum știm, fiecare dintre aceste zile liturgice are o anumită semnificație: în cea de marți se pomenește pilda celor zece fecioare (Matei 25, 1-13). Nu întâmplător, ea se încheie așa: „**Privegheați**, că nu știți ziua și nici ceasul în care va veni Fiul Omului!“. Așadar, un îndemn pentru noi toți la **priveghere**. ... Avem aici o fericită coincidență cu semnificația cuvântului „denie“, despre care am pomennit și aseară: slavonescul **būdenije** (**bdenie**) înseamnă „**priveghere**“, să ne amintim și de minunatul tropar, de la începutul deniei: „Iată Mirele vine în miezul nopții și fericită este sluga pe care o va afla **priveghind**...“ Același mesaj al privegherii cu cel din pilda celor zece fecioare...

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- O foarte simplă tâlcuire a pildei: cele 10 fecioare – întreg neamul creștinesc; fecioarele înțelepte – creștinii harnici și vigilenți; cele nebune – cei delăsători; uleiul din candelă – faptele bune (care nu se pot împrumuta altora), în special milostenia. Fecioria, mare virtute, nu e suficientă pentru mântuire: fecioarele nu pot intra la Mire, dacă nu au ca zestre milostenia; mirele – Hristos; nunta – judecata de apoi; expresia „nu vă cunosc pe voi“, părintele Galeriu o tâlcuia astfel: „Nu vă recunosc pe voi! Nu-mi recunosc chipul Meu în voi! Chip primit la Botez. Prin nelucrare, nepriveghere etc., acest chip s-a șters...“

IV. PERIOADA TRIODULUI
Paraneză pentru Marlea Putimilor

- *Vigilența, privegherea, a fi pregătit tot timpul*, înseamnă a realiza că **timpul** vieții de aici oricând se poate opri, totodată, a fi receptivi la cuvântul Mântuitorului, auzit în pilda de azi, dar adresat și ucenicilor în grădina Ghetsimani: „Privegheați și vă rugați!” (Matei 26, 41); să ne amintim și de îndemnul Sf. Ap. Pavel, scris lui Timotei: „Fii treaz în toate!” (II, 4, 5);
- Cât de important este timpul vieții de aici, dat fiecăruia dintre noi! A fi treaz (a priveghea) nu înseamnă a nu ne odihni, a nu dormi, ci *a ne împlini misiunea încredințată, în „absența” stăpânului; interesant să remarcăm și acum raportul dintre timpul de aici (kronos) și timpul veșniciei (kairos)*. Andrei Pleșu folosește expresiile „timpul mic” și „timpul mare” (*Parabolele lui Iisus...*, 2012, p. 149). Timpul de aici (măsurat de ceas, numit și istoric) are valoare numai dacă e folosit în perspectiva veșniciei... **Atâta trăim cu adevărat, cât lucrăm la mântuire** (a noastră și a celor din jur). Asta înseamnă uleiul din candelă!

ÎNCHEIERE: *Așadar, să priveghem și să ne rugăm, că nu știm ziua și ceasul în care vom fi chemați să trecem pragul veșniciei! Amin.*

63. PARENEZĂ PENTRU MIERCUREA PATIMILOR (Marți seara)

Cuvinte și expresii cheie: *Simon leprosul, cele trei ungeri, femeia păcătoasă, reacția lui Iuda, reacția Mântuitorului, comentariu: N. Steinhart*

INTRODUCERE: Dăm slavă lui că am avut mângâierea să luăm parte, iată, la cea de-a treia denie din Săptămâna Mare, după cele de duminică și luni seara și ne bucurăm pentru dumneavoastră care v-ați propus să fiți prezenți în fiecare seară. Îl însoțim pe Mântuitorul, cu evlavie și recunoștință, în drumul spre Ierusalim, de fapt, spre Golgota jertfei. Ne aflăm în Betania, acum, cu două zile înainte de Paștele iudeilor (Matei 26, 2, 6), în casa lui Simon Leprosul. Cine era acest „Simon leprosul”? Știm din V.T. (Levitic 13) că un om bolnav de lepră era obligat să locuiască în afara cetății... Faptul că Iisus se afla în cetate și că în casa lui mai erau și alți oameni, ne determină să credem că Iisus săvârșise cu el o minune, că-l vindecase, iar Simon probabil oferea acum un ospăț de mulțumire, în cinstea vindecării sale.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Această zi liturgică pomenește pe **femeia păcătoasă**, care a turnat mir de mare preț pe capul lui Iisus... (Matei 26, 6-13); pomenește și de **începutul vânzării** din partea lui Iuda...
- În Noul Testament citim despre trei ungeri cu mir: 1. Luca 7, 36-50 – o femeie păcătoasă, despre care unii cred că a fost Maria Magdalena (în casa lui Simon fariseul, altul decât „leprosul”); 2. Matei 26, 6-13 – o **altă femeie păcătoasă, din Betania, cea pomenită astăzi**; 3. Ioan 12, 3-8 – **făcută de Maria, sora lui Lazăr**... Comentariile privind ungerile, locurile și

persoanele sunt destul de complicate, dar importantă pentru noi este **semnificația ungerii: prevestirea morții și a îngropării**, întrucât știm că în ritualul îngropării la iudei intra și ungerea cu miruri speciale; femeia „păcătoasă” devine, astfel, prima mironosiță! Amintim și faptul că ungerea cu mir, ca și spălarea picioarelor, era gest de respect și politețe în Palestina, în special pentru oaspeți (musafiri);

- **Reacția lui Iuda** (semn al începutului vânzării): s-a făcut risipă! Pe mir se putea obține o sumă importantă, 300 dinari. Din punctul de vedere al „profitului”, într-adevăr: *mirul de nard era un ulei preparat cu esență extrasă din rădăcină de nard, plantă aromatică adusă tocmai din India; 300 dinari: plata unui lucrător pe aproape un an de zile (1 dinar/zi). Plus vasul de alabastru, extrem de valoros. Era ceva pentru săraci, desigur, deși Iuda nu la săraci se gândea!*

- **Reacția Mântuitorului**, la prima vedere, „smintitoare”: *pe săraci pururi îi aveți cu voi...* Foarte sugestiv este comentariul lui N. Steinhardt, **numind pasajul „cel mai tare din toată Evanghelia”**: „Răspunsul lui Hristos, nițel brusc: «*ia mai dă-i încolo de săraci, că or să tot fie săraci cât va fi lumea și o să-i tot aveți, pe când pe Mine nu, iar femeii acesteia i-a fost milă de mine*»” – răspunsul acesta e de natură a stârni cea mai justificată (*righteous*) indignare a fariseului care mocnește în fiecare din noi. *E nedrept și scandalos!* ne vine a zice, mai grijulii de gospodărire și chiverniseală decât oricând. Așa să fie: orgoliu din partea miruitului? (Să nu fie!) Ori nepăsare față de alții? (Să nu fie!) Prea bună părere despre sine și nevoie de alintare? (Să nu fie!) Dispreț pentru săraci? (Să nu fie!). Ungerea din Betania e altceva. De fapt e o lecție – ca tot ce se petrece și se spune în Evanghelii. Cele rostite pentru noi sunt rostite, să ne fie de învățătură. Și ni se dă o lecție grea, anevoie de adus la înde-

plinire: datoria noastră când vedem o suferință, un om în pătimire, pe aproapele nostru pe o oarecare cruce, ori în apropiere, în preajma, în perspectiva unei cruci, datoria noastră nu este să ne refugiem în abstracțiuni și generalizări, în dragostea de omenire și emiterea dorinței de a se modifica legile și sistemele sociale, ci e să-l ajutăm și să-l mângâiem și, pe loc, să-l covârșim cu bunătatea noastră pe omul acela și suferința aceea anume. Nimic nu-i prea bun, nimic nu-i de ajuns, nimic nu-i prea scump pentru lovitul, năpăstuitul, suferindul, nenorocitul nostru semen, chip al lui Dumnezeu..."; (Din *Jurnalul fericirii*, www.razbointrucuvant.ro/2008/04/23/maria-versus-iuda-logica-daruirii-versus-logica-eficientei).

ÎNCHEIERE: *Ce învățăm din exemplul pozitiv al femeii „păcătoase”? Dărnicia, respectul, recunoștința, empatia... Dar din exemplul negativ al lui Iuda? Să nu dăm niciodată prioritate celor materiale înaintea celor spirituale. Amin.*

64. PARENEZĂ PENTRU JOIA PATIMILOR

(Miercuri seara)

Firul călăuzitor: *spicuiți din Sinaxar, cu scurte comentarii și actualizări*

INTRODUCERE: În *Sinaxarul din Joia Patimilor* din Triod, citim la început: În Sfânta și Marea Joi, dumnezeieștii Părinți, care au rânduie pe toate bine, urmând predaniilor dumnezeieștilor Apostoli și Sfințelor Evanghelii, ne-au predat să prăznuim patru lucruri: *sfânta spălare a picioarelor, Cina cea de taină, adică predarea înfricoșatelor Taine, rugăciunea cea mai presus de fire și vânzarea Domnului*. Din *textul Sinaxarului* spicuim și reproducem câteva însemnări, adaptându-ne la viața noastră de acum și de aici⁵⁶.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- **Spălarea picioarelor.** Prin acest gest/ritual Iisus a vrut să-l facă pe Iuda să se rușineze, iar celorlalți să le aducă aminte să nu umble după întâietăți, după cuvântul pe care El Însuși l-a rostit cândva: «Cel care vrea să fie întâiul să fie în urma tuturor» (Mt 20, 27), dându-se El Însuși pildă. Azi, acest ritual se face doar la mănăstiri, cu aceleași semnificații. Pentru noi, cei din lume, pilda Mântuitorului reprezintă un îndemn de a sluji familia, Neamul și pe toți semenii, cu receptivitate și solitudine;
- **Cina cea de Taină.** La această masă, Iisus instituie Taina Sfinței Împărtășanii, cu pâine și vin, prin cuvintele sacre arhiconoscute: *Luați, mâncați... Beți dintru acesta toți...* Să reținem, în mod special, că a fost vorba de pâine dospită – gr. *artos*

⁵⁶ De data aceasta, așezăm la un loc cele patru momente, propunând un scurt cuvânt general. Fiecare moment poate constitui, în anii următori, subiect singular pentru pareneză, cu mai multe detalii, desigur.

(ἄρτος), cum scrie în textul evanghelic grecesc, nu azimă (ἄζυμων) – cum greșit a rămas practica la catolici;

- **Rugăciunea din grădina Ghetsimani.** Să remarcăm faptul că, în timp ce se ruga, cu o dăruire și concentrare totală, sudoarea de pe fruntea și fața lui Iisus s-a transformat în picături de sânge, care cădeau pe pământ... Prevestire a jertfei Lui sângeroase pe Cruce. Învățăm de aici că și noi trebuie să ne rugăm cu luare-aminte maximă, în duh jertfelnic, pentru semenii noștri;
- **Vânzarea lui Iuda și trădarea lui Petru** arată vulnerabilitatea firii omenești. Petru s-a căit și a fost iertat. Dacă Iuda s-ar fi căit, ar fi fost iertat și el. Cât de bine se evidențiază, apoi, în Sinaxar pedagogia lui Iisus față de Petru: *Pentru aceasta Domnul i-a încredințat lui Petru lumea, ca să fie iertător cu cei păcătoși odată ce el, însuși, a cunoscut cât de ușor este plecată firea omenească spre păcat...* De aici, reținem că și noi, fiecare, trebuie să fim iertători (în sensul de *înțelegători*), față de semenii și slăbiciunile lor, având și noi atâtea slăbiciuni! Vânzarea lui Iuda confirmă spusele Mântuitorului: **dușmanii omului, casnicii lui** (Mt 10, 36)...

Observăm și noi cu durere, adesea, trădări similare în țărișoara noastră, în familii, în locurile de muncă, în Parlament, în Guvern etc. Cât de binevenit este, în acest sens, sfatul Înțeleptului Sirah: „Dacă vrei să-ți faci un prieten, fă-l punându-l la încercare și nu te grăbi să te încrezi în el” (Isus Sirah 6, 7);

ÎNCHEIERE: Să avem inimile deschise, așadar, pentru a înțelege gestul nobil al spălării picioarelor și izvorul Sfintei Liturghii la Cina de Taină, dar și pedagogia divino-umană a rugăciunii din Ghetsimani și a gestului iertării lui Petru. Să pășim cu pace pe treptele următoarelor zile din Săptămâna Mare, dar și cu nădejde în apropiata bucurie a Marii Zile a Învierii. Amin.

65. PARENEZĂ PENTRU SFÂNTA ȘI MAREA VINERI (Joi seara)

Cuvinte și expresii cheie: icosul (după ev. a 8-a), 12 evanghelii, antifonul al 12-lea, Hristos răstignit a doua oară (Nikos Kazantzakis), troparul final

INTRODUCERE: Văzând mieluseaua Maria, pe Mielușelul său tras spre junghiere, mergea după El zdrobită, strigând: Unde mergi, Fiule? Pentru ce faci această călătorie grabnică? Au doară este iarăși altă nuntă în Cana, și acolo Te grăbești acum, ca să le mai prefaci vin din apă? Oare, merge-voi cu Tine Fiule, sau voi aștepta mai bine? Dă-mi cuvânt, Cuvinte; nu mă trece tăcând, Cel ce M-ai păzit curată; că Tu ești Fiul și Dumnezeuul Meu. (Icosul). Această minunată rostire liturgică face parte din slujba din această seară: propriu-zis este un icos care s-a citit după evanghelia 8-a și exprimă, precum ați auzit, durerea Maicii care-și însoțește Fiul spre jertfă și mormânt. Suntem și noi, iubiți credincioși, cuprinși de simțămintele pe care le-a trăit atunci Maica Sfântă: durere pentru nrecunoștința poporului, care a cerut răstignirea Celui care făcuse numai bine în juru-I, dar și nădejde, știind, odată cu Maica Lui, că El, Fiu al lui Dumnezeu, nu va fi biruit de moarte, ci o va birui înviind.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Toate deniile din această săptămână ne sensibilizează sufletele în chip tainic, ajutându-ne să reținem momentele prin care Mântuitorul nostru a trecut în săptămâna patimilor: vinderea, cina cu ucenicii, prinderea, judecata nedreaptă, însoțită de batjocoriri, crucificarea, moartea și îngroparea. Cu deosebire, cele

12 evanghelii pe care le-am ascultat în seara aceasta descriu detaliat aceste momente, încheindu-se cu cea de la Matei, care pomeneste de mormântul nou în care a fost îngropat, de întărirea lui cu strajă, pecetluindu-se piatra (Matei 27, 57-66);

- Între evanghelii, liturghiștii au rânduie cântări și lecturi deosebit de emoționante, la rândul lor. Dintre ele, evidențiem acum **antifonul al 12-lea** pe care l-ați auzit după evanghelia a patra: *Acestea zice Domnul către iudei: Poporul Meu, ce am făcut vouă? Sau cu ce v-am supărat? Pe orbii voștri i-am luminat, pe cei leproși i-am curățit, pe bărbatul cel ce era în pat l-am îndreptat. Poporul Meu, ce am făcut vouă? Și cu ce Mi-ați răsplătit? În loc de mană, cu fiere; în loc de apă, cu oțet; în loc ca să Mă iubiți, pe Cruce M-ați pironit. De acum nu voi mai răbda; chema-voi neamurile Mele, și acelea Mă vor preaslăvi împreună cu Tatăl și cu Duhul, și Eu le voi dărui viață veșnică. Cât de realist, poetic totodată, redă imnograful sfânt relația dintre Iisus și poporul ales! Dar să reținem și partea finală a cântării, în special cuvintele „Chema-voi neamurile Mele, și acelea Mă vor preaslăvi!” Între aceste neamuri dăruite cu dumnezeiescul privilegiu de a primi Evanghelia Domnului este, drept-măritori creștini, și neamul nostru românesc...*
- Noi, fiii acestui neam, trebuie să ne străduim a ne asemena cu toți cei care L-au urmat cu fidelitate pe Hristos, ferindu-ne să nu ne asemănăm cu cei din rândurile iudeilor și romanilor care L-au răstignit. Interesantă este cartea unui scriitor grec, destul de cunoscut în plan universal, **Nikos Kazantzakis** (1883-1957), care a scris un interesant roman, *Hristos răstignit a doua oară*. Descrie ideea originală a unor săteni de a prezenta o piesă de teatru care să pună în scenă momentele dramatice ale patimilor și răstignirii. Au găsit actori-voluntari pentru toate personajele importante ale evenimentelor, inclusiv pentru Iisus. Derularea scenariului a depășit, însă, intențiile

inițiale, toți cei implicați fiind profund marcați, apoi, de simțăminte la care nici nu s-au gândit la început. Trecând cu vederea stilul romanțat, reținem mesajul profund al acestei cărți, care transcende chiar intențiile autorului: răstignirea și patimile Domnului pot fi prelungite prin repetarea păcatelor pe care le-au făcut atunci iudeii și romanii (trădare, judecată nedreaptă etc.), la care se adaugă, să recunoaștem, altele noi, care țin de așa-zis viața modernă, de care nu mai pomenim, că nu-i timpul și locul acum, dar de care trebuie să ne ferim ca de foc!

ÎNCHEIERE: *Pătrunși de evlavie, de emoție sfântă și de compasiune cucernică, acum, la sfârșitul acestei seri liturgice, încheiem cu troparul de la finalul slujbei, care este o mărturisire a recunoștinței pentru jertfa Domnului, dar și o exprimare a nădejzii de mântuire: Răscum-păratu-ne-ai pe noi din blestemul legii, cu scump sângele Tău. Pe Cruce pironindu-Te și cu sulița împungându-Te, nemurire ai izvo-rât oamenilor, Mântuitorul nostru, slavă Ție! Amin.*

66. PARENEZĂ PENTRU SFÂNTA ȘI MAREA SÂMBĂȚĂ (Vineri seara)

Repere de bază: *versuri cu impact major din Slujba Prohodului*

INTRODUCERE: *În Sfânta și Marea Vineri se prăznuiesc sfinte-le, mântuitoarele și înfricoșătoarele Patimi ale Domnului și Dumnezeu-zeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos: scuipările, lovirile peste față, palmele, insultele, batjocurile, haina de porfiră, trestia, buretele, oțetul, piroanele, sulița și, înainte de toate, crucea și moartea, pe care le-a primit de bunăvoie pentru noi. Se mai face încă pomenire de mărturisirea mântuitoare făcută pe cruce de tâlharul recunoscător, ce a fost răstignit împreună cu El (Sinaxarul din Triod).*

ELEMENTE PENTRU TRATARE: *Toate cele pomenite în legătură cu Patimile, Moartea și Îngroparea Domnului sunt descrise poetic*

în strofele Prohodului, pe care le-am cântat cu emoție și în seara aceasta, ca în fiecare an Desigur, fiecare strofă, fiecare vers are un anumit mesaj: istoric, liturgic, dogmatic, moral, pedagogic etc. Acum, din economie de timp, vom evoca doar o singură strofă, pentru acest cuvânt scurt care încheie slujba din seara aceasta, atât de bogată⁵⁷:

⁵⁷ Slujba fiind mai lungă decât în alte seri și creștinii mai oboșiți, să ne propunem întotdeauna un cuvânt mai scurt decât la celelalte denii (5 min., max. 7!). Impactul pastoral va fi mai bun, cu siguranță, decât în urma unui cuvânt prelungit.

„Ca un pelican,
Te-ai rănit în coasta Ta, Cuvinte;
Și-ai dat viață l-ai Tăi fii, care-au murit,
Răspândind asupra lor izvoare vii” (starea a II-a, strofa 44).

Strofa exprimă profund și sublim pilda Jertfei Mântuitorului. El este asemănat unui pelican, care, potrivit unei legende, atunci când își vede puii înfometați, se rănește în piept și îi hrănește cu propriul sânge și propria carne...

ÎNCHEIERE: *Să medităm asupra mesajului acestor versuri emoționante, dar mai ales să urmăm exemplul de jertfelnicie al Mântuitorului, dovedind spirit de sacrificiu în toată viața noastră, față de toți cei din micile noastre familii, dar și din marea familie a Neamului nostru românesc. Să ne revedem cu bine la slujba din noaptea Învierii! Amin.*

V. DUMINICI SPECIALE

67. DUMINICA DINAINTEA ÎNĂLȚĂRII SFINTEI CRUCI (IOAN 3, 13-17)

– Crucea în Vechiul Testament –

Cuvinte și expresii cheie: *Evangelhia zilei, citirea Bibliei, prefigurări în Vechiul Testament, vindecarea prin Crucea (Jertfa) Domnului*

INTRODUCERE: *Duminica de azi are menirea să ne pregătească sufletele pentru Sărbătoarea Înălțării Sfintei Cruci – 14 septembrie. Evangelhia care s-a citit (Ioan 3, 13-17) reprezintă un fragment din convorbirea cu Nicodim, unul dintre puținii farisei smeriți și înțelepți. Este una dintre cele mai scurte pericope evanghelice duminicale (dacă nu cumva cea mai scurtă), ale cărei cuvinte se concentrează pe următorul mesaj: **Fiul Omului (Hristos), coborât din cer ca să mântuiască lumea prin „înălțare”, similară cu a șarpelui înălțat de Moise în pustie...** Aceste cuvinte ne invită să citim întregul episod din cartea Numeri, cap. 21. Invitația este mult mai largă, de fapt: să trăim bucuria citirii (recitirii) întregii Biblie. Ar fi foarte trist pentru un creștin, în zilele noastre, să plece din această viață fără să fi citit Biblia integral, măcar o dată, mai ales cu mijloacele moderne de acum, inclusiv pe internet...*⁵⁸

⁵⁸ Am optat pentru prezentarea prefigurărilor Crucii în Vechiul Testament, pentru a folosi prilejul de a-i îndemna pe credincioși la citirea/recitirea Bibliei. Mai ales că VT este, din păcate, ignorat de mulți...

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Să ne amintim că Vechiul Testament cuprinde o mulțime de prefigurări (*simboluri*) pentru Noul Testament. Câteva exemple: *jertfa lui Avraam pe muntele Moria* (Fac. 22) – *Jertfa lui Iisus pe Golgota*; *scara lui Iacov* (Fac. 28) – *Maica Domnului*; *rugul care ardea și nu se mistuia* (Ieș. 3, 2) – *Maica Domnului*; *mana care i a hrănit pe evrei în pustie* – *Sfânta Împărtășanie* etc.;
- **Șarpele de Aramă** (*cartea Numeri*) – este un simbol, o prefigurare a „înălțării” (*răstignirii*) Mântuitorului pe Cruce. Acel stâlp vertical, cu o bucată deasupra, prefigurează, așadar, Lemnul Crucii – obiect sfânt acum, de 2000 de ani semn distinct și distinctiv pentru creștinii drept-măritori;
- Parcurgând cu atenție paginile V.T. vom descoperi fascinați și alte locuri/obiecte/evenimente – simboluri, care prefigurează Semnul Crucii. Iată câteva: *Pomul Vieții* (Fac. 2, 9) – text în legătură cu cel din Apocalipsă: „...pomul vieții și frunzele pomului sunt spre tămăduirea neamurilor” (Apoc. 22, 2); se vorbește profetic, iată, despre puterea de tămăduire a neamurilor. La utrenia zilei de azi am auzit: „O, preaslăvită minune! Pomul cel de viață, prea sfânta Cruce la înălțime ridicată îți arată astăzi...” (Stihira 1, Laude, 14 Septembrie); *Binecuvântarea dată de Iacov fiilor lui Iosif, Manase și Efraim, cu mâinile încrucișate* (Fac. 48, 14); *Toiagul lui Moise la despărțirea și, apoi, unirea apelor Mării Roșii* (Ieș. 14). La despărțire, ține toiagul vertical, la unire orizontal – fapt evocat în Catavasi, cânt. I: „Cruce însemnând Moisi în drept, cu toiagul, Marea Roșie a despărțit...”; *Lemnul aruncat de Moise, pentru îndulcirea apei de la Mara...* (Ies. 15) ș.a.m.d.

ÎNCHEIERE: Să rămânem la prefigurarea din evanghelia de azi și să ne amintim ceea ce scrie în cartea Numeri: *evreii mușcați de șerpi*

în pustie erau salvați dacă priveau spre lemnul cu șarpele de aramă. Astăzi, toți cei care cinstesc Sfânta Cruce, privind cu credință spre Mântuitorul răstignit pe ea, sunt tămăduiți de „mușcătura șarpelui”, adică de ispite, păcate și boli. Ne amintim, așadar, că șarpele este un simbol al Satanei și că i-a ispitit pe Adam și Eva în Rai, dar va fi aruncat în afara Împărăției de Arhanghelul Mihail: „Balaurul cel mare, șarpele cel vechi, numit Diavolul și Satana, acela care înșeală întreaga lume, a fost aruncat pe pământ; și împreună cu el au fost aruncați și îngerii lui...” (Apoc. 12, 9). Să ne amintim, în sfârșit, motivul pentru care Iisus a fost „înălțat” pe Cruce, motiv auzit în evanghelia de azi: „Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică”. Amin.

68. DUMINICA DUPĂ ÎNĂLȚAREA SFINTEI CRUCI (Mc 8, 34-38; 9, 1)

Cuvinte/expresii cheie: *chemarea evangheliei de azi; Crucea: instrument de tortură – Altar de jertfă; Dumnezeu schimbă răul în bine (Aiudul, Memorialul de la Sighet); „lepădare de sine”: nu voia mea, ci voia Domnului*

INTRODUCERE: *Duminica de azi reprezintă un ecou al praznicului Înălțării Sfintei Cruci. Evanghelia citită ne cheamă să luăm Crucea și să urmăm lui Hristos (atenție la v. 34: chemând la Sine mulțimile și pe ucenicii Săi... Adică ne cheamă pe toți, nu doar pe credincioși, ori numai pe clericii slujitori). Să ne amintim: Crucea are trei semnificații: semn de închinare, obiect sfânt și cale/misiune (sensul accentuat azi).*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Înainte de jertfa Domnului, crucea era un instrument groaznic de tortură: *ducerea în spate, pironirea pe ea, durerile inimaginabile, moartea lentă, imaginile înfricoșătoare ale celor răstigniți, imagini macabre cu sânge peste tot, mirosuri extrem de respingătoare etc.* După răstignirea Mântuitorului ea devine, paradoxal, obiect sfânt, Altar, izvor de putere („cu puterea Sfintei Cruci...” – zicem la slujbe; „păzitoare a creștinilor” – zicem la Acatist);
- **Să ne minunăm cum Dumnezeu transformă/schimbă răul în bine:** *tortura în mângâiere, frica în bucurie, pierzania în mântuire... Plecând de la acest dumnezeiesc exemplu, găsim în istorie exemple similare. Bunăoară, la noi, Aiudul și Sighetul Marmăției: două foste temnițe înfricoșătoare, astăzi monu-*

mente sacre, locuri sfințite prin martirajul și rugăciunile atâtor creștini adevărați, români iubitori de credință și neam. Ne amintim spontan, parcă, de începutul rugăciunii de la hirotonie, când zice Arhiereul: „Dumnezeiescul har, care **pe cele neputincioase le vindecă și pe cele cu lipsă le plinește...**”. Rănila Aiudului și ale Sighetului (dar și ale celorlalte închisori: Pitești, Gherla, Canal, Jilava etc.) se vindecă acum prin rugăciunile martirilor din ceruri și ale creștinilor pelerini în aceste locuri devenite sacre. La unele s-au ridicat biserici și capele. La Aiud, mănăstire chiar. S-au ridicat, de asemenea, Troițe, de mare frumusețe artistică etc.

- Martirii români ne-au învățat ce înseamnă, de fapt, **lepădarea de sine**: în locul voii proprii, voia Domnului și a Neamului; în locul egoismului (al interesului personal, avantajelor, al „păzirii pielii” – cum se spune), au cultivat altruismul, iubirea, jertfa, disponibilitatea; în locul lui „eu” și „mie”, l-au așezat pe „tu” și „aproapelui”, adică ție frate, ție popor român! În locul lui „fie voia mea”, „fie voia Ta, Doamne!”;

ÎNCHEIERE: *Având modelul dumnezeiesc al schimbării/transformării răului în bine, fiecare dintre noi poate să transforme un rău din ființa lui în ceva bun și frumos, în slujba Domnului și a Neamului. Exemplu: o boală fizică, fie cât de grea, o pierdere, un insucces, dacă sunt „gestionate” cf. Evangheliei, pot fi schimbate, uimitor, în sănătate sufletească deplină, înțelepciune și cumpătare, în succes, chiar, în urma muncii și a perseverenței... De multe ori se confirmă și re-confirmă dictonul „tot răul spre bine”, dacă acel bine este armonizat cu Evanghelia.*

Boala egoismului, a părerii prea bune despre sine, a voii orgolioase, a unei „apucături” din ființa noastră etc., pot fi lepădate numai dacă vom zice, mai ales în momentele de cumpănă: nu voia mea, ci voia Ta,

Doamne!. Cum știm voia Domnului? Aflăm din Evanghelii, dar cerem și sfat duhovnicilor noștri. Însă, pentru a face pasul de la „voia mea” la „voia Domnului” mai este necesară o condiție: să ascultăm! Și de Evanghelie și de duhovnici. Așa să ne ajute Dumnezeu! Amin.

69. DUMINCA DINAINTEA NAȘTERII DOMNULUI (Mt 1, 1-25)

Cuvinte cheie: *arbore genealogic; document istoric și imn liturgic; însănătoșire/îndumnezeire; verigă/ramură puternică*

INTRODUCERE: *Genealogia lui Iisus este prezentată iconic de un arbore, cu ramuri pe care apar chipuri ale unor persoane pomenite în evanghelia de azi, imagine inspirată din cuvântul profetului Isaia: „O Mlădiță va ieși din tulpina lui Iesei și un Lăstar din rădăcmile lui va da” (11,1). Această înșiruire de nume este un document istoric de importanță deosebită, dar și un imn liturgic adresat celor care s-au arătat a fi vrednici să facă parte din familia omenească restrânsă a Mântuitorului. Ordinea înșiruirii este diferită: la Matei (cap. 1) dinspre Adam spre Hristos, evanghelistul vrând să arate că Hristos este Mesia cel profețit, frate cu iudeii; la Luca (cap. III), dinspre Hristos spre Adam, ca să arate că Iisus este Fiul lui Dumnezeu și frate cu toți oamenii (de aici, universalitatea mântuirii).*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Mai întâi, o precizare de ordin filologic. Expresia „Cutare (bărbat) a născut pe...” – poate crea nedumeriri. Trebuie să știm că la iudei, când se făcea o numărătoare (genealogie etc.) se treceau numai numele bărbaților (ca la înmulțirea pâinilor...); deși în textul grecesc așa apare (Ἀβραὰμ ἐγέννησεν... – Avraam a născut...), expresia poate fi tradusă mai bine cu „Avraam a dat naștere...” (ca în Biblia Anania); sau chiar: „Avraam a fost tatăl lui Isaac” (Abraham was the father of Isaac..., ca în English Standard Version);

- Iar acum să vedem locul și lucrarea lui Iisus în această genealogie. Un proverb englez, foarte sugestiv, spune: **A chain is as strong as its weakest link** (*un lanț este atât de rezistent/tare cât de rezistentă este cea mai slabă verigă a sa*). Analizând spița neamului omenesc a lui Iisus trebuie să recunoaștem: El este cea mai puternică verigă a lanțului!
- Din spița neamului Său, ca urmași, facem parte și noi creștinii, fiecare. Să vedem (să recunoaștem): ce fel de verigă suntem? Mai întâi, în familia restrânsă: care e „tăria” noastră? Am contribuit/contribuim la întărirea lanțului, sau suntem verigă slabă? O întărim, ori o slăbim, pe zi ce trece? Mai ales din punct de vedere moral... Dar în familia Neamului Românesc? Ce am făcut, ce facem pentru Neam? Să ne întrebăm: persoana mea, cu tot ce reprezintă, ridică Neamul cu ceva, sau îl trage în jos? Suntem o verigă/ramură sănătoasă, ori bolnavă?
- Dacă ne este drag să ne numim creștini (numele vine de la Hristos, **Christus** – în latină) atunci să luăm exemplu de la El, desigur la măsura noastră omenească. El **a vindecat, a însă-năătoșit, a înnobilat, a îndumnezeit spița Neamului Său**, și pe linie națională, și pe linie universală. O să zică cineva: bine, are înaintași, nu și urmași... Răspuns: are și urmași, dar nu din punct de vedere biologic, ci spiritual: Sf. Apostoli, toți ucenicii, sfinții și toți cei botezați în numele Lui, care cred în El și-L mărturisesc. Între ei, și noi, fiecare!
- Ce se poate face pentru a deveni o verigă/ramură sănătoasă? Dar pentru „recuperarea” cuiva din neamul nostru (nu doar dintre morți, ci și dintre cei vii). Ceea ne oferă Hristos, prin Biserica Sa: Spovedanie, Împărtășanie, Sf. Liturghie, Sf. Maslu etc.; iar pentru morți, rânduielile cunoscute... Mai ales Sf. Liturghie, Parastase, milostenii...

Un bun reper: cartea Dr. Kenneth McAll, *Vindecarea arborelui genealogic* (cu o prefață de pr. C. Galeriu). Între capitole: *Vindecarea în Hristos*. Deși din punct de vedere ortodox nu sunt acceptabile toate opiniile lui (de pildă: rugăciune/pomenire pentru copiii nebotezați), meritul cărții este că evidențiază rolul covârșitor al Sfintei Liturghii în vindecarea/mântuirea viilor și a morților. Practic, în însănătoșirea și întărirea oricărei „verigi” a lanțului genealogic.

ÎNCHEIERE: În încheiere, să ne amintim cum exprimă Îngerul Gabriel faptul Nașterii: „Ea (Maria) va naște Fiu și vei chema numele Lui: Iisus, căci El va mântui poporul Său de păcate...”. Să reținem aceste ultime cuvinte: **El va mântui poporul Său de păcate**. Cine face parte din „poporul Său”? Am spus mai înainte: toți cei care au crezut în venirea Lui și toți cei care S-au botezat în numele Lui și-L mărturisesc, prin credință și fapte. Din acest „popor” facem și noi parte. Pășim, așadar, cu nădejde spre zilele Praznicului Nașterii, bine știind că El poate vindeca orice rană a Neamului nostru și a fiecărei familii în parte; poate însănătoși orice ramură, dintre cele vii, ori trecute în veșnicie; poate întări fiecare verigă a lanțului genealogic: a neamului omenesc, în general; a neamului românesc, dar și a fiecăreia dintre familiile noastre. Amin.

70. DUMINICA DUPĂ NAȘTEREA DOMNULUI (Fuga în Egipt – Mt 2, 13-23)

Cuvinte și expresii cheie: lucrări tainice, fugă/prudență, misiune, tradiții copte, temple păgâne, biserici creștine

INTRODUCERE: Duminica de față, numită „după Nașterea Domnului”, reprezintă o continuare liturgică și istorică a Marelui Praznic, dar și o invitație pentru noi de a însoți Sfânta Familie în călătoria din Egipt. „Fuga” lor a fost o urmare a sfatului dat Dreptului Iosif de către înger, dar trebuie văzută și ca pe o lecție de prudență de a ne feri, la rândul nostru, din calea răului în situații similare. În același timp, prezența Sfintei Familii în țara păgână a Egiptului a reprezentat sădirea creștinismului: tradițiile copte spun că, în timpul celor aproximativ trei ani și jumătate, Sfânta Familie a poposit în aproape 22 de locuri, în care acum se găsesc biserici, mănăstiri și așezăminte ce reprezintă azi cea mai prețioasă comoară a creștinilor egipteni.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Nașterea Domnului este un eveniment istoric, dar și unul de **taină** a lucrării Dumnezeuști... Uneori folosim, poate, prea multe cuvinte, încercând să vorbim despre Taina Întrupării Fiului lui Dumnezeu. Simbolul credinței, extrem de concis, ar trebui să ne fie un exemplu, în acest sens. Art. al 3-lea, *Care pentru noi, oamenii, și pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri și S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara și S-a făcut Om*. În fața tainei, în locul multei vorbiri, sunt de preferat tăcerea și bucuria: *tăcerea, în fața tainei sublime și bucurie în fața atotputerniciei lui Dumnezeu* – spune Sf. Nicolae Velimirovici, cunoscutul ierarh sârb. De mare folos pedagogic

ne este *observarea lucrării tainice a lui Dumnezeu în viața și familia noastră (care este chemarea lui Dumnezeu pentru noi, de exemplu).*

- Fuga (*călătoria*) în Egipt e o lucrare văzută, istorică (ferirea de Irod, ucigașul), dar și o **lucrare de taină**, care va ieși la iveală abia peste 300 de ani, odată cu încetarea persecuției creștinilor, inclusiv a celor din Egipt: în locurile pe unde a făcut popas Sfânta Familie, au răsărit biserici și mănăstiri de mare frumusețe. În același timp, un exemplu de trăire smerită, în opoziție cu megalomania templelor și a piramidelor faraonice. Egiptul, dincolo de oferta turistică reală, deosebit de atractivă, reprezintă și o *lecție de viață creștină: contrastul dintre modestie și opulență (fosta bogăție sfidătoare);*
- Deosebit de impresionante sunt faptele/minunile petrecute la popasurile Sfintei Familii. Să reținem, mai întâi, că în iconografia egipteană veche *călătoria prin Egipt este reprezentată prin două imagini: una cu Pruncul în brațele mamei, alta cu Pruncul mergând pe jos, ca un copilăș de 3-4 anișori (până la moartea lui Irod, an. 4 d. Hr.). Grotele, pietrele, izvoarele, copacii ș.a. „grăiesc” minunat despre această călătorie. Desigur, istoria se împletește cu legenda, însă în fiecare „legendă” este și un sâmbure de adevăr. Iată câteva exemple de locuri-popas: **Matarriyah** – copacul care și-a deschis trunchiul ca să ascundă Pruncul Iisus de soldații urmăritori; **Basta – Zaqaziq**, unde Pruncul a făcut să izvorască apă din stâncă; **Sakha**, unde se păstrează urma tălpii lui Iisus imprimată într-o piatră; **Muntele Tair**, în Samalut, cunoscut *Gabal el Kaf* (Muntele Palmei), unde Iisus a întins mâna să oprească o stâncă pentru a nu cădea peste barca în care se aflau cei trei; **Nazla Abeed** – smochinul cu crengi plecătoare („strămoșul” acestui arbust și-a plecat crengile atunci când a trecut Sfânta Familie); **Deir al Muharraq** – Mănăstirea Arsă, unde au stat șase*

luni. Aici se păstrează o piatră care a servit drept „pat” pentru Prunc. De aceea, locul se mai numește și „Noul Betleem” (ș.a.m.d. – informații detaliate – pe internet, la cuvintele cheie: Pe urmele Sfintei Familii în Egipt, inclusiv cu harta traseului)⁵⁹.

ÎNCHEIERE: *Lecția pe care ne-o dă Egiptul creștin, prin intermediul Pruncului refugiat aici, împreună cu Sfânta Lui Mamă și cu Bătrânul Iosif, poate fi „citită” și la noi; mai mult, poate fi aplicată... În locul tendințelor faraonice, de orice fel, să așezăm traiul creștin, modest, discret, altruist etc. Avem exemplul Sfintei Familii. S-au întors în Nazaret și au viețuit în totală discreție și modestie, trăind din munca atelierului de tâmplărie și a celorlalte îndeletniciri specifice locului și timpului. Nicio îndeletnicire nu este rușinoasă, dacă e de folos semenilor! Cât de frumos exprimă acest fapt Acatistul Nașterii Domnului: „Iisuse, Pruncule Preasfinte, întorcându-Te în Nazaret ai dus viață pământească/ Iisuse, Pruncule Preasfinte, în sudoarea feței Tale ai câștigat pâinea pentru toate zilele...”. Încheiem, de aceea, cu versul-refren al aceluiași Acatist: Iisuse, Pruncule Preasfinte, cu rugăciunile Precu-ratei Maicii tale, mântuiește-ne pe noi! Amin.*

⁵⁹ Între materialele ilustrative se înscrie și „The Escape to Egypt according to Coptic Tradition”, Publisher: Lehnert & Landrock, Cairo, 1993, 65 p. Și o mărturie personală: la un pelerinaj făcut în Egipt, creștinii copti erau foarte fericiți să ne arate o cruce micuță tatuată pe interiorul mâinii, aproape de încheietură, tatuaj făcut în pruncie. Ni s-a spus că acest obicei s-a născut odată cu venirea musulmanilor, ca o măsură de precauție a familiilor creștine, pentru a nu fi trecuți la islam. Se știe, și azi situația creștinilor este foarte grea în Egipt, populația islamică fiind covârșitor majoritară.

71. DUMINICA DINAINTEA BOTEZULUI DOMNULUI

(Marcu 1, 1-8)

Cuvinte și expresii cheie: *Evangelhie; pocăință (metanoia); Minunile gândului; suntem ceea ce gândim; Pocăința, stare continuă (C. Coman); traiectorie sănătoasă*

INTRODUCERE: *La slujba utreniei din duminica de astăzi am auzit cântări care fac referire la Botezul Domnului... De ce? Pentru că suntem în zilele pregătitoare ale acestui mare praznic, iar duminica de azi se numește, propriu-zis, duminica dinaintea Botezului Domnului. Evangelhia care s-a citit (Marcu 1, 1-8) are în cuprins două cuvinte esențiale: **Evangelhie** și **Pocăință**. Primele cuvinte din Ev. după Marcu sunt: **Începutul Evangelhiei** lui Iisus Hristos; mai departe ne spune că „Ioan propovăduia botezul **pocăinței**”. Trecând puțin „granițele” pericopei de azi, vom întâlni, apoi, chiar cuvintele Mântuitorului „**Pocăiți-vă și credeți în Evangelhie!**” (v. 15);*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- **Evangelhia** – **vestea cea bună** ne arată lucrarea lui Dumnezeu în viața omenirii; civilizația însăși nu ar fi fost posibilă fără Evangelhie! Ne întristează, totuși, faptul că încă pe Glob sunt focare de război și, zilnic, oameni uciși de alți oameni... De ce? Nu-și călăuzesc viața după Evangelhie: ori nu o cunosc, ori o cunosc, dar o ignoră!
- **Pocăința** – **metanoia** (*schimbarea minții*); **Pocăința**, în dublu sens: căință pentru păcate și hotărâre de îndreptare (inclusiv cu ajutorul Tainei Sf. Spovedanii); și schimbarea felului de a gândi și de a ne comporta. **Sf. Vasile cel Mare:** „Înainte de a se pune început nou vieții, trebuie să se pună capăt celei vechi...”

(băutură, desfrâu, fumat/risipă, lene; în locul lor, cumpătare, castitate, bună chivernisire, hărnicie...); Vezi și O. S. Marden, *Minunile gândului* (în original: *The Miracle of Right Thought*), reeditată la Alba Iulia – Reîntregirea, 2001; Firul acestei cărți: „Suntem ceea ce gândim; suntem produsul gândurilor noastre”; a cultiva gândurile optimiste, sănătoase și, în contrast, să alungăm orice gând pesimist, care ne-ar „otrăvi” ființa. Cităm: „Acela care vrea să reușească, trebuie să creadă în succes cu cel mai stăruitor optimism. Nu poți înainta decât în direcția în care privești. Dacă te uiți spre sărăcie, în direcția ei vei merge. Pe de altă parte însă, dacă îi întorci spatele, nevrând să ai nimic comun cu ea, vei merge spre bunăstare. Este un proverb: *oia pierde o îmbucătură de iarbă la fiecare behăit*. De câte ori te plângi de soartă, spunându-ți că niciodată n-ai să poți face ceea ce fac alții, că n-ai calitățile altora, că n-ai noroc etc., îți atragi toate inferioritățile și-ți faci cu atât mai anevoioasă sarcina de a înlătura piedicile ce stau în calea propășirii și a fericirii tale. *Gândurile au puterea magnetică de-a atrage ce este asemănător lor*” (Cap. III);

- **Pocăința trebuie să fie o stare continuă** – spune pr. prof. Constantin Coman (vol. *Dreptatea lui Dumnezeu și dreptatea oamenilor*, Edit. Bizantină, Buc., 2010, pp. 407-414). Cităm: „Pocăința este și trebuie să fie o stare permanentă. Sunt anumite accente mai puternice de pocăință în jurul anumitor sărbători, când avem o actualizare mai evidentă a relației noastre cu Dumnezeu... Zilele de praznic, cum sunt acestea de acum, ale Crăciunului, Anului Nou, ale Bobotezei etc., sunt provocări puternice la starea de pocăință. Și *decât de loc* – cum spunea un părinte, este bine ca măcar cu aceste prilejuri (omul) să conștientizeze, să analizeze ce se întâmplă cu el, să se întrebe dacă este așezat pe traiectoria sănătoasă a existenței sale...

Starea de pocăință reclamă o întoarcere, măcar la nivelul minții, adică o conștientizare a traiectoriei greșite. Lucrul acesta este esențial! (pp. 411-412);

ÎNCHEIERE: *Călăuzindu-ne viața după Evanghelia Mântuitorului nostru Iisus Hristos, ținându-ne strâns de Sfânta Biserică, Maica noastră și fiindu-ne dragă Sfânta Liturghie, nădăjduim că suntem pe „traiectoria cea sănătoasă” a faptelor bune, care aduc mântuirea. În această nădejde, să pășim cu bucurie și emoție sfântă spre Slăvitul Praznic al Bobotezei. Amin.*

72. DUMINICA DUPĂ BOTEZUL DOMNULUI (Începutul propovăduirii Domnului – Mt. 4, 12-17)

Cuvinte și expresii cheie: *luminare; avertisment – invitație – urare; pocăință – gândire schimbată în bine; fapte pe măsură*

INTRODUCERE: *Evangelia duminicii de astăzi ne amintește începutul luminării neamului omenesc cu învățătura dumnezeiască a Mântuitorului. Această luminare ni s-a vestit încă de la praznicul Nașterii; începutul troparului: Nașterea Ta, Hristoase, Dumnezeuul nostru, răsărit-a lumii lumina cunoștinței... dar a fost iarăși vestită și la praznicul Bobotezei – finalul troparului: Cel ce Te-ai arătat, Hristoase Dumnezeule, și lumea ai luminat. slavă Ție!*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

Învățătura Mântuitorului luminează lumea de 2000 de ani și viața fiecăruia dintre noi. Iată, ni se amintește acest fapt, la început de an...

- Cum și-a început Mântuitorul predica? „Pocăiți-vă! S-a apropiat împărăția cerurilor!” Acest cuvânt sacru „pocăiți-vă” reprezintă, deodată, *un avertisment, o invitație și o... urare;*
- **Avertisment și invitație:** la capătul firului vieții fiecăruia se află deschisă ușa Împărăției. Este acum aproape de noi. Atenție, însă: *poate fi foarte aproape și sfârșitul vieții. Pocăiți-vă, ca să nu ratați intrarea în împărăție!*
- **Urare:** așa cum ne adresăm unii altora, acum, la început de an, tradiționalul „la mulți ani”, tot așa îndemnul sacru, „pocăiți-vă”, poate fi considerat și o urare din partea Mântuitorului, un sfat spre bine, spre binele cel mai înalt...

Duminica după Botezul Domnului

- Românescul „**pocăință**” traduce termenul grecesc consacrat, **metanoia** (*meta – după, dincolo; noeo – a gândi*); adică: un gând (*bun*) după (*ce am greșit*); *răzgândire, schimbare...* Schimbarea în bine a felului de a gândi. **Părintele Galeriu** remarcă: românescul „pocăință” vine din slavonă (*pokajati*), însemnând „remușcare, regret, durerea pentru greșeala săvârșită” (în rusă *pokaianie*: „zdrobirea inimii cu privire la păcat și întoarcerea la Dumnezeu”). NU din latinescul „*poenitentia*” (*regret*), care, etimologic, vădește un aspect juridic și sugerează pedeapsa (*poena = pedeapsă*);
- Atenție acum: fără pocăință nu se poate intra în Împărăție, adică fără o schimbare în bine a felului de a gândi. Iar felul de a gândi influențează covârșitor felul de a înfăptui. Practic: *a ne pocăi*, înseamnă a ne spovedi, a ne mărturisi păcatele, desigur, cu părere de rău și cu zdrobire de inimă. Concomitent, înseamnă să-mi dau seama ce am gândit rău, greșit, în anul care a trecut; iar în consecința gândirii greșite, ce rele am săvârșit, ori ce bine nu am săvârșit. Iar pentru Noul An, doresc să-mi schimb felul de a gândi (*să mă pocăiesc*), să am o gândire sănătoasă, luminată, care să-mi lumineze viața și faptele.
- Una dintre cărțile părintelui Teofil Părăian se numește *Gândiți frumos* (iată un sinonim pentru „Pocăiți-vă”). Și explică părintele de unde s-a inspirat pentru acest titlu: *la Sibiu era un fotograf sas, care, înainte de a face poza îndemna: gândiți frumos! Iar românii râdeau și poza ieșea frumoasă. Fotografii voia să spună „zâmbiți frumos!”, dar neștiind bine românește zicea „gândiți...”*. Fără să-și dea seama, spunea părintele Teofil, sasul a rostit cel mai frumos îndemn posibil: *să gândim frumos...* Gândind așa, fața se luminează, viața se luminează, faptele pot deveni frumoase...

ÎNCHEIERE: *Pocăința (regretul pentru greșeli, gândirea luminată etc.) trebuie să fie un mod de a fi zilnic, nu doar în perioadele de post*

ori atunci când ne spovedim. După cum cu trupul, cu picioarele, pășim zilnic, așa și sufletul (mintea, inima, voința) trebuie să pășească zilnic spre o gândire luminată, sănătoasă, pozitivă, evanghelică. „Pocăiți-vă în fiecare zi” – vrea să ne spună Mântuitorul, în sensul de o schimbare continuă în bine, fie cât de mică, a gândurilor și a faptelor noastre. În final, o atenționare importantă din partea psihologilor: gândurile bune, pozitive, frumoase, atrag ca un magnet consecințe pozitive. Gândurile urâte, pesimiste, atrag pe cele negative. Așadar, să ne rugăm: ajută-ne, Doamne, să gândim frumos! Amin.

VI. PANEGIRICE ÎN CINSTEA MAICII DOMNULUI

73. NAȘTEREA MAICII DOMNULUI (8 SEPTEMBRIE)

Cuvinte și expresii cheie: vecernie/paremie, Înțelepciunea, casă, Apostol, neam/genealogie, Evanghelie

INTRODUCERE: Evenimentul sfânt al Nașterii Maicii Domnului este evocat liturgic în slujbele vecerniei și utreniei, prin lecturi și cântări de mare frumusețe și profunzime. Fericiți credincioșii care le acordă atenție și au evlavie să asculte cu atenție! Amintim un fragment, care ne va servi drept bază pentru panegiricul de față: a treia *Parmie*, de la slujba vecerniei, reproduce vers. 1-11, cap. 9 din *Pildele* (*Proverbele*) lui Solomon; versetul 1: **Înțelepciunea și-a zidit sieși casă și a întărit-o pe șapte stâlpi**. Aceste cuvinte se referă, general vorbind, la Casa lui Israel – poporul ales/poporul drept credincios; particular, se referă la **Maica Domnului și neamul ei**, care va deveni casă a întrupării lui **Iisus Hristos – Înțelepciunea Desăvârșită**. Iar numărul de șapte e simbolul perfecțiunii, garanția statorniciei și durabilității ei (*Biblia Anania*). Nu întâmplător, în *Apostolul* ce s-a citit azi am auzit: (Hristos) S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor, și la înfățișare aflându-Se ca un om (Filip. 2, 7). Adică, a coborât din Casa Cerului în Casa Pământească, pentru mântuirea noastră.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Pentru a cunoaște neamul/casa/genealogia Maicii Domnului, apelăm la praznicul Nașterii Domnului, în care evanghelia rânduiește prezintă genealogia (*casa, neamul*) Pruncului Iisus. Între numele pomenite apar: *Matan, Iacov, Iosif* (Matei, 1, 16 – se știe, la evrei, dar și alte popoare în vechime erau înregistrate numai numele masculine). Completând și cu numele feminine (notate în alte scrieri ale Tradiției), aflăm: **Matan** și soția **Maria** au avut pe **Iacov** tatăl lui **Iosif** teslarul, și trei fete: pe **Maria**, **Sovi** și pe **Ana**. **Maria** a născut pe **Salomi** moașa; **Sovi** a născut pe **Elisabeta**, iar **Ana** a născut pe **Născătoarea de Dumnezeu**. (În treacăt pomenim că **Maica Domnului** era verișoară cu **Elisabeta** – mama **Sf. Ioan Botezătorul**); Dar cine era **Ioachim**, tatăl **Maicii Domnului**? Era din neamul lui **David**, seminția **Iuda**; după tradiție, aceeași persoană cu **Eli**, din genealogia după **Luca** (3, 23);
- Este impresionantă drama acestor părinți vârstnici, fără copii. Mai impresionantă, însă, credința și nădejdea lor. Căsătorii timp de cincizeci de ani fără să aibă copii, au trăit în simplitate, deși erau înstăriți, folosind doar o treime din venitul lor pentru ei înșiși și dând o treime săracilor, iar o treime Templului. Dar, odată, pe când erau în **Ierusalim** să jertfească Domnului, **Marele Preot Isahar** l-a muștrat pe **Ioachim**: „Tu nu ești vrednic să aduci jertfă cu aceste mâini sterpe!”. De mâhnire, nici nu s-a mai întors acasă, ci a purces în pustie, începând să se roage cu toată puterea sufletului său; **Ana** se ruga și ea cu lacrimi, mai ales în grădina casei. Amândoi nădăjduind ca Domnul să facă și cu ei minunea pe care a făcut-o cu **Avraam** și cu **Sara** și să le dea un prunc care să aducă bucurie bătrâneții lor... Iar ruga lor s-a împlinit!

Nașterea Maicii Domnului

ÎNCHEIERE: Minunat lucru ca cineva să nu-și piardă nădejdea niciodată, să stăruiască în rugăciune înaintea Domnului, dar mai ales să facă voia Lui. Să luăm aminte la câteva din cuvintele evangheliei de azi. Mai întâi, un temei al cinstirii Maicii Preacurate: când o femeie din popor a strigat către Iisus „Fericit este pântecul care Te-a purtat și fericiți sunt sâniile pe care i-ai supt!” (Lc. 11, 27), El a zis: **Așa este!** – îndemnându-ne, astfel, s-o fericiim și noi și să o cinstim, desigur; dar Mântuitorul adaugă, apoi: fericiți sunt cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc (v. 28). Să ne hărăzească Cel de Sus, cu rugăciunile Maicii Preacurate, această fericire a păzirii cuvântului dumnezeiesc în toate zilele vieții noastre. Amin.

74. INTRAREA ÎN BISERICĂ A MAICII DOMNULUI – VOVIDENIA (21 noiembrie)

„Logistica” evenimentului sfânt: *Templul din Ierusalim; Arhiereul Zaharia; Sfânta Sfintelor și Chivotul Legii → Catavasiile Nașterii...*

INTRODUCERE: *Evenimentul sfânt al ducerii prunței Maria la Templu este un rod al făgăduinței părinților, care și-au respectat cuvântul înaintea Domnului. Să ne amintim că ei au dobândit copilul la bătrânețe, în urma rugăciunilor stăruitoare, dar și în urma făgăduinței: „Dacă vom avea un copil îl vom afierosi Domnului!”. Astfel, Maria a fost dusă și dăruită în Templu (care preînchipuie Biserica). În popor, sărbătoarea Intrării se numește Vovidenie (cuvânt slav: cea care se arată, se face văzută);*

ELEMENTE PENTRU TRATARE: Această sărbătoare ne aduce aminte nu doar de evenimentul în sine, ci și de **așezăminte, locuri, obiecte și personaje sfinte**. Vom analiza, pe scurt, câteva dintre ele...

- **Templul din Ierusalim** în care a intrat era cel numit „al lui Irod”. Este cunoscut sub denumirea de „al doilea templu”. Primul templu a fost construit de Solomon (971-931), pe colina Moria de pe muntele Sionului. Pe Moria, Avraam l-ar fi jertfit pe Isaac, dacă nu-l oprea îngerul. Templul a fost distrus în anul 586 î.Hr. de Nabucodonosor, regele Babilonului. Al doilea templu a fost construit de Zorobabel, la întoarcerea din robia babilonică (aproximativ an 515 î. Hr.). Pe acesta l-a restaurat Irod cel Mare; avea trei părți, plasate în mijlocul unor curți și terase: Tinda, Sfânta (un fel de naos) și Sfânta Sfinte-

lor. Din punct de vedere simbolistic, Templul prefigurează Biserica, iar Maica Domnului, **Templu și Biserică** (în pânțele ei a sălășluit Dumnezeu!) întruchipează și Templul și Biserica;

- **Arhiereul Zaharia**, care a primit-o pe prunca Maria la Templu, este tatăl Sf. Ioan Botezătorul... El va fi martirizat îndată după nașterea lui Iisus. Istoricul Iosif Flavius scrie că Zaharia a fost ucis de către zeloți. Alte izvoare spun, însă, că ar fi fost ucis de soldații lui Irod, pentru că nu a vrut să spună unde și-a ascuns pruncul (pe Ioan, care va fi Botezătorul Domnului);
- **Sfânta Sfintelor** era partea cea mai importantă a Templului. Aici nu intra nimeni decât arhiereul rânduit, dar numai o dată pe an, atunci când aducea jertfă de împăcare (Evr 9, 7). În Sf. Sfintelor se afla **Chivotul Legii**. În Chivot: **Tablele Legii, Toiagul lui Aaron și Năstrapa (vasul) de aur cu Mană; Toiagul a preînchipuit-o pe Maica Domnului**. Așa s-a cântat azi la strună (*Catavasiile Nașterii Domnului*): Cântarea a 3-a: *Toiag din rădăcina lui Iesei, și floare dintr-însul, Hristoase, din Fecioara ai odrăslit... Vasul cu Mană* – tot pe Maica Domnului o închipuie, iar Mana – pe Hristos. De altfel, **Chivotul** însuși, ca simbol al Bisericii, tot pe Maica Domnului o închipuie, așa cum rostim în Acatistul dedicat ei: „Bucură-te, chivot însuflețit al sfințeniei Domnului!”.

ÎNCHEIERE: *În Sfânta Sfintelor, Maria a stat „nu puțini ani”⁶⁰ – mărturisește, pe temeiul izvoarelor, Sf. Grigorie Palama (Panegiric*

⁶⁰ O sugestie pentru tema/tematica unui alt panegiric: sălășluirea Mariei în Templu, timp de 12 ani... Lecturile biblice (din VT) făcute de ea și regăsirea/recunoașterea ei în anumite texte: rugul văzut de Moise, scara lui Iacov, toiagul lui Aaron, năstrapa de aur, chivotul etc. De asemenea: Ps. 44, 11-12; lez. 44, 2 etc.

dedicat Intrării în Biserică); Acest loc sfânt al Legii Vechi a fost resfințit și prin sfânta ei prezență. Omul sfințește locul – spune un cunoscut proverb. În încheiere, să rostim acele fragmente de Acatist, care evocă descrierile de mai sus: Bucură-te Chivot, Năstrapă de Aur, Toiagul ce ai odrăslit, Templu și Biserică a lui Dumnezeu! Amin.

75. SOBORUL MAICII DOMNULUI

(26 decembrie)

Panegiric tematic: Maica Domnului în colinde

INTRODUCERE: Cuvântul „colindă” este unul dintre cele mai des rostite în zilele Crăciunului, fapt cât se poate de firesc. Praznicul Nașterii Domnului – și tot ce ține de el – este exprimat nu doar în sfintele slujbe, ci și în versurile cântate ale colindelor. Remarcăm, totodată, că majoritatea covârșitoare a colindelor au în conținut și referiri la Fecioara Maria, fapt cu totul firesc, iarăși: nu poți vorbi de nașterea unui prunc și să nu vorbești de părinții lui. Doar anumiți confrăți de-ai noștri, neoprotestanți sau pocăiți, necinstind sfinții și nici pe Maica Domnului, evită să o pomenească, deși colindă și ei. E foarte trist să constați cum despart, poate fără să-și dea seama, Pruncul de Mamă. Iată însă că Părinții Bisericii noastre au rânduit în calendar și pentru Maica Sfântă zi de pomenire, în zilele Nașterii o dată cu slăvirea Dumnezeuiescului ei Prunc: Soborul Maicii Domnului (cuvântul „sobor” înseamnă „adunare, comuniune”, când spunem „Soborul Maicii Domnului” înțelegem adunarea drept-măritorilor creștini în jurul Maicii care-L ține în brațe pe Dumnezeuiescul Prunc, Iisus Hristos).

ELEMENTE PENTRU TRATARE: În cele ce urmează vom evoca fragmente de colinde, în care este pomenit numele Maicii Preacurate⁶¹. Evocarea va fi selectivă, ținând seama de timpul psihologic în care trebuie să ne încadrăm.

⁶¹ Recomandăm confrăților preoți să opteze pentru colinde (fragmente) cunoscute în zona și în parohia în care păstoresc. Pe cât se poate, să facă apel și la colinde mai vechi, ori chiar foarte vechi, pe care unii dintre bătrânii satului le mai știu.

- „**Silent night**” (*Noapte tăcută, liniștită*; în original: germ. „Stille Nacht” – *Noapte liniștită*. Autor: Franz Xaver Gruber, 1818), colindă din patrimoniul universal, cântată pe toate meridianele globului, inclusiv la noi, mai ales că tot mai mulți copii învață acum engleza și germana⁶². În anul 2011 a fost inclusă în patrimoniul UNESCO. Iată prima strofă, în care subliniem referirea la Fecioara Maria (*virgin mother* – **Maica/Mama Fecioara**):

Silent night, holy night,/all is calm, all is bright
round yon *virgin mother* and child./Holy infant, so tender and mild,
sleep in heavenly peace,/sleep in heavenly peace.

- „**La Vitleem acolo-n jos...**”. Strofa I: *La Vitleem colo-n jos / Cerul arde luminos / Precurata / Naște astăzi pe Hristos;*
- „**Viflaime, Viflaime...**”. Strofa I: *Viflaime, Viflaime / Cum de n-ai primit în tine / Pe Fecioara Maria / Să nască pe Mesia...*
- „**Deschide ușa, creștine**”. Strofa a II-a: *Și la Viflaem am fost / Unde S-a născut Hristos, /Și-am văzut pe-a Sa mamă / Pe care Maria-o cheamă...*
- „**Hai cu toții să suim...**”⁶³ (fiecare vers se mai spune o dată): *Haidați cu tăț să suim / Colo-n sus la Viflain; Unde-s mesile întinsă / Și făcliile-s aprinsă; După masă cine stă / Șade Maica Precistă; C-un Copcil mnicuț în brață / Și-L leagănă cu dulceață; Îngerii din ceruri cântă / Bucură-te Maică Sfântă! Sfântă ești și sfânta-i fost / C-ai dat tăț lu' Hristos; La Mântuitoru' nost / Care din păcat ni-o scos.*

⁶² Extrem de impresionant este faptul că în timpul primului război mondial, de Crăciunul din 1914 a fost cântată de soldații englezi și germani, care se aflau pe baricade diferite, dar cunoșteau colindul deopotrivă (cf. Stanley Weintraub, *Silent Night: The Remarkable Christmas Truce of 1914*, New York: Free Press, 2001).

⁶³ Se colindă aproape în tot Ardealul, inclusiv în satul meu natal (Lunca-Șieut, BN). Pentru vechimea și ineditul ei, o redăm integral.

ÎNCHEIERE: *Iată, iubiți credincioși, doar câteva crâmpie de colindă, la care se mai pot adăuga multe-multe altele, pe care le știți dumneavoastră, dar pe care trebuie să le colindăm, atât pentru a o pomeni și pe Maica Preacurată, odată cu Pruncul ei Sfânt, cât și pentru a transmite aceste perle ale tradițiilor noastre străvechi, pe care trebuie să le oferim copiilor și nepoților noștri. Amin.*

76. PANEGIRIC PENTRU BUNA-VESTIRE (25 Martie)

– Icoana Bunei-Vestiri și semnificațiile ei –

INTRODUCERE: *Panegiricul (predica) pentru această zi minunată are câteva surse de inspirație cu totul remarcabile, care pot fi valorificate alternativ, de la an la an: Evanghelia zilei; Acatistul Bunei-Vestiri; Slujba Vecerniei și a Utreniei; literatura religioasă (în special poezia); reprezentarea iconografică⁶⁴. Pentru acest an vă propunem, iubiți credincioși, o scurtă zăbovire asupra icoanei sărbătorii⁶⁵.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

Există, desigur, mai multe moduri de reprezentare iconografică a sărbătorii, atât în Orient (Rubliov, de exemplu), cât și în Occident (Leonardo da Vinci, Boticelli etc.); noi, ca ortodocși, avem la închinat icoane din spațiul ortodox, oriental. Iată, bunăoară, două reprezentări⁶⁶, deopotrivă, foarte frumoase, sub aspect artistic, și cu importante semnificații teologice inspirate din Evanghelia zilei:

⁶⁴ Astfel: **Evanghelia** zilei poate fi explicată în momentele ei principale (selectiv), așa cum procedează, de exemplu, N. Velimirovici (*Cuvânt de sărbătoare*, Edit. Ileana, Buc., 2002, pp. 5-21); din **Acatist** pot fi selectate câteva versuri și explicate pe scurt (invocarea/utilizarea Acatistului reprezintă și un îndemn indirect pentru credincioși de a-l citi integral acasă); **Poezii** asupra sărbătorii: *Arghezi, Blaga, Zorica Lațcu ș.a.*; **Vecernia și Utrenia** oferă stihiri, slave etc., de mare expresivitate. Troparul, de asemenea. Extragerea câtorva crâmpie din slujbe reprezintă, iarăși, un îndemn pentru o mai bună participare, nu doar limitarea strictă la Sfânta Liturghie.

⁶⁵ Explicații extrase din excelentul articol al lui R. Codrescu: <http://anausca.wordpress.com/2009/03/25/razvan-codrescu-praznicul-si-icoana-bunei-vestiri>

⁶⁶ Imaginile pot fi mărite, în format electronic (dublu click pe imagine, click pe „size” etc.).

Icoană de Andrei Rubliov, începutul secolului XV. Arată consimțirea Maicii Domnului. Aici, plecându-și capul, își duce mâna la piept – gest al acceptării, al supunerii, hotărâtor pentru soarta lumii: «Iată roaba Domnului! Fie mie după cuvântul tău!».

- **Multe icoane combină** simbolistica acestor două imagini, înfățișând o sinteză a stării psihologice a Maicii Domnului. Ea își îndreaptă mâna spre înger, cerându-i parcă răspuns la îndoielile care o asaltează, în același timp, plecându-și capul, își

Icoană bizantină, Ohrida, sec. XIV. Arată mirarea și prudența Maicii Domnului. [...] Din cauza căderii strămoașei noastre Eva, Fecioara Maria este reținută: «Cum va fi mie aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?!». Icoana redă acest lucru prin gestul mâinii ei, pe care o ține în dreptul pieptului, cu palma întoarsă în afară – semn al uimirii și al ezitării de a accepta;

exprimă supunerea” (L. Uspensky/Vl. Lossky, *Călăuziri în lumea icoanei*, traducere de Anca Popescu, Editura Sophia, București, 2003, pp. 184-185).

- **Arhitectura** esențializată din fundal închipuie Biserica, dar și pe Fecioara însăși – Templu al Celui Prea Înalt. Duhul Sfânt e înfățișat discret în partea de sus, ca mănunchi de raze ce ating nimbul Mariei (penetrând o *eșarfă roșie* = *vălul/simbolul fecioriei*) sau ca porumbel (cum apare în scena Botezului în Iordan).
- **Arhanghelul** are în mâna stângă **toiagul** sau **sulița** (simbol al **investiturii sale divine**) și cu **mâna dreaptă** întinsă în semn de binecuvântare spre Fecioară.

ÎNCHEIERE: *În fața icoanei Bunei-Vestiri, emoționați, rostim și noi, o dată cu Monahia Zorica Lațcu Teodosia (1917-1990): „Privind icoana scrisă în umbră și lumină, / Cu îngerul alături și duhul meu se-nchină / Aceleia ce-n taină smereniei închisă, / S-a dat să fie foaie Cuvântului, nescrisă”. Amin. (Vestea cea mare, din vol. Poezii, Edit. Sophia, 2008).*

77. PANEGIRIC PENTRU MAICA DOMNULUI – IZVORUL TĂMĂDUIRII (VINERI, SĂPTĂMÂNA LUMINATĂ)

Cuvinte și expresii cheie: *Originea sărbătorii; Apostol: vindecare; Evanghelia: Templul (Biserica) – Simbol al Trupului Domnului înviat; Biserica Izvorul Tămăduirii din Constantinopol/Istanbul; Icoana sărbătorii*

INTRODUCERE: Despre originea sărbătorii, concis, din Sinaxarul din Penticostar: *Leon, viitorul împărat al Bizanțului (457-474), preumblându-se într-una din zile prin pădurile din preajma Constantinopolului, a întâlnit un orb care i-a cerut apă, căci era foarte însetat. Milos din fire, Leon a început să caute un izvor, intrând tot mai adânc în desișul pădurii, dar, după multă osteneală, negăsind apa, s-a întors întristat. Atunci, a auzit un glas de sus: „Pătrunde, Leone împărate (!), mai adânc în pădure și luând apă cu mâinile potolește setea orbului și apoi unge cu ea ochii lui și vei cunoaște cine sunt eu, care sălășluiesc aici de multă vreme!” Urmând îndemnul glasului (care era, de fapt, al Maicii Domnului, n.n.), orbul și-a recăpătat vederea, iar după ce Leon a ajuns împărat, potrivit proorociei Maicii Preacurate, a zidit o biserică, dându-i hramul „Izvorul Tămăduirii”...*

ELEMENTE PENTRU TRATARE. Pentru o imagine de ansamblu a sărbătorii, avem în vedere următoarele:

- **E o sărbătoare consacrată Maicii Domnului**, care, cu rugăciunile ei este izvor de vindecări și alte/numerate binefaceri (vezi Troparul: *Fecioară Curată, ca un izvor de viață făcător ai zămislit Roua cea după fire necuprinsă și ai izvorât pentru noi nectar de neîncetată bucurie, ce dimpreună cu apa vieții veșnice, din*

izvorul tău se revarsă în bogate râuri și nesfârșite; pentru care, cu toți bucurându-ne, strigăm: Bucură-te, Izvor al vieții tuturor); **Maica Domnului este (și) un simbol al Bisericii creștine:** pentru vrednicia de a-L fi purtat în pânțele, Maica Domnului este numită în cult „Biserică sfințită și Rai cuvântător”; În Acatistele și Paraclisele închinatelor ei, întâlnim, de asemenea, expresii ca: „Bucură-te, casa Domnului” și „Bucură-te, biserică...”⁶⁷;

- **Apostolul** rânduit la Liturghie (*Fapte* 3, 1-8) vorbește despre vindecarea unui olog de către Sf. Ap. Petru, lângă Templul din Ierusalim... Adică: o primă treaptă a înțelegerii că în Biserică primim harul vindecării/mântuirii;
- **Evangelhia** rânduită (*Ioan* 2, 13-25: Izgonirea vânzătorilor din Templu) – ne atrage atenția asupra sfințeniei Casei Domnului și vorbește, metaforic, despre „dărâmarea/stricarea și rezidirea” în trei zile – simbol al morții și învierii Domnului; prin învierea Lui înțelegem, așadar, și vindecarea/mântuirea noastră din stricăciune...
- **Biserica „Izvorul Tămăduirii”** din Constantinopol (Istanbul) a devenit loc de pelerinaj. Istoricul pe scurt (citori): Leon, sec. V; Justinian, sec. VI; Constanțiu II – 1835 etc. (vezi: orthodoxwiki.org/Izvorul...; www.crestinortodox.ro/liturgica/sarbatorele-69646.html). Remarcabilă este și reprezentarea iconografică a sărbătorii: Maica Domnului cu Pruncul Iisus, într-un vas din care curg izvoare de apă vindecătoare... (poate fi arătată credincioșilor, cu un foarte scurt comentariu).

ÎNCHEIERE: Minunată este asocierea rugăciunilor Maicii Domnului – Izvor al Tămăduirii, cu binefacerea izvorâte din învierea Fiului său! Să reținem, mai ales, că Maica Domnului este simbol al Bise-

⁶⁷ Anumite detalii și completări pot fi preluate din volumul nostru de predici „Mergând, învățați...”, Edit. IBMBOR, 2006, pp. 368-371.

VI. PANEGIRICE ÎN CINSTEA MAICII DOMNULUI
Panegiric pentru Maica Domnului - Izvorul Tămăduirii

ricii, iar noi primim tămăduiri de la Iisus Hristos, Cel înviat a treia zi din morți, prin rugăciunile Maicii Preacurate, în Sfânta Biserică. Iar slujba sfințirii apei, săvârșită în această zi, are o rânduiială specială, în care frumoasele cântări ale Paștelui se împletesc cu fragmente liturgice care pomenesc de Maica Prea Curată. Prezența noastră la Sfânta Liturghie și apa sfințită pe care o vom lua, să ne fie de mângâiere și tămăduire, nouă și tuturor celor pentru care ne rugăm. Amin.

78. ADORMIREA MAICII DOMNULUI

(15 august)

Expresii și cuvinte cheie: *cronologia evenimentului, moștenire, ascultare, testament*

INTRODUCERE: Potrivit Tradiției, Maica Domnului a fost înștiințată despre adormirea sa prin Arhanghelul Gavriil, cu trei zile înainte de mutarea de pe pământ. Bucuroasă că se va întâlni cu Fiul ei, și-a făcut rugăciunile în Muntele Măslinilor, a împărțit hainele și puținele lucruri pe care le avea, și-a pregătit pentru ultima oară patul, apoi a închis liniștită ochii. Apostolii și alți sfinți au sosit, prin puterea Duhului, la catafalcul ei, dar Toma nu a ajuns decât la trei zile după îngropare. Dorind să-i mai vadă și el chipul o dată, a rugat pe ceilalți Apostoli să deschidă mormântul, dar, după ce au ridicat piatra, au constatat cu uimire că Maica Domnului nu mai era acolo... Erau doar giulgiurile de îngropare, semn că a fost ridicată cu trupul la cer. De aceea, în Tradiția liturgică, praznicul Adormirii se mai numește și „Paștile verii”.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Să încercăm a răspunde la întrebarea: ce a lăsat în urma ei, ce moștenire? Răspuns: **exemplul** de fiică, mamă, creștină, sfântă (preasfântă);
- În Scriptură avem foarte puține cuvinte rămase de la ea. Mai mult a ascultat, decât a vorbit, împlinind chemarea psalmistului David, strămoșul ei: „Ascultă, fiică, și vezi și pleacă-ți urechea ta și uită poporul tău și casa părintelui tău...” (Ps. 44, 10). Să ne amintim, de asemenea, că, în tăcerea ei, asculta și era foarte receptivă la tot ce s-a întâmplat cu Iisus, din prun-

Adormirea Maicii Domnului

cie până la Înălțarea Lui la cer. Nu întâmplător evanghelistul Luca notează: „Și toți care Îl auzeau (*pe Iisus, n.n*) se minunau de priceperea și de răspunsurile Lui... **Iar mama Lui păstra în inima ei toate aceste cuvinte...**” (Lc. 2, 47, 51). Ca să poți „păstra în inimă” ceva trebuie, evident, să fii receptiv și să asculți foarte atent! Să vorbești puțin și să asculți mult. Sau: să ai mai mult urechi decât gură! (1. *De curând, unul dintre fiii mei duhovnicești mi-a spus că are o prietenă, e foarte credincioasă, ar vrea să se însoare cu ea, dar e îngrijorat pentru că... fata vorbește foarte puțin! Mai mult: în loc să vorbească, adesea îl ia de mână, vrând parcă să înlocuiască vorbele... Semne bune!* – i-am zis. Unde mai găsești fetel-femei care să vorbească astăzi puțin? Care să seme-ne, astfel, cu Maica Domnului? 2. Alt caz: a venit la mine o doamnă disperată, spunându-mi că a lăsat-o soțul pentru o alta... Desigur, minute în șir mi-a spus, apoi, despre toate defectele fostului soț. La rugămintea mea să fie sinceră și să-mi spună unde crede că a greșit și ea, a spus: am stat prea mult cu gura pe el... Am vorbit prea mult, de multe ori când trebuia să tac!)

- Receptivitatea (tăcerea/ascultarea) și tezaurul din inima ei devin, astfel, **Testamentul Maicii Domnului** pentru noi. Să ne amintim ce a spus ea la nunta din Cana: „**Faceți orice vă va spune El!**” (In. 2, 5). De fapt, Testamentul ei nu-i altul decât Testamentul cel Nou, moștenit de la Mântuitorul...

ÎNCHEIERE: De la Maica Domnului moștenim, astfel, **exemplul ascultării** față de chemarea Domnului, dar și al păstrării în inimă a învățăturilor Fiului ei și Dumnezeuului nostru, Iisus Hristos. Cât de instructive sunt în acest sens cuvintele Mântuitorului, transmise nouă de evanghelistul Matei, care ne revelează importanța ascultării care se traduce în fapte: *Oricine aude aceste cuvinte ale Mele și le îndeplinește asemenea-se-va bărbatului înțe-*

lept care a clădit casa lui pe stâncă. A căzut ploaia, au venit râurile mari, au suflat vânturile și au lovit în casa aceea, dar ea n-a căzut, fiindcă era întemeiată pe stâncă. Iar oricine aude aceste cuvinte ale Mele și nu le îndeplinește, asemenea-se-va bărbatului nechibzuit care și-a clădit casa pe nisip. Și a căzut ploaia și au venit râurile mari și au suflat vânturile și au izbit casa aceea, și a căzut. Și căderea ei a fost mare... (Mt. 7, 24-27).

Casa zidită prin ascultarea și mijlocirea Maicii Domnului este Biserica, întemeiată pe stânca Golgotei... Iar noi dăm slavă lui Dumnezeu că ne aflăm în Biserică și ne bucurăm de darurile ei, datorită ascultării și mijlocirii Maicii Preacurate. Amin.

VII. PANEGIRICE LA SFINȚI

79. SFINȚII IOACHIM ȘI ANA (9 SEPTEMBRIE)

– Model de soț și soție –

INTRODUCERE:

Există zone în țara noastră, îndeosebi în Ardeal, în care ziua de 9 septembrie este ținută ca oricare dintre sărbătorilor sfinților trecuți cu roșu în calendar. Socotim că e un lucru bun, întrucât se cinstesc, astfel, părinții Maicii Domnului, Ioachim și Ana, două nu-

me de importanță covârșitoare în istoria mântuirii. Și ce nume frumoase: Ioachim – „Îndreptat, ridicat (de Dumnezeu)”; Ana – „Har, Dar, Milă” (de la Dumnezeu). Această zi este, de fapt, un ecou al zilei precedente, Nașterea Maicii Domnului, un fel de „sobor” (adunare, comuniune) ce se aseamănă întrucâtva cu alte zile de „sobor” (26 decembrie; 30 iunie etc.).

ELEMENTE PENTRU TRATARE: Ioachim și Ana sunt socotiți drept **model de soț și soție**: a se vedea, bunăoară, una din reprezentările iconografice, plină de candoare și afecțiune: De ce model? Răspunsul îl avem din comportamentul lor... Adică: amândoi doreau copii; neavând, n-au dat vina unul pe altul și nici nu s-au gândit la divorț! Apoi, nu s-au lăsat pradă deznădejdiei, ci au rămas atașați puternic față de Dumnezeu și de Casa Lui (Templu). Cel puțin două exemple se pot da: stăruința lor în rugăciune și râvna lui Ioachim de a duce darul la Templu, în pofida faptului că i-a fost respins pentru că nu avea copii... (vezi sinaxarul: http://paginiortodoxe.tripod.com/vssep/09-09-sf_parinti_ioachim_si_ana.html), din care se pot selecta câteva informații de bază: amândoi se trăgeau din Casa lui David: *din Natan, fiul lui David, s-a născut Levi, iar Levi a născut pe Melhie și pe Pamfir; Pamfir a născut pe Varpafir, iar Varpafir a născut pe Ioachim, iar Ana era din seminția lui Levi, din neamul lui Aaron, fiica lui Mathan preotul care a preoțit în zilele Cleopatrei și ale lui Casopar.. Iar Mathan avea femeie pe Maria din seminția lui Iuda din Betleem și a născut cu dânsa trei fiice: pe Maria, pe Sovia și pe Ana. După mulți ani de căsnicie, neavând copii, au ajuns să fie arătați cu degetul... Durerioasă este experiența lui Ioachim la Templu: Când se mînneau ei mult și se tânguiau pentru nerodirea lor, a adus Ioachim daruri Domnului Dumnezeu în biserica Ierusalimului la un praznic mare, în care toți fiii lui Israel aduceau darurile lor lui Dumnezeu. Iar Isahar, arhieru fiind atunci, n-a voit să primească darurile lui Ioachim și l-a defăimat când le-a adus, ocărându-l pentru nerodire: „Nu se cade a primi din mâinile tale daruri, că ești fără de fii, neavând dumnezeiasca binecuvântare, pentru oarecare tăinuie păcate ale tale”. Asemenea și un oarecare evreu, din seminția lui Ruvim, aducând darurile sale cu ceilalți oameni, a ocărât pe Ioachim, zicându-i: „De ce apuci înaintea mea, aducând darul lui Dumnezeu? Nu știi că ești nevrednic să aduci cu noi daruri, de vre-*

VII. PANEGIRICE LA SFINȚI
Sfinții Ioachim și Ana

me ce nu ai lăsat seminție în Israel?”. S-a întors mâhnit acasă. Mâhnit, dar nu au deznădăjduit!

– În spița pământească a Mântuitorului Iisus Hristos ei se înscriu, așadar, în „Arborele lui Iesei, tatăl lui David”. O altă reprezentare iconografică redă sugestiv și acest „arbore”.

ÎNCHEIERE: *Pot fi luați ca model și de către noi. Model de rugăciune și stăruință, fidelitate reciprocă, dragoste pentru Casa Domnului. Icoana lor poate fi benefică, alături de celelalte icoane, în casele noastre. IPS Justinian*

al Maramureșului le spunea odată elevilor seminariști de la Cluj: dacă fiecare membru al familiei ar privi spre icoane în fiecare zi, măcar o singură dată, în casa aceea nu ar mai fi certuri, jigniri, cuvinte urâte etc.

Să privim astăzi, așadar, icoana Sf Ioachim și Ana spre a ne împărtăși de harul binefăcător ce izvorăște din sfințenia ei dată de la Domnul. Amin.

80. PANEGIRIC PENTRU CUVIOASA PARASCHEVA (14 octombrie)

Cuvinte și expresii cheie: *Sămânță, pământ bun, dărnicie, model pentru copii de azi*

INTRODUCERE: *Personalitatea Cuvioasei Parascheva strălucește nu doar prin sfințenie și calitatea de rugătoare pentru toți cei care o cinstesc după cuviință, ci și prin exemplul ei de rodire a seminței căzută în pământul cel bun⁶⁸. Cinstim sfânta ei pomenire în duh cu toți creștinii români, îndeosebi cu cei care astăzi se află în Iași, cetatea care găzduiește Sfintele ei Moaște, încă din anul 1641, prin jertfelnicia moldovenilor și a evlaviosului domn Vasile Lupu.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Născută în sec. 11, în Epivata, azi *Boğados*, pe țărmul de nord al Mării Marmara, la vreo 30 km vest de Istanbul. La una din slujbe, pe când avea numai zece ani, aude: „Oricine voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze!” (Marcu 8, 34). Sămânța Evangheliei a rodit în sufletul ei de copilă curată: a început să dea din hainele ei copiilor săraci... Ajunsă la maturitate, după moartea părinților, va împărți toată averea (cu învoirea și gestul similar al fratelui) apoi va alege călugăria și viața pustnicească (pustiul Iordanului). Trece la Domnul, la numai 27 de ani!
- Să remarcăm că printre puținele detalii care se știu din viața ei se numără împărțirea hainelor, mai apoi împărțirea ave-

⁶⁸ În anul 2012, 14 oct. a căzut în duminica 21-a după Rusalii, la care se citește și evanghelia cu Pilda Semănătorului.

rii... Sămânța cea bună a Mântuitorului (El este Semănătorul!) a găsit pământul cel bun și a rodit frumos, udat fiind cu ploaia rugăciunii și a lacrimilor, dar încălzit și cu razele de har ale dărniceiei nelimitate;

- Copiii de azi (*copiii, în general*), cum sunt? Să fim atenți: **ne naștem cu pumnii strânși și plecăm cu mâinile deschise...** Instinctiv, copiii mici țin la bunurile personale (*păpușa mea, mașinuța mea, pistolul meu!*). Dărnicia nu se învață decât dacă o văd la părinți, la bunici, la frați și surori... Copilul „rău și egoist”, dacă aude cuvântul evangheliei în Biserică, apoi vede rodirea în propria familie va deveni bun și darnic. Zice Simion Mehedinți, savantul geograf (1868-1962): **nu există copil rău, ci copil în care nu ai descoperit încă partea cea bună** (*Scrieri despre educație și învățământ. Antologie*, Edit. Acad., reed. 1992, p. 154);

ÎNCHEIERE: *Ne întoarcem la chipul luminos al Cuvioasei Parascheva. Exemplul ei bun pentru copiii și tinerii de azi, dar și pentru orice creștin, indiferent de vârstă, s-ar „traduce” prin altruism și disponibilitate, în opoziție cu egoismul și „autismul” des întâlnit, din păcate, la mulți semeni de-ai noștri. Acatistul dedicat ei o numește „mult folositoare” pe bună dreptate: dărnicia din copilărie, jertfelnicia prin împărțirea averii la sărmani, râvna ei în rugăciune pentru toți cei care-i cer ajutorul. Într-un gând cu miile de pelerini care, la această oră, stau la rând să se închine la Sfintele ei Moaște, rostim și noi, cu prețuire, credință și nădejde: „Bucură-te, Paraschevo, mult folositoare!” Amin.*

81. SFÂNTUL MARE MUCENIC DIMITRIE – IZVORÂTORUL DE MIR (26 octombrie)

Cuvinte cheie: *Evangelhia zilei, Tesalonic/Sirmium, Metafrast, Lupu, Leontie, virtuți cardinale*

INTRODUCERE: În anul 306, într-o temniță a prigonitorilor împărați Dioclețian și Maximian, avea să fie ucis cu sulilele tânărul Dimitrie, pentru „vina” de a fi creștin. S-a învrednicit, însă, de harul izvorât din coasta lui Hristos, străpuns, precum se știe, cu o sulică, pe când se afla pe Cruce. Dar s-a adevărat și cuvântul Mântuitorului pe care l-am auzit în pericopa evanghelică de astăzi: „Dacă pe Mine M-au prigonit și pe voi vă vor prigoni...” (Ioan 14, 20).

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- În privința locului de naștere, istoricii încă nu au căzut de acord. Unele sinaxare din Minei spun că s-a născut la Tesalonic și că a deținut funcții militare, însă unii istorici plasează nașterea lui în... Sirmium (Mitrovița – Serbia; iar numele de „Mitrovița” provine, de fapt, de la Dimitrie): Conform unor vechi tradiții, Sfântul Dimitrie a fost diaconul episcopului Irineu de Sirmium, acesta din urmă fiind martirizat în data de 6 aprilie 304, din ordinul guvernatorului Probus al Iliricului. După martirizarea Sfântului Dimitrie, petrecută în anul 306, slujitorul său, Sfântul Mucenic Lup, a reușit să ia orarul diaconesc și inelul sfântului, udate de sângele aceluia. Prin atingerea de odorele culese de Sfântul Lup, mulți s-au vindecat. Pentru aceasta, împăratul Maximian a poruncit să îi fie tăiat capul și Sfântului Lup, în ziua de 23 august. Se crede că Sfântul Dimitrie a fost înmormântat în cetatea Sirmium,

Sfântul Mare Mucenic Dimitrie - Izvorătorul de Mir

din Serbia, unde a început să săvârșească tot mai multe minuni. În anul 413, în urma vindecării sale minunate, generalul Leontie, guvernatorul Iliricului, a mutat Moaștele Sfântului Dimitrie în Tesalonic, unde a construit o biserică măreață în cinstea sfântului. Ziua de 26 octombrie, când au fost mutate cinstitele Moaște, a devenit ziua de prăznuire a Sfântului Dimitrie (www.crestinortodox.ro/sarbatori/sfantul-dimitrie-izvoratorul-mir...). În „favoarea” acestei ipoteze vine și o precizare din Sinaxarul Mineiului/Octombrie: în textul scris de Sf. Simeon Metafrast (sec. X, pomenit la 9 nov.) se pomenește de „orarul” Sf. Mc. Dimitrie...

- Explicația devenirii de sfânt „militar”: „Minunile legate de succesele militare ale soldaților din Tesalonic au făcut și ca Sfântul Dimitrie să fie reprezentat în haine de militar”;
- Dincolo de ipoteze și argumente, pentru noi Sfântul reprezintă un exemplu de curaj creștin, dar și de putere a rugăciunii înaintea lui Dumnezeu. Curajul nu era, însă, o virtute izolată în cazul sfântului, ci împreună cu celelalte trei virtuți numite „cardinale”: **înțelepciunea, dreptatea și cumpătarea**. Interesant că acest cuvânt, „cardinal”, vine de la „cardo”, care înseamnă „balama, țâțână (de ușă)”... Pe cât de importante sunt balamalele pentru uși, atât de importante sunt virtuțile cardinale pentru om! Toate aceste virtuți izvorau din **credința** lui de neclintit în fața prigoanei.

ÎNCHEIERE: *Credința din suflet trebuie mărturisită, prin cuvânt și faptă. Inclusiv în vremea prigoanei, sau, mai ales atunci! Să nu uităm, în acest sens, cuvintele Mântuitorului: Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, și Fiul Omului va mărturisi pentru el înaintea îngerilor lui Dumnezeu; Iar cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, lepădat va fi înaintea îngerilor lui Dumnezeu (Luca 12, 8-9). Amin.*

82. SFÂNTUL CUVIOS DIMITRIE CEL NOU (BASARABOV)

– 27 Octombrie

Cuvinte și expresii cheie: *dar/harismă, smerenie - viață simplă, cinstire - imitație*

INTRODUCERE: *Pe cât le-a stat în putere, sfinții s-au îngrijit să nu lipsească nicio virtute din viața lor. Crediința, nădejdea, dragostea, înțelepciunea, curajul, cumpătarea, bunătatea, milostenia etc. Totuși, fiecare dintre ei s-a remarcat printr-un dar (o virtute) anume. De aceea, spunem, de pildă: Sf. Nicolae – blând și darnic; Sf. Ioan Botezătorul – postitor exemplar; Sf. Mc. Gheorghe – viteaz; Sf. Proroc Ilie – luptător împotriva idolatriei; Sf. Parascheva – curăție și asceză etc. Practic, o anumită însușire, cultivată cu zel, s-a transformat în harismă. Iată ce spune Pr. Stăniloae: „Când un dar sau altul a sporit considerabil, el devine harismă. Aceasta înseamnă o pnevmatizare foarte accentuată a unui om, o covârșire accentuată a legilor naturii de către spiritul uman umplut de Sfântul Duh... Prin aceste harisme ei slujesc și mai mult celorlalți, dar și unității Bisericii. Prin ei se face transparentă în mod mai accentuat infinitatea vieții și luminii dumnezeiești. Din ei iradiază o putere care biruiește adeseori puterile naturii”⁶⁹.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Sf. Dimitrie s-a distins în special prin **smerenie**, cu o viață simplă, cu nimic „spectaculos” în ea, dar atât de benefică

⁶⁹ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Edit. Inst. Biblic, București, 1978, vol. II, p. 330.

Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou (Basarabov)

aproapelui, atât de plăcută înaintea lui Dumnezeu: S-a născut în Basarabi sau Basarabov, un sat din sudul Dunării, aproape de orașul Ruse din Bulgaria de azi; era vlah (român) și a trăit în veacul al 13lea, în timpul Imperiului de la Târnovo (1185-1396), întemeiat de români și de bulgari, sub conducerea fraților Petru și Ioan Asan, români de neam. A fost mai întâi păstor; păștea oile sau vitele sătenilor pe câmp și se ruga, împărțind celor săraci o parte din ceea ce primea de la sătenii ale căror vite le îngrijea. Era atât de sensibil și de milostiv în sufletul său, încât se spune că ani de-a rândul s-a pocăit și a plâns pentru că din greșeală a călcat cu piciorul pe un pui de pasăre și l-a strivit. Mai târziu, păstorul evlavios a devenit monah într-o mănăstire, iar apoi a viețuit ca pustnic într-o peșteră, lângă râul Lom, în post și rugăciune. Mai știm despre el că, atunci când și-a simțit sfârșitul aproape, s-a așezat între două lespezi de piatră, care simbolizau sicriul, iar apoi și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, în singurătate, neavând pe nimeni la moartea sa, decât o mulțime nevăzută de îngeri. Mai târziu, trupul său neputrezit a fost descoperit în chip minunat și a început să fie cinstit în satul Basarabov și în tot ținutul acela. Tradiția spune că unul dintre domnitorii Basarabi ai Țării Românești a construit o biserică în satul Basarabov, întru cinstirea Sfântului Cuvios Dimitrie. Începând cu anul 1774, moaștele Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou se află în catedrala din București (*Amănunte în „Lumina”/28 oct. 2013*);

- Așadar, SMERENIA... Virtute despre care a scris atât de frumos prof. Teodor M. Popescu (personal, nu cunosc o descriere mai frumoasă a smereniei!): „Omul smerit este sfios, nu iese din firea lui, nu strigă, nu cere, este fără pretenții și fără ambiție, blând, pașnic, răbdător, sincer, îngăduitor, curat și

drept. Omul smerit nu este încrezut, nu se laudă singur, nu caută nici lauda altora. Se mulțumește cu puțin, nu cere și nu primește ceea ce nu i se cuvine, stă la urma tuturor și chiar nedreptățit sau păgubit, îndură fără a se plânge și răzvrăti. Pentru cele ce nu cere, de care se lipsește sau de care este socoțit lipsit, el adună în sufletul său comoară de bune gânduri și simțăminte, și pe cât se pare de neîndemânatic sau sărac în însușirile care arată pe oameni făloși, isteți și îndrăzneți, lăudați de alții sau temuți, pe atât posedă în sine nebănuite însușiri frumoase și plăcute de om duhovnicesc..." (*Meditații teologice*, București, 1997, p. 198). Cât de tare se potrivesc aceste cuvinte Cuviosului Dimitrie!

ÎNCHEIERE: *Pentru folosul nostru, nu-i suficient să-i admirăm și să-i cinstim pe sfinți. E nevoie să-i și imităm, luând seama la felul cum fiecare sfânt și-a cultivat darurile primite. Îndemnul Fer. Augustin e cât se poate de potrivit: Dacă-i iubim pe Sfinți, să-i imităm. Sfinții mucenici au urmat lui Hristos până la a-și da propriul sânge, până la a suferi, după pilda Lui, cele mai mari chinuri. Dar ei nu sunt singurii, după ei izvorul sfințeniei nu a secat. Deci, în grădina Domnului (Biserica) nu sunt numai trandafirii martirilor, ci și crinii fecioarelor, iedera soților, violetele văduvelor. Să învățăm dar, de la acești Sfinți cum, fără a înfrunta suferințele martiriului, un creștin trebuie să imite pe Hristos (Teologia Dogmatică, EIBMBOR, București 1991, p. 288). Amin.*

83. SFINȚII ARHANGHELI MIHAIL ȘI GAVRIIL

(8 noiembrie)

Cuvinte și expresii cheie: misiune, Mihail, Gavriil, etimologii, înger păzitor, Maica Alexandra, Andrei Pleșu, tropar

INTRODUCERE: Cuvântul „înger” provine din latinescul „angelus”, împrumutat din grecescul „anghelos” și înseamnă „trimis, mesager”. Mihail și Gavriil au avut o misiune (slujire) cu totul specială din partea lui Dumnezeu. Pe scurt: **Mihail** (în tâlcuire: **Cine este ca Dumnezeu?**), rânduit să păzească intrarea în Rai, cu o sabie de foc, după căderea în păcat a protopărinților noștri; Apocalipsa îl înfățișează ca pe un conducător al oștilor îngerești, care îl alungă din cer pe „balaurul cel mare”, adică pe Diavolul (12); în viziunile profetului Daniel, Mihail are misiunea de a ocroti și de a purta de grijă poporului Israel (12, 13, 21). Reprezintă dreptatea divină și pedeapsa păcatului, ca înger păzitor al poporului ales. **Gavriil** (în tâlcuire: **Puterea mea este Dumnezeu!**), mesagerul mântuirii, anunță nașterea Sfântului Ioan Botezătorul și a Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Este, de fapt, îngerul Bunei-Vestiri, a cărei bucurie este simbolizată de frumusețea florii albe de crin, floare lăudată și de Mântuitorul când spune: „Luați seama la crinii câmpului... Nici Solomon în toată măreția lui nu era îmbrăcat ca unul dintre aceștia...” (Matei 6, 28-29).

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- **Sfinții Arhangheli** reprezintă, de fapt, cele două Testamente, Vechi și Nou: Mihail Legea lui Moise, a dreptății, iar Gavriil Legea Harului, a iubirii evanghelice. Sunt pomeniți împreună, pentru că învățătura și misiunea Bisericii se sprijină pe

amândouă Testamentele, considerând că dreptatea și iubirea nu pot fi despărțite;

- **Îngerul păzitor.** În această zi trebuie să ne aducem aminte și de îngerul păzitor, primit la Botez de fiecare dintre noi. În rugăciunea (lepădarea) a 4-a din rânduiala Tainei Botezului, preotul rostește: *Stăpâne Doamne, Cel ce ești, Cel care ai făcut pe om după chipul și după asemănarea Ta și i-ai dat lui putința de a dobândi viața de veci; după aceea, căzând prin păcat, nu l-ai trecut cu vederea, ci ai rânduit mântuire lumii prin întruparea Hristosului Tău; însuși primește în împărăția Ta cea cerească și făptura aceea a Ta pe care ai izbăvit-o din robia vrăjmașului. Deschide-i lui ochii gândului, ca să strălucească în el lumina Evangheliei Tale. Însoțește viața lui cu înger de lumină, ca să-l izbăvească pe el de toată bântuiala potrivnicului, de întâmpinarea celui viclean, de demonul cel de amiază și de năluciri rele.* După Botez, pruncul pleacă însoțit de acest înger, care nu îl va părăsi toată viața. Să ne amintim și de rugăciunea atât de frumoasă „Înger-îngerușul meu...” – una din primele rugăciuni (dacă nu cumva prima!) pe care le-am învățat de la mamele noastre...
- **Să experimentăm** bucuria cunoașterii mai multor aspecte despre îngeri și slujirea lor (din *Catehism*, bunăoară, dar și din scrierile Părinților Bisericii: Sf. Dionisie Areopagitul – *Ierarhia cerească*, Sf. Ioan Damaschin – *Dogmatica* etc.). Două sinteze foarte bune avem în cărțile: 1. **Maica Alexandra** (principesa Ileana), *Sfinții Îngeri*, Anastasia, 2009; 2. **Andrei Pleșu**, *Despre Îngeri*, Humanitas, 2003. **Ambele accesibile online**⁷⁰. Vom observa, astfel, cum Maica Alexandra valorifică, în general, literatură bisericească de mână întâi, iar Pleșu, odată cu aceas-

⁷⁰ În funcție de timp, loc, ascultători (auditoriu), pot fi reproduse mici fragmente ilustrative din ambele cărți, în special din referirile la Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil, dar și la îngerul păzitor.

tă literatură, lărgeste câmpul bibliografic cu autori laici, antici și moderni, în special filozofi.

ÎNCHEIERE: *Să nu uităm, însă, că, odată cu împlinirea misiunilor primite de la Dumnezeu, Sfinții Îngeri sunt și rugătorii/mijlocitori pentru noi, așa cum mărturisim, iată, și prin troparul Sf. Arhangheli: Mai-marilor Voievozi ai oștirilor cerești, rugămu-vă pe voi, noi nevrednicii, ca să ne acoperiți pe noi, prin rugăciunile voastre, cu acoperământul aripilor mării voastre celei netrupești, păzindu-ne pe noi cei ce cădem cu deadinsul și strigăm: Izbăviți-ne din nevoi, cei ce sunteți mai-mari peste cetele puterilor de sus. Amin.*

84. SFÂNTA MARE MUCENIȚĂ ECATERINA

(25 noiembrie – hramul Paraclisului Facultății de Teologie
din București)

Cuvinte și expresii cheie: *firul evangheliei rânduite și firul vieții Sf. M. Mc. Ecaterina; ce pot învăța studenții teologi (și toți creștinii) de la ea?*

INTRODUCERE: După o bună rânduială, azi a fost citită o pericopă evanghelică al cărei mesaj consumă cu viața și mucenicia Sfintei Ecaterina. Socotim potrivit, de aceea, să reamintim textul evanghelic, dar și biografia sfintei, pe scurt. Iată pericopa⁷¹: „Mai înainte de toate își vor pune mâinile pe voi și vă vor prigoni, predându-vă sinagogilor și temnițelor, cu de-a sila ducându-vă la împărați și la dregători din pricina numelui Meu. Și fi-va pentru voi aceasta prilej de mărturisire; puneți deci în inimile voastre să nu vă gândiți de mai'nainte ce veți răspunde; că Eu vă voi da gură și înțelepciune căreia toți potrivnicii voștri nu-i vor putea sta împotrivă, nici să-i răspundă. Și veți fi predați și de părinți și de frați și de rudenii și de prieteni; și vor ucide dintre voi, și de toți veți fi urâți din pricina numelui Meu; dar păr din capul vostru nu va pieri. Întru răbdarea voastră veți dobândi sufletele” (Lc 21, 12-19).

ELEMENTE PENTRU TRATARE: Amintim, acum, firul vieții ei, pe scurt, apoi o să vedem cât de strâns se leagă de cel al evangheliei citite. Ecaterina s-a născut în Alexandria, pe la anul 285, într-o familie nobilă: tatăl ei era conducătorul cetății, iar mama, creștină evlavioasă, era o femeie cultivată, căci urmasa cursurile Școlii Catehetice înființată de celebrul Panten în această cetate. Fiica lor a fost dată, la rândul ei, să învețe carte, studiind mai toată știința timpului: retorica, matematica, filozofia, medicina, astronomia ș.a. Frecventează și Școala catehetică creștină, luminându-și

⁷¹ După ediția B. V. Anania.

VII. PANEGIRICE LA SFINȚI
Sfânta Mare Mucenița Ecaterina

sufletul cu învățăturile dumnezeieștilor Scripturi și cu minunatele opere lăsate de Panten, Origen și Clement Alexandrinul. În același timp, se întârea cu Sfintele Liturghii, căci primise botezul creștin în ascuns de tatăl său. Împlinind vârsta pentru căsătorie, tatăl ei plănuia s-o mărite cu unul dintre tinerii bogați, dar ea s-a hotărât să rămână cununată cu Mirele Hristos. În vremea aceea cezarul Maximian Daia (305-313) a pornit un val de persecuții crunte împotriva creștinilor. Ca să o „convingă” pe Ecaterina să renunțe la creștinism, Maximian a poruncit ritorilor cetății, vreo 150 la număr, să dialogueze cu ea. Atunci Ecaterina a început să pomenească de zădărnicia idoliilor și a zeilor, citând pe Diodor și Plutarh, amintindu-le apoi de Homer și Virgiliu, care-i descriu pe zei „râi, războinici și destrăbălați”, recitând din Iliada și Odiseea, încât „înțelepții” au rămas muți de uimire. Mai mult: au îmbrățișat și ei credința creștină. Cezarul a poruncit ca ritorii să fie arși de vii, spre a curma, după nebuna lui socotință, răspândirea „molimei” creștine. În același timp, a dat ordin ca Ecaterina să fie dezbrăcată și bătută în piața publică, iar apoi să fie aruncată în temniță. Refuzând categoric tiranicul îndemn de a se lepăda de Hristos, curajoasa fecioară a fost bătută cumplit, iar apoi i s-a tăiat capul cu sabia, în ziua de 25 noiembrie 305. Sfintele ei Moaște au fost depuse de creștinii evlavioși în biserica Alexandriei, iar pe vremea împăratului Justinian (527-565) așezate într-o raclă de aur și duse în Muntele Sinai, la mănăstirea ce poartă numele muceniței până azi.

Iar acum, reflectarea evangheliei citite în viața ei muceni-cească (câteva crâmpoie):

- „Vă vor prigoni... din pricina numelui Meu”: mărturisind curajoasă Numele și învățătura Mântuitorului, a fost „predată” dregătorilor și împăratului și crunt prigonită;
- „Să nu gândeți mai'nainte ce veți răspunde...”: în confruntarea cu ritorii și cu mai marii vremii, Ecaterina avea în minte cunoștințe uriașe ale științelor vremii, dar tăria ei a stat în puterea harului dumnezeiesc, vrând parcă să mărturisească odată cu Sf. Ap. Pavel: „Iar cuvântul meu și propovăduirea nu stau în dovezile meșteșugite ale înțelepciunii omenești, ci în dovedirea Duhului lui Dumnezeu” (II Cor. II, 4).

- „Veți fi predați și de părinți și de frați și de rudenii și de prieteni...”: Ecaterina a fost dată pe mâna prigonitorilor de însuși tatăl său! Incredibil, pentru vremurile de acum. Dureros de real, însă, pentru vremurile de prigoană, așa cum, tot cu durere știm, în vremea prigoanei comuniste de la noi, mulți con-frați ai noștri au fost trădați de cei mai apropiați membri ai familiei, ori prieteni...
- „Păr din capul vostru nu va pieri. Întru răbdarea voastră veți dobândi sufletele...”: cuvinte ce trebuie înțelese în duh, nu în literă. Adică, prigoana și martiriul nu au știrbit cu nimic din frumusețea personalității Marii Mucenițe. Dimpotrivă, sufle-tul ei, prin răbdarea dovedită în timpul persecuțiilor, a dobân-dit împărăția cerurilor, iar numele ei, iată, un loc de cinste în calendarul creștin. Și ce nume frumos: „Ecaterina” se apro-pie de adjectivul grecesc „katharos” – „pur”. Așadar, *Ecateri-na* – *Cea Curată*, *Cea Pură*, nume pe care îl poartă cu drag și un număr însemnat de copile, fete și femei din țara noastră.

ÎNCHEIERE: *Suntem impresionați, desigur, de viața ei exemplară: studii strălucite în școlile vremii, atașamentul total față de crești-nism, martiriul ei curajos. Avem, astfel, în pilda vieții ei, o comoară de mare preț. Mai presus de toate, să nu uităm însă că ea este și o mijlo-citoare pentru noi, înaintea Tronului Preasfintei Treimi. Între rugăciu-nile pe care le avem la îndemână se înscrie și Acatistul ei, pe care vă îndemnăm să-l citiți în liniștea căminului familial, ca o continuare a slujbei la care am participat cu atâta bucurie azi. Amin.*

85. SFÂNTUL ANDREI – APOSTOLUL GETO-DACILOR DIN SCIȚIA MINOR⁷²

Reperul de bază: *Ce a găsit Sf. Andrei la venirea prin părțile noastre și ce a lăsat la plecare?*

INTRODUCERE: Iubiți credincioși, Biserica noastră ne-a chemat azi la Sfânta Liturghie ca să aducem cinstire Sf. Ap. Andrei... Ne bucurăm că ați răspuns chemării și, prin osteneala dumneavoastră, ați răspuns cu recunoștință, astfel, osteneții Sf. Andrei, ca Apostol la strămoșii noștri. Amintim, pe scurt, că acest cuvânt „apostol” provine din grecescul apostolos (ἀποστολος) și înseamnă „trimis”, „sol”. Iată, așadar, că Sfântul Andrei a fost trimisul Mântuitorului Iisus Hristos, prin porunca „Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh” (Matei 28, 19), dar și un sol al Evangheliei Sale.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- **Câteva cuvinte despre chemarea la apostolat:** Andrei, frate cu Petru, era din Betsaida. Fusese ucenic al Sf. Ioan Botezătorul, de la care a învățat austeritatea, care îi va prinde bine în teritoriile noastre... Sf. Ioan Botezătorul avea în biografie și votul de nazireu (vezi semnificația în cartea „Numeri”, cap. 6). Dacă de la Ioan a învățat asprimea vieții nazireului, de la Mântuitorul va învăța să fie „pescar de oameni” (Marcu 1, 17);
- **Sciția Minor (Dobrogea)** – teritoriul de la vestul Mării Negre, dar nu numai cât se găsește în granițele României de azi, ci și o parte a sudului Ucrainei, dar și al N-E Bulgariei;

⁷² Vezi și panegiricul din cartea noastră, *Mergând, învățați...*, București, 2006, pp. 400-403, care conține fragmente de tradiție, poezie, folclor etc.

- Sf. Andrei găsește în Dobrogea o populație mixtă: *greci* (colonizați aici aproximativ din sec. VI-IV î.d.Hr.), dar și *geto-daci*, aceeași populație, cu două denumiri: grecii ne ziceau „geți”, romanii „daci”. Grecii erau politeiști, geto-dacii „henoteiști”, adică Zalmoxis era zeu central, plus alte zeități mai mici, între care (atenție!) și „lupul”; unii cercetători susțin că denumirea de „daci” vine de la „daoi” = lupi... De aici: prezența capului de lup pe steagul dacic și stindardul – zis și *draconul* (nu „dragonul”) = balaur cu cap de lup. Pentru mărturii privind strămoșii noștri geto-daci, recomandăm lucrarea „*Getica*”, autor: **Vasile Pârvan** (trecut la Domnul la doar 45 de ani!), cu descrierea izvoarelor istorice, arheologice, hărți explicative etc. Iar pentru semnificația prezenței lupului în simbolistica geto-dacă, a se vedea **Dumitru Manolache**, „**Andrei, Apostolul lupilor**”, Edit. Dacica, 2008, cu o prefață de Arhim. Arsenie Papacioc;
- **Misiunea Sf. Andrei**, potrivit ziaristului cercetător grec, **George Alexandrou**, s-a desfășurat la noi pe parcursul a 20 de ani (vezi și ziarul „*Lumina*” din 30 nov. 2010), într-o mână cu un ciomag și în alta cu o cruce (așa cum auzim în cântările de la *utrenie*); a suferit multe neajunsuri, dar a și transformat multe capiști de idoli în biserițe; a hirotonit episcopi și preoți pentru cetăți și sate;
- **Frumoasa conlucrare cu Sf. Ap. Filip**, prezent și el pe meleagurile noastre (să ne amintim că erau „consăteni”, amândoi din Betsaida; să ne amintim că și Filip este pomenit în Evanghelia citită la Liturghie – Ioan 1, 35-51); pentru date privind conlucrarea lor în Scitia, la geto-daci, avem un studiu documentat, care poartă semnătura prof. (acad.) Em. Popescu, *Sf. Ap. Filip, misionar pe pământul românesc* (vezi <http://www.cresstinortodox.ro/sarbatori/sfantul-apostol-filip/sfantul-apostol-filip-misionar-pamantul-romanesc-70014.html>) ;

Sfântul Andrei – Apostolul Goto-Dacilor din Scitia Minor

ÎNCHEIERE: O parte din faptele Sf. Ap. Andrei sunt minunat descrise în Acatistul său, pe care vă îndemnăm să-l citiți într-un ceas de tihnă, chiar în cursul zilei de azi... Este (și) o modalitate evlavioasă de cinstire, dar și una de rugăciune. **La mulți ani** celor ce-i purtați numele, **Andrei, Andreea** și altele derivate, amintind că este un nume de proveniență grecească - Ἀνδρεᾶς (Andreas – din „ἄνυρ, ἄνδρὸς” – „bărbat”; respectiv „ἄνδρεία” – „bărbăție, curaj”).

La mulți ani tuturor celor care ați binevoit să veniți la biserică, în sfânta zi de azi! Amin.

86. SFÂNTUL NICOLAE și COPIII

Cuvinte și expresii cheie: *Sf. Nicolae, Santa Klaus, daruri materiale/daruri spirituale, repere din viața Sf. Nicolae, indemnul Sf. Ioan Gură de Aur*

INTRODUCERE: Trebuie să recunoaștem, vrem nu vrem, că obiceiul aducerii darurilor pentru copii de către „Moș Niculaie” este tot mai răspândit. Forfota din magazine și preocupările părinților sunt, parcă, în tot mai mare concurență cu slujbele Bisericii dedicate Sfântului. În multe țări occidentale, inclusiv în America, pe foarte mulți nici nu-i mai interesează cine a fost Moș Nicolae, sau Moș Crăciun, folosind același apelativ pentru amândoi: Santa Klaus (prescurtare de la Saint Nicolas).

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Nu trebuie, totuși, să condamnăm aceste obiceiuri, atât de dragi celor mici și, într-un fel, și nouă, celor mai vârstnici, deoarece trăim și noi simțăminte de mare bucurie văzând cât se bucură copiii (este o bucurie „contagioasă”). Trebuie să acordăm, însă, atenția cuvenită și cinstirii liturgice a Sfântului, nu doar a comemorării lui festive, comerciale;
- Cum? Încercând să-i atragem pe copii în această cinstire. Adică: dacă nu au ore la școală să fie aduși la biserică; în ajun (în 5 dec.), ori în seara zilei de 6 dec. Să citim împreună cu ei Acatistul Sfântului; fără să abuzăm de răbdarea/nerăbdarea lor să le povestim câte ceva din viața Sfântului:

1. Firul vieții lui pământești, pe scurt: se naște în Patara, la 270, de tânăr este atras spre viața călugărească intrând, astfel, în obștea mănăstirii din Patara, întemeiată de Episcopul

Nicolae, unchiul său; este ales, apoi, episcop în Mira Lichiei, calitate în care participă la Sinodul I Ecumenic – 325, la Niceea; se remarcă prin smerenie, înțelepciune, dar mai ales **prin dărnicie...**

2. Fapte deosebite din timpul vieții și minuni făcute de el după trecerea la cele veșnice: ajutorarea celor trei fete-surori; potolirea unei furtuni cumplite pe mare; salvarea a trei „voievozi” de mânia împăratului... Acatistul pomenește chiar la început de acești „voievozi”, de fapt generali în armata lui Constantin cel Mare.... Toate aceste fapte și minuni se găsesc foarte ușor în Sinaxare și chiar cărțile de școală (manualele de religie). Însuși Icosul I al Acatistului începe cu evocarea unei minuni (a celor trei „voievozi”). Nu întâmplător, de altfel, refrenul acatistului conține darul facerii de minuni: *Bucură-te, Sfinte Ierarhe Nicolae, mare făcător de minuni!*

Se știe, copiilor le plac poveștile, în general. Dar, **Sf. Ioan Gură de Aur recomandă (și) povești din Biblie și din Viețile Sfinților.** Iată ce spune (în *Omilia despre creșterea copiilor*): „Să nu audă copilul (numai) basme prostești și băbești. Când este plictisit din pricina lecțiilor, povestește-i istorisiri sfinte, căci sufletului îi place să audă povestiri din vechime. Povestește-i, făcându-l să uite de joacă, deoarece tu crești un filosof, un atlet și un cetățean al cerurilor. Povestește-i așa: *un tată avea doi fi. Amândoi aveau aceeași mamă. Unul era mai în vârstă, celălalt mai tânăr. Cel mai în vârstă era plugar, iar cel mai tânăr era păstor... (e vorba de Cain și Abel, n.n.)*”.

ÎNCHEIERE: *În acest mod, copiii vor primi nu numai daruri tre-cătoare (de care se bucură, totuși, să nu uităm!), ci și daruri care să-i pregătească a deveni „cetățeni ai cerurilor”, cum se exprimă atât de frumos același Sf. Ioan Gură de Aur.*

La mulți ani celor care purtați acest frumos nume, amintindu-vă că „**Nicolae**” vine din grecescul „**Νικόλαος**” (*Nicolaos; nike, „victorie”/ nikao, „a învinge” și laos, „popor”*), în traducere liberă, „**obșteasca biruință**”. La mulți ani tuturor celor care ați venit la biserică să-i aduceți cinstire Sfântului Nicolae! Amin.

87. SFÂNTUL ARHIDIACON ȘTEFAN – ÎNTÂIUL MARTIR CREȘTIN (27 decembrie)

Panegiric tematic: lucrarea lui Dumnezeu prin viața, învățăturile și martirajul său

INTRODUCERE: În fiecare sărbătoare a Bisericii trebuie să vedem, întâi de toate, lucrarea lui Dumnezeu. Praznicul Crăciunului ne amintește în prima zi, astfel, de Taina Întrupării Domnului nostru Iisus Hristos; în a doua zi (Soborul Maicii Domnului), de rolul/rostul Maicii Domnului în iconomia mântuirii; în a treia zi, iată, ni se amintește de exemplul vieții primelor comunități creștine, despre slujirea diaconilor și, mai ales, despre martirajul Sfântului Arhid. Ștefan⁷³.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Să ne amintim contextul vieții primelor comunități creștine... Acuzați că manifestă obiceiuri dubioase, creștinii sunt apărați, de exemplu, de Sf. Justin Martirul și Filosoful în prima sa Apologie: „...aleg de bună voie a pătimi pentru Hristos, în Care cred. Ei cinstesc mai mult moartea decât viața...”. Vorbește, parcă, în înțelegere cu Sf. Ap. Pavel: *Până în ceasul de acum flămânzim și însetăm; suntem goi și suntem palmuiți și pribegim. Și ne ostenim, lucrând cu mâinile noastre. Ocărâți fiind, binecuvântăm. Prigoniți fiind, răbdăm. Huliți fiind, ne rugăm. Am ajuns ca gunoii lumii, ca măturătura tuturor, până astăzi...* (I Co 4, 11-13); Iar despre slujirea/rostul diaconilor Sf. Justin spune: *După ce Întâistătorul a terminat Euharistia și tot poporul a rostit „amin”, slujitorii aceia, care sunt numiți la noi diaconi,*

⁷³ Grecescul Στέφανος (Stefanos) = coroană, cunună. „Ștefan” – cel încununat.

dau fiecăruia dintre cei ce se găsesc de față să se împărtășească...
(Apologia I, LXV);

- Chemat la diaconie, Ștefan a răspuns, cu receptivitate și smerenie, rostul fiind acela de a sluji la mese (agapele de la sfârșitul Liturghiei) – v. Fapte 6, 1-6; Să ne amintim, cuvântul **Vocație** nu înseamnă numai **chemare**, ci și **răspuns la chemare**: nu i s-a părut înjositoare această muncă! [*aici ar fi binevenită parabola îngerului ierbii* – v. pe internet: *crestinortodox.ro*];
- Ștefan, în cuvântarea pe care o ține, dovedește o foarte bună cunoaștere a Scripturii (Vechi) – Fapte, cap. 7, vorbind despre: *Avraam și pământul Haran; Iosif și misiunea sa în Egipt; Moise, Aaron și ieșirea din robie; Solomon și zidirea Templului; Fiul Omului stând în ceruri de-a dreapta Tatălui...*;
- Uciderea lui cu pietre este consecința faptului că urechile potrivnicilor nu suportau auzirea adevărului, așa cum și astăzi avem semeni pe care adevărul îi supără, îi înfurie, îi determină, din păcate, la acte iresponsabile...

ÎNCHEIERE: „Sângele martirilor – sămânța creștinismului...”
(*Sanguis martyrum semen Christianorum* – Tertulian). Primul care a „semănat” ogorul creștinismului cu sângele său a fost, iată, Sf. Arhid. Ștefan, impresionându-ne mai ales ultimele lui cuvinte: „Și, îngenunchind, a strigat cu glas mare: **Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta! Și zicând acestea, a murit**” (Fapte 7, 60), urmând, de fapt, exemplul Mântuitorului cu rostirea de pe Cruce: „Părinte, iartă-le lor că nu știu ce fac” (Lc 23, 34). [Ne amintim aici și de ultimele cuvinte ale lui Mircea Vulcănescu (1904-1952), mort în închisoarea de la Aiud, la numai 48 de ani: „**NU NE RĂZBUNAȚI!**”];

Sfinte mare mucenice al lui Hristos Ștefane, cel ce ai proslăvit pe Dumnezeu întru mădularele tale cele mucenicești, nu ne trece cu vede-

rea pe noi, cei cuprinși de nevoi și ispite; ci te roagă pentru noi Prea-milostivului Dumnezeu, ca să împace lumea, și să depărteze de la noi pe tot vrăjmașul cel pornit asupra noastră, prin mânia lui Dumnezeu pentru păcatele noastre. Roagă-te, sfinte al lui Dumnezeu, cu aceeași căldură cu care te-ai rugat pentru ucigașii tăi; roagă-te să depărteze de la noi furia celor fără de Dumnezeu și să ne apere pe noi, poporul Său cel nou ales, ca prin rugăciunile tale fiind mântuiți, să lăudăm bunătatea lui Dumnezeu cea nespusă și pe tine să te mărim în vecii vecilor (din rugăciunea de la sfârșitul Acatistului). Amin!

88. SOBORUL SFÂNTULUI IOAN BOTEZĂTORUL (7 ianuarie)

Reperul de bază: *Contextul și rostul slujirii lui Ioan*

INTRODUCERE: *Botezul Domnului, pe care l-am prăznuit ieri, ne-a arătat și slujirea lui Ioan, căruia Biserica i-a rânduit, iată, zi specială de pomenire, cu numele „Soborul Sf. Ioan Botezătorul”. „Soborul” – adică „adunarea” noastră, a creștinilor, la sfânta slujbă, pentru a-l cinsti după cuviință.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Toți cei patru evangheliști vorbesc despre botezul pocăinței pe care îl săvârșea Ioan, la râul Iordanului și despre faptul că ducea o viață de ascet;
- În ce context politic, religios și social a slujit Ioan? Să ne amintim, pe scurt: țara sfântă se afla sub stăpânire romană de aproximativ 100 de ani; romanii cârmuiau provincia prin regi, cel mai adesea imorali; din punct de vedere religios existau mai multe grupări (*partide*), care se contestau reciproc, dar se și sprijineau atunci când le dicta interesul (v. „procesul” lui Iisus): *saducheii* (numele de la Țadoc/Sadoc; dețineau controlul la Templu și în Sinedriu; nu credeau în înviere; țineau Legea, dar nu și datinile bătrânești); *fariseii* (numele de la Fares, ce se tâlcuiește „separat”, „despărțit”; și ei membri ai Sinedriului; țineau Legea „în literă”, dar și datinile tradiționale); *cărturarii* (învățătorii de Lege, care tâlcuiau Scripturile; unii cărturari erau dintre farisei); *esenienii* (asceți, trăind retrași, nemulțumiți de abuzurile unor preoți și arhierei de la Templu; se crede că ei sunt autorii manuscriselor de la Qumran); *zeleții* + *sicarii*

(naționaliști, mereu în confruntare cu romanii; v. și episodul „Masada”);

- La Templul din Ierusalim și la Sinagogile provinciale slujeau adesea arhieriei corupți (Ana, Caiafa...); sclavia era în floare; diferențele dintre bogați și săraci, incommensurabile! Ascetismul Sf. Ioan trebuie văzut și ca o reacție vizavi de toate aceste realități. Cel mai mult, însă, îl revolta ipocrizia unora dintre saducheii și farisei. Ioan era un ascet cu autoritate: veneau la el mulți din Ierusalim, Iudeea și împrejurimi (Mt 3,5). A fi botezat de Ioan „dădea” bine în ochii mulțimii (*așa cum azi, bunăoară, unii creștini preferă doar duhovnici „vestiți”, cumva la modă!*) De aceea, cu cei care nu erau sinceri și veneau la el doar să se arate mulțimilor că „sunt în rândul lumii” el era aspru și tranșant: „Pui de vipere, cine v-a arătat să fugiți de mânia ce va să fie? Faceți deci roadă, vrednică de pocăință... Iată securea stă la rădăcina pomilor și tot pomul care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc!” (Mt 3, 7-10);

Rostul slujirii lui Ioan era dublu: pe de o parte, să-i trezească pe conaționali la o viață morală sănătoasă; pe de alta (și cel mai important), să „gătească/deschidă” calea Mântuitorului, prin grai și faptă. În același timp, să depună mărturie despre Iisus. Știm cu toții cât de mult înseamnă să „pună o vorbă bună” pentru noi cineva cu prestigiu. Și invers: ce deserviciu ne face cineva cu nume rău, dacă pune aceeași vorbă bună... Mai bine lipsă!

ÎNCHEIERE: Din admirație sinceră (și uriașă), mulți au crezut că el este Mesia: „Cine ești tu? (*au întrebat fariseii*) Și el a mărturisit și n-a tăgăduit; și a mărturisit: Nu sunt eu Hristosul. Și ei l-au întrebat: ...Ești Ilie? Zis-a el: Nu sunt. Ești tu Proorocul? Și a răspuns: Nu. Deci i-au zis: Cine ești? Ca să dăm un răspuns celor ce ne-au trimis. Ce spui tu despre tine însuși? El a zis: Eu

sunt glasul celui ce strigă în pustie: „Îndreptați calea Domnului” (În 1, 19-23). Cuvintele lui Ioan sunt și vor fi mereu valabile: *Îndreptați* (εὐθύνετε) *calea Domnului!* (sau: *drepte faceți cărările Lui!* – Mt 3, 3)⁷⁴. Adică: *pregătiți-vă căile/cărările inimii, pentru a intra Domnul și Evanghelia Sa. Amin.*

⁷⁴ În acele timpuri exista și cutuma ca atunci când un regele (împăratul), localnic ori străin, străbătea una din țările cu regiuni care aveau și deșert în teritoriul lor, slujitorii din țara gazdă aveau în sarcină să netezească (să „îndrepte”) căile și cărările pe unde avea să treacă alaiul regesc. Dunele de nisip erau netezite, iar pietrele ori alte obstacole erau îndepărtate. De aceea, în plan spiritual, Ioan Botezătorul invocă aceste cuvinte preluate din prorocul Isaia (cap. 40, 3): „Gătiți calea Domnului, drepte faceți cărările Lui...”, asociindu-le Împăratului Hristos, Care avea să străbată căile deșertului sufletesc al semenilor.

89. PANEGIRIC PENTRU SFINȚII TREI IERARHI

(30 ianuarie)

Cuvinte și expresii cheie: *De la arta oratorică, la slujirea amvonului; de la filozofia păgână, la filozofia cea adevărată; sfaturi practice ale Sfinților Trei Ierarhi pentru noi*

INTRODUCERE: *Pentru mulți dintre noi, știința teologică înaltă la care au ajuns Sf. Trei Ierarhi ne face să credem, poate, că ne găsim față de ei la o distanță de neparcurs. Cercetându-le mai atent viața și opera, vom vedea că sunt foarte apropiați de noi, că au vorbit și au scris pentru tot creștinul, nu doar pentru o elită de „teologi”...*

ELEMENTE PENTRU TRATARE: Cu toate că au studiat la un înalt nivel științele vremii, pregătindu-se, ca mulți tineri din timpul lor, în arta retoricii și a filosofiei, la maturitate au ales „filozofia cea adevărată” – cum numește Sf. Vasile doctrina creștină. Artă oratorie, pe care o stăpâneau magistral, le-ar fi oferit cariere strălucite în Tribunale și Școlile retorice: Sf. Vasile și Sf. Grigorie chiar au profesat avocatura, pentru oarecare vreme, raportând mari succese; iar pe Sf. Ioan Gură de Aur, vestitul retor Libaniu l-ar fi vrut urmaș la catedră, dar „mi l-ar fi furat creștinii”, cum însuși a mărturisit. Au ales însă, cum se știe acum, să-și ofere toată energia și știința în slujba Bisericii.

Sfinții Trei Ierarhi ne sunt foarte apropiați și accesibili. Iată câteva mărturii:

I. Sf. Vasile ne îndeamnă la pocăință, cumpătare și altruism într-o predică la vreme de nenorociri (dintre care unele se petrec și în țărișoara noastră): „Necazurile și durerile sunt trimise și cu scopul de a încerca sufletele, a ispiti inimile și a scoate la iveală

pe cei virtuoși, fie bogați, fie săraci. În astfel de împrejurări, nu există mai bună piatră de încercare și pentru unii și pentru ceilalți; după răbdare se cunoaște valoarea fiecăruia, anume: **bogații sunt oare darnici și milostivi?** Săracii sunt ei, oare, înzestrați cu răbdare, sau, dimpotrivă, cârtitori și nerecunoscători? Sau, schimbându-se după împrejurări, ca niște trestii clătinate de vânt..." (*Despre foamete și secetă*); Dar tot el spune: „Nu te descuraja! Căci descurajarea peste măsură este izvor al păcatului, slăbește mintea, tulbură sufletul și duce pe om la păcatul greu al nerecunoștinței. Dimpotrivă, puneți nădejdea în Dumnezeu. Ce, crezi că El trece cu vederea necazul sau lipsa în care te zbați?”.

II. Sf. Grigorie are un îndemn foarte potrivit pentru noi, preoții, dar și pentru creștinii care doresc să fie un bun exemplu: „Cu aceste gânduri, trăiesc ziua și noaptea. Acestea-mi topesc măduva, acestea-mi macină trupul și nu mă lasă să fiu îndrăzneț și să privesc în sus. Acestea-mi smeresc sufletul, îmi îngeneunchează mintea, îmi pun lanț limbii... Trebuie mai întâi să fiu eu mai întâi curat și apoi să curăț pe alții; să fiu eu lumină, ca să luminez pe alții; să fiu eu sfânt, ca să sfințesc pe alții; să fiu eu aproape de Dumnezeu, ca să apropii pe alții...” (*Despre preoție*). El este autor și a peste 500 (!) de poeme creștine. Iată, un **poem dogmatic**:

O, Tu, Cel ce ești deasupra a toate,/Ce aş putea să-Ți spun lăudându-Te?
Ce cuvânt să Te laude?/Nici un cuvânt nu Te poate cuprinde./Ce minte să
Te contemple?/ Nici o minte nu Te ajunge.
Tu rămâi necunoscut minții,/Chiar dacă ai zidit toate câte pot fi gândite./
Și toate câte glăsuiesc ori glas nu au,/Pe Tine Te slăvesc./Toate cele
înțelegătoare ori fără de înțelegere,/Pentru Tine laude împletesc.
Obștești ne sunt doririle și durerile,/Toate spre Tine se întorc/Și se roagă.
Ale Tale toate zidiri,/Imn fără de glas Ți aduc.
În Tine toate se găsesc / Și toate spre Tine privesc./Țelul tuturor ești Tu/
Cel ce ești Unul, și Toate, și Niciunul.

VII PANEGIRICE LA SFINȚI
Panegiric pentru Sfinții Trei Ierarhi

*Nu ești niciumul, nu ești nici toate, ci mai presus de tot și de toate./
 Posesor al numelor toate,/Cum să Te numesc, Cel singur fără de nume?/
 Ce minte cerească poate/ Să se înalțe dincolo de a înălțimilor nori?/
 Măcar de mi-ai arăta milă!/O Tu, Cel ce ești dincolo de toate,/*
Cum Te-aș putea lăuda cu adevărat,/Imi este îngăduit în alt fel?
 (Imn către Dumnezeu)

III. Sf. Ioan seamănă sufletul copilului (*al tânărului*) cu o cetate cu 5 porți (cele 5 simțuri), care trebuie bine păzite⁷⁵: 1. **limba**: să fie zăvorâtă, nu cu uși de lemn, ori de fier, ci de aur... Să-i învățăm pe copii să rostească mereu cuvinte cuviincioase, cuvintele de aur ale lui Dumnezeu; 2. **auzul**: (între altele) să nu audă copilul basme prostești, băbești, ci... istorisiri sfinte (din Scripturi), făcându-l să uite chiar de joacă; doar tu crești un filosof, un atlet și un cetățean al cerului; 3. **mirosul**: a respira aerul, nu mirosuri de la parfumuri artificiale... Poate unii vor râde, zicând că ne ocupăm de lucruri „mici”... Nu sunt mici, că e vorba de ființarea, educarea și formarea întregii lumi...; **ochii**: greu de păzit această poartă. Foc zace înlăuntrul ochilor... Arată-i frumusețile adevărate și întoarce-i privirile de la cele de rușine...

ÎNCHEIEM cu versul-refren al Acatistului Sf. Trei ierarhi, Acatist pe care vă îndemnăm pe toți, iubiți credincioși, să-l citiți în sfânta zi de azi: „Bucurați-vă, treime de arhieriei mult-lăudată!” Amin.

⁷⁵ Extrase din vol. „Despre feciorie, Apologia vieții monahale, Despre creșterea copiilor”, Edit. Inst. Biblic, București, 2001, pp. 403-427.

90. SF. M. MC. GHEORGHE ÎN VERSURILE ACATISTULUI⁷⁶ (23 aprilie)

Punct de plecare: *selecție de versuri ale Acatistului, pe firul vieții, al slujirii și al muceniei*

INTRODUCERE: *Ca un izbăvitor al celor robiți și celor săraci folositor, neputincioșilor doctor, cârmuitorilor ajutător, Purtătorule de biruință, Mare Mucenice Gheorghe, roagă pe Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre! (Troparul)*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- *Bucură-te, cel prin care credința s-a înălțat!* Sf. M. Mc. Gheorghe (275-303) era după tată din părțile Capadociei (Turcia de azi), iar după mamă din Lida (azi Lod, la aproximativ 15 km sud-est de Tel Aviv) având funcția de comis în armata lui Dioclețian (244-311), unul dintre cei mai cruzi persecutori ai creștinismului. În 303 a emis un decret special de pedepsire a celor ce nu vor jertfi zeilor. Tânărul Gheorghe a refuzat, declarându-se creștin;
- *Bucură-te, că ai disprețuit mărirea cea trecătoare!* Împăratul l-a ademenit cu onoruri, dar tânărul le-a respins pe toate, pentru că știa cuvintele Mântuitorului: „Ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-și pierde sufletul?” (Mc 8, 36);
- *Bucură-te, că pe mulți ai adus la Dumnezeu spre mântuire!* Văzând credința tânărului militar și, mai apoi, dârzenia în fața caznelor de tot felul, mulți păgâni au îmbrățișat crești-

⁷⁶ Valorificăm Acatistul Sf. M. Mc. Gheorghe din trei motive: ca sursă de inspirație, ca model pentru alte panegirice la sfinți, dar și ca îndemn indirect pentru credincioși de a citi întreg Acatistul.

Sfântul Mara Mucanic Gheorghe în versurile Acatistului

nismul, între care însăși soția lui Dioclețian, împărăteasa Alexandra...

- **Bucură-te, că împreună cu Hristos ai pățimit!** Văzând că onorurile nu-l conving, persecutorii au recurs la cazne cumplite: împunsături cu sulița, roata dințată, groapa cu var, bătaie cu vine uscate de bou, încălțări înroșite în foc... În ceasurile și zilele de tortură își va fi adus aminte, desigur, de cuvintele Mântuitorului, pe care le-am auzit și noi la citirea **Sfintei Evanghelii de azi**: „De vă urăște pe voi lumea, să știți că pe Mine mai înainte de voi M-a urât. Dacă ați fi din lume, lumea ar iubi ce este-al ei; dar pentru că nu sunteți din lume, ci Eu v-am ales pe voi din lume, de aceea vă urăște lumea. Aduceți-vă aminte de cuvântul pe care vi l-am spus: Nu este sluga mai mare decât stăpânul ei. Dacă M-au prigonit pe Mine, și pe voi vă vor prigoni...” (Ioan 15, 18-20);
- **Bucură-te, că ai luat sfârșit prin sabie!** Curajul prin care tânărul Gheorghe a îndurat caznele i-a uimit, dar i-a și întărit pe călăi. În cele din urmă, i-au tăiat capul cu sabia, în 23 aprilie 303, în aceeași zi cu uciderea împărătesei Alexandra;
- **Bucură-te, izvorule nesecat al minunilor!** Sfințenia vieții lui și martirajul pilduitor au fost răsplătite de Dumnezeu cu puterea facerii de minuni, multe dintre ele fiind descrise în Viețile Sfinților. Cea mai cunoscută dintre ele, reprezentată și în icoane, este a omorării balaurului: *În părțile Siro-Feniciei era un iezer adânc, în care sălășluia un balaur ucigaș, care pierdea pe cei care se apropiau de mal, făcând plângere multă în cetate. Locuitorii erau închinători la idoli, precum era și mai-marele cetății. Au zis, deci: „Ne vom ruga zeilor și vom face ceea ce ne vor descoperi!” Și s-au rugat de fapt diavolilor și au primit acest sfat: să dea în fiecare zi, la rând și cu sorți, fiecare pe copiii lor, spre mâncare aceluia balaur... Într-o anumită zi sorțul a căzut chiar asupra ficei dregă-*

torului. Însă, cu puțin timp înainte ca fecioara nevinovată să fie sfășiată de fiară, Sfântul Gheorghe s-a arătat ca ostaș călare și cu sulița în mână, iar în clipa în care balaurul se pregătea să ucidă, sfântul s-a însemnat cu semnul Sfintei Cruci, lovind puternic cu sulița drept în gâtteleul balaurului... Așa a fost izbăvită copila, iar o dată cu ea cetatea, ai cărei locuitori s-au botezat pe dată, ca la 25.000, afară de femei și copii. **Această minune are o semnificație aparte: omorârea balaurului răutății, al meșteșugirilor diavolești, prin puterea Crucii și a credinței în Hristos Cel răstignit și înviat.**

- **Bucură-te, rugătorule și mijlocitorule al tuturor!** Cu puterea dată lui de Iisus Mântuitorul, pentru Care a mărturisit cu jertfa vieții, Sf. M. Mc. Gheorghe mijlocește pentru toți cei care se roagă lui cu credință. Între locurile de pelerinaj se află și Biserica Sf. Gheorghe din Lida – Lod, unde se află amenajat mormântul cu o parte a Sfintelor sale Moaște. Se știe că după martiriu, îndurerata sa mamă i-a răscumpărat trupul și l-a înmormântat în această localitate...⁷⁷.

ÎNCHEIERE: O, Mucenice Gheorghe, nume dulce și scump tuturor credincioșilor, această scurtă laudă, ce o aducem ție, cu blândețe primește-o, și de tot felul de întâmplări ferește pe cei ce cânta lui Dumnezeu: Aliluia! (Condacul al 13-lea)

⁷⁷ Vezi <http://www.crestinortodox.ro/biserica-lume/mormantul-sfantului-mare-mucenic-gheorghe>

91. SF. ÎMPĂRAȚI CONSTANTIN ȘI MAMA SA ELENA (21 mai)

Cuvinte și expresii cheie: biografii concise; fapte remarcabile; loc de cinste în cultul sfinților

INTRODUCERE: Panegiricul (cuvânt de laudă și cinstire) pentru sfinți este, în general, o împletire între elemente semnificative din viața și faptele lor. Amintim, de aceea, fie și concis, următoarele: Sf. Constantin (numele întreg: Gaius Flavius Valerius Aurelius Constantinus), 22 febr. 272, în Naissus (Niș – Serbia) – 22 mai 337. Fiul al lui **Constantiu Chlor** (originar dintr-o familie de țărani traci din Iliria; ajunge general, apoi co-imperator cu Galerius în Apus).

Sf. Elena – mama (nume întreg: **Flavia Iulia Helena**), e prima soție a lui **Constantiu**, născută în Drepanon – Bitinia (azi Karmursel, Turcia), a avut un statut social umil (Sf. Ambrozio din Milano afirmă că era o stabularia – hangîță). În 293 **Constantiu** o părăsește în favoarea **Teodorei**, fiica lui **Maximian împăratul**, pentru asigurarea unității imperiului. Trece la Domnul aproximativ între 327-330, în Nicomidia (azi Izmit – Turcia) și e înmormântată în mausoleul de la Torpignattara (lângă Roma).

Am reprodus câteva date biografice mai puțin cunoscute, pentru a evidenția că, iată, din condiție socială umilă, se poate ajunge pe cele mai înalte trepte ale slujirii și sfințeniei.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

Faptele Sf. Împărați Constantin și Elena, consemnate în istoria Bisericii, sunt coplesitoare⁷⁸. Este ilustrativ să ne amintim, mai

⁷⁸ În BOR, anul 2013 le-a fost dedicat ca an comemorativ. S-au publicat, astfel, o sumedenie de cărți, studii și articole, care pot fi valorificate, cu real folos, și pentru predici și cateheze (Spre exemplu: vol. *Sf. Împărați Constantin și*

întâi, situația politică, economică, socială și religioasă din Imperiul Roman, înainte de Constantin cel Mare (dictatură; persecuții de mare cruzime asupra creștinilor; criză politică, militară, socială. Între cauze: diversitatea extremă din punct de vedere etnic și cultural); Ne aflăm după aproape trei secole de persecuții creștine (*creștinii – vinovați din oficiu de toate relele*);

Între faptele remarcabile:

- Victoria de la Pons Milvius (Podul Vulturului, lângă Roma) asupra lui Maxențiu, în urma arătării pe cer a semnelor Sfintei Cruci și a inscripției „En tuto nika!” (*Întru acesta vei învinge*). Pe scuturi și steaguri: monogramul creștin. Mărturii bogate la Eusebiu de Cezareea (*Vita Constantini*) și Lactanțiu (*De mortibus persecutorum*);
- Edictul de la Milan (313) – se acordă libertate creștinilor, se restituie proprietăți confiscate, se îngăduie zidirea de biserici; **creștinismul se naște a doua oară**;
- În demnități publice sunt angajați creștini cu un comportament moral exemplar. În cler nu sunt admiși cei nedemni. Interzicerea luptelor de gladiatori;
- **Duminica** este consfințită ca zi de odihnă, ceea ce creștinii au practicat încă din sec. I, practic hotărârea consfințind ceea ce era în uz;
- **Sinodul I ecumenic (Niceea, 325)**, dar și alte sinoade, locale (Ancira – 314; Neocezareea – 314-15);
- **Ctitorii de biserici**, atât Sf. Constantin, cât și Sf. Elena. Numai în Ierusalim, bunăoară, Sf. Elena, cu sprijin de la fiul ei, s-a îngrijit de ridicarea a 18 biserici (de aceea în Acatist întâlnim acest vers: *Bucură-te, că în Ierusalim optsprezece biserici ai zidit*);

Elena, promotori ai libertății religioase și susținători ai Bisericii, Ed. Cuvântul Vieții, 2013; *Ctitoriile Sf. Împărați Constantin și Elena în Răsărit și Apus*, Ed. Basilica, 2013; Studii în rev. BOR/2013; articole în *Lumina*/2013 etc.).

- Descoperirea lemnului Sfintei Cruci, la Ierusalim (Împărăteasa Elena);
- Alcătuirea a 50 de Codici ai Sfintei Scripturi.

ÎNCHEIERE: Biserica nu a uitat viața și faptele lor și le-a rânduit zi de cinstire în calendar. Numele lor sunt purtate de foarte mulți creștini din întreaga lume, inclusiv la noi în țară. O statistică preluată de la Ministerul Afacerilor Interne, în anul 2013, arată că 635.068 bărbați poartă numele de Constantin și 1.073.115 dintre femei, numele Elena (iar 78.791 – Constanța/Constantina)⁷⁹. Util să amintim și semnificația acestor nume: *Constantin* are la bază adjectivul „constans” – constant, ferm, *statornic*, iar *Elena* din gr. eleni – torță, făclie, *strălucirea soarelui* (Tatiana Petrache, Dicționar enciclopedic al numelor de Botez, Anastasia, București, 1998).

Să-i cinstim și noi, după cuviință, între altele citind azi, într-un ceas de tihnă, Acatistul care le este dedicat. Mulți ani și buni, celor care purtați aceste frumoase nume! Amin.

⁷⁹ Detalii la Petrișor Cană, *Românii își serbează onomastica de Sfinții Împărați Constantin și Elena*, în „Evenimentul zilei”/ 21 mai 2013.

92. NAȘTEREA SFÂNTULUI IOAN BOTEZĂTORUL (24 iunie)

Cuvinte și expresii cheie: *concepere și naștere naturală; începutul educației copilului; rugăciunea părinților pentru copii*

INTRODUCERE: *Nașterea Sf. Ioan Botezătorul ne oferă, odată cu bucuria comemorării evenimentului minunat, prilejul de a ne gândi la bucuriile trăite în familiile creștinilor noștri, la nașterea propriilor prunci. În același timp, prilejul de a pomeni câteva din învățăturile Bisericii privind conceperea, nașterea și educația lor.*

ELEMENTE PENTRU TRATARE: Între îndatoririle de căpetenie ale soților se înscrie și aceea de a naște prunci, spre a împlini porunca dumnezeiască: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l stăpâniți!” (Fc 1, 28). „Înmulțirea” trebuie făcută însă după legile și rânduielile firii, sădite tot de Domnul în ființa omenească. Nu trebuie apelat la tehnici „moderne”, chiar dacă acum par foarte ademenitoare. Dacă un cuplu nu poate avea prunci pe cale naturală, poate înfia unul sau mai mulți copii, întrucât sunt atâția orfani ori abandonați care au nevoie de un sân familial, de educație și suport pentru a se realiza ca oameni pe acest pământ. Tehnicile moderne sunt legate de noțiunea de **pre-embrion**, asociată cu **fecundarea in vitro** (conceperea în eprubetă) și **in vivo** (în uter); totodată, cu noțiunea de **inseminare artificială**. Morala creștină însă nu îngăduie recursul la astfel de tehnici „moderne”, pentru că în eprubetă nu se obține doar un embrion, ci mai mulți, iar cei care se aruncă sunt, de fapt, uciși! Mai mult: embrionii realizați în eprubete sunt, de fapt, fiin-

VII. PANEGIRICE LA SFINȚI
Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul

țe cu suflete vii din prima secundă (nu din ziua a 14-a zi, cum susțin medicii ateï). Trebuie să știm că în cadrul Patriarhiei Române avem o **comisie de bioetică** (www.patriarhia.ro/Opera-social-filantropica/Bioetica), alcătuită din medici și clerici (ierarhi și profesori) care au analizat toate aceste aspecte, reiterând învățăturile sănătoase ale Scripturii și ale Sfinților Părinți⁸⁰;

– Când începe educația pruncilor? Nu din clipa nașterii, cum am fi tentați să credem la o primă reflecție, ci *din clipa concepției*, momentul când prinde viață o nouă ființă umană, având în sâmbure toate caracteristicile psiho-fizice, având nevoie, totodată, atât de hrană, cât și de educație. Iar educația, sub toate formele (inclusiv cea religioasă), se transmite fătului prin intermediul mamei. Într-un fel se va dezvolta pruncul în pântecul mamei care merge la biserică, își face rugăciunile acasă, viețuiește într-o atmosferă creștinească etc., în cu totul altul cel al cărui purtătoare nu vrea să știe de cele sfinte, fumează, frecventează barurile, ascultă muzică deșănțată („heavy-metal” etc.), sau face altceva și mai rău. În același context, într-un fel fătul al cărui mamă este ocrotită de un tată credincios, în altfel cel supus, o dată cu mama, maltratărilor unui tată denaturat...

ÎNCHEIERE: În „ecuația” creșterii și educației pruncilor, să nu uităm nicio clipă rolul rugăciunii tainice a părinților pentru copii. Iată una dintre aceste rugăciuni:

Dumnezeul nostru, Cea ce cu înțelepciunea Ta ai zidit pe om și ai suflat în fața lui suflarea de viață și, binecuvântându-l, ai zis: Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul, iar la Cana Galileei, prin

⁸⁰ A se vedea și informațiile pertinente din cartea *Spitalul creștin și medicina pastorală* (ediția a II-a). Autori: Dr. Pavel Chirilă și Pr. Dr. Mihai Valică, Edit. Christiana, 2009.

Unul-Născut Fiul Tău, ai binecuvântat nunta și deci nașterea de fii, cu multă umilință rog marea Ta bunătate ca neîncetat să reverseși harul Tău și să te milostivești asupra copiilor mei (....), pe care ai binevoit să mi-i dăruiești.

Umple-i pe ei de înțelepciune și pricepere. Îndreaptă pașii lor pe căle omeniei, ale dreptății, ale dragostei de oameni și ale buneicuviințe. Ajută-mi a cultiva în ei bunătatea și a-i face folositori loruși, precum și obștii în mijlocul căreia trăiesc. Dă-le lor comorile cerești ale virtuții, care nu pier niciodată. Nu cer pentru ei, Doamne, bogății pământești, ci te rog dă-le un trup sănătos și iubitor de osteneală, precum și suflet luminat și râvnitor spre tot binele, ca să ajungă buni fii ai Sfintei noastre Biserici și vrednici cetățeni ai Patriei, ca de-a pururi să binecuvânteze numele Tău. Amin.

93. SFINȚII APOSTOLI PETRU ȘI PAVEL

(29 iunie)

Punct de plecare: *Ce au învățat Sf. Ap. Petru și Pavel de la Mântuitorul Iisus Hristos?*

Cuvinte și expresii cheie: *A. Pleșu – C. Noica; Pescarul și Verhovnicul Petru; Pavel. Prigonitor și Apostol al neamurilor; respect față de cuvântul rostit și scris; altruism nelimitat: jertfelnicie*

INTRODUCERE: *La un an de la trecerea la Domnul a lui Constantin Noica (1909-1987), discipolul său, Andrei Pleșu, avea să scrie un eseu-mărturisire: „Ce am învățat eu de la C. Noica?”⁸¹. Nu doar tehnici profesionale, exigența, recursul la surse, importanța lecturii sistematice, a efortului constant etc., care pot fi învățate de la orice profesor. A învățat ceva „în plus”: să viseze la o școală în care să nu se predea nimic (!), în sensul obligării la toceală, cu scopul de a-i lăsa pe elevi să și vorbească; simțul sărbătorii: a te bucura din gesturi simple și a trăi bucuria fiecărei zile; capacitatea de a povesti; valorificarea incertitudinilor, dragostea de filosofie etc. Pilda Noica-Pleșu este un bun punct de plecare pentru a înțelege ce au învățat Petru și Pavel de la Iisus, „în plus” față de ce învățaseră de la alți învățători (pescari, rabini etc.).*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Ce au fost, fiecare, până să devină ucenici? Petru – pescar, la fel ca fratele său, Andrei; Pavel (Saul) – fariseu învățat, dar persecutor al creștinilor; după ÎNTÂLNIREA cu Mântuitorul, devin: Petru – verhovnic (*întâistătător*), propovăduitor la confracții iudei; Pavel – propovăduitor la neamuri...

⁸¹ Eseul poate fi găsit în format audio pe internet, chiar în lectura autorului.

- Ce au învățat de la Mântuitorul Iisus Hristos? Răspuns: *Respectul față de cuvântul rostit și scris, chipul rugăciunii, smerenia desăvârșită etc.* Mai ales: *altruismul desăvârșit* (după principiul: **nimic pentru Sine, totul pentru alții**). Altruismul va deveni „a doua natură” a Sfinților Apostoli, inclusiv a Sfinților Petru și Pavel...
- Exemplele se pot observa și din epistole și din viața lor. **Pentru Sf. Ap. Petru**, un fragment din II Pt. 1, 5-7: *Puneți și din partea voastră toată sânguința și adăugați la credința voastră: fapta bună, iar la fapta bună: cunoștința, la cunoștință: înfrânarea; la înfrânare: răbdarea; la răbdare: evlavia, la evlavie: iubirea frățască, iar la iubirea frățască: dragostea...* Virtuți exersate mai ales în Roma, pe vremea persecuției lui Nero. Foarte interesant episodul descris în romanul *Quo vadis*, autor: Henryk Sienkiewicz, pentru care a primit premiul Nobel în 1905: Petru, îngrozit de atrocitățile din Roma, fuge din oraș. La ieșire îl întâlnește pe Iisus mergând în sens invers. *Quo vadis, Domine? Eo Romam iterum crucifigi! (Unde mergi, Doamne? – întreabă Petru; La Roma, să fiu răstignit a doua oară! – răspunde Iisus).* Șocat și „trezit” de această întâlnire și de vorbele Domnului, Petru se întoarce la Roma, hotărât să moară la nevoie, ceea ce se va și întâmpla. Această „legendă” este extrasă din „Acta Petri” – carte apocrifă; poate și din Ioan 13, 36: *Doamne, L-a întrebat Simon-Petru, unde Te duci? Răspuns-a Iisus: Unde Mă duc Eu, tu nu poți să urmezi Mie acum, dar mai târziu Îmi vei urma...*
- **Pentru Sf. Ap. Pavel**, un fragment din Ep. către Romani 9, 3-4: *Căci aș fi dorit să fiu eu însumi anatema de la Hristos pentru frații mei, cei de un neam cu mine, după trup, care sunt israeliți...* („anatema” = blestemat, exclus din comunitate). Atenție, suprem altruism: ar fi renunțat la mântuirea proprie, numai să fie

mântuiți cei din neamul său! Interesantă mărturia lui Petre Țuțea: „M-a întrebat odată Nae Ionescu ce cred despre evreul acesta, despre *Pavel*. Știi ce i-am spus? – ăsta nu-i om, domnule, este *toată Mediterana!*” (322 de vorbe memorabile ale lui *Petre Țuțea*, editate cu o prefață de Gabriel Liiceanu, București, Edit. Humanitas, 1993; reeditare în 1999, 2000, 2003, 2005).

ÎNCHEIERE: *Sfinților Apostoli Petru și Pavel, rugați-vă lui Dumnezeu pentru noi, să învățăm de la Mântuitorul respectul față de cuvânt, altruismul și jertfelnicia. Amin.*

94. PANEGIRIC PENTRU SFÂNTUL SLĂVIT PROROC ILIE (20 iulie)

Cuvinte și expresii cheie: *proroc/profet, Ilie, invitație la lectură pentru fapte și minuni; similitudini Ilie – Ioan Botezătorul; rugător*

INTRODUCERE: Între prorocii/profeții Vechiului Testament, Sfântul Ilie se remarcă prin câteva daruri și calități speciale: singurul sărbătorit, având zi cu ținare (cu roșu în calendar); necăsătorit; singurul proroc care a fost ridicat cu trupul la cer (la fel ca patriarhul Enoh). A dovedit o râvnă exemplară pentru slujirea lui Dumnezeu. Nu întâmplător, numele lui, *Ilie/Elie*, din ebraicul *Eliyahu*, înseamnă „*Dumnezeul meu este Iahve*” sau „*Iahve este Dumnezeu*”. Și pentru că suntem în sfera etimologiilor e bine să ne amintim că aceste două sinonime, *proroc/profet* ne-au parvenit pe filiere diferite: **proroc**⁸² din slavul „*prorokú*” (prevestitor) și **profet** din grecescul „*προφήτης*” (*profetes* – cel care vorbește pentru altul, avocat), pe filieră franceză (*prophète*).

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- **Slujirea profetică, în Vechiul Testament,** era la mare cinste. Cel mai vechi sens al cuvântului ebraic „*profet*” (*nabi*, pl. *nebi-im*) nu este atât cel de prezicător, cât de *cuvântător, orator, interpret, desemnând, practic, pe cineva prin care vorbește însuși Dumnezeu*. Deși profeții erau oameni din popor, chemarea lor la misiune se făcea direct Dumnezeu, fapt care le dădea o

⁸² În traduceri românești ale Sfintei Scripturi, cuvântul „*proroc*” apare sub forma „*prooroc*” (cu doi „o”, formând două silabe la început, în loc de una), în timp ce DEX-ul și, mai nou, DOOM-ul îl redau cu unul singur.

autoritate covârșitoare. Profeții spun poporului ce păcate îi pasc, fără să se teamă de cineva. Nu puține erau cazurile când predica lor producea căință în sânul ascultătorilor, inclusiv izbăvirea. Să ne amintim că cetatea Ninive a fost cruțată în urma căinței datorate predicii prorocului Iona, fapt evocat chiar de Mântuitorul (Matei 12, 41). Oamenii prin excelență ai lui Dumnezeu, ei se socoteau răspunzători numai față de El. De aceea muștrările lor nu-i cruțau nici pe regi, așa cum a făcut Sfântul Ilie cu Ahab și Isabela...

- **În slujirea Sfântului Ilie**, faptele se împletesc cu minunile. Rugăciunile lui puternice fac minuni: aduc secetă pentru îndreptarea poporului, iar mai apoi, ploaie, pentru mângâiere; înmulțește făina și uleiul văduvei din Sarepta, dar învie și pe fiul ei; aprind cu foc lemnele ude, la jertfa de pe muntele Carmel etc. Dar: pentru o imagine cât mai întregă a faptelor și minunilor vă invităm la lectură biblică personală (III și IV Regi), acasă, după hrana și odihna cuvenite, întru cinstirea Sfântului!

- **Simțim, acum, datoria** să dăm răspuns acelor rătăciți care cred în **reîncarnare** (adeptii yoga etc.), tâlcuind greșit cuvintele Mântuitorului: „Adevărat zic vouă. Nu s-a ridicat între cei născuți din femeie unul mai mare decât Ioan Botezătorul. (...) Și dacă voiți să înțelegeți, el este Ilie, cel ce va să vină...” (Matei 11, 11-14). Rătăciții nu știu că aici este vorba de *asemănarea slujirii lor*: amândoi profeți, amândoi cu viață ascetică, amândoi luptători împotriva abuzurilor din Casa Regală etc. Apoi, ca Ilie să se fi încarnat, ar fi trebuit mai întâi să moară. Ori noi știm că a fost înălțat direct cu trupul la cer (IV Regi, cap. 2); iar la Schimbarea la Față a Domnului, pe Tabor, ar fi trebuit să se arate Moise și... Ioan Botezătorul, nu Ilie, dacă ar fi fost „reîncarnat”.

ÎNCHEIERE: Să nu uităm că Sfântul Slăvit Proroc Ilie a fost un om al rugăciunii. De aceea, să vorbim și cu el, nu doar despre el. Vorbim cu el în rugăciune. Odată cu această minunată slujbă din ziua de azi, fiecare să ne facem timp pentru lectură biblică, așa cum v-am îndemnat mai sus, dar să citim și Acatistul care-i este consacrat, încheind acum cu invocarea refrenului de la finalul fiecărui icos: *Bucură-te, Ilie, mărite proroc și înaintemergător al celei de a doua veniri a lui Hristos! Amin.*

95. TĂIEREA CAPULUI SFÂNTULUI IOAN BOTEZĂTORUL (29 august)

Cuvinte și expresii cheie: *eveniment trist; testamentul Sf. Ioan pentru noi; selecție de fapte și mărturii*

INTRODUCERE: În această zi tristă pentru Biserică, atenția noastră se concentrează, de obicei, pe desfășurarea evenimentelor din ziua de naștere a lui Irod Antipa, așa cum sunt ele descrise în evanghelia care se citește la Sfânta Liturghie. Fiind amețit de băutură, Irod își arată slăbiciunea față de fiica Irodiadei și dansul ei ademenitor, făcând și o promisiune nechibzuită. Mama ei, vicleana Irodiada, profită și obține, astfel, capul Sf. Ioan, răzbunându-se pentru muștrările publice la adresa concubinajului cu regele Irod. Acest trist eveniment istoric arată, de fapt, starea deplorabilă în care se găsea casa regală a Țării Sfinte din acea vreme. Din acest exemplu negativ avem de învățat multe, desigur. În primul rând, să nu trăim în concubinaj și să nu bem peste măsură. Iar dacă s-ar întâmpla să fim amețiți, totuși, să nu luăm niciodată hotărâri mari, ori să facem promisiuni importante...

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Odată cu evenimentul în sine, sfârșitul vieții pământești a Sf. Ioan reprezintă un prilej pedagogic de a ne aminti de exemplul vieții lui sfinte și de misiunea lui. În acest sens, se poate vorbi despre un **testament** al său?
- Desigur, la fel ca în cazul oricărui pământean, se poate vorbi de un testament. În cazul lui, însă, testamentul nu este personal, ci este primit de Sus. Nu e timp acum să amintim toate cuvintele lui, de aceea vom selecta doar câteva mesaje și măr-

turii testamentare: 1. Își începe misiunea strigând: „Pocăiți-vă că s-a apropiat împărăția cerurilor...” (Matei 3, 2). Pocăință, în sensul uni vieți plăcute Domnului, nu de a părăsi Biserica și a trece la sectari (numiți și „pocăiți”); 2. Ioan este un martor de o credibilitate sfântă. După Botezul Domnului mărturisește: „Am văzut Duhul coborându-Se, din cer, ca un porumbel și a rămas peste El...” (Ioan 1, 32); apoi: „Am văzut și am mărturisit că Acesta este Fiul lui Dumnezeu” (v. 34); 3. Ioan a fost un apărător al fidelității conjugale, înfruntându-l pe Irod pentru viețuirea în concubinaj. Învățăm de aici că bărbatul și femeia trebuie să aibă o căsnicie cu rânduială (nu căsnicii „de probă”, cum întâlnim adesea; nu fără cununie, tot restul vieții, cum iarăși întâlnim!);

- Facem o evocare specială a unei fapte/atitudini impresionante. După Botezul Domnului, ucenicii lui Ioan Îl urmează pe Iisus. Când vin unii și îi spun: „Rabi, îi zic unii dintre ucenici, iată Acela (Iisus n.n.) despre Care tu ai mărturisit, botează și toți se duc la El” (Ioan 3, 26), Ioan se dovedește, deodată, smerit, fără urmă de invidie, nereceptiv la intrigi și insinuări. Răspunde la această provocare cu o delicatețe dezarmantă: „Cel ce are mireasă este mire, iar prietenul mirelui, care stă și ascultă pe mire, se bucură cu bucurie de glasul lui. Deci această bucurie a mea s-a împlinit. Acela trebuie să crească, iar eu să mă micșorez!” (v. 29-30).

ÎNCHEIERE: *Pentru viața lui sfântă, pentru cuvintele înțelepte și faptele lui minunate, Ioan a dobândit o mare putere de rugăciune înaintea Domnului, așa cum bine scrie și în Acatistul dedicat lui: „Bucură-te, că te rogi pentru noi către Domnul!” (Icos 3). De aceea, să ne facem timp să-i citim Acatistul, mai ales în zilele lui de pomenire, Acatist care se încheie cu acest condac: Sfinte Ioane proorocule,*

Îălțarea capului Sfântului Ioan Botezătorul

dulceața lumii, frumusețea cerului cea împătrit luminată, primind această rugăciune de acum, izbăvește pe toți din toate nevoile, și-i scoate din chinul cel ce va să fie pe cei ce te laudă cu credință, cântând lui Dumnezeu: Aliluia!

VII. PARENEZE (cuvântări ocazionale)

96. PARENEZĂ LA BOTEZ

– Îndemn pentru aniversarea creștină a zilei Botezului –

Cuvinte și expresii cheie: ziua nașterii după trup; ziua nașterii după Duh; pe unele să le faceți, pe altele să nu le lăsați (Matei 23, 23)

„De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu!” (Ioan 3, 5).

INTRODUCERE: *Iubiți nași și părinți ai pruncului nou-botezat, Iubiți credincioși,*

Pruncul pe care l-am botezat, cu numele..., s-a născut după trup în ziua de..., așa cum este consemnat în Certificatul de naștere, eliberat de Primărie. Iată că azi, în ziua de..., Dumnezeu a binevoit ca să fie născut și „după Duh”, iar noi vom elibera din partea parohiei un Certificat de Botez, în care se menționează, pe lângă datele preluate din Certificatul de la Primărie, data Botezului, și numele nașilor, care au devenit, începând de azi, părinți spirituali ai pruncului.

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Desigur, fiecare din cele două nașteri cu importanța ei: cea după trup – pentru intrarea în lume, cea după Duh – pentru intrarea în Împărăția lui Dumnezeu, așa cum ați auzit că am

început cuvântul, invocând cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos: „De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu” (Ioan 3, 5). Iată că pruncul ce se află azi în centul atenției noastre s-a născut „din apă și din Duh” și, să luăm aminte, a intrat deja în Împărăția lui Dumnezeu, pentru că a devenit membru al Bisericii – Locaș al Împărăției cerurilor;

- Vă îndemnăm, de aceea, să nu uitați această zi, iar pe măsură ce pruncul va crește și va începe să înțeleagă din rosturile vieții noastre pe pământ și în ceruri, să-i legați de suflet și amintirea/aniversarea acestei zile. Desigur, s-a încetățenit obiceiul frumos de a ne serba ziua de naștere. După trup, desigur, constatând, an de an, vârsta pe care am împlinit-o. Dar, în calitate de creștini, să nu uităm nici ziua de naștere după Duh, ziua Botezului, de importanță capitală pentru mântuire. „Pe unele să le faceți, pe altele să nu le lăsați” – îndeamnă Mântuitorul Iisus Hristos (Matei 23, 23): pruncul va fi aniversat în ziua nașterii după trup, potrivit obiceiului pământului, dar să fie aniversat și în ziua de naștere după Duh, nu neapărat cu mese și cu invitați, deși se poate și în acest fel, ci aducându-l la biserică, la Sfânta Liturghie, pentru a fi împărtășit, în duminica ori sărbătoarea cea mai apropiată zilei în care a fost botezat. Mai frumoasă și mai înaltă aniversare nu poate fi! Se înțelege, nu va fi împărtășit doar o singură dată pe an, ci cât mai des posibil, până în ziua când singur va veni, și la biserică, și la spovedanie, și la împărtășanie, așa cum se cuvine oricărui creștin, născut „din apă și din Duh”.

ÎNCHEIERE:

Să vă trăiască noul creștin al familiei și să vă bucurați de el!

Să trăiască nașii, să-l vadă mare și cu un rost binecuvântat în această lume!

Să trăiască părinții pruncului, bunicii, toate rudeniile și toți prietenii!

Mulți ani cu sănătate, tuturor! Amin (corul, strana, va cânta: Mulți ani trăiască!).

97. PARENEZĂ LA TAINA CUNUNIEI

Cuvinte și expresii „cheie”: bucuria nunții și beneficiarii bucuriei; simbolismul general; PAHARUL MÂNTUIRII; urări tradiționale

INTRODUCERE: Iubiți miri, cinstiți nuni și părinți, cinstiți nuntași, cu multă bucurie și cu emoție sfântă am săvârșit Slujba Logodnei și Taina Sfintei Cununii, în urma căroră X și Y se pot numi de acum familie creștină, în toată puterea cuvântului! După cum ați observat, rânduiala aceasta a slujbei este foarte frumoasă! Prin conținutul ei, dar și prin faptul că atmosfera în care se desfășoară este una de bucurie, din partea tuturor participanților: a mirilor, în primul rând, pentru că trăiesc o zi de fericire unică din viața lor; a nașilor, fericiți că pot sprijini întemeierea unei familii creștine; a părinților pentru că-și văd copiii în rândurile oamnelor cu un rost binecuvântat; a tuturor nuntașilor, veniți mai de departe și mai de aproape, ca să fie alături de miri, într-o zi atât de fericită din viața lor. Și fericirea aceasta, a tuturor, este una festivă, având în vedere, atât expresiile de bucurie ce se pot citi de pe fețele dumneavoastră, cât și eleganța îmbrăcămintei fiecăruia, cum se și cădea la un astfel de eveniment...

ELEMENTE PENTRU TRATARE: Fiecare moment al slujbei are o anumită semnificație, pentru care făgăduim mirilor o discuție specială, dar și un material pe care să-l citească acasă⁸³, în liniștea căminului lor. Acum amintim selectiv câteva din momentele și obiectele principale, apoi ne vom opri la unul pe care dorim să-l legăm de suflet în chip special. **Inelele** (*verighetele*), care sunt cer-

⁸³ Poate fi oferit un material imprimat/xeroxat, după explicațiile din manualele de Liturgică, dar pot fi indicate și anumite site-uri creștine de pe internet, cu explicații utile în acest sens.

curi închise, fără început și fără sfârșit simbolizează iubirea nesfârșită și fidelitatea reciprocă, dar și trăinicia legăturii dintre soți; făcliile (lumânările) pe care le țin nașii în mâini sunt simbolul curăției murilor, al luminii darurilor cerești, totodată, al bucuriei nuntașilor. În același timp, lumânările sunt un simbol al jertfei: ca să lumineze, trebuie să ardă, să se topească... Viitorii soți sunt îndemnați, astfel, la jertfă și jertfelnicie, pentru a fi lumină unul altuia, dar și celor din jur; **cununile**, confecționate în chipul coroanelor pe care le poartă regii și împărații, simbolizează demnitatea, puterea și biruința asupra vrăjmașilor. Ele sunt un semn al încrederii pe care comunitatea (Biserica) o acordă celor doi, dar și încununarea anumitor virtuți prin care ei s-au făcut remarcați până în acel moment al vieții lor; – **PAHARUL CU VIN ȘI PÂINEA** (pișcoturile) din care mirii au gustat de trei ori, închipuie atât bucuria nunții, cât și pregustarea din „paharul” comun al vieții de familie, cu toate bucuriile și necazurile căsnicieii. Cântarea din acest moment, „Paharul mântuirii voi lua...” (fragment din psalmul 115), amintește de faptul că în vechime Cununia se săvârșea unită cu Liturghia, la care mirii se împărtășeau chiar cu Sfintele Taine. Vinul și pâinea de acum sunt doar o reminiscență a frumoasei rânduiei de odinioară...

ÎNCHEIERE: *Dragi miri, vă invităm cu drag să vă străduiți ca acest pahar de vin și pâinea (pișcoturile) să nu rămână doar un simbol. Cât mai curând posibil, să apelați la duhovnicul dumneavoastră pentru a vă pregăti, prin spovedanie, rugăciune și post, să gustați, adică să vă împărtășiți în cadrul Sfintei Liturghii, chiar din Sfântul Potir. Și atunci, simbolul de acum va deveni realitate!*

Mirii (numele), nașii (numele), dimpreună cu toți nuntașii să trăiască într-un mulți și fericiți ani! (Corul/strana va cânta mulți ani trăiască, de trei ori).

98. PARENEZĂ LA TAINA SF. MASLU⁸⁴ (de rostit la Maslul de obște)

Cuvinte și expresii cheie: *prezență sporită la slujbă, definiția, etimologia, sacralitatea cifrei 7, folosul sufletesc și trupesesc*

INTRODUCERE: Cuvântul nostru începe cu o constatare, ce se confirmă tot mai mult în ultima vreme: participarea credincioșilor la această sfântă slujbă este tot mai sporită, comparativ cu prezența la alte slujbe de seară (Acatiste, Vecernii etc.). De ce? Pentru că binefacerile ei se răsfrâng direct asupra sănătății trupești și sufletești, pe care tot mai numeroși creștini o caută, pentru ei, ori pentru cineva drag din familie. Prin faptul că ea este săvârșită de mai mulți preoți, iar numărul creștinilor participanți este semnificativ, Taina Sf. Maslu poate fi socotită și o Taină a comuniunii, întrucât nimeni nu se roagă doar pentru sine, ci toți (și) pentru ceilalți, fie prezenți, fie că se află pe patul suferinței, la spital, ori acasă...

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- „Sf. Maslu este Taina care, prin rugăciunile preoților și prin ungerea trupului cu untdelemn sfințit, împărtășește credincioșilor harul dumnezeiesc pentru tămăduirea bolilor trupești

⁸⁴ Întrucât la aproape toate bisericile de parohie, dar mai ales la mănăstiri, s-a îndătinat săvârșirea săptămânală a Tainei Sf. Maslu (la mănăstiri chiar de mai multe ori pe săptămână), îndemnăm pe frații preoți să pregătească un ciclu de pareneze, pentru rostirea unui scurt cuvânt de fiecare dată. Sugerăm, astfel, selectarea unor teme din pericopele apostolice și evanghelice, dar și din cele 7 rugăciuni. În acest scop, recomandăm studiul nostru, ca material practic: *Teme și schițe de pareneze simple pentru Taina Sfântului Maslu*, din vol. *Taina Sf. Maslu și îngrijirea bolnavilor în tradiția omiletică și catehetică a Bisericii Ortodoxe Române* (Coord. Pr. Conf. Dr. Miron Erdei), Oradea, 2012, pp. 11-28.

Pareneză la Taina Sfântului Maslu

și sufletești, pentru iertarea păcatelor și pentru întărirea sufletului" (*Învățătura de credință ortodoxă*).

- Cuvântul **Maslu** vine din paleoslavul „maslo” (de unde și cuvântul „măslin”), care înseamnă „untdelemn”, avându-se în vedere faptul că untdelemnul (*uleiul*) reprezintă materia de bază întrebuințată la săvârșirea Tainei;
- Specific slujbei este prezența cifrei 7, deloc întâmplătoare: *de 7 ori rugăciunea de sfințire a untdelemnului; 7 pericope apostolice; 7 pericope evanghelice; 7 rugăciuni citite după evanghelii; ungere de 7 ori a bolnavului/bolnavilor...* Această cifră este simbol al deplinătății, cu temeieri în Sfânta Scriptură (*șapte zile ale Creației; șapte brațe ale sfeșnicului din Sfânta Templului; mai ales, șapte daruri ale Sfântului Duh: „O Mlădiță va ieși din tulpina lui Iesei și un Lăstar din rădăcinile lui va da. Și Se va odihni peste El Duhul lui Dumnezeu, duhul înțelepciunii și al înțelegerii, duhul sfatului și al tăriei, duhul cunoștinței și al buneii-credințe. Și-L va umple pe El duhul temerii de Dumnezeu”* – Isaia 11, 1-3). În contrast, numărul *șase* este semnul nedeplinătății, iar de *trei ori șase* (666) un simbol al imperfecțiunii maxime. De aceea, în Biblie apare ca număr al „fiarei” apocaliptice, adică a lui Anti-hrist (Apoc. 13, 1-18).

ÎNCHEIERE: Sintetizând binefacerile primite prin Taina Sf. Maslu, *evocăm acum un fragment extras din rugăciunea a 6-a, care concentrează scopul ei terapeutic și mântuitor: „Stăpâne Doamne, ascultă-mă pe mine păcătosul în ceasul acesta, pentru robii Tăi (N). Treci cu vederea, ca un Dumnezeu Care nu ții minte răul, toate păcatele lor. Izbăvește-i pe ei de chinul cel de veci. Gura lor o umple de lauda Ta. Buzele lor le deschide spre slăvirea numelui Tău. Măinile lor le întinde spre lucrarea poruncilor Tale. Picioarele lor îndreptează-le spre vestirea Evangheliei Tale. Toate mădularele și gândirea lor, întărește-le cu harul Tău...*”. Amin.

99. PARENEZĂ LA ÎNMORMÂNTARE (necrolog)

Cuvinte și expresii cheie: *moartea și înmormântarea – încercări grele pentru familie; slujba înmormântării – mângâiere și alinare; testamentul răposatului și împlinirea lui; nu laude, ci rugăciuni!*

INTRODUCERE: Moartea celor dragi și oboseala de pe urma multor alergări pentru buna desfășurare a înmormântării înseamnă multă durere și multe griji pentru familia îndoliată. Iată, însă, că slujba pe care tocmai am săvârșit-o are darul să aducă un dram de alinare pentru toți cei îndurerați, aici prezenți, dar, mai presus de toate, multă mângâiere pentru sufletul celui/celei care se petrece pe calea veșniciei. Clopotul, prapurii (steagurile), ofrandele ce se vor împărți, cântările și rugăciunile slujbei, lumânările aprinse, coroanele și florile oferite⁸⁵, dar mai ales prezența, lacrimile și rugăciunile dumneavoastră, ale tuturor, au darul de a transforma durerea și calvarul morții în simțăminte de nădejde pentru mântuirea sufletului răposatului întru Domnul (X).

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- În semn de prețuire și recunoștință pentru ceea ce a reprezentat răposatul în Domnul, în familie, în această comunitate și în sânul Neamului, socotim că suntem datori să împlinim testamentul pe care l-a lăsat. Și nu ne referim neapărat la un testament scris (poate nici nu există!), ci la faptele, aspirațiile, dorurile și simțămintele dânsului, care se cer a fi continu-

⁸⁵ Sugerăm fraților preoți să valorifice la necrologuri simbolismele obiectelor și ale momentelor slujbei de la înmormântare, ghidându-se după cărțile de Liturgică, evident, pe rând, selectiv etc. În acest mod, poate rezulta și o catehizare eficientă, cu timp și fără timp.

ate. Întâi, de cei din familie, copii, nepoți, rudenii, prieteni, dar și de către oricare dintre noi, pe măsura posibilităților și, mai ales, a prețuirii și recunoștinței pe care i-o datorăm;

- Testamentul lăsat este nescris, dar este real, legat atât de bunurile materiale, cât și de cele sufletești. (Aici, exemplificările vor diferi, de la caz la caz). **În plan material**, iată, a lăsat o gospodărie (casă, apartament, alte bunuri materiale): moștenitorii să continue ostenele, înfrumusețarea ei, să fie plăcută privirii și de folos, pe mai departe; lasă un loc de muncă, pe care l-a onorat cu pricepere, hărnicie și, adesea, mari sacrificii: să fie continuată munca lui, de către colegi și ucenici. Sunt poate acțiuni, proiecte, atât în gospodărie, cât și la serviciu, pe care nu a mai reușit să le finalizeze: urmașii sunt datori să le ducă la bun sfârșit... **În plan spiritual**, răposatul lasă ca testament credința în Dumnezeu și comportamentul creștin, pe care noi, toți, datori suntem să le preluăm, să le cultivăm, ca să le transmitem mai departe;
- În mod deosebit, să ținem seama de acele sfaturi, pe care cu dragoste și înțelepciune le-a dat, mai ales în anii din urmă: plăcut înaintea Domnului este să le împlinim, cu receptivitate și recunoștință...

ÎNCHEIERE: *Nu am pronunțat și nu pronunțăm nici acum multe cuvinte de laudă la adresa răposatului. De ce? Cel puțin din două motive: întâi, pentru că lauda cea mai plăcută înaintea Domnului este împlinirea în duh creștin a testamentului despre care am vorbit; al doilea, pentru că sufletul dânsului nu are nevoie de laude, ci de rugăciuni. Iată, au fost începute cu această slujbă, dar ele trebuie să continue cu rânduielile noastre sfinte, cu parastasele îndătinute, prilejuri, totodată, de a face milostenie în numele lui. Să fie pomenit mai ales la Sfintele Liturghii, dar și în rugăciunile de taină ale celor dragi. Cartea*

de rugăciuni și chiar site-urile creștine de pe internet conțin rânduieli speciale: acatiste pentru cei adormiți, dar și rugăciuni speciale, ca de exemplu la moartea părinților..., a fraților, a prietenilor etc. În acest mod va fi mereu în pomenirea noastră, dar mai ales în pomenirea lui Dumnezeu. Veșnică să-i fie pomenirea!

100. PARENEZĂ LA PARASTAS

(la sâmbetele morților)⁸⁶

INTRODUCERE: *Dăm slavă lui Dumnezeu că ne-a ajutat să fim azi în biserică, pentru a ne exprima recunoștința față de cei dragi ai noștri, plecați în veșnicie. Iată, am săvârșit Sfânta Liturghie și, peste câteva clipe, vom săvârși Parastasul, după rânduială, apoi îi vom pomeni pe toți cei pentru care dumneavoastră ați venit la slujbă. Amintim, și cu acest prilej, înțelesul acestor două cuvinte sacre: **Liturghie** – lucrare publică/lucrare pentru popor⁸⁷; **Parastas** – ședere alături de, înfățișare înaintea cuiva, mijlocire⁸⁸. Sfânta Liturghie este, așadar, o slujbă pentru întreg poporul, și pentru cei vii, și cei pentru cei plecați dincolo, iar în biserică ne întâlnim în duh cu ei; Parastasul exprimă, de asemenea, comuniunea noastră cu cei trecuți în veșnicie: stăm în fața Sf. Altar, dar și cu ei și lângă ei...*

ELEMENTE PENTRU TRATARE:

- Întâlnirea cu ei, aparent incredibilă, se explică prin puterea Sfintei Liturghii: pe Sfântul Disc se scot din prescură, la Proskomidie, miridele și pentru viii care participă la slujbă, dar și

⁸⁶ Recomandăm a se rosti un scurt cuvânt (5-7 minute) îndată după încheierea Sfintei Liturghii, înainte de slujba parastasului și de pomeniri. Este un moment favorabil, de mare liniște și reculegere, credincioșii sunt mai puțin obosiți și mai receptivi față de un cuvânt de învățătură. Temele pot fi pliate pe semnificațiile obiectelor și momentelor liturgice legate de cultul morților (clopot, colivă/colaci, lumânare, darurile care se împart, comuniunea dintre vii și morți etc.).

⁸⁷ Gr. *λειτουργία* - lucrare publică; din *λαός/λεώς/λειτός* – popor și *ἔργον* – lucrare, faptă.

⁸⁸ Gr. *παράστασις* este legat de vb. *παρίστημι/παριστάναι* (*παρά* – în fața, *lângă* + *ίστημι* – a sta, a se înfățișa).

pentru cei trecuți în veșnicie. În jurul Mielului-Hristos (*Sf. Agneț*) sunt așezate, astfel, părțile pentru Maica Domnului și sfinți, pentru slujitori, ctitori, credincioși – vii și adormiți, cerul și pământul unindu-se în cadrul sfintei jertfe. Iar reprezentarea de pe Sfântul disc nu este doar simbolică: împreună cu Hristos, prezent real în fiecare Sfântă Liturghie, pot fi **prezenți cu sufletul, prin voia Lui, toți cei invocați și pomeniți, inclusiv cei pentru care se săvârșește parastasul astăzi**. Cu toate că nu-i vedem și nu-i auzim, îi simțim aproape. Ei, însă, **prin voia Domnului**, ne pot vedea și ne pot auzi. Noi nu trebuie să socotim că între spațiul nostru de aici și sălașurile lor cerești sunt distanțe de neparcurs. Biserica este locul sacru unde se unește cerul cu pământul. Dacă Dumnezeu voiește, ei pot fi prezenți în sfântul lăcaș, în chip tainic, desigur. Ne pot vedea, ne pot auzi, fericiți că se roagă împreună cu noi, bucurându-se de prezența noastră și mângâindu-se de rugăciunile făcute și de darurile pe care le vom împărți în numele lor...

- Să ne amintim că pregătirile pentru pomenirea celor plecați sunt de două feluri: materiale și sufletești. Sub aspect material, toate ostenele pe care le cunoașteți. Sub aspect sufleteesc, îndemnăm: cei mai apropiați dintre membrii familiei (sau măcar unul dintre ei) să țină post câteva zile înainte de parastas, să se spovedească și să se **împărtășească la Liturghia din ziua parastasului**. În acest mod, cei vii se cuminecă odată cu cei pentru care se face slujba, din același sfânt potir: *văzut* cei de pe pământ, *tainic* – prin voia Domnului – cei adormiți. Iar atunci când Dumnezeu îngăduie ca sufletele pomenite să fie prezente în biserică la Liturghia respectivă, le oferim cea mai mare bucurie și mângâiere, împărtășindu-ne o dată cu ei!

ÎNCHEIERE: *Ne rugăm fierbinte Bunului Dumnezeu să primească Sfânta Liturghie, Parastasul, darurile pe care le veți oferi și tot efortul pe care l-ați făcut pentru pomenirea celor dragi. Dumnezeu să-i ierte și să-i odihnească, iar pe dumneavoastră să vă țină sănătoși, să duceți mai departe ostenele lor, în familie, dar și în sânul marii familii a neamului nostru românesc. Amin.*

ANEXA⁸⁹

I. PREDICI ȘI COMENTARIILE BIBLICE ALE SFINȚILOR PĂRINȚI ȘI ALE SCRIITORILOR BISERICEȘTI (ÎN ORDINE ALFABETICĂ)⁹⁰

- ❖ **Sf. Ambrozie**, *Tâlcuiri la Sfânta Scriptură*, trad. de pr. Teodor Bodogae, pr. Nicolae Neaga și prof. Maria Hetco, Edit. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române⁹¹, București, 2007
- ❖ **Sf. Asterie al Amasiei**, *Omilii și predici*, trad. de pr. Dumitru Fecioru, „Izvoarele ortodoxiei”, vol. 8, București, 1946; Ed. a II-a – 2008
- ❖ **Idem**, *Omilii și predici*, trad. de pr. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2009
- ❖ **Fer. Augustin**, *Predica de pe munte a Domnului nostru Iisus Hristos*, trad. din engleză, introducere și note de pr. drd. Dorin-Octavian Picioruș, Ed. Agnost, Sibiu, 2006

⁸⁹ Extrasă din „Bibliografie pentru catehetică, pedagogie creștină, didactică și omiletică”, alcătuită de titularii disciplinelor de la Facultatea de Teologie din București, sub coordonarea subsemnatului, 2013 (accesibilă online pe site-ul Facultății/Departament „Sistematice, Practice...”/V. Gordon/Materiale pentru studenți). Acest extras a fost completat cu sprijinul câtorva colegi și doctoranzi de specialitate și actualizat de drd. Ionuț Vișan.

⁹⁰ Din perioada numită „patristică” (până la Sf. Ioan Damaschin - † 749, inclusiv). Predicile Sfinților Părinți din celelalte perioade, până în zilele noastre, sunt cuprinse în secțiunea a III-a.

⁹¹ La următoarele repere, cu aceeași editură, vom nota doar inițialele: EIBMBOR.

- ❖ **Idem**, *Predici la Înviere*, trad. din franceză de ierom. Arsenie Obreja, Ed. Buna Vestire, Bacău, 2010
- ❖ **Idem**, *Predici*, traduse de ierom. Arsenie Obreja, Ed. Oastea Domnului, Sibiu, 2010
- ❖ **Idem**, *Predici la Crăciun, Anul Nou și Bobotează*, trad. Corneliu Clop, Edit. Inst. Biblic, București, 2012
- ❖ **Idem**, *Predici la marile sărbători: Predici la Nașterea Domnului, Anul Nou, Bobotează, Înălțarea Domnului și la Rusalii*, trad. Corneliu Clop, vol. 13 PSB, Ed. Basilica, București, 2014
- ❖ **Sf. Chiril al Alexandriei**, *Comentar la Sf. Evanghelie după Luca*, trad. din franceză de diac. Gh. Băbuț, Ed. Pelerinul Român, Oradea, 1998
- ❖ **Idem**, *Comentariu la Evanghelia Sf. Ioan*, trad. de Pr. D. Stăniloae, vol. 14 PSB, EIBMBOR, București, 2000
- ❖ **Sf. Clement Romanul**, *Omilie, numită a doua Epistolă către corinteni*, trad. pr. D. Fecioru, vol. 1 PSB, EIBMBOR, București, 1979
- ❖ **Sf. Efreim Sirul**, *Cuvinte și învățături*, trad. de protos. Ioan Filaret, tomul I, Ed. Buna-Vestire, Bacău, 1997
- ❖ **Idem**, *Imnele Păresimilor, Azimelor, Răstignirii și Învierii*, trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2010
- ❖ **Cuv. Eftimie Zigaben**, *Tâlcuire la Evanghelia după Luca*, trad. din limba greacă veche de Adrian Tănăsescu-Vlas, Ed. Sophia, București, 2006
- ❖ **Sf. Epifanie de Salamina**, *Omilii*, trad. de pr. Ilie Toader, EIBMBOR, București, 2012
- ❖ **Sf. Grigorie cel Mare (Dialogul)**, *Cartea regulei pastorale*, trad. de pr. Al. Moisiu, EIBMBOR, București, 1996, în special cap. 39-40, cu referiri la predicator

- ❖ **Sf. Grigorie de Nazianz**, *Cele cinci cuvântări despre Dumnezeu*, trad. de pr. Gh. Tilea și N. Barbu, C. de Argeș, 1947 (retrad. de Pr. D. Stăniloae, Ed. Anastasia, 1993)
- ❖ **Idem**, *Apologia și elogiul Sf. Vasile*, trad. de N. Donos, Huși, 1931
- ❖ **Idem**, *Elogiul funebru al lui Cezarie și Despre Macabei*, trad. de Petru Papadopol, Rm. Vilcii, 1939
- ❖ **Idem**, *Cuvântări*, trad. de Călin Popescu, Ed. Cartea Ortodoxă, București, 2009
- ❖ **Idem**, *Cuvânt la Nașterea Mântuitorului. Cuvânt la Sfintele Paști. Panegiric (cuvânt de laudă) la Sf. Vasile cel Mare*, trad. de pr. drd., Eugen Morar, drd. Nicușor Deciu, pr. prof. Nicolae Donos, EIBMBOR, București, 2009
- ❖ **Idem**, *Cuvântul la Sfânta Lumină (Bobotează). Cuvântul la Cincizecime. Cuvântul 37*, trad. din limba greacă veche de drd. Nicușor Deciu, EIBMBOR, București, 2012
- ❖ **Sf. Grigorie de Nyssa**, *Scrieri*, partea I (conțin și un comentariu la *Fericiri* și unul la *Rugăciunea Domnească*), trad. de pr. prof. D. Stăniloae și pr. Ioan Buga, vol. 29 PSB, EIBMBOR, București, 1982
- ❖ **Idem**, *Omilii la praznice împărătești*, trad. de Ierom. Agapie Corbu, Ed. Sf. Nectarie, Arad, 2010
- ❖ **Idem**, *Omilii la praznice împărătești. Viața Sfintei Macrina*, trad. din limba greacă veche de ierom. Agapie (Corbu) și Maria-Iuliana Rizeanu, EIBMBOR, București, 2015
- ❖ **Fericitul Ieronim**, *Comentariu la Sfânta Evanghelie după Matei (I)*, trad. de Pr. Prof. Dr. Nicolae Neaga, MB 11-12/1990, pp. 48-56
- ❖ **Idem**, *Comentariu la Sfânta Evanghelie după Matei (II)*, trad. de Pr. Prof. Dr. Nicolae Neaga, MB 4-6/1991 pp. 83-89

- ❖ **Idem**, *Omilii la Evanghelia după Marcu. Omilii diverse*, trad. de Alin Mihăilescu, col. „Credința Ortodoxă”, vol. 11, EIBMBOR, București, 2014
- ❖ **Sf. Ioan Damaschin**, *Cuvântări la sărbători împărătești, la sărbători ale Maicii Domnului și la Sfinți*, trad. din limba greacă veche de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, EIBMBOR, București, 2010
- ❖ **Sf. Ioan Gură de Aur**, *Șaizeci și patru cuvinte sau predice*, trad. de Ep. Melchisedec Ștefănescu, București, 1883, (reeditate 1997, Ed. Buna Vestire, Bacău)
- ❖ **Idem**, *Omilii la cele 14 epistole pauline*, 9 vol., trad. de ep. Atanasie Teodosie, tipărite la Iași și București, între anii 1901-1923
- ❖ **Idem**, *Cuvinte la praznice împărătești*, trad. de pr. D. Fecioru, București, 1942
- ❖ **Idem**, *Omilia despre predică*, trad. de pr. D. Fecioru, în MA nr. 1-3/1978, pp. 58-66
- ❖ **Idem**, *Omilii la Facere (I)*, trad. de pr. D. Fecioru, vol. 21 PSB, EIBMBOR, București, 1987
- ❖ **Idem**, *Omilii la Facere (II)*, trad. de pr. D. Fecioru, vol. 22 PSB, EIBMBOR București, 1989
- ❖ **Idem**, *Omilii la Matei*, trad. de pr. D. Fecioru, vol. 23 PSB, EIBMBOR, București, 1994
- ❖ **Idem**, *Puțul și împărțirea de grâu (57 predici)*, transcris din scrierea veche chirilică, Ed. Buna-Vestire, Bacău, 1995
- ❖ **Idem**, *Omilii la Postul Mare*, trad. de ep. Melchisedec al Romanului, colecția „Comorile pustiei”, Ed. Anastasia, București, 1997
- ❖ **Idem**, *Comentariu la Evanghelia după Ioan*, trad. de Gh. Băbuț, Ed. Pelerinul Român, Satu Mare, 1997

- ❖ **Idem**, *Predici la sărbători împărătești și cuvântări de laudă la sfinți*, trad. de pr. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2006
- ❖ **Idem**, *Omilii la statui*, trad. de pr. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2007
- ❖ **Idem**, *Omilii la Psalmi*, trad. de Laura Enache, Editura Doxologia, Iași, 2011
- ❖ **Origen**, *Omilii la Facere, Ieșire, Numeri, Iosua, Cântarea Cântărilor, Cartea Proorocului Ieremia*, trad. pr. T. Bodogae, pr. Nicolae Neaga și Zorica Lațcu, vol. 6 PSB, București, 1981
- ❖ **Idem**, *Scrieri alese*, partea a II-a (conțin și fragmente din comentariile la Evangheliile după Matei, Luca și Ioan), trad. de pr. T. Bodogae, pr. Nicolae Neaga și Zorica Lațcu, vol. 7 PSB, EIBMBOR, București, 1982
- ❖ **Sf. Macarie Egipteanul**, *Omilii duhovnicești*, trad. de pr. C. Cornițescu, vol. 34 PSB, București, 1992, EIBMBOR, București, 2010
- ❖ **Sf. Nicolae Cabasila**, *Cuvântările teologice: la Iezechiel – Hristos – Fecioara Maria*, trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2010
- ❖ **Sf. Proclu al Constantinopolului**, *Omilii la Nașterea Domnului*, trad. de Parascheva Grigoriu, Ed. Sophia, București, 2008.
- ❖ **Teodor de Mopsuestia**, *Omilii catehetice*, trad. de prof. Ion V. Georgescu, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2009
- ❖ **Sf. Teofilact al Bulgariei**, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, trad. de R.P. Sineanu și L.S. Desartovici, Ed. Sophia, București, 2007
- ❖ **Idem**, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, trad. de R.P. Sineanu și L.S. Desartovici, Ed. Sophia, București, 2007

- ❖ **Idem**, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Marcu*, trad. de R.P. Sineanu și L.S. Desartovici, Ed. Sophia, București, 2008
- ❖ **Idem**, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Ioan*, trad. de R.P. Sineanu și L.S. Desartovici, Ed. Sophia, București, 2009
- ❖ **Sf. Vasile cel Mare**, *Omilii la Hexaimeron, Omilii la psalmi, Omilii și cuvântări*, trad. de pr. D. Fecioru, vol. 17 PSB, EIBMBOR, București, 1986
- ❖ **Idem**, *Omilii și cuvântări*, trad. de pr. D. Fecioru, EIBMBOR, București, 2004
- ❖ **Idem**, *Tâlcuire duhovnicească la Psalmi*, trad. de pr. D. Fecioru, EIBMBOR, București, 2006
- ❖ **Idem**, *Comentariu la cartea Profetului Isaia*, trad. din limba greacă de Alexandru Mihăilă, PSB vol. II (serie nouă), Ed. Basilica, București, 2009
- ❖ **Idem**, *Omilii și cuvântări*, trad. din limba greacă veche de pr. D. Fecioru, text revăzut de Constantin Georgescu și Alexandru Mihăilă, PSB vol. I (serie nouă), Ed. Basilica, București, 2009

II. CĂRȚI DE PREDICI ȘI COMENTARII BIBLICE.

AUTORI ROMÂNI (în ordine alfabetică):

- ❖ **Abaza**, pr. Neculai V., *Cum vor auzi fără propovăduitor? Microfonul – un posibil amvon al preotului de astăzi și de mâine*, Ed. Episcopiei Sloboziei și Călărașilor, 2004
- ❖ **Anania**, mitrop. Bartolomeu, *Apa cea vie a Ortodoxiei* (pastorale și alocuțiuni), Ed. Renașterea, Cluj Napoca, 2002
- ❖ **Idem**, *Cuvinte de învățătură. Predici*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2009
- ❖ **Idem**, *Cartea deschisă a Împărăției; De la Betleemul Nașterii la Ierusalimul Învierii (Pastoralele)*, Ed. Polirom, 2011
- ❖ **Andreicuț**, mitrop. Andrei, *Ospățul credinței. Cuvinte de învățătură*, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 1999; Ediția a II-a: Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2012
- ❖ **Idem**, *Drept învățând cuvântul adevărului Tău. Carte de predici*, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2009
- ❖ **Arion**, pr. Leon, *Comentarii la Matei*, vol. I, Ed. Limes, Cluj, 1999
- ❖ **Idem**, *Comentarii la Matei*, vol. II, Ed. Limes, Cluj, 1999
- ❖ **Idem**, *50 de omilii la Evanghelia după Ioan*, Ed. ASA, București, 2005
- ❖ **Idem**, *Predici la pericopele apostolice duminicale*, EIBMBOR, 2005
- ❖ **Băjău**, pr. Ion, *În slujirea dreptei credințe. Predici*, Ed. Policrom, Craiova, 2007
- ❖ **Idem**, *În slujirea dreptei credințe. Predici la toate duminicile de peste an, la praznicele împărătești, în cinstea Maicii Domnului și a sfinților*, Ed. Policrom, Craiova, 2012

- ❖ **Bălan**, mitrop. Nicolae, *Mântuiește, Doamne, poporul Tău!*, Sibiu, 1954
- ❖ **Bălan**, arhim. Ioanichie, *Predici la praznice împărătești*, Măn. Sihăstria, 2008
- ❖ **Idem**, *Predici la Postul Mare*, Măn. Sihăstria, 2007
- ❖ **Belu**, pr. Dumitru, *Chemări la slujire*, Ed. Andreiana & InfoArt Media, Sibiu, 2012
- ❖ **Boca**, ierom. Arsenie, *Cuvinte vii*, Ed. Charisma, Deva, 2006
- ❖ **Bodale**, pr. Dumitru I., *Meditații evanghelice*, col. „Cuvântul Vieții”, Detroit, Michigan, 1983
- ❖ **Bogdan**, pr. Petru, *Viața în Hristos. Predici morale pentru toate duminicile și sărbătorile anului*, Arad, 1943
- ❖ **Boghiu**, arhim. Sophian, *Buchet de cuvântări. Predici și meditații*, București, 2006
- ❖ **Boiu**, pr. Zaharia, *Semințe în agrul lui Hristos*, Sibiu, 1898-99; Tom I: *Cuvântări la duminicile de peste an*; Tom II: *Cuvântări la praznicele și sărbătorile de peste an, precum și la casuale...*; Tom III: *Cuvântări bisericești la înmormântări, parastase și alte festivități funebre. Adaos de texturi biblice pentru cuvântările funebre*
- ❖ **Bologa**, dr. Vasile, *Cuvântări ocazionale*, Sibiu, 1933
- ❖ **Idem**, *Cuvântări ocazionale, panegirice și comemorări*, Sibiu, 1934
- ❖ **Botoșăneanu**, ep. Calinic, *Sfinții-mlădițe din Hristos (51 de Predici)*, Ed. Doxologia, Iași, 2010
- ❖ **Idem**, *Sărbătorile – Daruri ale Învierii (30 Predici)*, Ed. Doxologia, Iași, 2010
- ❖ **Idem**, *Triodul – Golgota Pocăinței (33 de Predici)*, Ed. Doxologia, Iași, 2011
- ❖ **Idem**, *Duminicile – Pечеți ale Învierii. 40 de Predici la duminicile Octoihului*, Ed. Doxologia, Iași, 2010

- ❖ **Idem**, *Penticostarul – Cincizecimea Învierii* (24 predici), Ed. Doxologia, Iași, 2011
- ❖ **Braniște**, pr. Ene, *Cuvântări și predici*, Ed. Basilica, București, 2014
- ❖ **Bria**, pr. Ion, *Mari sărbători creștine, praznice împărătești*, Ed. Oastea Domnului, 2004
- ❖ **Broșu**, Ioan, *Casa de la Ierihon. Omilii și cuvântări duhovnicești*, Arad, 1927
- ❖ **Buga**, pr. Ioan, *Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Dumnezeu. Predici la toată sărbătoarea*, Ed. Sf. Gheorghe-Vechi, București, 2000
- ❖ **Idem**, *Evangelie și Liturghie*, Ed. Sf. Gheorghe-Vechi, București, 2001
- ❖ **Idem**, Ioan, *Golgotă și Parusie*, Ed. Sfântul Gheorghe-Vechi, București, 2001
- ❖ **Bulacu**, pr. Mihail, *Cuvinte din Evangelie. Predici*, București, 1944
- ❖ **Bunea**, pr. Ioan, *Predici la duminici și sărbători*, Cluj-Napoca, 1983
- ❖ **Idem**, *Cuvinte de învățătură la botez, cununie și înmormântare*, Cluj-Napoca, 1986; ediția a III-a, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2013
- ❖ **Buzdug**, pr. Andrei, *Merinde pentru suflete credincioase*, Cluj, 1934
- ❖ **Idem**, *Cuvântări la cununii*, Cluj, 1938
- ❖ **Calciu**, pr. Gheorghe, *Șapte cuvinte către tineri*, București, 1996
- ❖ **Cârciuleanu**, pr. Ion, *Predici*, Ed. Bit, Iași, 2000
- ❖ **Cernăuțeanu**, pr. Gabriel, *Hristos și... viața noastră*, Gutenberg S.A., București, 2014
- ❖ **Chiricuță**, pr. Toma, *Pocăiți-vă. Predici duminicale*, București, 1932

- ❖ **Idem**, *Cunoști tu calea? Chemări către suflet*, București, 1934
- ❖ **Idem**, *Evangelhia tâlmăcită pentru timpul prezent* (predici exegetice), București, 1935
- ❖ **Idem**, *Anul în predici*, Ed. Anastasia, București, 1996
- ❖ **Ciceu**, pr. Teodor, *Praznicele legii noastre ortodoxe*, Cluj, 1942
- ❖ **Ciobotea**, patriarh Daniel, *Foame și sete după Dumnezeu – înțelesul și folosul postului*, Ed. Basilica, București, 2008
- ❖ **Idem**, *Misiune pentru mântuire. Lucrarea Bisericii în societate*, Ed. Basilica, București, 2008
- ❖ **Idem**, *Făclii de Înviere. Înțelesuri ale Sfințelor Paști*, Ed. Trinitas, Iași, 2005
- ❖ **Idem**, *Daruri de Crăciun*, Ed. Trinitas, Iași, 2005
- ❖ **Cios**, pr. Teodor, *Taina aceasta mare este. Cuvântări la Cununie*, Sibiu, 2007
- ❖ **Citirigă**, pr. Vasile, *Hristos – centrul lumii. Predici dogmatice la duminicile anului bisericesc*, Constanța, 2001
- ❖ **Cleopa**, arhim. Ilie, *Predici la duminicile de peste an*, Ed. Ep. Roman, 1990 (ed. II-a, 1996)
- ❖ **Idem**, *Predici la praznice împărătești și la sfinții de peste an*, Ep. Roman, 1986 (ediția a IV-a, Iași, 2010)
- ❖ **Idem**, *Urcuș spre înviere. Predici duhovnicești*, Ed. Mitropoliei Moldovei și Sucevei, Iași, 1998
- ❖ **Idem**, *Predici la sărbătorile de peste an* (inedite), Ed. Christiana, București, 2001
- ❖ **Cobzaru**, arhim. Dumitru, *Predici*, vol. I, II, III și IV, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2012-2015
- ❖ **Codrea**, pr. Florin, *Predici: Orice vă va spune El, faceți!*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2007

- ❖ **Colectiv de autori**, *Cuvântări și Predici*, Ed. Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, vol. I – 2004, vol. II – 2005
- ❖ **Coman**, pr. Constantin, *Dreptatea lui Dumnezeu și dreptatea oamenilor*, Ed. Bizantină, București, 2010
- ❖ **Coman**, ep. Vasile, *Hristos în familie*, Brașov, 1945 (material pentru cuvântări la cununii)
- ❖ **Idem**, *Cuvântări liturgice*, Oradea, 1974 (ed. II-a, 1987)
- ❖ **Idem**, *Slujind lui Dumnezeu, slujim oamenilor*, Oradea, 1985; ed. II-a, București, 2008
- ❖ **Idem**, *Glasul credinței. Cuvântări apologetice pentru întărirea credinței în Dumnezeu*, Editura Andreiana, Sibiu, 2011
- ❖ **Comșa**, ep. Grigore, *Predici la toate duminicile anului bisericesc*, Arad, 1926
- ❖ **Idem**, *De la leagăn până la moarte*, Arad, 1927
- ❖ **Idem**, *Brazde în ogorul ortodoxiei. Cuvântări ocazionale*, Arad, 1932
- ❖ **Corneanu**, mitrop. Nicolae (coordonator), *Îleșit-a semănătorul* (cuvântări la duminicile și praznicele de peste an), Timișoara, 1974
- ❖ **Idem**, *Culegere de predici* (cuvântări la cununii și înmormântări), Timișoara, 1984
- ❖ **Idem**, *Scrisori pastorale*, Ed. Învierea, Timișoara, 2011
- ❖ **Crăciun**, ep. Casian, *Mreaja Cuvântului*, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2004
- ❖ **Cristea**, mitrop. Miron, *Cuvântări*, Ed. CR, București, 1923
- ❖ **Idem** (patriarh), *Cuvântări și predici*, București, 1928
- ❖ **Idem**, *Predici pentru popor*, București, 1944
- ❖ **Cristescu**, pr. Grigorie, *Mai aproape de Tine, Doamne! Meditațiile unui închinător*, Sibiu, 1926

- ❖ **Idem**, *Vino și vezi! (Meditații)*, Sibiu, 1929
- ❖ **Idem**, *Predici la duminicile de peste an*, Ed. Basilica, 2014
- ❖ **Damian**, pr. Theodor, *Răsăritul cel de sus. De la Naștere la Înviere. Predici*, Ed. Lumea Credinței, București, 2006
- ❖ **David**, diac. Petre, *Caută și vei afla. Predici misionar-patriotice, la toate sărbătorile anului, la sfinți mari, la cuvioși, propovăduitori și mărturisitori români. Curtea de Argeș*, 1996
- ❖ **Idem**, *Sinaxar Transilvan. Predici la sărbători, sfinți mari, cuvioși...*, cu sinaxar ardelean, Alba Iulia, 1998
- ❖ **Demian**, Tudor, *Jertfa Laudei. Predici liturgice*, Arad, 1945
- ❖ **Donos**, pr. Nicolae, *Modele de cuvântări bisericești*, Huși, 1927
- ❖ **Felea**, pr. Ilarion, *Duhul Adevărului*, Arad, 1943
- ❖ **Galeriu**, pr. Constantin, *Tâlcuiri la mari praznice de peste an. 22 de modele omiletice*, Ed. Anastasia, București, 2001
- ❖ **Idem**, *10 predici de Părintele Galeriu la 10 ani de la mutarea sa la cer*, Ed. Lumea Credinței, București, 2013
- ❖ **Gavrilă**, pr. Vasile, *Prin Ușile Pocăinței – Pași spre Înviere. Cuvinte la Triod*, Fundația Tradiția Românească, 2010
- ❖ **Gheorghiu**, pr. Vasile, *Sfânta Evanghelie după Matei cu comentariu*, vol. I, Ed. Autorului, Cernăuți, 1925
- ❖ **Idem**, *Sfânta Evanghelie după Matei cu comentariu*, vol. II, Ed. Autorului, Cernăuți, 1927
- ❖ **Idem**, *Sfânta Evanghelie după Matei cu comentariu*, vol. III, Ed. Autorului, Cernăuți, 1933
- ❖ **Gordon**, pr. Vasile, *Mergând, învățați...* Predici, cu un adaos de pilde din Pateric și alte istorioare ilustrative, Ed. Universității din București, 2001

- ❖ **Idem**, *Mergând, învățați...* Predici la toate duminicile și sărbătorile anului, cu un adaos de 10 pareneze, Ediția a II-a completată și revizuită, Ed. Inst. Biblic, București, 2006
- ❖ **Greceanu**, Olga, *Meditații la Evanghelii*, Sophia, București, 2010⁹²
- ❖ **Grindu**, pr. Gheorghe, *Iisus Hristos – Domnul și Învățătorul nostru. Predici pentru toate duminicile anului bisericesc*, Ed. Transilvania Express, Brașov, f.a.
- ❖ **Herineanu**, ep. Teofil, *Tâlcuiri din Sfânta Scriptură*, Cluj-Napoca, 1987
- ❖ **Ionescu**, pr. Marin, *Secerișul e mult, secerătorii puțini. Predici*, București, 1927
- ❖ **Idem** (în colab. cu pr. Toma Chiricuță și alții), *Chemări de departe. Predici la radio*, București, 1929
- ❖ **Ispir**, prof. Vasile, *Biserica activă. Predici la radio*, București, f.a.
- ❖ **Ivireanul**, mitrop. Sf. Mc. Antim, *Predici. Ediție critică îngrijită de G. Ștrempel*, București, 1962
- ❖ **Idem**, *Didahii*, Ed. Minerva, București, 1983; Ed. Basilica, București, 2010
- ❖ **Lascarov - Moldoveanu**, Al., *Chemări la Domnul. Scurte lămuriri ale evangheliilor de peste an*, Craiova, 1941
- ❖ **Lițiu**, pr. Gheorghe, *Cartea vieții (Predici la duminici și sărbători)*, Timișoara, 1991
- ❖ **Lupaș**, pr. Ioan, *Căzut-a cununa capului nostru. Cuvântări funebre*, Arad, 1918
- ❖ **Idem**, *Cuvântări Bisericești*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2007

⁹² Singura femeie ortodoxă din România care a primit binecuvântare arhierească (patriarhii Nicodim și Justinian) ca să cuvânteze în biserici.

- ❖ **Lupșa**, pr. Andrei, *Semințe duhovnicești*, Oradea, 1939
- ❖ **Man**, arhim. Serafim, *Livada duhovnicească*. Predici, Cluj-Napoca, 1990
- ❖ **Idem**, *Un buchet de pilde și învățături creștine*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2007
- ❖ **Maier**, pr. Petru, *Propovedanii la îngropăciunea oamenilor morți*, Buda, 1809
- ❖ **Idem**, *Didahii, adică învățături pentru creșterea fiilor, la îngropăciunea pruncilor morți*, Buda, 1809
- ❖ **Idem**, *Prediche sau învățături la toate duminicile și sărbătorile anului*, 3 volume, Buda, 1810-1811
- ❖ **Marga**, pr. Iacob, *Predici la morți*, Cluj, 1922
- ❖ **Martincă**, pr. rom.-catolic, Isidor, *Omilii*, vol. I, II, III, București, 1991-1993
- ❖ **Megheșan**, pr. Dumitru, *Taina Cuvântului. Predici la duminicile de peste an*, Oradea, 2008
- ❖ **Micu**, pr. Samuil, *Propovedanie sau învățătură la îngropăciunea oamenilor morți*, Blaj, 1784
- ❖ **Micle**, arhim. Veniamin, *Lumină pentru suflet*, Sf. Mănăstire Bistrița, 2002
- ❖ **Mihălțan**, ep. Ioan, *Idei din Sfintele Evanghelii pentru predicile duminicilor și sărbătorilor de peste an*, Ed. Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, 1999
- ❖ **Idem**, *Cuvântări la marile praznice*, Ed. Episcopiei Oradiei, 2000
- ❖ **Mihoc**, pr. Vasile, *Predici exegetice la duminicile de peste an*, Ed. Teofania, Sibiu, 2001
- ❖ **Idem**, *Meditații la Evangheliile Duminicilor Triodului și Penticostarului*, Ed. Teofania, Sibiu, 2003

- ❖ **Idem**, *Sf. Evanghelie de la Ioan – Introducere și comentariu*, vol. I, Ed. Teofania, Sibiu, 2003
- ❖ **Megheșan**, pr. Dumitru, *Taina Cuvântului. Predici la duminicile de peste an*, Oradea, 2008
- ❖ **Mladin**, mitrop. Nicolae, *Prin zbuciumul vremii*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2008
- ❖ **Mocanu**, pr. Gheorghe, *Popasuri sub bolțile cuvântului*, Ed. Doxologia, 2014
- ❖ **Moisescu**, patriarh Iustin, *Omilii arhieresti la Nașterea și Învierea Domnului*, Ep. Argeșului și Muscelului, Ed. Anastasia, 2004
- ❖ **Moldovan**, pr. Florin, *Așteptând învierea. Cuvinte la duminicile de peste an*, Ed. Oastea Domnului, Sibiu, 2006
- ❖ **Munteanu**, patriarh Nicodim, *Cuvântări liturgice...*, Mrea. Neamț, 1933
- ❖ **Idem**, *Cuvântări pastorale și îndemnuri*, Mrea. Neamț, 1940
- ❖ **Idem**, *Predici la Postul Mare*, EIBMBOR, București, 2005
- ❖ **Nicolae**, mitrop. Ardealului, *Iisus Hristos, viața noastră. Cuvântări, tâlcuiri și îndrumări*, Sibiu, 1973
- ❖ **Necula**, pr. Constantin, *Iubi-Te-voi, Doamne..., Predici și meditații duhovnicești radiodifuzate (perioada Octoiului)*, Ed. Tehnopress, Iași, 2001
- ❖ **Idem**, *Privegheri*, Ed. Agnos, Sibiu, 2004
- ❖ **Idem**, *Iubesc Doamne, ajută neiubirii mele*, Ed. Oastea Domnului, Sibiu, 2005
- ❖ **Idem**, *Prăznicar*, Ed. Agnos, Sibiu, 2007
- ❖ **Idem**, *Propovăduind Evanghelia iertării*, Ed. Agnos, Sibiu, 2012
- ❖ **Idem**, *Duminici în dar. Predici și gânduri*, Ed. Cu drag, Chișinău, 2013

- ❖ **Idem**, *Cântare de biruință cântând. Predici la duminicile de peste an*, Ed. Oastea Domnului, Sibiu, 2012
- ❖ **Idem**, *De ce ești trist, popor al Învierii?*, Ed. Agnos, Sibiu, 2015
- ❖ **Negrescu**, pr. Sever, *Fărămituri de cuvinte*, Ed. Doxologia, Iași, 2011
- ❖ **Negulescu**, pr. N. Marin, *Predici la duminici și sărbători*, Ed. Ep. Romanului, 1991
- ❖ **Oancea**, pr. Zosim (colab. cu pr. Spiridon Căndea), *Bune-vestiri. Predici la toate duminicile de peste an*, Sibiu, 1944
- ❖ **Idem**, *Popasuri omiletice*, Sibiu, 1976
- ❖ **Idem**, *Popasuri omiletice la duminici și sărbători*, Cluj-Napoca, 2004
- ❖ **Papacosta**, Serafim, *Minunile Domnului*, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2001
- ❖ **Paschia**, pr. Gheorghe, *Cer și pământ*, București, 1944
- ❖ **Pasulescu-Orlea**, pr. Em., *Veniți să primiți lumină. Meditații evanghelice*, București, 1939
- ❖ **Pașcanu**, ep. Sebastian, *Predici la Duminicile de peste an*, Slatina, 2011
- ❖ **Păcurariu**, pr. Mircea, *Predici la duminici și sărbători, la praznice împărătești și ale Maicii Domnului, ale Sfinților și la Sfinți români; predici ocazionale și la înmormântări*, București, 2000; Ediția a II-a, București, 2010
- ❖ **Păduraru**, pr. Dumitru, *Evanghelia zilei. Comentarii la pericopele evanghelice de peste an*, Ed. Trinitas, București, 2013
- ❖ **Părăian**, arhim. Teofil, *Lumini de gând*, Cluj-Napoca, 1997
- ❖ **Idem**, *Cuvinte către tineri*, Ed. Omniscop, Craiova, 1998
- ❖ **Idem**, *Credința lucrătoare prin iubire – Predici la Duminicile de peste an*, Ed. Agaton, Făgăraș, 2004

- ❖ **Idem**, *Sărbători Fericite! Predici la praznice și sărbători*, Ed. Agaton, Făgăraș, 2005
- ❖ **Idem**, *Din ospățul credinței*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2005
- ❖ **Idem**, *Gânduri de altădată pentru atunci, pentru acum și pentru totdeauna*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2006
- ❖ **Idem**, *Bucuriile credinței*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2006
- ❖ **Idem**, *Gândiți frumos. Cuvântări la ocazii speciale*, Ed. Teognost, Cluj-Napoca, 2006
- ❖ **Idem**, *Calea spre bunătate*, București, Ed. Sophia, 2007
- ❖ **Idem**, *Cuvinte duhovnicești*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2007
- ❖ **Idem**, *Gânduri senine*, Ed. Asab, București, 2008
- ❖ **Idem**, *Credința mărturisitoare*, EIBMBOR, București, 2009
- ❖ **Idem**, *Calea spre bucurie*, Ed. Asab, București, 2009
- ❖ **Idem**, *În nădejdea Învierii (Predici la înmormântări)*, Ed. Basi-lica, București, 2010
- ❖ **Idem**, *Bucurie și mângâiere. Predici la cununii, înmormântări și sărbători*, Ed. Agaton, 2012
- ❖ **Petrescu**, pr. Nicolae, *Explicarea Apostolelor duminicale*, EIBMBOR, București, 1975
- ❖ **Petroniu**, ep. Florea, *Cuvintele Domnului. Predici exegetice duminicale*, Ed. Episcop Nicolae Popovici, Oradea, 2004
- ❖ **Idem**, *Aleșii lui Dumnezeu. Predici la sărbători*, Ed. Episcop Nicolae Popovici, Oradea, 2005
- ❖ **Pișculescu**, pr. Grigorie (Gala Galaction), *Ziua Domnului (articole publicate în „Curentul”, cu material util pentru predici)*, București, 1958

- ❖ **Idem**, *Piatra din capul unghiului. Scrisori teologice*, Ed. Tipografiile Române Unite, București, 1936
- ❖ **Idem**, *Învățătură veche la vremuri noi*, Ed. Societatea Română de Radiodifuziune, București, 2005
- ❖ **Plămădeală**, mitrop. Antonie, (coordonator), *Lumină din lumină. Predici*, Sibiu, 1985
- ❖ **Idem**, *Tâlcuri noi la texte vechi*, Sibiu, 1989 (Ediția II-a, 1996, Ed. Axios SRL)
- ❖ **Idem**, *Cuvinte la zile mari*, Sibiu, 1989
- ❖ **Idem**, *Cuvinte duhovnicești*, Sibiu, 2000
- ❖ **Pop**, ep. Irineu, *Vestirea Evangheliei mântuirii. Predici la duminicile de peste an*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2008
- ❖ **Popa**, mitrop. Irineu, *Iisus Hristos este Același Ieri și Azi și în Veac*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2010
- ❖ **Popescu**, prof. M. Teodor, *Meditații Teologice*, Ed. Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor, București, 1997
- ❖ **Idem**, *Meditații teologice*, Ed. Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor, București, 2003
- ❖ **Popescu**, pr. Ion, *Comentariu dogmatic la evangheliile duminicale*, Ed. Universității din Pitești, Pitești, 2005
- ❖ **Idem**, *Comentariu dogmatic la Apostolul duminical*, Ed. Universității din Pitești, Pitești, 2009
- ❖ **Popescu**, pr. Octavian, *Predici*, EIBMBOR, București, 2004
- ❖ **Popescu**, pr. prof. dr. Simeon, *Explicarea Evangheliilor Duminicale și ale sărbătorilor Împărătești*, Bacău, 1998
- ❖ **Popescu**, ierom. Serafim, *Ieșit-a semănătorul. Predici pentru popor*, Sibiu, 1948
- ❖ **Popovci**, pr. Matei, *Sărbătorile eterne*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2001

- ❖ **Popovici**, pr. Moise, *Mângâieri sufletești. Predici și cuvântări ocazionale*, Beiuș, 1937
- ❖ **Idem**, *Cuvântări bisericești*, Oradea, 1938
- ❖ **Popovici**, ep. Nicolae, *Lespezi de altar*, Beiuș, 1942
- ❖ **Poteca**, arhim. Eufrosin, *Predici și cuvântări*, București, 1993 (Editor arhim. V. Micle)
- ❖ **Pura**, pr. Nicolae, *Pilde apologetico-dogmatice (Vol. I, II, III)*, Galaxia Guttenberg, 2006
- ❖ **Răduleanu**, pr. Boris, *Semnificația marilor sărbători creștine*, vol. I, Sibiu, 1993
- ❖ **Idem**, *Semnificația duminicilor din Postul Mare*, vol. II, București, 1996
- ❖ **Robu**, arhiep. rom.-cat., Ioan, *Sfinții ne învață. Predici la diferite sărbători*, București, 1996
- ❖ **Roncea**, pr. Petru, *Popasuri duhovnicești la sfinți și praznice împărătești*, Ed. Oastea Domnului, Sibiu, 2006
- ❖ **Idem**, *Poarta frumoasă - exegeze la apostolele sărbătorilor sfinților și ale praznicelor împărătești*, Ed. Oastea Domnului, Sibiu, 2009
- ❖ **Runceanu**, pr. Nicolae, *Predici populare*, Ed. Sophia, București, 2010
- ❖ **Sandu**, ierom. Grigorie, *Ajutorul meu de la Domnul. Vol. I - Predici duminicale*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, f.a.
- ❖ **Scriban**, arhim. Iuliu, *Predici pentru popor*, București, 1944
- ❖ **Scrima**, pr. Andrei, *Comentariu integral la Evanghelia după Ioan*, Ed. Humanitas, 2008
- ❖ **Semen**, pr. Petre, *Tâlcuiri evanghelice*, vol. 1, Ed. Trinitas, Iași, 2008

- ❖ **Someșanul**, ep. Vasile, *Experiența vieții cu Hristos*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2014
- ❖ **Slevoacă**, pr. Ștefan, *Popasuri duhovnicești. Predici la toate duminicile de peste an*, Râmnicu-Vâlcea, 1945
- ❖ **Idem**, *Predici la duminici și sărbători*, București, 1978
- ❖ **Idem**, *Făclii pentru dreapta credință*, Buzău, 1985
- ❖ **Idem**, *Din tezaurul ortodoxiei*, Buzău, 1990
- ❖ **Idem**, *Raze din lumina lui Hristos. Predici la duminici, praznice și sfinți*, Buzău, 1996
- ❖ **Stanciu**, pr. Vasile & **Vidican-Manci**, pr. Liviu (coordonatori), *Cuvântul tău este adevărul (Ioan 17, 17) – Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoiului*, Vol. I, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2014
- ❖ **Stănescu**, ep. Vartolomeu, *În lumina cuvântului*, Ed. Sfântul Antim Ivireanul, Arhiepiscopia Râmnicului, Rm. Vâlcea, 2013
- ❖ **Steinhardt**, ierom. Nicolae, *Dăruind vei dobândi*, Cluj-Napoca, 1994; Sf. M-re Rohia, 2006; Ed. Polirom, 2008
- ❖ **Streza**, pr. Gheorghe, *Cuvinte din Scripturi*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2013
- ❖ **Streza**, mitrop. Laurențiu, *Bucuria de a trăi în Hristos: Cuvinte de învățătură 2005-2011*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2012
- ❖ **Șaguna**, mitrop. Sf. Andrei, *Chiriadodromion, adecă cuvântări bisericești pentru fiecare duminică a anului, întocmite de Nichifor Teotoke... Cu un adaos de cuvântări pentru sărbătorile domnești*, Sibiu, 1855
- ❖ **Idem**, *Tâlcuirea Evangheliilor în duminicile învierii și ale sărbătorilor*, Sibiu, 1857
- ❖ **Idem**, *Predici. Studiu introductiv* de pr. Fl. Mureșan, Cluj, 1945

- ❖ **Ștefănescu**, ep. Melchisedec, *Cuvinte din cuvânt. Omilii inedite*, ediție îngrij. de arhim. dr. Pimen Costea, Ed. Filocalia, Roman, 2011
- ❖ **Idem**, *Cuvinte vii* (Predici, Memorii, Discursuri), ediție îngrij. de arhim. dr. Pimen Costea, Ed. Filocalia, Roman, 2014
- ❖ **Tarnavski**, prof. Teodor (colab cu Em. Voiutschi), *Predici pentru duminicile anului*, 3 vol, Cernăuți, 1896, 1898, 1900
- ❖ **Tănase**, pr. Nicolae, *Să nu-L răstignim iarăși pe Hristos* (predici și conferințe), Ed. Agaton, Făgăraș, 2011
- ❖ **Tănase**, protos. Petroniu, *Ușile pocăinței. Meditații duhovnicești la vremea Triodului*, Iași, 1994
- ❖ **Teodor**, pr. Petre, *Hrană și bucurie. Predici la duminicile de peste an*, Valea Plopului, 1995
- ❖ **Tomescu**, pr. Aurel Cristian, *Episcopul Iosif Traian Bădescu (1920-1933). Pastorate, cuvântări, și ordine circulare*, Ed. Diecezană, Caransebeș, 2008
- ❖ **Vasilachi**, arhim. Vasile, *Dumnezeu este lumină. Predici*, Neamț, 1939
- ❖ **Idem**, arhim. Vasile, *Predici rostite la radio*, București, 1942
- ❖ **Idem**, *Duminicile primăverii* (predicile rostite în Sfânta Patriarhie și transmise prin radio), București, 1943
- ❖ **Vidican**, prot. Alexandru, *Cuvinte pentru suflet*, ed. Karuna, Bistrița, 2011
- ❖ **Zbârce**, pr. Ioan, *Iubește și fă ce vrei, fă aceasta și vei fi viu*, Ed. Pelerinul Român, Oradea, 1992

III. CĂRȚI DE PREDICI ȘI COMENTARII BIBLICE. AUTORI STRĂINI

(trad. în limba română; în ordine alfabetică):

- ❖ **Anastasie**, arhiepiscopul Tiranei și al întregii Albanii, *Misiune pe urmele lui Hristos*, trad. de diac. Șt. L. Toma, Ed. Andreiana, Sibiu, 2013
- ❖ **Bobrinskoy**, pr. prof. dr., Boris, trad. de V. Manea, *Cerurile deschise. Omilii la Duminica Ortodoxiei*, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2002
- ❖ **Briancianinov**, Sf. Ignatie, *Predici*, trad. din limba rusă de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas Ed. Sophia, 2008
- ❖ **Cezarie de Arles**, *Predici*, trad. de protos. Dr. Arsenie Obreja, Ed. Oastea Domnului, Sibiu, 2012
- ❖ **Dionisiatul**, monahul Teoclit, *Sfântul Nectarie din Eghina – făcătorul de minuni. Viață, învățături, predici, scrisori*, trad. din limba greacă de Zenaida Anamaria Luca, Ed. Sophia, București, 2007
- ❖ **Dmitri**, Arhiepiscopul, *Minunile Mântuitorului Iisus Hristos*, trad. de prof. dr. Remus Rus, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2004
- ❖ **Farmachides**, Teoclitos, *Comentar asupra Sfintei Evanghelii după Matei*, trad. din limba greacă de pr. Const. Grigore și Sava T. Saru, vol. I, Tiparul Tipografiei Cozia a Sfintei Episcopii Râmnicul Vâlciei, 1931
- ❖ **Farrar**, F.V., *Predici pentru tineretul școlar*, trad. de Nicodim Munteanu, Neamț, 1935
- ❖ **Filaret**, Sf. mitrop. al Moscovei, *Predici și cuvântări alese*, trad. de Radu Părpăuță, Ed. Doxologia, Iași, 2014

- ❖ **Idem**, *Viața, predici și scrisori*, trad. din limba rusă de pr. dr. Nicolae Crețu, Ed. Egumenița, f.a.
- ❖ **Inochentie al Odessei**, *Cinci mângăritare*, trad. de mitrop. Nicodim al Moldovei, Neamțu, 1929
- ❖ **Idem**, *51 de cuvântări la Postul Mare*, trad. de N. Munteanu, București, 1909
- ❖ **Idem**, *Predici la sărbătorile împărătești*, trad. de N. Munteanu, Neamț, 1933
- ❖ **Idem**, *Cuvântări la sărbătorile maicii Domnului*, trad. de N. Munteanu, Neamț, 1933
- ❖ **Idem**, *Predici. Despre căderea lui Adam, păcat, moarte și înviere*, trad. de N. Munteanu, Neamț, 1939
- ❖ **Ioan**, Sf. de Kronstadt, *Cuvinte la Postul Mare*, trad. din limba rusă de Adrian Tănăsescu-Vlas, Ed. Sophia, 2013
- ❖ **Karavidopoulos**, Ioannis, *Evangelia după Marcu (comentarii)*, trad. de Sabin Preda, Ed. Bizantină, București, 2001
- ❖ **Luca**, Sf. Arhiep. al Crimeei, *Predici*, trad. de Adrian Tănăsescu-Vlas și Pr. Nicolae Crețu, Ed. Sophia, București, 2010
- ❖ **Maier**, Gerhard (autor și traducător), *Evangelia după Matei (comentar)*, vol. I-II, Ed. Lumina lumii, Kornthal, 2000
- ❖ **Idem**, *Evangelia după Marcu*, vol. III, Ed. Lumina lumii, Kornthal, 1999
- ❖ **Idem**, *Evangelia după Luca*, vol. IV-V, Ed. Lumina lumii, Kornthal, 1999
- ❖ **Idem**, *Evangelia după Ioan*, vol. VI-VII, Ed. Lumina lumii, Kornthal, 1999
- ❖ **Maximovici**, Sf. Ioan, *Predici și îndrumări duhovnicești*, trad. din limba rusă de Elena Dulgheru, București, 2006

- ❖ **Massillon**, *Cuvintele... sau Petit Careme*, trad. de arhim. E. Poteca, București, 1846
- ❖ **Miniatis**, ep. Ilie, *Viața și opera lui....*, vol. I, trad. de pr. D. Iliescu-Palanca, București, 1936
- ❖ **Idem**, *Predicile și panegiricile lui Ilie Miniatis....*, vol. II, trad. de același, București, 1944
- ❖ **Idem**, *Didahii la Postul Mare*, trad. de același, București, 1996 (reeditare a primei părți a vol. II din 1944, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al BOR)
- ❖ **Idem**, *Didahii și predici*, trad. de pr. Dumitru Fecioru, Ed. Buna-Vestire, Bacău, 1995
- ❖ **Nectarie**, Sf. de Eghina, *Zece cuvântări la Postul Mare*, trad. din limba greacă de Parascheva Grigoriu, Ed. Sophia, 2010
- ❖ **Idem**, *Despre descoperirea lui Dumnezeu în Lume. Tâlcuiri la Sfânta Scriptură*, trad. din limba greacă de monahul Gherontie (Nica), Ed. Egumenița, 2011
- ❖ **Nicolae**, mitrop. de Krutițki, *Cuvântări bisericești*, trad. de pr. Nicolae Popescu, vol. I, București, 1949, Vol. II, București, 1950, vol. III, București, 1952
- ❖ **Palama**, Sf. Grigorie, *Omilii*, trad. de Constantin Daniel, vol. I și II, Ed. Anastasia, București, 2004
- ❖ **Papakonstantinou**, mitrop. de Kilikis și Polyanis, Apostolos, *Cum vor crede de nu vor nuzi? Predici*, trad. de Mirela Prunea și Sabin Preda, Ed. Bizantină, 2007
- ❖ **Popovici**, Cuv. Iustin de la Celie, *Cuvinte despre veșnicie (predici alese)*, trad. din limba sârbă de monahia Domnica (Țalea), Ed. Egumenița, 2013
- ❖ **Rizoulis**, Dimitris, *Comoară de cuvântări ale Arhiepiscopului Hristodoulos*, trad. din limba greacă de Ion Diaconescu și Dorin Demostene Iancu, Ed. Omonia, București, 2011

- ❖ **Schmemmann**, pr. Alexander, *Maica Domnului (Predici)*, trad. de Cezar Loghin, Ed. Patmos, Cluj, 2010
- ❖ **Idem**, *Cred*, trad. din limba engleză de Florin Caragiu, Ed. Basicalica, București, 2014
- ❖ **Serafim**, Sf. al Dimitrovului, *Pâinea cerească (predici despre Sfânta Liturghie)*, trad. din limba rusă de Adrian Tănăsescu-Vlas, Ed. Sophia, 2014
- ❖ **Simonopetritul**, Emilianos, *Viața în duh. Cateheze și cuvântări*, trad. diac. I. Ică Jr., Ed. Deisis, 2011
- ❖ **Sundar Sing**, Sadhu, *Prin Hristos și pentru Hristos, Cuvântări ținute în Elveția (1922)*, trad. de prof. Mihail Ionescu și pr. N. Bănățeanu, Câmpulung-Muscel, f.a.
- ❖ **Thornton**, pr. James, *Din Apostol citire...*, trad. Radu Hagiu, Ed. Egumenița, Galați, 2004
- ❖ **Varsanufie**, Starețul, *Omilii duhovnicești*, trad. de Șt. Nuțescu, Mt. Frăsinei, 1994
- ❖ **Velimirovici**, Sf. Nicolae, *Cuvânt de sărbătoare*, trad. de Anca Sârbulescu, Ed. Ileana, vol. I, București, 2002
- ❖ **Idem**, *Ziua învierii – predici la marile praznice și duminici de peste an*, trad. de Anca Sârbulescu, vol. II, Ed. Ileana, București, 2002
- ❖ **Idem**, *Predici*, trad. de Anca Sârbulescu, vol. III. Ed. Ileana, București, 2003
- ❖ **Vlachos**, mitropolit Hierotheos, *Predici la marile sărbători*, trad. de Daniela Filioreanu, Ed. Egumenița, 2004
- ❖ **Zăvorâtul**, Sf. Teofan, *Tâlcuiri din Sfânta Scriptură pentru fiecare zi din an*, trad. de Adrian Tănăsescu-Vlas, Ed. Sophia, București, 1999
- ❖ **Idem**, *Predici*, trad. de Adrian Tănăsescu-Vlas, Ed. Sophia, 2009

Cuprins

ÎNDREPTAR PENTRU ÎNDREPTĂTORI

(IPS Mitropolit Andrei) 5

CUVÂNT INTRODUCTIV

(Pr. V. Gordon) 7

I. PRAZNICE ÎMPĂRĂTEȘTI

1. Pareneză pentru noaptea Învierii	13
2. Pareneză pentru „a doua Înviere”	16
3. Sfintele Paști – a 2-a și a 3-a zi	18
4. Înălțarea Domnului	23
5. Pogorârea Sfântului Duh	26
6. Preasfânta Treime – taină și model de (con-) viețuire	28
7. Înălțarea Sfintei Cruci	31
8. Nașterea Domnului	34
9. Cuvânt pentru 1 ianuarie: Tăierea Împrejur cea după trup a Domnului; Sfântul Vasile cel Mare	40
10. Praznicul Bobotezei	43
11. Întâmpinarea Domnului (<i>stretenia</i>)	45
12. Schimbarea la Față a Domnului (<i>preobrajenia</i>)	48

II. DUMINICILE PENTICOSTARULUI

13. Duminica a II-a după Sfintele Paști	51
14. Duminica a III-a după Sfintele Paști	54

15. Duminica a iv-a după Sfintele Paști	57
16. Duminica a v-a după Sfintele Paști.....	60
17. Duminica a vi-a după Sfintele Paști	63
18. Duminica a vii-a după Sfintele Paști	66

III. DUMINICI DUPĂ RUSALII (ALE OCTOIHULUI)

19. Duminica i	69
20. Duminica a ii-a	72
21. Duminica a iii-a	75
22. Duminica a iv-a	78
23. Duminica a v-a	81
24. Duminica a vi-a	84
25. Duminica a vii-a	87
26. Duminica a viii-a	89
27. Duminica a ix-a	92
28. Duminica a x-a	95
29. Duminica a xi-a	98
30. Duminica a xii-a	101
31. Duminica a xiii-a	104
32. Duminica a xiv-a	107
33. Duminica a xv-a	111
34. Duminica a xvi-a	114
35. Duminica a xvii-a	117
36. Duminica a xviii-a	120
37. Duminica a xix – a	123
38. Duminica a xx-a	125
39. Duminica xxi-a	128
40. Duminica a xxii-a	131

41. Duminica a xxiii-a	134
42. Duminica a xxiv-a	136
43. Duminica a xxv-a	139
44. Duminica a xxvi-a	142
45. Duminica xxvii-a	144
46. Duminica xxviii-a	147
47. Duminica a xxix-a	149
48. Duminica a xxx-a	153
49. Duminica xxxi-a	156
50. Duminica a xxxii-a	159

IV. PERIOADA TRIODULUI

51. Duminica Vameșului și a Fariseului	161
52. Duminica (<i>întoarcerii</i>) Fiului Risipitor	164
53. Duminica Înfricoșătoarei Judecăți	167
54. Duminica izgonirii lui Adam din Rai	170
55. Duminica I din Postul Mare	173
56. Duminica a II-a din Postul Mare	177
57. Duminica a III-a din Postul Mare	180
58. Duminica a IV-a din Postul Mare	183
59. Duminica a V-a din Postul Mare	185
60. Duminica a VI-a din Postul Mare	188
61. Pareneză pentru Lunea Patimilor (<i>duminică seara</i>)	191
62. Pareneză pentru Marțea Patimilor (<i>luni seara</i>)	194
63. Pareneză pentru Miercurea Patimilor (<i>marți seara</i>)	196
64. Pareneză pentru Joia Patimilor (<i>miercuri seara</i>)	199
65. Pareneză pentru Sfânta și Marea Vineri (<i>joi seara</i>)	201
66. Pareneză pentru Sfânta și marea Sâmbătă (<i>vineri seara</i>)	204

V. DUMINICI SPECIALE

67. Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci	207
68. Duminica după Înălțarea Sfintei Cruci	210
69. Duminica dinaintea Nașterii Domnului	213
70. Duminica după Nașterea Domnului	216
71. Duminica dinaintea Botezului Domnului	219
72. Duminica după Botezul Domnului	222

VI. PANEGIRICE

ÎN CINSTEA MAICII DOMNULUI

73. Nașterea Maicii Domnului (8 septembrie)	225
74. Intrarea în Biserică a Maicii Domnului – vovidenia (21 noiembrie)	228
75. Soborul Maicii Domnului (26 decembrie)	231
76. Panegiric pentru Buna-Vestire (25 martie)	234
77. Panegiric pentru Maica Domnului – Izvorul Tămăduirii (vineri, săptămâna luminată)	237
78. Adormirea Maicii Domnului (15 august)	240

VII. PANEGIRICE LA SFINȚI

79. Sfinții Ioachim și Ana (9 septembrie)	243
80. Panegiric pentru Cuvioasa Parascheva (14 octombrie)	246
81. Sfântul Mare Mucenic Dimitrie – izvorătorul de mir (26 octombrie)	248
82. Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou (Basarabov) – 27 octombrie	250
83. Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil (8 noiembrie)	253

84. Sfânta Mare Muceniță Ecaterina (25 noiembrie – Ihranul Paraclisului Facultății de Teologie din București)	256
85. Sfântul Andrei – apostolul geto-dacilor din Sciția Minor	259
86. Sfântul Nicolae și copiii	262
87. Sfântul Arhidiacon Ștefan 27 decembrie)	265
88. Soborul Sfântului Ioan Botezătorul (7 ianuarie)	268
89. Panegiric pentru Sfinții Trei Ierarhi (30 ianuarie)	271
90. Sf. M. Mc. Gheorghe în versurile acatistului (23 aprilie)	274
91. Sf. Împărați Constantin și mama sa Elena (21 mai)	277
92. Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul (24 iunie)	280
93. Sfinții Apostoli Petru și Pavel (29 iunie)	283
94. Panegiric pentru Sfântul Slăvit Proroc Ilie (20 iulie)	286
95. Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul (29 august)	289

VII. PARENEZE (*cuvântări ocazionale*)

96. Pareneză la Botez	293
97. Pareneză la Taina Cununii	296
98. Pareneză la Taina Sf. Maslu (<i>de rostit la maslul de obște</i>)	298
99. Pareneză la Învmormântare (<i>necrolog</i>)	300
100. Pareneză la Parastas (<i>la sâmbetele morților</i>)	303

ANEXA

I. Predici și comentarii biblice ale sfinților părinți și ale scriitorilor bisericești	307
II. Cărți de predici și comentarii biblice. Autori români	313
III. Cărți de predici și comentarii biblice. Autori străini	328

Sfântul Apostol Pavel, referitor la propovăduirea cuvântului mântuitor, este foarte limpede: *Credința este din auzire, iar auzirea, prin cuvântul lui Hristos* (Romani 10, 17). Iar cel ce seamănă cuvântul este preotul, mai mult sau mai puțin pregătit să facă această lucrare...

Niciodată, dacă nu ne pregătim, nu putem predica bine. Așa se face că Părintele Profesor univ. dr. Vasile Gordon le pune preoților la îndemână acest „Vademecum omiletic: 100 de schițe pentru predici, la toate duminicile și sărbătorile anului bisericesc. Cu un adaos de 12 pareneze”. Părintele, fiind specialist în Omiletică, le oferă predicatorilor un ghid util.

Binecuvântând această lucrare, le dorim preoților noștri să predice convingător, bine fiind pregătiți, atât din punct de vedere duhovnicesc, cât și omiletic.

†ANDREI

*Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului*

* *
*

Părintele Vasile Gordon este profesor pentru Omiletică și Catehetică la Facultatea de Teologie „Justinian Patriarhul” din București. Din anul 2013 predă și la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca. Tot la Cluj îndrumă teze de doctorat, în cadrul Școlii Doctorale „Isidor Todoran”. Este preot din anul 1983 și, în prezent, slujitor la Biserica Sf. Ilie-Gorgani din București. Odată cu studiile și cărțile de specialitate, părintele Vasile Gordon a mai publicat următoarele volume cu predici și cateheze: *Mergând, învățați... (predici)*, Ed. Univ. din București, 2001; Ediția a II-a, revizuită și completată (*cu predici pentru toate duminicile și sărbătorile de peste an*), Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006; *Cateheze pastorale pe înțelesul tuturor*, Ed. Sophia, București, 2012.

Redacția